

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1962

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1964

INLEDNING

TILL

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

1911-1967 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1911-1950 med innehållsförteckning på franska. 1913-1950 med fransk parallelltitel: Hygiène et service sanitaire en Suède.

1951-1979 med innehållsförteckning och parallelltitel på engelska: 1951-1956: Public health and sick care in Sweden ;

1957-1979: Public health in Sweden . 1960-1979 även med sammanfattning på engelska.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollégii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1864-1912. - Sundhetskollégium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen.

Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sinnessjukvården i riket /Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm, 1913-1939. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

Efterföljare:

Hälsan i Sverige: hälsostatistisk årsbok / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : 1988–1992. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1987/88-1991/92.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. – Stockholm, 1918-1951. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960

Allmän hälso- och sjukvård. 1962. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

Vid digitaliseringen har en tabellförteckning skapats och lagts till.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1962

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1964

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN

PUBLIC HEALTH

PUBLIC HEALTH IN SWEDEN

1962

ANNUAL REPORT OF
THE NATIONAL BOARD OF HEALTH

CIVILTRYCK

Stockholm 1964

6710

Till
Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet

Medicinalstyrelsen får härmed överlämna »Allmän hälso- och sjukvård» för år 1962.

Liksom föregående år presenteras såvitt möjligt varje tabell med sin förklarande kommentar i omedelbar anslutning, varigenom tabellavdelning av vedertagen typ undvikits. Listan över sjukhusen (bilaga 1 i årgång 1960) har även denna gång utelämnats, emedan en dylik redan publicerats som Nr 1 i serien »Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet», år 1963. Alla större sjukhus förekommer emellertid namngivna i endera av bilagorna 1 eller 2.

Tidigare har styrelsen till landsting och övriga intressenter utsänt en tryckt detaljerad tabellarisk sammanställning över lasarettens och epidemisjukhusens personal och förvaltningsekonomi. En motsvarande, ehuru icke fullt så omfattande tabell har utarbetats för A-sanatorier för lungtuberkulos och förvaras i manuskript i medicinalstyrelsen. Liksom tidigare för åren 1947—1961 har avdelningen för mentalsjukhusens ekonomiska förvaltning sammanställt de statliga mentalsjukhusens förvaltningsstatistik för år 1962 i ett särskilt häfte (stencil).

Stockholm den 30 november 1963

ARTHUR ENGEL

ERIK SOOP

/ Erik Salwén

INNEHÅLL

	Sida
Sammanfattning på engelska språket	IX
Kap. A. Hälso- och sjukvårdens organ	1
a. Översikt av organisationen	1
b. Kroppssjukvården	14
c. Den psykiska sjukvården	36
d. Vissa fristående organ och verksamheter	41
Tjänsteläkarna	41
Distriktsvården m. m.	42
Den förebyggande mödra- och barnavården	43
Förlossningsvården	43
Lungsjukvården	46
Epileptikervården	47
Vården av veneriskt sjuka	49
Den abortförebyggande verksamheten	49
Skyddsympningarna	50
Karantänsväsendet	51
e. Folk tandvården	52
f. Apoteken	56
Kap. B. Hälso- och sjukvårdens personal	59
Kap. C. Det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård	68
Kap. D. Hälсотillstånd, sjukdomar, förlossningar m. m.	74
a. Omgivningshygieniska förhållanden	74
b. Infektionssjukdomar	79
c. Maligna tumörer 1960 enligt anmälningar till cancerregistret	89
d. Skador genom våld	93
e. Karies hos sjuåringar	98
f. Förlossningar	99
g. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar	104
h. Psykiska sjukdomar	108
Kap. E. Från nämndens för internationella hälsovårdsärenden verksamhet	113
Bilaga 1. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform ..	116
» 2. Specifikation av statens och storstädernas mentalsjukhus	126
» 3. Läkartjänster vid undervisningssjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus	131
» 4. Läkare med specialistbehörighet	134
» 5. Befolkningsstatistik	136
Karta 1. Sjukvårdsområden: Allmänt, speciellt kroppssjukvården	30
» 2. Regionindelning för den specialiserade kroppssjukvården	31
» 3. Sjukvårdsområden: Mentalsjukvården	32
» 4. » Vården av psykiskt efterblivna	33

Alfabetisk innehållsförteckning

- Aborter 104, 105
 Abortförebyggande 49
 Anstalter för epileptiker 34, 37
 Anstalter för psykiskt efterblivna 34, 36
 Apotek 56
 Barnadödlighet 137
 Barnmorskor 44, 60, 67
 Barnsjukvård (översikt) 14
 Befintliga vid mentalsjukhus 108, 110, 126
 Befolkningsstatistik 136
 Beläggning 18, 34
 Bäckdtkvoter 12, 20
 Cancerregistret 89
 Centrala sjukvårdsberedningen 1, 2
 Centraldispensärerna 48
 Dagkostnad, se Driftnkostnader
 Diagnoser 110
 Dispensärer 46, 48
 Distriktsbarnmorskorna 46
 Distriktsköterskorna 42, 67
 Driftnkostnader 27—29, 40, 69, 73, 126
 Dödsorsaker 138
 Ekonomipersonal 24, 38, 39, 60, 126
 Enskilda sjukhem 15, 18, 124
 Epidemiska sjukdomar 79, 80
 Epileptikervård 47
 Familjevård 37, 126
 Folkmängd 136
 Folktandvård 52, 98
 Födda 99—103, 137
 Födda, definitioner 99
 Förebyggande mödra- och barnavård 43—45
 Förgiftningar 94, 95, 97
 Förlossningar 99—103
 Förlossningsvård 43
 Förvaltningspersonal 24, 38, 39, 60, 126
 Gonorré 85, 86
 Halvöppen vård 37
 Huvudmän 3, 10
 Infektionssjukdomar 79 f
 Intagningar på sjukhus 7, 12, 18, 34, 126
 Intagningsområden, psykiskt sjuka 32
 Internationellt sjukvårdsarbete 113
 Intagna på nybörjarkurs 65
 Karantänsväsen 51
 Karies 98
 Kastreringar 104, 108
 Kliniker vid sjukhus 116
 Kontorspersonal, se Förvaltningspersonal
 Konvalescenthem 17
 Kostnader, det allmännas 68—73
 Kostnader per vård dag, per intagning, se Driftnkostnader
 Kroppssjukhus 14, 18
 Könsplikliniker 49
 Könssjukdomar 49, 84—86
 Lagstiftning 8
 Landstingsområden 30
 Lasarett 14, 18, 116
 Levande födda, se Födda
 Livslängd 137
 Lungsjukvård 46
 Lånvarigt kroppssjuka (översikt) 16
 Läkare 24, 38, 39, 60—65, 126, 131, 134
 Läkartäthet 24, 40, 64
 Länsläkarorganisationen 41
 Medicinalpersonal 60
 Medicinalstyrelsen 1, 2
 Mentalsjukhus 34, 112, 126
 Misshandel 93, 95
 Mödra- och barnavård 43, 44
 Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar 47
 Nämnden för internationella hälsovårdsärenden 2, 113
 Olycksfall 94
 Omgivningshygien (aktuella problem) 74
 Organisation, central, lokal 1, 2, 3
 Organisation, öppen vård 3, 5, 6, 17, 37
 Organisation, slutet vård 3, 5, 9, 14, 36
 Perinatal dödlighet 102
 Personal, allmänt 60
 Personal, kroppssjukvård 24
 Personal, mentalsjukvård 39, 40
 Platser, se Vårdplatser
 Polikliniker 6, 23
 Polio 79
 Polioymningar 51
 Provinsialläkarna 41
 Psykisk barn- och ungdomsvård 37
 Psykisk vård, slutet 36, 126
 Psykisk vård, öppen 37
 Psykiska sjukdomar 108, 110
 Psykiskt efterblivna 36
 Regionsjukvård 31
 Rättspsykiatriska avdelningar 130
 Röntgenarbeten 23, 48, 86
 Sekundärplatser 126, 130
 Sexualrådgivning 50
 Sjukgymnaster 60
 Sjukhus 5, 7
 Sjukhus av lasarettskaraktär 15
 Sjukhustyper — vårdformer 5, 9
 Sjukassorna, kostnader 70
 Sjuksköterskor 42, 60, 66, 67
 Sjukvårdsområden 30
 Sjukvårdsstyrelser 2, 3
 Självmod och självmordsförsök 95, 97
 Skador genom våld 93, 94
 Skyddsympning 50
 Skärmbildscentral, medicinalstyrelsens 46, 87
 Slutet vård 3, 5, 10, 12
 Specialister 134
 Stadsläkarna 41
 Statens bakteriologiska laboratorium 1, 2
 Statens institut för folkhälsan 1, 2
 Sterilisering 106
 Sömnmedel (förgiftningar genom) 94, 97
 Tandläkare 53, 60, 61, 64
 Tandläkartäthet 64
 Teckenförklaring XVI, 3, 30
 Tjänsteläkare 41
 Tjänster, barnmorske- 67
 Tjänster, läkar- 26, 131
 Tjänster, sjuksköterske- 67
 Trafikolycksfall 94, 96
 Tuberkulos 86—88
 Tuberkulosvård 46
 Utgifter, se Driftnkostnader resp. Kostnader
 Utskrivna, mentalsjukhus 110, 126
 Utveckling i tiden, vårdplatser m. m. 12, 112
 Utveckling i tiden, personal 60
 Vaccination 50
 Vakanser 26, 39, 67
 Veneriska sjukdomar 49, 84—86
 Veterinärer 60
 Vård dagar 7, 12, 18, 34, 126
 Vårdformer — sjukhustyper 5, 9
 Vårdplatser 7, 18, 34, 116, 126
 Vårdplatser per 100 000 invånare 12, 20
 Öppen vård 3, 6, 17, 23, 37

CONTENTS

	Page
Summary in English	IX
Chapter A. Health and sick care	1
a. Organization of Health Services	1
b. Somatic care	14
c. Mental care	36
d. Certain independent institutions and activities	41
Medical officers	41
Public Health Nurses	42
Maternity and Child Welfare	43
Maternity care	43
Care of lung diseases	46
Care of epileptics	47
Care of venereal diseases	49
Consultation bureaus for sexual hygien	49
Vaccinations and inoculations	50
Quarantine organization	51
e. Public dental care	52
f. Pharmacies	56
Chapter B. Health personnel	59
Chapter C. Expenses out of Public funds for Health and Medical care	68
Chapter D. Sanitary conditions, diseases, deliveries etc.	74
a. Environmental sanitation	74
b. Infectious diseases	79
c. Malignant tumours reported to the Cancer Registry	89
d. Accidents, poisonings, violence	93
e. Dental caries in seven year old children	98
f. Deliveries	99
g. Abortions, sterilizations and castrations on medical or legal indications	104
h. Mental diseases	108
Chapter E. International health relations	113
Annex 1. Beds in somatic hospitals according to type of care	116
» 2. Detailed information on the mental hospitals of the State and the three largest cities	126
» 3. Posts for doctors at teaching hospitals, general hospitals, sanatoria, epidemic and mental hospitals	131
» 4. Physicians with specialist competence	134
» 5. Vital statistics	136
Map 1. Districts for somatic care in general	30
» 2. Regions for specialized somatic care	31
» 3. Districts for the care of mentally diseased	32
» 4. Districts for the care of the mentally deficient	33

Alphabetical index

- Abortions XIV, 104, 105 (XII)
 Accidents 94, 97
 Admissions to hospitals 7, 12, 18, 34, 126
 Ambulatory care XII, 23

 Bed ratios 12, 20
 Births XIV, XV, 99—103
 Births, definitions 99 (foot notes)

 Cancer registry XIV
 Castrations XIV
 Causes of death 136
 Central Board of Hospital Planning and Equipment IX
 Central TB dispensaries 48
 City M.O.s, XII, 41
 Clinics at hospitals 116
 Convalescent homes X, 17
 County Council districts 30

 Days of treatment 7, 12
 Deliveries XIV, 99—103
 Delivery care XII, 99
 Dental caries 98
 Dental surgeons 53, 60, 61, 64
 Dental surgeons density 64
 Discharges from mental hospitals 110, 126
 District midwifery XII
 Districts, health and sick care 30
 Districts, mental hospitals' 32
 Domestic staff 24, 38, 39, 60, 126

 Environmental sanitation 74
 Epidemic diseases XIII, 79, 80
 Epileptic care XIII
 Expenses XI, 27—29, 40, 69, 73, 126
 Expenses out of public funds XIII, 69, 73

 Family planning XII
 Foster homes XV, 126

 Gonorrhoea 85, 86

 Health Boards of local authorities VIII
 Homicide 93, 95
 Hospitals IX, 7, 12, 116
 Hospitals, chronic sick X, 16
 Hospitals, for children 14
 Hospitals, general IX, 18, 116
 Hospitals, mental X, 34, 126
 Hospitals, somatic X, 18
 Hospitals, type of X

 Infant mortality 137
 Infectious diseases XIII, 79, 80
 Injuries through violence 93, 94

 Life expectancy XV
 Live births, see Births

 Maternal deaths 100
 MCH XII, 44
 Medical officers XII, 41
 Medical students 65
 Mental care, ambulatory XII
 Mental care, in hospital XIV, 126
 Mental diseases XIV, 108, 110
 Mental hospital population 110, 112, 126
 Mentally deficient 36
 Midwives XII, 60, 67

 National Bacteriological Laboratory VIII, IX
 National Board of Health VIII, IX
 National Institute of Public Health, VIII, IX
 Nurses 42, 60, 66, 67

 Occupancy 18, 34
 Office personnel 24, 38, 39, 60, 126
 Organization VIII, IX, X, XII

 Perinatal mortality 102
 Personnel 60
 Pharmacies 57

 Physicians 24, 38, 39, 60—65, 126, 131
 Physicians, density 24, 40, 64
 Physiotherapists 60
 Poisonings 94, 95, 97
 Policlinics XII, 23
 Polio 79
 Polio, inoculations XIII
 Population XV, 136
 Posts at hospitals 25, 131
 Private nursing homes 18, 124
 Psychiatry, child and youth XIII
 Public Dental care 52, 98
 Public Health Nurses XII, 42, 67

 Quarantine organization 51

 Radiofluorography centre XIV, 86
 Ratio, hospital beds 12, 20
 Ratio, personnel 24, 40, 64
 Regional hospital care 31
 Responsible authorities 10, 30
 Running cost 27—29, 40, 69, 73, 126

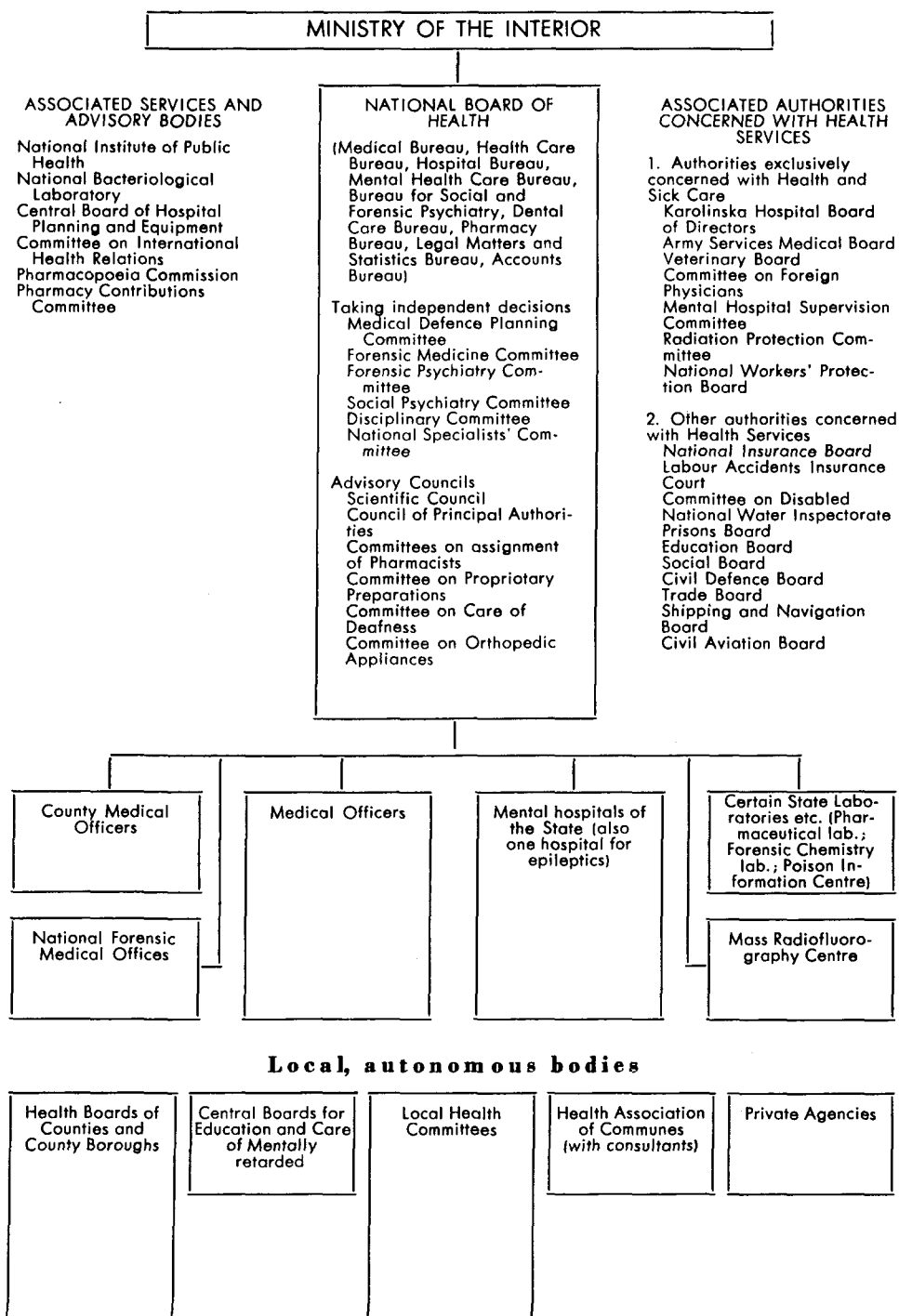
 Self inflicted injuries 95, 97
 Sickness funds 70
 Soporifics (poisonings) XIV, 94, 95, 97
 Specialist doctors 134
 Sterilizations XIV, 106
 Stillbirths, see Births

 TB care X, XIV
 TB dispensaries XII, 48
 Trends, hospital beds etc. 12, 112
 Trends, personnel 60
 Tuberculosis 88

 Vacant posts 26, 39, 67
 Vaccinations XIII, 50
 Venereal diseases XII, XIV, 84—86
 Veterinaries 60
 Vital statistics 136

 X-ray activities XII, 23, 48, 86

Organization of public health in Sweden in 1962

SUMMARY

Organization (chapter Aa)

All the activities in the field of Public Health in Sweden (including medical care) are either operated or controlled by public authorities.

Public health was in 1962 still under the *Ministry of the Interior*, the chief of which is a member of the Cabinet, but will, from July 1963, be transferred to the Ministry of Social Affairs.

The *National Board of Health* is the principal instrument of the State for governing, superintending and promoting the activities and the work of the institutions pertaining to this field. The Board supervises the medical personnel, the hospitals and the pharmacies and has the direct control of the State mental hospitals, the State Pharmaceutical Laboratory, the State institutions for forensic medicine, a unit for mass radiofluorography etc.

The National Board of Health is concerned with the subsidies granted by the Government for special medical care, i. e. for the equipment and operating of hospitals for tuberculosis, hospitals for epidemic diseases, chronic diseases, paediatric diseases, mental diseases and establishments for mentally deficient.

The main part of the field work of the health and sick care rests with local authorities. The county councils, 25 in number, and the 6 county boroughs shall see to it that the sick receive the hospital care required. The county council districts correspond to the 24 counties, one of which is divided into two districts (see map 1, page 30). The main part of the care of the mentally diseased has, however, been taken over by the State all over the country; only the three largest cities (Stockholm, Gothenburg and Malmö) have their own independent organizations. The State is also the responsible authority for the Medical Officers' organization, whereas the county councils and county boroughs are responsible for the ser-

vices of the District Public Health Nurses, District Midwives, Public Dental Care etc.

The *National Institute of Public Health* is an independent body outside the jurisdiction of the National Board of Health. It conducts inquiries into health matters submitted by public authorities, corporations and private individuals, but is also engaged in independent research in the field of general, industrial and food hygiene. It is also engaged in teaching and in spreading of public health information. The *Central Board of Hospital Planning and Equipment* is another independent body engaged in standardization of hospital buildings and equipment. The *National Bacteriological Laboratory* is a third one.

The sickness insurance scheme is supervised by the *National Social Insurance Board* which is under the Ministry of Social Affairs. Insurance is compulsory. Benefits include free care for hospitalized patients, and doctors services and medicine at a reduced cost for out-patients. Dental care is not included.

Hospitals (chapter Aa—Ac)

A conspicuous feature of the Swedish hospital system is that the main part of the establishments are owned and operated by public authorities. 23,0 % of the beds available belong to the State, 67,9 % to counties or county boroughs, 2,1 % to local authorities (small towns, parishes), 5,1 % to private enterprises and 1,9 % to funds, associations etc. (table A 3, bottom line). The last group may for practical purposes be added to the State institutions, the difference being merely formal since these enterprises are built up as foundations etc. but operated in close collaboration with the State authorities, which have representatives in their administrative committees and pay grants to cover their expenses. In some cases the State owns all the shares in the enterprise. Some childrens hospitals, orthopedic hospitals, hospitals for bone, joint and glandular TB and

*Survey of hospitals, showing combination of type of hospital and type of care.
(Cfr. table A 2)*

Type of hospital	No. of hospitals	Type of care (Figures show number of beds)								
		General hospital care and similar	Care of lung-diseases	Epidemic care	Maternity care	Care of chronic sick	Care of mental diseases	Care of mental deficiency	Care of epileptics	Total
University (teaching) hospitals	9	8 157	387	164	568	233	666	—	—	10 175
Other general hospitals	102	25 310	615	1 359	2 374	4 043	1 227	b)	—	34 928
Maternity hospitals ¹⁾	3	126	—	—	208	—	—	—	—	334
Rheumatic hospitals	2	221	—	—	—	—	—	—	—	221
Orthopedic hospitals	4	372	—	—	—	—	—	—	—	372
Coast sanatoria ²⁾	2	462	—	—	—	—	—	—	—	462
Hospitals of National Social Insurance Board ³⁾	3	580	—	—	—	—	—	—	—	580
Certain private hospitals ..	7	502	—	—	—	—	25	—	—	527
Cottage hospitals	67	1 382	—	—	269	1 023	—	—	—	2 674
Maternity homes	8	4	—	—	38	—	—	—	—	42
Sanatoria for the lungs ...	24	82	3 603	—	—	695	—	—	—	4 380
Epidemic hospitals	17	32	—	1 962	—	111	—	—	—	2 105
Homes for chronic sick ...	280	87	—	—	15	14 319	297	—	—	14 718
Private nursing homes for somatic diseases	20	775	—	—	—	12	—	—	—	787
Mental hospitals	39	—	d)	—	—	—	27 007	2 100	—	29 107
» nursing homes	163	—	—	—	—	58	6 512	—	—	6 570
Institutions for mentally deficient	163	—	—	—	—	—	—	11 637	—	11 637
Hospitals for epileptics....	11	—	—	—	—	—	—	—	1 005	1 005
Total	924	38 092	4 605	3 485	3 472	20 494	35 734	13 737	1 005	120 624
Per 100 000 inhabitants	.	502	61	46	46	270	471	181	13	1 590

¹⁾ Included among general hospitals in other tables.

²⁾ Mainly orthopedic cases.

³⁾ Rheumatic (and nervous) diseases.

⁴⁾ 277 beds for lung diseases in mental hospitals are here classified as mental.

^{b)} One hospital with 140 beds for severely crippled, mentally deficient children is here classified as orthopedic (included in the group »General hospital care and similar«).

some hospitals for TB of the lungs belong to this category (code letter F, see annex 1).

A distinction is made between type of care and type of institution. As far as in-patients are concerned, the correlation between the two concepts is illustrated in the table above. The main part of the somatic care is concentrated in the general hospitals and similar institutions (i. e. rheumatic hospitals, orthopedic hospitals, coast sanatoria, hospitals of the National Insurance Board, certain private hospitals and cottage hospitals), whereas independent hospitals for special kinds of diseases are becoming rare. On the

other hand the general hospitals are more and more split up on specialized departments (clinics). The specialization of somatic hospitals is illustrated in detail by table A 6 and annex 1.

Table A 1 gives a survey of beds, admissions and bed-days of all hospitals, including establishments for the mentally deficient. Convalescent homes are not included in any tables, except the one on page 17.

The general increase of in-patient care, as measured by the number of beds, was 21,6 % from 1950 to 1962 (page 13). For somatic care it was 21,1 %, for care of mentally dis-

cased 23,5 % and of mentally deficient 20,3 %. At the same time the number of admissions for somatic care rose by 18,3 %, care in mental hospitals 115,9 % and in psychiatric clinics in general hospitals 213,0 %, to give some examples. Beds for chronic sick increased by 123,4 % and admissions 114,8.

To return to table A 1, it will be seen that 102 666 in-patients were treated per day in all hospitals added together, which corresponds to 1,3 % of the population of Sweden.

At general hospitals proper the number of in-patients per day was 33 646 (table A 5). The same hospitals were also visited by 2,3 million out-patients paying 5,6 million visits (patients at X-ray departments not included), (table A 7). These were treated at out-patients departments organized either by those responsible for the in-patients' care, which is often the case in the county boroughs, or by the physicians in accordance with an agreement between them and the authorities of the hospital, an arrangement which is prevailing in the counties.

The personnel of the somatic hospitals is calculated to be about 66 500 individuals, of whom about 4 000 were doctors (table A 8), and the personnel of the institutions for mental diseases, mental deficiency and epileptics about 22 000 individuals, whereof about 570 doctors (tables A 14 and A 15). Some of these doctors have been counted more than once, because, under certain circumstances the local medical officer may at the same time be the chief of a small cottage hospital, an epidemic cottage hospital or a home for chronic sick in his district. Similarly most of the doctors of homes for mentally diseased and "Other establishments for mentally diseased" have their main occupation in one of the large mental hospitals.

The density of the hospital personnel appears from the statement that 111 persons per 100 beds were employed at general hospitals, 69 at cottage hospitals, 50 at hospitals for TB of the lungs and 56 at homes for chronic sick, physicians included (table A 8). These figures comprise all categories of personnel, even the administrative and domestic staffs. The nursing personnel, physicians excluded, amounted to 84 at general hospitals, and the physicians alone to 7,5. A concrete

impression is derived from the fact that the personnel of all categories working at general hospitals amounted to 1,5 individuals per in-patient per day. It ought, however, to be kept in mind, that the same personnel also took care of a considerable number of out-patients.

The personnel density of the mental hospitals is lower than that of the somatic hospitals. Calculated per 100 beds the nursing personnel (physicians excluded) amounts to 40 at the State hospitals and to 44 at the hospitals of the three largest cities. These figures are found in table A 17, where also data for establishments for mentally deficient are published.

The total running costs of the Swedish hospitals for somatic diseases is estimated at 1 443 million kronor, 1 090 million of which are referable to the general hospitals proper (table A 10). The average cost per bed-day amounted to 87,9 kr at the general hospitals, 54,3 at the hospitals for TB of the lungs and 35,2 at homes for chronic diseases (table A 11). On the whole these figures signify that the cost per bed-day has increased about three times since 1950. The cost per admission has not risen in the same proportion. The running cost per patient-day in 1962 was 29,6 kr at the State mental hospitals and 38,8 kr at the mental hospitals of the three largest cities (table A 18).

Salaries constitute the predominant part of the running costs of the hospitals and is the main lever of the increase of this cost during the last years. The increase is partly due to a general raise of the wages partly to a shortening of the working day of the bedside personnel. The salaries are responsible for 73,5 % of the running costs of the general hospitals.

Hospital care in a public ward is completely compensated by public funds and the health insurance. Also medicine and doctors fees are thus covered. If the patient has a private room or goes to a private hospital, he is reimbursed for that part of the costs which corresponds to the price charged in a public ward at the hospital in his home district.

The adjoining table gives a survey of the local services for ambulatory care and environmental sanitation.

Survey of the local services for Public Health and medical, ambulatory care.

Service	Type of care	Number of units
County Medical Officers	Supervision of environmental sanitation and preventive and curative care	29 posts in counties and county boroughs
Medical Officers	Preventive and curative care	884 districts (urban and rural)
Public Health Nurses	» » » »	1768 districts (certain nurses in towns not included)
Out-patients departments at hospitals	» » » »	210 somatic and mental hospitals
Policlinics in certain cities	» » » »	12 policlinics
District midwifery	Maternal antenatal care; deliveries	416 districts for midwifery
MCH centres, stations etc.	Maternal and Child Welfare	1590 centres, stations and branch offices
TB dispensaries (central and district dispensaries)	TB ambulatory care	60 central and 645 district dispensaries
Policlinics for venereal diseases	VD ambulatory care	25 policlinics
Bureaus for Sexual Hygiene	Consultation on sexual matters including prevention of abortions	19 bureaus
Quarantine organization	Preventive epidemic care	9 main stations
Bureaus of the State mental hospitals for family care and assistance	Mental sick care and assistance to discharged patients	Bureaus at 23 hospitals
Centres for children and youth mental care	Child and adolescent psychiatric care	38 centres
Public Dental Service	Dental care	814 dental policlinics
Local Public Health Committees	Environmental sanitation; preventive epidemic care	1006 municipalities (local communes)

Public Health Services outside the hospitals
(chapter Ad)

There were 602 rural *medical officers'* districts at the beginning of 1963; 94 of them, however, were vacant, the activity being maintained by substitutes or by the officer of an adjoining district. (In each county the is a senior County Medical Officer, appointed by the Government, and an assistant County Medical Officer. As there are 24 counties, these two categories make 48 doctors.) In the purely urban districts there were 828 posts for medical officers. (Cf. also diagram, chapter Ad.)

There were 1 768 posts for *Public Health nurses* in general service in rural districts and small towns at the end of 1962 (table B 6), but 138 of these were vacant.

The *Midwifery districts* numbered 416 (41 vacant). The activity is concentrated on pre-natal care of pregnant women, since over

99 % of all deliveries take place in hospitals. The midwives assist, however, to a considerable extent at deliveries in maternity homes, cottage hospitals etc.

The *maternity and child welfare* organization with 1 590 working units (clinics, centres and branches) is illustrated by table A 20.

60 central and 645 district *TB dispensaries* were working in 1962. In the former 530 000 X-ray examinations were made (table A 21).

Medical *treatment for venereal diseases* was given free of charge in 21 of the largest towns at special policlinics. The number of visits to these policlinics, amounted to 188 000, 111 000 of which had reference to the disease in its contagious phase.

19 consultation *bureaus for sexual hygiene and abortion cases* subsidized by the State were in operation at the end of the year, the number of new visitors amounting to 4 366. At least one physician and two or three social workers were attached to each bureau.

About 641 000 persons have been vaccinated against *poliomyelitis* during 1962 bringing up the total number having received basic protection to 4,5 million persons (p. 51).

Mental care of children and youth was given at 38 child guidance clinics (21 clinics with beds for observation and care) (chapter Ac).

Of about 50 000 *epileptics* more than 95 % were treated in ambulatory care.

At the end of the year the *Public Dental Service* included all counties and county boroughs. The activity was carried on in 27 central polyclinics, mostly situated in the premises of a general hospital, and 753 district polyclinics (table A 22). 1 771 dental surgeons were employed in the service, i.e. 33 % of the total number in the country. 1 618 dental surgeons attached to the district polyclinics worked in all 2 669 000 hours; 63 % of the time was reserved for children.

Medical personnel (chapter B)

A survey covering all kinds of medical personnel is found in table B 1. There were 7 630 active physicians at the end of 1962. The number includes 340 foreign physicians working in Sweden on a limited license. The number of physicians given in table B 2 refers to the fully licensed doctors, active and non active. The active dental surgeons were 5 410 in number. The number of fully licensed dental surgeons, active and non active, appears from table B 2. There were 20 340 active nurses 750 nurse-midwives and 940 midwives. The total of the medical personnel amounted to 123 200, administrative and domestic staff at hospitals included.

Expenses out of public funds for health and medical care (chapter C)

The expenses of the State, the counties, the county boroughs for "general hospital care" were 1 280,8 million kronor in 1962 (table C 1). Reduced by 244,4 million, see table C 5, concerning investments, the remainder, 1 036,4 million represents the running cost.

The total of table C 1 amounts to 3 039 million kr, i.e. 401 kr per inhabitant (equiva-

lent to about 26 English pounds). The share of the State in the total cost, including the expenses of the sickness funds, amounts to 39 %, corresponding to 14 % of the State income tax for the same year.

Expenses (investments included) of the State, public sickness funds, counties and county boroughs in 1962

Health and medical care, total..	3 039 mill.kr
General hosp. care and maternity	42,1 %
Hospitals for TB	1,8 »
Epidemic care	1,0 »
Care of chronic sick	4,8 »
» » mentally sick	13,7 »
» » mentally deficient	3,5 »
» » epileptics	0,2 »
TB dispensaries	0,5 »
Public health nursing	1,8 »
Maternity and child welfare ...	0,6 »
District midwifery	0,3 »
Public dental care	3,7 »
Other	10,5 »
Subtotal	84,5 »
Military medical care	0,5 »
The sickness funds for care of the sick	15,0 »
Total	100 »

Diseases, deliveries etc. (chapter D)

The 26 *epidemic diseases* with individual notification are listed in table D 1. The sum of cases amounted to 6 891 (91 per 100 000 inh.) in 1962. They are listed in the following table.

International Classification, number		Number of clinical cases
040	Thyphoid fever	38
041, 042	Other salmonella infections	1 075
044	Brucellosis	2
045	Bacillary dysentery	147
046,0	Amoebic dysentery	12
050	Scarlet fever	4 124
055	Diphtheria	1
057,0	Meningococcal meningitis	180
059	Tularaemia	119
064,4	Listeriosis	11
080,0-080,1	Acute polio, paralytic	6
080,2	» » , non paralytic	8
092	Infectious hepatitis	709
096,2	Psittacosis	9
096,9	Meningo-encephalitis	429
116	Malaria	14
571,0, 764,0	Gastro-enteritis	7
	Total	6 891

As regards salmonella infections, no difference is made, in the reporting, between paratyphoid A and B on one hand and enteritis salmonellosis on the other, but one can conclude from the result of the analyses made by the bacteriological laboratories that 97 % refer to the latter and only 3 % to paratyphoid fever. The laboratories' evidence refers to clinical cases and bacteria carriers added together. (There were 700 carriers reported.)

The amoebic dysentery and malaria were contracted abroad.

The frequency of gonorrhoea has been increasing also during 1962 in particular among youths under 20 years, which can be seen from table D 6.

The *TB morbidity* is characterized by the figures 6,2 per 1 000 inhabitants, which stands for the number of persons suffering from the disease and registered at the TB central dispensaries, 0,4 which stands for persons with contagious TB of the lungs, 0,5 for new findings during 1962 of all forms of TB, and 0,06 for fatal cases of tuberculosis (all forms) (table D 9). Since 1946 the mass-radiofluorography unit of the National Board of Health has examined 7,0 million individuals, among whom positive findings were made in 2,6 %, already known cases included (table D 8).

Starting 1958 new diagnoses of cancer have to be reported to the *Cancer Registry* of the National Board of Health. Notifiable are malignant neoplasms including leukæmia and malignant lymphoma, all intracranial tumors and all neoplasms with endocrine activity.

The number of cases reported in 1960 (last figure) was 20 006, corresponding to about 267 per 100 000 inhabitants. A booklet called "Cancer incidence in Sweden 1960" has been issued on the subject by the National Board of Health.

The number of patients brought to hospital because of *poisoning by soporifics* was 3 992. This is much higher than ten years earlier (page 94; see also table D 12 for other accidents, suicides etc.).

Table D 14 shows that the percentage of permanent teeth with non treated *caries* in

seven-year-old children was 25,7 % in 1962, before treatment by the Public Dental Care. It would have been even higher, had not a number of counties introduced public dental care also for preschool children.

According to the population registers the number of *children born* in 1962 was 108 520. In the statistics of the National Board of Health, based upon the annual reports of the hospitals and midwives, 108 179 newborn children are reported. From table D 15 (see comments below table) appears that only 0,3 % of all deliveries took place in the patient's home with a midwife in charge. Furthermore 71,4 % were attended to in establishments of type I, i.e. maternity wards under the care of a specialist obstetrician, 27,6 % in establishments of type II by a general surgeon and finally 0,7 % in type III, i.e. small maternity homes supervised by the medical officer of the district or some other local practitioner. Table D 16 gives relative figures for mature and premature children, liveborn and stillborn respectively, dead during delivery etc. It ought to be observed, that the Swedish definition of live birth as from 1960 conforms with the international.

When *abortion, sterilization or castration for legal indications* has been accomplished, the operating doctor has to send a report to the National Board of Health within one month. During 1962 3 205 such reports on legal abortions were registered. In 1945, the year prior to an extension of the legal indications, the number was 1 623. The great majority of the abortions were authorized by the National Board of Health (2 772), the remainder being carried out on the responsibility of two physicians, not to mention the very small number of emergency cases. See tables D 19—D 20.

Exact data regarding the annual amount of individuals falling sick with *mental disease* are not available. At the mental hospitals of the State and the three largest cities — where the most effective and qualified treatment is given — 38 422 patients were on the files at the end of 1962, State mental hospitals for mentally deficient included (annex 2, line 15). Of these 71 % were in the hospitals, 3 % in private homes supervised by the hos-

pitals and 26 % conditionally released (annex 2). The distribution of the patients according to type of disease is given in table D 22.

Population (annex 5)

The *population* of Sweden amounted to 7 581 237 at the end of 1962, of whom 3 969 093 were living in cities. During the same year 108 520 children were born (107 158 live born and 1 362 stillborn) and 76 738 persons died. The general death rate was 10,15 per 1 000 of the mean population, the rate of live births 14,17. The infant mortality rate as measured by the number of dead during the first year per 1 000 live births was 15,3 and during the period 1956/60 the mean expectation of life was 71,23 years at birth for men and 74,72 for women. Vital statistics are not the concern of the National Board of Health, but some data on the subject are given in the annex. (Reference: Statistical abstract of Sweden — Statistisk årsbok.)

Policy

A tendency in the high level planning of health and sick care is to integrate, even more than before, the services under one authority, the county councils. In this connection the National Government is handing over the Medical Officers' organization and

the State mental hospitals to these councils. The M.O.'s are to be transferred on 1/7 1963, but a date for the transfer of the hospitals has not yet been fixed. Naturally the county councils will take this opportunity for developing their ambulatory care, both the somatic and the psychiatric.

Following a Governmental decree the country has been divided into seven geographical areas, *hospital regions*, which are to be independent as regards in-patient care (see map 2, page 31). Thus the *regional hospitals* are being equipped with clinics under specialist doctors for diseases which are not frequent enough to support a specialist on the county level.

Training facilities for all kinds of medical personnel are being continually expanded in order to meet the ever-increasing demand. Thus the aim is to double the number of physicians to 1980.

Increasing interest in health activities on the part of the responsible authorities is promoting medical statistics both on the Governmental and local level.

Also attention has been drawn to the possibilities of preventing disease at an early stage through case finding campaigns. Thus the National Board of Health started a pilot study in 1962 in the county of Värmland, applying a screening method. It is going to be extended to the whole province depending upon the experience of the first year's activity.

Teckenförklaring *Codes*

- = Intet finns att redovisa. *Magnitude nil.*
- 0 eller 0,0 = Mindre än 0,5 (eller 0,05) av enheten. *Magnitude less than half of unit.*
- .. = Uppgift saknas. *Data not available.*
- . = Uppgift kan icke förekomma. *Category not applicable.*
- * = Preliminär uppgift.
- † = Riksplatser = vårdplatser upplåtna för samma kostnad oberoende av patientens hemort. *Beds available for same cost irrespective of patient's domicile.*
- MF = Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet.
- SFS = Svensk författningssamling.
- SOS = Sveriges officiella statistik.
- SOU = Statens offentliga utredningar.

KAP. A

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS ORGAN

a. Översikt av organisationen

Med allmän hälso- och sjukvård menas i denna publikation hälso- och sjukvårdande verksamhet, som bedrivs av det allmänna eller med dess sanktion och som är tillgänglig för allmänheten. Den militära hälso- och sjukvården, såsom huvudsakligen avsedd för militärpersonal, hör följaktligen icke till den *allmänna* sjukvården sålunda fattad, ej heller sjukavdelningar inom anstalter för fångvård, ungdomsvård o. dyl. Institut för blinda och döva är icke medräknade, enär de har huvudkaraktär av skola.

Hälsovården befattar sig med förebyggande verksamhet i form av t. ex. omgivningshygieniska åtgärder, hälsofostran och rådgivning riktad till allmänheten eller enskilda jämte profylaktisk individuell undersökning och behandling, medan *sjukvården* befattar sig med personer som vid sjukdom, skada, kroppsfel eller förlösning söker vård (diagnostik och terapi). I praktiken går dock dessa verksamheter ofta hand i hand och någon åtskillnad göres icke mellan dem i dispositionen av denna publikation.

Den centrala organisationen

All för allmänheten avsedd hälso- och sjukvårdande verksamhet i Sverige är underkastad statlig kontroll. Övervägande delen bedrivs av eller understödes av det allmänna.

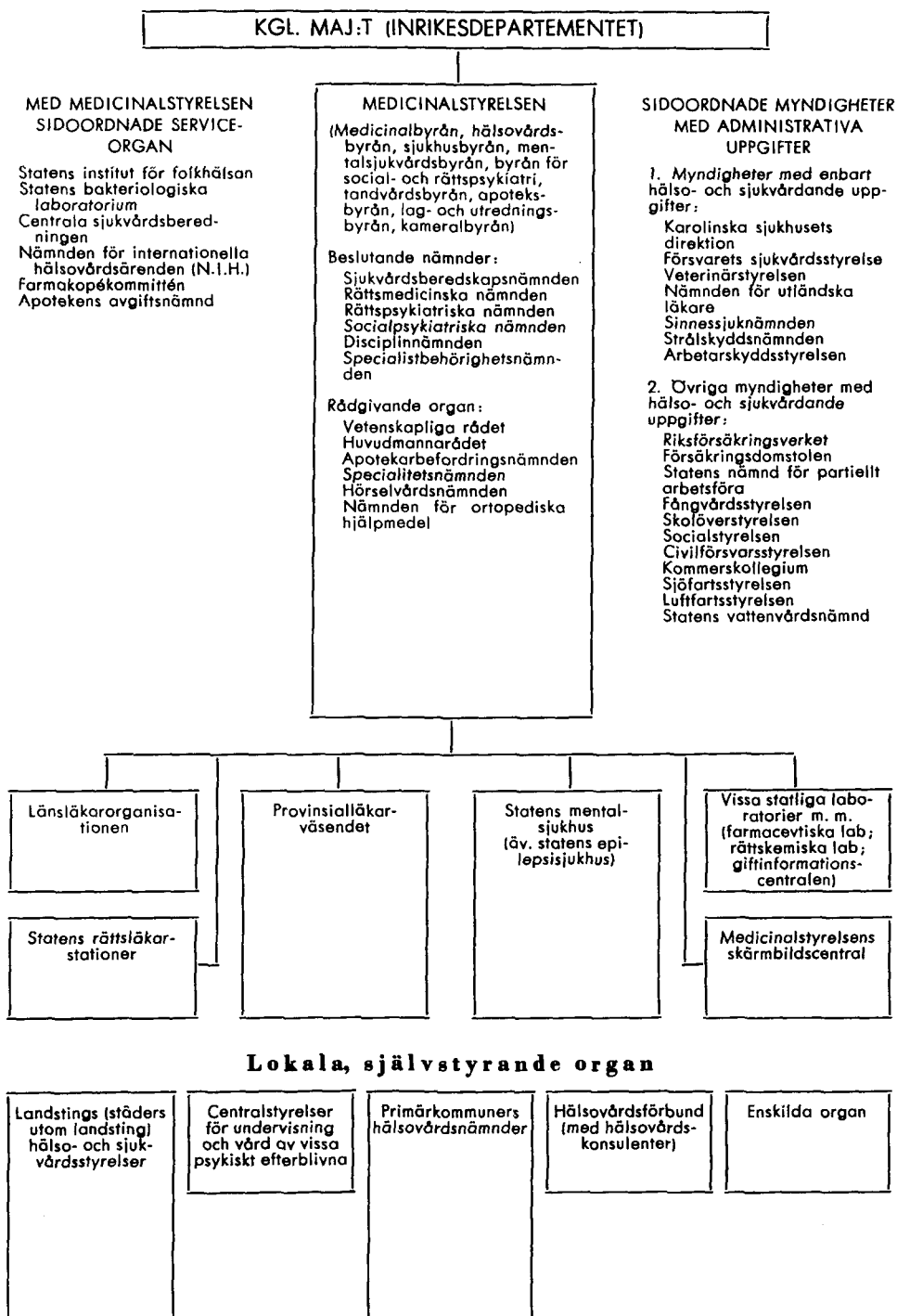
Medicinalstyrelsen, som sorterar under inrikesdepartementet ¹⁾, är landets högsta administrativa organ på området. Dess uppgift är främst att utöva överinseendet över medicinalpersonalens, sjukvårdsorganens och apotekens verksamhet och att ha högsta ledningen av de statliga mentalsjukhusen m. fl. institutioner. Den är organiserad på nio byråer. Vid sin sida har medicinalstyrelsen diverse rådgivande organ och nämnder för speciella frågor. (Se diagrammet på nästa sida.)

Vid sidan av medicinalstyrelsen verkar vissa andra centrala institutioner på den allmänna hälso- och sjukvårdens område. En är *statens institut för folkhälsan* med huvudsaklig uppgift att utföra vetenskapligt-praktiska undersökningar och idka forskningsverksamhet på den allmänna hygienens, födoämneshygienens och yrkeshygienens områden och att därvid utgöra centralt undersökningsorgan för livsmedelskontrollen enligt livsmedelsstadgan. Institutet har också att meddela viss undervisning. En annan är *centrala sjukvårdsberedningen*, som har till uppgift att ge råd vid planläggning av sjukhusbyggnader och deras utrustning och att verka för standardisering och rationalisering av sjukhusens utensilier och drift. En tredje är *statens bakteriologiska laboratorium* med uppgift att inom den humana medicinens bakteriologiska, virologiska och epidemiologiska områden utreda, forska, framställa sera, ympämnen m. m.

Slutligen må nämnas, att de statliga undervisningssjukhusen intager en i förhållande till medicinalstyrelsen relativt självständig ställning.

¹⁾ Fr. o. m. den 1 juli 1963 tillhör medicinalstyrelsen socialdepartementets förvaltningsområde.

Översikt av medicinalväsendets organisation 1962

Den lokala organisationen

I sjukhuslagen är stadgat, att landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, har skyldighet ombesörja »sådan vård för sjukdom, skada, kroppsfel och barnsbörd, som fordrar intagning å anstalt, i den mån icke annan drager försorg härom (*sluten vård*)». För sådana psykiskt sjuka, som fordrar vård på mentalsjukhus, och för vården av svårskötta psykiskt efterblivna svarar dock staten, utom vad angår städerna Stockholm, Göteborg och Malmö, som själva handhar huvudparten härav mot erhållande av statsbidrag. Detta är stommen i organisationen.

I sjukhuslagen stadgas vidare, att landstingskommun etc. skall vid sjukhus, som befinnes lämpligt för ändamålet, bereda sjukvård jämväl åt vårdsökande, »som icke är i behov av intagning på sjukhuset (*öppen vård*)». Däremot har landstingskommunerna icke ålagts allmän skyldighet att tillhandahålla öppen vård, vilket sammanhänger med att den öppna allmänläkarvården sedan gammalt handhas av statsanställda provinsialläkare.¹⁾

Landstingskommunerna är 25 till antalet, vartill kommer 6 städer,²⁾ som icke deltagar i landsting. Landstingens områden sammanfaller i regel med länens. Undantag utgör Kalmar län, som delats på två landsting (Kalmar läns norra och Kalmar läns södra landsting), och naturligtvis de län, ur vilka landstingsfri stad utbrutits. De sex städerna är Stockholm, som icke ingår i något län, och de ur län utbrutna Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och Gävle.²⁾ (Se koden på karta 1.)

Varje landstingskommun och stad som ej tillhör landstingskommun utgör ett sjukvårdsområde. Ledningen av sjukvårdsområdets angelägenheter handhas av en hälsovårds- och en sjukvårdsstyrelse eller — vanligen — ett kombinerat organ, *hälso- och sjukvårdsstyrelsen*.

Att staten, landstingen och motsvarande städer uppbär huvudmannaskapet för den slutna vården och faktiskt är huvudmän också för betydande delar av den öppna, hindrar icke att även andra — primärkommuner, allmännyttiga stiftelser och enskilda personer — i viss omfattning svarar för delar av sjukvården, vilket framgår av följande översikt. De där förekommande bokstäverna S, L o. s. v. är huvudmännens kodbeteckningar.

(S) Staten är huvudman för:

Länsläkarorganisationen, provinsialläkarväsendet (exklusive provinsialläkare i extra distrikt)¹⁾

Vissa undervisningssjukhus (Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet, Akademiska sjukhuset)

Mentalsjukhusen, utom i Stockholm, Göteborg och Malmö

Epilepsisjukhuset Vilhelmsro

(L) Landstingen är huvudmän för:

Sjukhusvård i allmänhet med undantag av vård på mentalsjukhus (alltså för driften av lasarett, sjukstugor, förlossningshem, sanatorier, epidemisjukhus, sjukhem för långvarigt kroppssjuka, sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka, anstalter för psykiskt efterblivna, konvalescenthem o. s. v.)

Öppen vård vid sjukhus

Förlossningsvård (öppen genom distriktsbarnmorskorna och sluten genom sjukhus)

Distriktsvård (distriktssköterskorna)

¹⁾ Sedan den 1 juli 1963 är landstingskommunerna huvudmän för provinsialläkarväsendet.

²⁾ Från 1 januari 1963 ingår Hälsingborgs stad och Gävle stad i resp. Malmöhus läns och Gävleborgs läns landstingskommun.

Förebyggande mödra- och barnavård
 Abortförebyggande verksamhet
 Familjerådgivning
 Tuberkulosdispensärer
 Psykisk barna- och ungdomsvård
 Folktandvård

- (U) Städerna utom landsting är huvudmän för samma vårdgrenar som landstingen och dessutom för:
- Stadsläkare (inklusive förste stadsläkare)
 - Fristående polikliniker
 - Mentalsjukhus i Stockholm, Göteborg och Malmö
 - Viss anstaltstandvård i Stockholm
 - Skolhälsovård
- (K) Primärkommuner (andra än städer utom landsting) förekommer såsom huvudmän för:
- Stadsläkare, extra provinsialläkare och kommunsköterskor
 - Sjukhem för långvarigt kroppssjuka
 - Polikliniker för könssjuka i städer med över 20 000 invånare
 - Skoltandvård ej tillhörande folktandvården (i några kommuner)
 - Smärre kommunala mentalsjukhus
 - Skolhälsovård
- (F) Föreningar, stiftelser o. dyl., i vilkas styrelser det allmänna är representerat, förekommer såsom huvudmän för:
- Vissa specialsjukhus av lasarettskaraktär (barnsjukhus, reumatikersjukhus, ortopediska sjukhus, riksförsäkringsverkets sjukhus)
 - Epileptikerhem m. m.*
- (P) Privata personer eller företag förekommer såsom huvudmän för:
- Enskilda sjukhem
 - Epileptikerhem
 - Anstalter för psykiskt efterblivna
- Härtill kommer privatpraktiserande läkare och tandläkare.

En preciserad översikt av huvudmannaskapet för den slutna sjukvården lämnas i tab. A 3 och bilaga 1.

Organ, som helt eller övervägande har omgivningshygieniska uppgifter, har icke medräknats ovan. Dit hör t. ex. hälsovårdsnämnderna, som tillsättes av primärkommuner (U eller K).

Som komplettering till uppgiften om huvudmännen må nämnas, att stat, landsting och primärkommuner i viss utsträckning understödjer vård, för vilken de själva icke är huvudmän. Sälunda utgår på vissa villkor *statsbidrag* till driften, och i allmänhet också till anläggningen av sjukvårdsanstalter, där det bedrivs medicinsk barnsjukvård, radioterapi, tuberkulovård, epidemivård, vanförevård, vård av långvarigt kroppssjuka, psykiatri, epileptikervård och vård av psykiskt efterblivna. Till folktandvårdens drift och utrustning utgår likaledes statsbidrag. För förlösningssvård utgår fr. o. m. år 1955 endast bidrag till anläggningen. *Landstingsbidrag* utgår till vissa primärkommuner och enskilda, som driver vård av långvarigt kroppssjuka, mentalsjukvård, epileptikervård och vård av psykiskt efterblivna m. m. Även bidrag till allmän kroppssjukvård förekommer, liksom till konvalescentvård.

Vårdformer och anstaltstyper

Man brukar skilja mellan vårdformer och typer av anstalter. Vårdformen bestäms närmast av de sjukdomar eller det klientel, som vårdas, t. ex. tuberkulosvård, mentalsjukvård och förebyggande barnavård. Man talar även om akut vård, vård av långvarigt sjuka osv. Anstaltens typ, däremot, avser den driftenhet, som lämnar vården, t. ex. lasarett, sanatorium, poliklinik osv.

Vårdformer och anstaltstyper sammanfaller vanligen men icke alltid. Tab. A 2 visar, hur dessa förhållanden för närvarande ställer sig inom den slutna vården. Man ser, hur kropps- och mentalsjukhusen i vissa fall griper över på varandras områden och vidare hur kroppssjukvården i det väsentliga bestrides av lasarett, men att sådan kroppssjukvård som avser lungsjukvård, epidemivård, vård av långvarigt kroppssjuka domineras av särskilda sjukhustyper. En mera ingående beskrivning av dessa förhållanden lämnas i kommentaren till tabellen och i textavsnitten b—d nedan. Vad därnäst angår den öppna vården, har specialorgan inrättats för förebyggande mödra- och barnavård, förlossningsvård, lungtuberkulosvård, könssjukvård och abortförebyggande verksamhet, vilket allt närmare beskrives i särskilda avsnitt under d nedan. Tjänsteläkarna (provinsiälläkarna, stadsläkarna o. dyl.), liksom distriktssköterskorna, deltar i dylik specialiserad vård i egenkap av anställda vid ifrågavarande organ, men ingår i övrigt i organ för öppen hälso- och sjukvård i allmänhet (tjänsteläkarväsendet resp. distriktsvården).

Utvecklingen går mot en minskning av antalet anstaltstyper men ökning av vårdformerna. Sålunda låter huvudmännen lasaretten överta de uppgifter som fyllts av de fristående sjukhusen för speciella vårdformer, antingen genom att öppna nya avdelningar eller genom att till sig ansluta de fristående sjukhusen. Detta har sedan länge skett med förlossningsvården, på senare tid med tuberkulos- och epidemivården, därnäst med mentalsjukvården och under de senaste åren med vården av långvarigt kroppssjuka. Så länge man har specialsjukhus för visst klientel, är likväl distinktionen mellan anstaltstyp och vårdform nödvändig att upprätthålla.

Det må tillfogas, att även vårdformernas inbördes förhållanden ändras. Samtidigt som en allt finare uppdelning på specialkliniker inom t. ex. lasaretten äger rum, utjämnas gränserna mellan vissa vårdformer, såsom mellan kropps- och mentalsjukvård och i viss mån också mellan akut och kronisk vård.

Översikt av den slutna vården

Sjukhuslagen upptager följande typer av sjukhus (5 §) :

Lasarett	Förlossningshem
Sjukstuga	Sjukhem för
Sanatorium	a) långvarigt kroppssjuka
Tuberkulossjukstuga	b) lättskötta psykiskt sjuka
Epidemisjukhus	c) konvalescenter
Epidemisjukstuga	d) vårdbehövande jämförliga
Mentalsjukhus	med de i a)—c) nämnda.

Anstalter för psykiskt efterblivna utgör ytterligare en typ, som dock icke uppräknats ovan, och detta beror på att vårdformen icke innefattas i sjukhuslagen, utan regleras genom särskild författning. (Se ytterligare beträffande anstalter för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna sidan 36.)

Översikt av den öppna vården

Den öppna hälso- och sjukvården regleras genom en rad specialförfattningar, vilka omnämnes i de olika textavsnitten nedan. Vårdorganen presenteras i korthet i nedanstående översikt.

Organ för öppen hälso- och sjukvård	Vårdform	Antal organ
Tjänsteläkarna	Hälso- o. sjukvård i allmänhet	884 provinsial- och stadsläkardistrikt
Distriktsvård på landsbygd och i städer	» » » » »	¹ 1 768 distriktssköterskedistrikt (på landsbygden)
Öppen vård vid sjukhus	» » » » »	ca 210 kroppssjukhus
Polikliniker i Stockholm o. Göteborg	» » » » »	² 12 polikliniker
Distriktsbarnmorskorna	Förebyggande mödravård. Förlösningssvård	416 barnmorskeområden
Mödra- och barnavårdscentraler, -stationer o. s. v.	Förebyggande mödra- och barnavård	350 centraler och 1 240 stationer o. filialer
Dispensärerna (central- och distrikts-)	Lungsjukvård	³ 645 distrikts- o. 60 centraldispensärer
Medicinalstyrelsens skärmbildscentral med patruller	» (diagnostik)	13 patruller (för civilt klientel)
Polikliniker för könssjukvård	Vård av könssjukdomar	25 polikliniker
Byråer för sexualrådgivning	Abortförebyggande m. m.	19 byråer
Karantänsväsendet	Förebyggande epidemivård	9 karantänsstationer
Hjälpverksamhet o. familjevård knutna till de statliga mental-sjukhusen	Psykisk hälso- o. sjukvård	23 sjukhus
Centraler för psykisk barn- och ungdomsvård	Barn- o. ungdomspsykiatri	38 centraler
Folktandvården	Tandvård	814 tandpolikliniker

¹ Dessutom ett antal tjänster för likartade uppgifter i städer, jfr under Kap. A, d, distriktsvården m. m.

² Polikliniker som verkat under samma adress har räknats som en.

³ Uppgiften avser 1959.

Syftet med översikten är att redovisa de särskilda organ, som meddelar öppen hälso- och sjukvård, icke att ge en uttömmande beskrivning av hur olika vårdbehov tillgodoses genom öppen vård. Sålunda meddelar de organ, som bedriver hälso- och sjukvård i allmänhet också sådan vård som de flesta specialorganen. Beträffande privatpraktiserande läkare och tandläkare hänvisas till kapitel B.

Tabell A 3 (se sidan 10)

Tabellen omfattar, liksom tabellerna A 1, A 2 m. fl., samtliga rikets sjukhus med undantag av fristående konvalescenthem. Dock ingår ett fåtal konvalescentplatser, som avslutits såsom avdelningar till andra sjukhus (se härom närmare i texten).

I en del fall har sjukhus två huvudmän, och då har halva antalet vårdplatser räknats till vardera huvudmannen. I övre delen av tabellen, där antalet sjukhus redovisas, har detta markerats med brutna tal (halvor). Exempelvis betyder 3/2, att det finns tre sjukhus, som delas med annan huvudman. Hän-syn har däremot icke tagits till förekomman-

de avtal, genom vilka viss huvudman fått använda vissa vårdplatser på annan huvudmans sjukhus.

Tabellen avser endast sjukhus som var i verksamhet vid årets slut. Vårdplatsantalet gäller det officiella, av respektive sjukhusdirektion fastställda, antalet.

I kolumnen »Städer utom landsting (U)» har upptagits 4 941 platser för långvarigt kroppssjuka, men endast 2 416 av dessa tillhörde sjukhus drivna av sjukvårdsstyrelse, medan resten drevs av socialnämnd och alltså var av samma typ som de anstalter, vilkas platser redovisas i kolumnen till höger där-om, d. v. s. anstalter tillhöriga primärkommuner inom landstingsområden.

Tab. A 1. Översikt av den slutna vården år 1962

Survey of in-patient services

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp Hospital type	Antal sjukhus No. of hospitals	Vårdplatser (fastställt antal) Beds		Intagningar Admissions	Vård- dagar, 1 000-tal Beddays, 1 000	Patienter i medeltal per dag No. of patients per day	Belägg- ning, % Occu- pancy, %
		den 31/12	i medeltal under året Average during year				
Kroppssjukhus och -sjukhem <i>Somatic hospitals</i>	548	72 305	71 637	994 838	20 327	55 693	78
Mentalsjukhus och -sjukhem ¹ <i>Mental hospitals</i>	197	33 577	33 672	35 290	11 996	32 866	98
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally deficient</i> ¹	168	13 737	13 786	2 366	4 808	13 173	96
Anstalter för epileptiker <i>Establishments for epileptics</i>	11	1 005	1 022	265	341	934	91
Summa Total 1962	924	120 624	120 117	1 032 759	37 472	102 666	85
1961	955	119 609	118 181	1 013 135	37 080	101 590	86
1960	928	116 681	114 899	..	36 770	100 465	87
1959	926	113 361	112 633	993 739	36 095	98 890	88
1958	928	111 904	110 647	977 069	35 805	98 096	89
1957	946	109 389	108 438	957 251	35 864	98 257	91
1956	983	107 487	106 298	936 469	35 406	96 738	91
1955	963	105 108	104 703	916 784	34 861	95 510	91
1950	996	99 232	98 670	..	..	..	..

¹ Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna har räknats till anstalter för psykiskt efterblivna.

Tabell A 1

Översikten omfattar samtliga sjukhus utom sjukhem för konvalescentvård, såvida dessa icke ingår som avdelningar av annat sjukhus. Se vidare angående slutna konvalescentvård sidan 17.

Vårdplatser. Uppgifterna om antalet platser i medeltal under året är beräknade som medeltal av antalen vid två på varandra följande årsskiften.

Intagningar. Patienter, som intagits mer än en gång, är dubbelräknade.

Vård dagar. In- och utskrivningsdagen har tillhoppa alltid räknats som en. Vård dagar för barn, i den mån de vistats på sjukhuset endast i egenskap av där nyfödda, är icke medräknade.

Patienter i medeltal per dag=antalet vård dagar dividerat med 365 (366). Antalet

i medeltal per dag vårdade personer år 1962 motsvarar 1,3 % av medelfolkmängden, därav 0,7 % på kroppssjukhus, 0,4 % på mentalsjukhus och 0,2 % på anstalter för psykiskt efterblivna.

Beläggning=antalet patienter i medeltal per dag i procent av det fastställda antalet vårdplatser i medeltal under året. Om alternativt det tillgängliga platsantalet (efter avdrag av eventuellt stängda platser) får ingå i beräkningen, stiger beläggningstalen. Se här om kommentaren till tabell A 5. Det bör observeras, att ju kortare vårdtiderna är, desto svårare är det att hålla full beläggning.

Kroppssjukhus. Eftersom indelningsgrunden till denna tabell är sjukhustypen (icke vårdformen), har de psykiatriska lasarettsklinikerna räknats till lasaretten, d. v. s. till kroppssjukhusen. Jämför tabell A 2.

För specifikation av tabellen se närmast tabellerna A 5 och A 13.

Lagstiftning

Ny sjukhuslag av den 17 april 1959 samt med stöd av denna lag den 29 oktober 1959 utfärdad sjukhusstadga trädde i kraft den 1 januari 1960. 1959 års sjukhuslag upptager, såsom framgår av föregående översikt av den slutna vården (sid. 5), vissa typer av sjukhus. I fråga om de på anstalter av olika typ förekommande vårdformerna innebär de nya författningarna betydelsefulla ändringar. Enligt de statsbidragsbestämmelser, som gällde t. o. m. 1959, måste epidemiskt sjuka och långvarigt kroppssjuka alltid vårdas på särskilda sjukhus — epidemivårdanstalter och anstalter för kroniskt sjuka — för att statsbidrag skulle kunna utgå. Detta hinder är numera undanröjt. Ett epidemisjukhus kan sålunda ersättas av en infektionsklinik på lasarett och långvarigt kroppssjuka kan vårdas på lasarett, antingen på särskild klinik för dylika sjuka eller ock på avdelning ansluten till befintlig klinik (vanligen den medicinska kliniken). Vidare kan sanatorium enligt de nya bestämmelserna införlivas med ett angränsande lasarett och ingå i detta såsom en lungklinik. »Sjukhem» har vidare fastställts såsom benämning på fristående sjukhus för långvarigt kroppssjuka, lättskötta psykiskt sjuka och konvalescenter.

Ledning av landstingskommuns sjukvårdande verksamhet skall enligt sjukhuslagen (9 §) utövas av sjukvårdsstyrelse och detsamma gäller för stad som icke tillhör landstingskommun.

Vidare utfärdade Kungl. Maj:t den 22 april 1960 stadga angående enskilda sjukhem m. m., som trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt denna stadga förstås med enskilt sjukhem sådan anstalt med minst tre vårdplatser och oavsett om det är fråga om vård för somatisk eller psykisk sjukdom eller förlossningsvård. De tidigare beteckningarna enskilt vårdhem för lättskötta sinnessjuka och enskilda förlossningshem har sålunda utgått.

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för länsläkarväsendet den 6 juni 1962 skall i varje län finnas en länsläkarorganisation. En redogörelse av denna återfinnes på sidan 41.

Tabell A 2

Lasarettsvård och liknande avser vård på lasarett, »andra sjukhus av lasarettskaraktär», sjukstugor och sådana enskilda sjukhem som huvudsakligen vårdar akut kroppssjuka. På dessa sjukhus har alla avdelningar räknats till vårdformen utom dem som avsetts speciellt för medicinsk lungsjukvård, epidemivård (infektionskliniker), förlossningsvård, vård av långvarigt kroppssjuka (även geriatrik) och mentalsjukvård. Några få avdelningar för konvalescenter ingår däremot, churu oegentligt, i gruppen (se kommentaren till tabell A 3). Se även under rubriken »Vård av långvarigt kroppssjuka» nedan.

Lungsjukvård avser vård på sanatorier, tbc-sjukstugor, kliniker (avdelningar) för thoraxmedicin och lungtbc på lasarett etc. Dock ingår thoraxkirurgin som lasarettsvård och tbc-avdelningarna på Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens mentalsjukhus i mentalsjuk-

vården. Vidare har platser på sanatorier, som reserverats för allmän kronikervård, räknats till vård av långvarigt kroppssjuka.

Epidemivård avser vård på epidemisjukhus, epidemisjukstugor, kliniker (avdelningar) för infektionssjukdomar vid lasarett och sjukstugor. Dock har platser, som reserverats för allmän kronikervård, räknats till sistnämnda vårdform.

Vård av långvarigt kroppssjuka omfattar vård på fristående anstalter och avdelningar (även kliniker) på lasarett, sjukstugor, sanatorier, epidemisjukhus etc., som är avsedda för sådana sjuka.

Härutöver vårdas på vissa sanatorier och epidemivårdanstalter en del akuta lasaretsfall och kroniska fall, som icke kunnat redovisas på lasarettsvård resp. vård för långvarigt kroppssjuka, därför att platserna varit endast tillfälligt upplåtna åt dem.

Mentalsjukvård omfattar vård på psykiatriska lasaretskliniker, statens, storstädernas

Tab. A 2. Översikt av de fastställda vårdplatserna den ³¹/₁₂ 1962 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform *Survey of hospital beds according to type of hospital and type of care* Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp Type of hospital (Talen inom parentes hänvisar till numreringen i tabellhuvudet i bilaga 1. Numbers within brackets refer to head of annex 1.)	Antal sjukhus No. of hospitals	Vårdform Type of care								Summa Total
		Lasa- retts- vård o. lik- nande Gen. hosp. care and similar	Lung- sjuk- vård Care of lung dis- eases	Epi- demi- vård Epi- demic care	För- loss- nings- vård Mater- nity care	Vård av lång- varigt kroppss- sjuka Care of chronic sick	Mental- sjuk- vård Care of mental dis- eases	Vård av psy- kiskt efter- blivna Care of mental defi- ciency	Epi- lep- tiker- vård Care of epi- lep- tics	
Undervisningslasarett Uni- versity (teaching) hospitals (1)	9	8 157	387	164	568	233	666	—	—	10 175
Övriga lasarett Other general hospitals (2—5)	102	25 310	615	1 359	2 374	4 043	1 227	—	—	34 928
Barnbördshus Maternity hospitals (4) ¹	3	126	—	—	208	—	—	—	—	334
Reumatikersjukhus Rheu- matic hospitals (6)	2	221	—	—	—	—	—	—	—	221
Ortopediska anstalter Ortho- pedic hospitals (6)	4	372	—	—	—	—	—	—	—	372
Kustsanatorier Coast sana- toria (6)	2	462	—	—	—	—	—	—	—	462
Riksförs.verkets sjukhus Hospitals of National In- surance Board (6)	3	580	—	—	—	—	—	—	—	580
Vissa enskilda sjukhus Cer- tain private hospitals (6) ...	7	502	—	—	—	—	25	—	—	527
Sjukstugor Cottage hosp. (7)	67	1 382	—	—	269	1 023	—	—	—	2 674
Fristående förlossningshem Maternity homes (8)	8	4	—	—	38	—	—	—	—	42
Fristående anstalter för lung-tbc Sanatoria for TB of the lungs (9)	24	82	3 603	—	—	695	—	—	—	4 380
Fristående epidemivårdan- stalter Epidemic hosp. (10)	17	32	—	1 962	—	111	—	—	—	2 105
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka Homes for chronic sick (11)	280	87	—	—	15	14 319	297	—	—	14 718
Övriga enskilda sjukhem Private nursing homes (12)	20	775	—	—	—	12	—	—	—	787
Mentalsjukhus Mental hosp.	39	—	2	—	—	—	27 007	2 100	—	29 107
Sjukhem för psykiskt sjuka Mental nursing homes ...	163	—	—	—	—	58	6 512	—	—	6 570
Anstalter för psykiskt efter- blivna Institutions for mentally deficient	163	—	—	—	—	—	—	11 637	—	11 637
Anstalter för epileptiker Hospitals for epileptics ...	11	—	—	—	—	—	—	—	1 005	1 005
Samtl. sjukhus Grand total	924	38 092	4 605	3 485	3 472	20 494	35 734	13 737	1 005	120 624

¹ Ingår bland lasarett i andra tabeller. — ² Se kommentaren.

och mindre kommunala mentalsjukhus, sjukhem och skolhem för psykopatiska och nervösa barn, utom de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna.

Vård av psykiskt efterblivna inbegriper även vård på de statliga mentalsjukhusen för psy-

kiskt efterblivna. Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium, där vanföra psykiskt efterblivna barn vårdas, har förts till »lasarettsvård o. liknande» (sjukhustyp »Andra sjukhus av lasarettskaraktär»). Se i övrigt bilaga 1 och tabell A 13 beträffande de sjukhus, som inbegripes i typgrupperna ovan.

Tab. A 3. Översikt av sjukhus och vårdplatser för slutna sjukvård den 31/12 1962 fördelade efter huvudmannakategori

Survey of hospitals and beds. Type of hospital and responsible authority

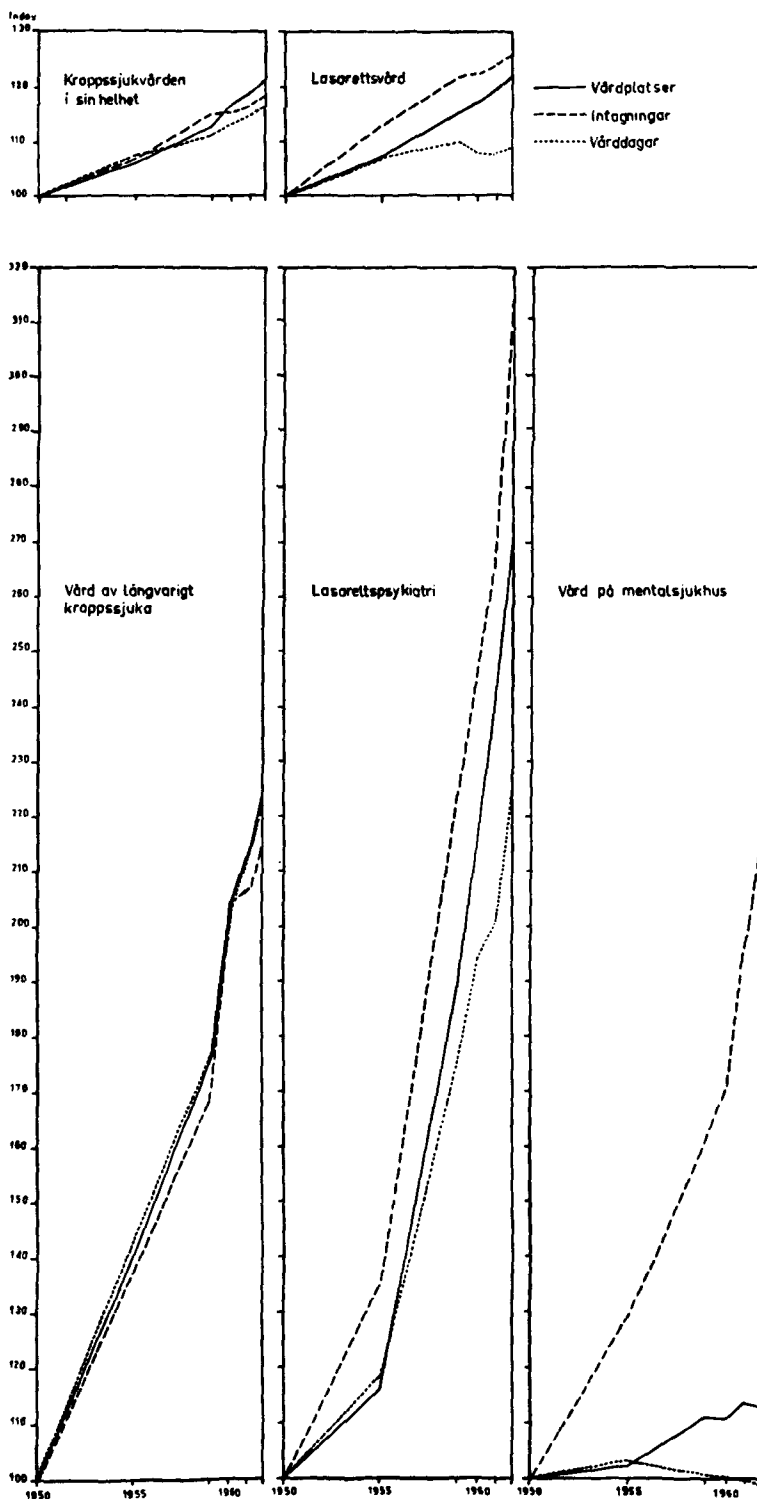
Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Type of hospital</i>	Huvudman <i>Responsible authority</i>						
	Staten (S) <i>The State</i>	Lands- ting (L) <i>County councils</i>	Städer utom landsting (U) <i>County boroughs</i>	Övriga kom- muner (K, Kf) <i>Local authorities</i>	Vissa fonder, stiftelser o. dyl. (F) <i>Funds etc.</i>	Privata företag (P) <i>Private</i>	Summa <i>Total</i>
Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>							
Kroppssjukhus <i>Somatic hospitals</i>	6	341 ¹ / ₂	35	76	16	73 ¹ / ₂	548
Mentalsjukhus o. -sjukh. <i>Mental hospitals</i>	23	68	21	4	2	79	197
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mental deficiency</i> ¹ . . .	9	97 ³ / ₂	12 ³ / ₂	—	—	47	168
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab-</i> <i>lishments for epileptics</i>	1	—	—	—	2	8	11
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	39	508	69¹/₂	80	20	207¹/₂	924
Fastställt antal vårdplatser <i>No. of beds</i>							
Lasarett, sjukstugor m. fl. <i>General hospi-</i> <i>tals etc.</i>	3 824	34 762	9 841	—	1 461	1 214	51 102
Fristående anstalter för lungtbv <i>Inde-</i> <i>pendent hospitals for TB of the lungs</i> . .	—	3 489	755	—	136	—	4 380
Fristående epidemivårdanstalter <i>Inde-</i> <i>pendent epidemic hospitals</i>	—	943	1 162	—	—	—	2 105
Sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Nursing homes for the chronic sick</i>	—	5 906	4 941	2 347	271	1 253	14 718
Summa kroppssjukhus <i>Total (somatic</i> <i>hospitals)</i>	3 824	45 100	16 699	2 347	1 868	2 467	72 305
Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>	21 268	—	5 569	170	—	—	27 007
Sjukhem för psykiskt sjuka m. fl. <i>Mental</i> <i>nursing homes</i>	—	4 665	534	—	56	1 315	6 570
Summa mentalsjukhus och -sjukhem <i>Total (mental hospitals etc.)</i>	21 268	4 665	6 103	170	56	1 315	33 577
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Estab-</i> <i>lishments for mentally deficient</i> ¹	2 450	8 161	1 198	—	—	1 928	13 737
Anstalter för epileptiker <i>Establishments</i> <i>for epileptics</i>	244	—	—	—	356	405	1 005
Hela den slutna sjukvården 1962 <i>Grand</i> <i>total</i>	27 786	57 926	24 000	2 517	2 280	6 115	120 624
Hela den slutna sjukvården 1955 <i>Grand</i> <i>total</i>	25 590	46 422	22 237	1 741	2 668	6 450	105 108
Procentuell fördelning av vård- platserna 1962 <i>Beds, per cent</i>							
Kroppssjukhus <i>Somatic hospitals</i>	5,3	62,4	23,1	3,2	2,6	3,4	100,0
Mentalsjukhus o. -sjukh. <i>Mental hospitals</i>	63,3	13,9	18,2	0,5	0,2	3,9	100,0
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally deficient</i> ¹ . .	17,8	59,4	8,7	—	—	14,1	100,0
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab-</i> <i>lishments for epileptics</i>	24,3	—	—	—	35,4	40,3	100,0
Hela den slutna vården <i>Total</i>	23,0	48,0	20,0	2,1	1,9	5,0	100,0

¹ Inkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. Kommentar, se sidan 6.

Olika vårdformer utveckling 1950–1962 (diagram till indextalen sidan 13)

Development of certain types of care (see index figures page 13)

Tab. A 4. Översikt av den slutna vårdens utveckling åren 1920—1962

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Kroppssjukvård <i>Care of somatic diseases</i>					Mentalsjukvård <i>Care of mental diseases</i>			
	Lasarettsvård o. liknande <i>General hospital and similar care</i>	Lungsjukvård <i>Care of lung-diseases</i>	Epidemi-vård <i>Epidemic care</i>	Förlösningsvård <i>Maternity care</i>	Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Care of chronic sick</i>	Summa kroppssjukvård <i>Total, somatic care</i>	på psykiatriska lasarettssjukhus <i>Psychiatric clinics</i>	på mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>	på sjukhem för lättskötta m. fl. <i>Mental nursing homes</i>

Vårdplatser (fastställt antal i slutet av året) Beds (official number at end of year)

1920	116 084	5 162	6 327	2599	..	..	—	..	..	..
1930	22 670	7 414	6 753	21 228	3 902	41 967	137	15 606	..	..
1940	27 002	9 286	6 779	22 674	5 332	51 073	407	21 865	2 401	24 673
1950	31 351	8 546	5 131	3 733	9 175	57 936	698	24 022	4 206	28 926
1960	36 755	5 528	3 524	3 532	18 647	67 986	1 468	26 586	6 354	34 408
1961	37 446	5 014	3 432	3 521	19 601	69 014	1 693	27 286	6 743	35 722
1962	38 092	4 605	3 485	3 472	20 494	70 148	1 893	27 007	6 834	35 734

Antal intagningar Admissions

1920	1175 363	11 649	33 203	223 100	..	..	—	..	..	..
1930	273 369	15 322	21 765	231 954	..	..	287	36 867	..	..
1940	387 579	19 257	32 393	278 035	..	..	1 304	37 112	4(955)	..
1950	620 870	15 626	56 204	121 097	13 295	827 092	5 228	14 528	4(1 320)	..
1960	760 082	15 730	42 769	111 353	27 151	957 085	12 818	24 785	3 983	41 586
1961	768 678	15 160	37 977	114 373	27 494	963 682	14 015	28 446	4 360	46 821
1962	781 042	15 464	36 217	117 064	28 563	978 350	16 366	31 372	4 040	51 778

Vård dagar (1 000-tal) Bed-days (1 000)

1920	15 219	1 715	811	218	..	..	—	..	..	..
1930	7 201	2 546	1 010	2387	1 219	12 363	48	..	..	..
1940	8 608	3 054	1 135	2807	1 747	15 351	74	39 307	4(536)	..
1950	9 714	2 420	781	1 013	3 054	16 982	216	9 841	4(1 224)	..
1960	10 499	1 160	660	850	6 139	19 308	420	9 885	2 141	12 446
1961	10 468	1 060	614	859	6 509	19 510	435	9 829	2 239	12 503
1962	10 536	976	610	860	6 764	19 746	485	9 709	2 383	12 577

Per 100 000 av folkmängden Per 100 000 population

Vårdplatser Beds

1920	1272	87	107	210	..	..	—	..	..	..
1930	369	121	110	220	63	683	2	254	..	..
1940	424	146	106	242	84	802	6	343	38	387
1950	445	121	73	53	130	822	10	340	60	410
1960	490	74	47	47	249	907	20	355	84	459
1961	496	66	46	47	260	915	22	363	89	474
1962	502	61	46	46	270	925	25	356	90	471

Antal intagningar Admissions

1920	12 970	197	562	2391	..	..	—	..	..	..
1930	4 451	250	354	2520	..	..	5	3112	..	..
1940	6 083	302	509	21 225	..	..	20	3112	415	..
1950	8 811	222	797	1 718	189	11 737	74	206	419	..
1960	10 136	210	570	1 485	362	12 764	171	331	53	555
1961	10 191	201	504	1 516	365	12 777	186	377	58	621
1962	10 302	204	478	1 544	377	12 905	216	414	53	683

Vård dagar (1 000-tal) Bed-days (1 000)

1920	188,4	29,0	13,7	23,7	..	..	—	..	..	..
1930	117,2	41,5	16,4	26,3	19,8	201,2	0,8	..	..	..
1940	135,1	47,9	17,8	212,7	27,4	240,9	1,2	3146,0	48,4	..
1950	137,9	34,3	11,0	14,4	43,3	241,0	3,0	139,7	417,4	..
1960	140,0	15,5	8,8	11,3	81,9	257,4	5,6	131,8	28,6	166,0
1961	138,8	14,1	8,1	11,4	86,3	258,7	5,8	130,3	29,7	165,8
1962	139,0	12,9	8,1	11,3	89,2	260,5	6,4	128,1	31,4	165,9

¹ För de ingående enskilda sjukhemmen har samma platsantal, intagningar och vård dagar som 1930 insatts. ningen för psykiskt efterblivna på Källshagens sjukhus ingår här i mentalsjukhusens tal. — ⁴ Inbegriper icke

Survey of development of in-patient care

Vård av psykiiskt efter- blivna Care of mentally deficient	Epilep- tikervård Care of epileptics	All sluten sjukvård All in-patient care
--	---	---

..	..	..
..	..	..
..	..	..
11 417	953	99 232
13 318	969	116 681
13 834	1 039	119 609
13 737	1 005	120 624

..	..	..
..	..	..
..	..	..
1 635	157	(849 960)
..	..	..
2 402	230	1 013 135
2 366	265	1 032 759

..	..	..
..	..	..
..	..	..
..	..	..
..	..	..
4 669	347	36 770
4 720	347	37 080
4 808	341	37 472

..	..	..
..	..	..
..	..	..
162	14	1 408
178	13	1 556
183	14	1 586
181	13	1 590

..	..	..
..	..	..
..	..	..
23	2	(12 061)
..	..	..
32	3	13 432
31	3	13 622

..	..	..
..	..	..
..	..	..
..	..	..
62,3	4,6	490,3
62,6	4,6	491,6
63,4	4,5	494,3

Tabell A 4

Vårdplatser, intagningar, vård dagar. Tabellen visar antalet platser, som enligt huvudmännens beslut avsetts för de angivna vårdformerna vid slutet av året. Uppgifterna om intagningar och vård dagar avser verksamheten under året och svarar alltså icke helt mot platsantalet. De relativa talen i tabellens undre del har samtliga beräknats på folkmängden vid slutet av året.

För beskrivning av vårdformerna hänvisas till kommentaren till tabell A 2.

Utvecklingen 1950—1962, åskådliggjord genom indextal beräknade på de absoluta talen i tabellens övre hälft, ställer sig sålunda.

Vårdplatser	1950	1960	1961	1962
Kroppssjukvård (summa)	100	117,3	119,1	121,1
Lasarettsvård o. liknande	100	117,2	119,4	121,5
Lungsjukvård	100	64,7	58,8	53,9
Epidemivård	100	68,7	66,9	67,9
Förlösningssvård	100	94,6	94,1	93,0
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	203,3	213,6	223,4
Mentalsjukvård (summa)	100	119,0	123,5	123,5
D:o vid psykiatriska kliniker ..	100	210,3	242,6	271,2
» » mentalsjukhus	100	110,7	113,6	112,4
» » sjukhem för psyk. sjuka	100	151,1	160,3	162,5
Vård av psykiiskt efterblivna ..	100	116,7	121,2	120,3
Epileptikervård	100	101,7	109,0	105,5
All sluten sjukvård	100	117,6	120,5	121,6

Intagningar	1950	1960	1961	1962
Kroppssjukvård (summa)	100	115,7	116,5	118,3
Lasarettsvård o. liknande	100	122,4	124,0	125,8
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	204,2	206,8	214,8
Vård på psykiatriska kliniker ..	100	245,2	268,1	313,0
» » mentalsjukhus	100	170,6	195,8	215,9

Vård dagar	1950	1960	1961	1962
Kroppssjukvård (summa)	100	113,7	114,9	116,3
Lasarettsvård o. liknande	100	108,1	107,8	108,5
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	201,0	213,1	221,5
Vård på psykiatriska kliniker ..	100	194,4	201,4	224,5
» » mentalsjukhus	100	100,5	99,9	98,7

Medelvårdtid Mean bed-days per patient

År	Las.-v. o. likn.	Lung- sjukv.	Epidemi- vård	Förlös- ningsv.	Långv. kroppssj.	S:a kroppss- sjukvård
1920	29,8	147,2	24,4	9,4	..	..
1930	26,3	166,2	46,4	12,1	..	..
1940	22,2	158,6	35,0	10,3	..	..
1950	15,8	154,8	13,9	8,4	229,7	20,5
1960	13,8	73,7	15,4	7,6	226,6	20,2
1961	13,6	70,0	16,2	7,5	236,8	20,2
1962	13,5	63,1	16,8	7,3	236,8	20,2

² Ett mindre antal platser för gynekologi har icke kunnat utskiljas här. — ³ Intagna och vård dagar på avdel-
enskilda anstalter.

b. Kroppssjukvården

Sluten vård

I direkt fortsättning av tabell A 1 ovan lämnas i tabell A 5 en mera detaljerad översikt av kroppssjukvården. För uppgifter om särskilda sjukhus hänvisas till bilaga 1, där de större sjukhusen redovisas individuellt.

Medicinalstyrelsen har med början år 1960 lagt upp register över sjukhusen i enlighet med 34 § Sjukhusstadgan och 4 § Stadgan angående enskilda sjukhem m. m., till vilket sjukvårdsanstalterna skall anmälas. Den senaste, tryckta förteckningen av registrets sjukhus utgavs i serien *Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet* (MF) 1963: 1. Samtliga rikets sjukhus ingår i registren och i den på dem grundade statistiken, som redovisas i denna bok.

Införandet av dessa officiella sjukhusregister har medfört viss inbördes omgruppering av sjukhusen jämfört med tiden före 1960 och uteslutning av några anstalter, som tidigare räknats som sjukhus i »Allmän hälso- och sjukvård». Vidare har åtskilliga andra anstalter, som förut icke räknats med i statistiken, fått erkännande som sjukhus och kommit med. Därav följer att en viss ojämnhet i de statistiska serierna över antal anstalter, vårdplatser, intagna, vård dagar m. m. inträffat, något som påpekas på flera ställen i det följande. Lyckligtvis inskränker sig de uteslutna lika väl som de på detta sätt helt nyttillkomna anstalterna till en enda grupp, nämligen sådana sjukhem för långvarigt kroppssjuka, som lyder under socialvårdsmyndighet.

Även före 1960 har viss omflyttning av anstalterna mellan skilda grupper ägt rum och detta påverkar de tidstrender som framträder, vilket bör hållas i minnet, då man jämför utvecklingen från år till år. Exempelvis medförde på sin tid Sahlgrenska sjukhusets och Umeå lasarets överförande till undervisningssjukhusen att denna grupps dagkostnader m. m. påverkades.

Lasaretten har delats i fyra huvudgrupper: Undervisningslasarett, övriga delade lasarett (i sin tur delade efter huvudmännen på två grupper), speciallasarett och odelade lasarett. Som delade har räknats lasarett uppdelade på kliniker med egna specialläkare för åtminstone invärtes medicin och kirurgi. Speciallasaretten är specialiserade men antingen på endast ett slags klinik eller också på annat än medicin och kirurgi. En specifikation av lasarettens m. fl. kliniker återfinns i bilaga 1. Vid jämförelser av lasarettens samlade vårdplatsantal med tiden före 1960 bör ihågkommas, att barnbördshus och barnsjukhus nu inrangerats bland lasaretten, som därigenom undergått en skenbar ökning.

De barnsjukhus som upptages bland lasaretten, har kliniker för medicinsk barnsjukvård, kirurgisk barnsjukvård och barnpsykiatri. Specialsjukhus för barn med vissa kroppssjukdomar ingår bland »andra sjukhus av lasaretskaraktär», sanatorier

Anstalter för barnsjukvård den ³¹/₁₂ 1962

	Antal anstalter	Antal vårdplatser
Lasaretskliniker för barnsjukdomar (o. barnsjukhus)		
medicinsk barnsjukvård	42	2 437
barnkirurgi	4	277
barn- och ungdomspsykiatri	16	217
Eugeniahemmet (vanförestanstalt)	1	39
Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium	1	140
Bräcke Östergård (för barn med cerebral pares)	1	62
Solstickegården, Täby (för astmasjuka barn)	1	20
Björboholms hemmet (för barn med medfödda missbildningar)	1	22
Rävlandahemmet (» » » » »)	1	20
Summa	68	3 234

m. fl. En sammanfattning av kroppssjukhus och lasarettskliniker särskilt avsedda för barn lämnades på föregående sida. Det bör observeras, att barnavdelningar (barnsalar) på lasarett utan egen specialläkare icke medräknats där och att även vuxna patienter förekommer på en del av de uppräknade sjukhusen.

Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium i Vejbystrand vårdar psykiskt efterblivna barn med höggradig vanförhet. Det redovisas i denna publikation bland kroppssjukhusen.

Andra sjukhus av lasarettskaraktär är vanförestalter, kustsanatorier, riksförsäkringsverkets sjukhus, reumatikersjukhus och vissa av de större enskilda sjukhemmen. Även sjukstugorna kunde nämnas i sammanhanget, då deras klientel är av samma typ som lasarettens. De är emellertid enligt sjukhuslagen avsedda för »mindre krävande vård» än lasarettens och har för den skull placerats i en särskild grupp.

Vanförestalternas och kustsanatoriernas huvudmän är föreningar, men staten, som bestrider större delen av kostnaderna, har ett avgörande inflytande på driften.

Riksförsäkringsverkets fristående sjukhus kan betraktas som statliga, ehuru formellt drivna av en privat organisation. Dessa anstalter har i bilaga 1 och tab. A 6 upptagits som anstalter för reumatologi. Det bör dock poängteras, att de delvis och tidvis övervägande är belagda med icke reumatiskt klientel, såsom psykiatriska fall, astmapatienter o. dyl. På dessa anstalter fanns 580 platser. Huvudmannaskapet för riksförsäkringsverkets till lasarettens anslutna avdelningar återigen får anses vara delat mellan staten och vederbörande landsting, men i tabellerna har avdelningarna helt tillräknats landstingen. På dessa avdelningar fanns sammanlagt 466 platser. De flesta av dessa mottager i första hand reumatiskt sjuka men även psykiatrisk klientel, om därtill finnes plats. I översikten i bilaga 1 har avdelningarna upptagits som reumatiska avdelningar utom en avdelning på 24 platser vid Lunds lasarett, som är ortopedisk.

Enskilda sjukhem. Under denna beteckning redovisas bland kroppssjukhusen i bilaga 1, dels 527 vårdplatser, som inrangerats bland »Andra sjukhus av lasarettskaraktär» (grupp 6), emedan vården ansetts jämförlig med lasarettens, och dels 787 under rubriken »Övriga enskilda sjukhem» (grupp 12). Dessutom finns emellertid ett stort antal enskilda sjukhem för långvarigt kroppssjuka (se nedan under rubriken »Anstalter för långvarigt kroppssjuka») och för konvalescentvård (se sidan 17). I stort sett är de enskilda sjukhemmen icke inriktade på speciella sjukdomar eller åldrar utan belagda med blandat klientel av huvudsakligen akut sjuka men med inslag av långvarigt kroppssjuka, stundom också av lättskötta psykiskt sjuka.

Epidemivårdanstalterna. I bilaga 1 (grupp 10) och tabell A 5 upptages de fristående epidemivårdanstalter, som föranlett huvudmännen kostnader under året och som deklarerat någon beläggning. Under denna rubrik ingår icke de epidemivårdanstalter, som uppgått i lasarett eller sjukstugor. För en fullständig redovisning av vårdplatserna hänvisas till tabellerna A 2 och A 6 och bilaga 1 (jfr också tabell A 4). En del platser har utnyttjats som reserver för intilliggande sjukstugor eller lasarett. På åtskilliga av dem har också vårdats långvarigt kroppssjuka. Om epidemisjukstugor gäller rent av, att de övervägande vårdat andra patienter än epidemiskt sjuka.

Anstalter för lungtuberkulos. En sammanfattande översikt ges på sidan 46.

Förlossningsanstalter. Se den sammanfattande översikten nedan (sidan 43). Jfr också tabell A 2 och bilaga 1.

Anstalter för långvarigt kroppssjuka. Förutom de fristående sjukhemmen finner man vid lasarett, sjukstugor m. fl. avdelningar för detta klientel, som framgår av tabellerna A 2 och bilaga 1. Sammanfattningsvis kan följande uppgifter lämnas. (Vårdplatsantalen är här renodlade från eventuellt förekommande andra vårdformer vid samma anstalter.)

Anstalter för långvarigt kroppssjuka	Antal anstalter		Vårdplatser	
	1961	1962	1961	1962
Specialkliniker vid lasarett (inkl. Vasa sjukhus, 979 vårdpl.)	11	15	2 114	2 681
Avdelningar anslutna till lasarett	38	33	2 029	2 574
» » » sanatorier och epidemisjukhus	18	13	1 033	806
» » » sjukstugor	39	39	938	1 023
Sjukhem, under sjukvårdsstyrelse	149	144	7 511	7 039
under socialnämnd	80	83	4 436	4 867
enskilda (inkl. föreningars och stiftelsers)	55	52	1 540	1 504
Summa	390	379	19 601	20 494

Dessutom förekommer mera tillfälligt vård av långvarigt kroppssjuka på vissa tuberkulos- och epidemivårdanstalter, som icke kunna inräknas i statistiken. Intagna och vårddagar, svarande mot ovanstående summa vårdplatser, återfinnes i tabell A 4. I sjukhemmens vårdplatser har här ovan inräknats ett litet antal (58), som befinner sig på hem för lättskötta psykiskt sjuka. Å andra sidan har platser för psykiskt sjuka på hem för långvarigt kroppssjuka frånräknats.

I tabell nedtill på denna sida finner man platsantalet fördelat dels efter anstaltstyp, dels efter landstingsområde. Avdelningar för långvarigt kroppssjuka på sanatorier och sjukstugor har här sammanförts med landstingens (sjukvårdsstyrelsernas) sjukhem.

Översikt av antal vårdplatser vid anstalter för långvarigt kroppssjuka.

	Kliniker	S j u k h e m				Summa
		Andra avd. v. lasarett	Sjukv.- styrelser	Social- nämnders	Enskilda	
Stockholms stad	365	—	660	2 525	480	4 030
Stockholms län	84	404	371	111	282	1 252
Uppsala län	—	—	386	177	—	563
Södermanlands län	119	169	115	200	32	635
Norrköpings stad	237	—	—	—	85	322
Östergötlands län i övrigt	88	215	194	226	—	723
Jönköpings län	—	157	386	110	71	724
Kronobergs län	100	—	208	42	13	363
Kalmar läns norra	—	—	303	—	—	303
Kalmar läns södra	—	103	140	94	16	353
Gotlands län	—	—	147	20	30	197
Blekinge län	—	80	205	57	—	342
Kristianstads län	—	—	408	15	41	464
Malmö stad	233	—	396	—	5	634
Hälsingborgs stad	—	—	238	—	41	279
Malmöhus län i övrigt	—	—	384	180	129	693
Hallands län	—	88	267	72	—	427
Göteborgs stad	979	—	42	—	194	1 215
Göteb. o. Bohus län i övr.	—	214	212	75	—	501
Älvsborgs län	30	63	459	129	37	718
Skaraborgs län	—	197	267	34	—	498
Värmlands län	168	238	109	62	—	577
Örebro län	75	54	635	100	—	864
Västmanlands län	—	—	358	126	5	489
Kopparbergs län	—	86	496	142	—	724
Gävle stad	—	—	—	—	13	13
Gävleborgs län i övrigt	81	—	369	233	—	683
Västernorrlands län	60	78	471	124	30	763
Jämtlands län	—	44	180	—	—	224
Västerbottens län	62	30	236	13	—	341
Norrbottnens län	—	354	226	—	—	580
Summa	2 681	2 574	8 868	4 867	1 504	20 494

Vid jämförelse av de långtidssjukas vårdplatser, intagningar m. m. år 1960 med tidigare år, t. ex. med 1959, bör effekten av de nya sjukhusregistrens införande hållas i minnet. Som anges i kommentaren till tabell A 4, var en viss del av ökningen skenbar, beroende på att i förteckningen ingår sjukhem som existerade före 1960 men som dessförinnan ej betraktats som sjukvårdsanstalter. Det vill synas, som om det skenbara tillskottet mellan 1959 och 1960 skulle uppgå till högst 1 000 vårdplatser.

Konvalescenthemmen ingår icke i några här redovisade tabeller, i annan mån än de är avdelningar på lasarett och som sådana icke kunnat skiljas ut från den förvaltningsekonomiska enheten, med undantag av nedanstående tablå, som är komplett. Den avser slutet av år 1962.

Konvalescenthem	Antal anstalter	Antal vårdplatser	Antal intagningar	Antal vård dagar, 1 000-tal
Avd. vid lasarett (inkl. eftervårdsavd.)	7	191	3 105	51
Sjukhem under sjukvårdsstyrelse.....	28	1 106	12 027	300
» , enskilda.....	46	1 341	14 503	356
Summa	81	2 638	29 635	707

Öppen vård

En översikt av organen i öppen hälso- och sjukvård (kroppss- såväl som mental-) har lämnats ovan sidan 6. En sammanfattning av allt känt material, som hänför sig till öppen läkarvård tillhörande kroppssjukhus eller fristående organ för kroppssjukvård meddelas i tabell A 7. Förutom öppen läkarvård meddelas öppen sjukvård av distriktssköterskor, stadssköterskor, o. dyl. och öppen förlossningsvård av distriktsbarnmorskor, vilket allt nedan närmare beskrives i avsnitt d. Där redovisas också viss förebyggande vård, främst den som meddelas av mödra- och barnavårdsorganen (tabell A 20, sidan 44).

Tab. A 5. Kroppssjukhusen år 1962, deras vårdplatser, intagningar, vårddagar och beläggning

Somatic hospitals, beds, admissions, bed-days and occupancy

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i> (Tal inom parentes hänvisar till motsvarande grupp av sjukhus i bilaga 1 <i>Figures within brackets refer to corresponding group of hospitals in Annex 1</i>)	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fastställt antal) <i>Beds</i>		Intagningar <i>Admissions</i>	Vård-dagar, 1 000-tal <i>Bed-days, 1 000</i>	Patienter i medeltal per dag <i>No. of patients per day</i>	Beläggning, % <i>Occupancy, %</i>
		den 31/12	i medeltal under året <i>Average during year</i>				
Undervisningslasarett (1) <i>Teaching hospitals</i>	9	10 175	10 164	190 595	2 683	7 351	72
Övriga delade lasarett (2,3) <i>Other specialized gen. hosp.</i>	79	32 282	31 549	636 934	8 763	24 011	76
Speciallasarett (4) <i>Single clinic hospitals</i>	5	559	559	17 162	152	416	74
Odelade lasarett (5) <i>Non specialized gen. hospitals</i>	21	2 421	2 423	40 485	682	1 868	77
Summa lasarett <i>Total</i>	114	45 437	44 695	885 176	12 280	33 646	75
Andra sjukhus av lasarettsskara- tär (6) <i>Other hospitals of equal character</i>							
Reumatikersjukhus <i>Hospitals for rheumatics</i>	2	221	220	1 453	73	200	91
Anstalter för vanföra <i>Hospitals for the crippled</i>	4	372	372	3 481	107	293	79
Kustsanatorier <i>Coast sanatoria</i> ..	2	462	462	850	94	258	56
Riksförsäkringsverkets sjukhus <i>National Insurance Board</i> ...	3	580	578	3 168	198	542	94
Vissa enskilda sjukhus <i>Private hospitals</i>	7	527	526	8 882	155	425	81
Sjukstugor (7) <i>Cottage hospitals</i> ...	67	2 674	2 666	37 156	798	2 186	82
Fristående förlossningshem (8) <i>Maternity homes</i>	8	42	49	865	6	16	33
Fristående anstalter för tbc-vård (9) <i>Independent TB hospitals</i> ...	24	4 380	4 707	10 994	993	2 721	58
Fristående epidemivårdanstalter (10) <i>Independent epidemic hospitals</i>	17	2 105	2 118	17 330	364	997	47
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka (11) <i>Homes for chronic sick</i>							
Sjukvårdsstyrelses under health authority	145	8 322	8 266	11 599	2 831	7 756	94
Socialnämnds under social autho- rity	83	4 872	4 654	4 152	1 661	4 551	98
Enskilda <i>Private</i>	52	1 524	1 540	1 960	524	1 436	93
Enskilda sjukhem (övriga) (12) <i>Private nursing homes</i>	20	787	784	7 772	243	666	85
Summa kroppssjukhus <i>Total</i> 1962	548	72 305	71 637	994 838	20 327	55 693	78
1961	570	70 971	70 248	977 851	20 040	54 904	78
1960	569	69 454	68 061	969 903	19 728	53 902	79
1959	588	66 799	66 369	964 617	19 314	52 914	80
1955	644	62 390	62 143	892 638	18 527	50 760	82
1950	686	58 634	58 370	832 320	17 197	47 114	81

Tabell A 5

För begreppen *sjukhus, intagningar, vård-dagar och beläggning*, se kommentaren till tabellerna A 1 och A 2.

Tabellen avser sjukhustyper (icke vård-former).

Vårdplatser och beläggning. Jämte det av direktionen fastställda platsantalet den 31/12 rapporterar lasaretten m. fl. i sina årsberättelser det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet, varvid avdelningar (platser) som varit stängda på grund av reparation, personalbrist m. m. frånräknas. Hänsyn tages därvid till längden av den tid stängningen varat. Stängning på grund av normal s. k. »vädring» skall dock icke fråndragas. Det kan vara av intresse att jämföra detta »tillgängliga» platsantal med det fastställda och

de belägningsprocenttal, som kan beräknas härpå, som skett i ovanstående tablå. Den avser endast *lasaretten*.

Det i medeltal för året fastställda platsantalet är här ovan, liksom i tabell A 1 beräknat som medeltal mellan platsantalet vid två på varandra följande årsskiften. Det kan sålunda icke göra anspråk på att vara exakt. Det varnas mot att använda talen för att beläsa platstillgångens utveckling i tiden (se nedan).

Jämte de *fristående anstalterna* för *tuberkulosvård, epidemivård, förlossningsvård* och *vård av långvarigt kroppssjuka* finns också avdelningar för sådana vårdbehövande anslutna till lasarett m. fl. sjukhus. Alla platser på de fristående anstalterna har icke varit belagda med det klientel för vilket de ursprungligen avsetts. Se härom texten och tabellerna A 2 och A 4.

Förändringarna 1950—1962. Vid jämförelse med tidigare år bör observeras, att ändringar i platsantal, intagna o. s. v. för de särskilda sjukhustyperna delvis beror på ändringar i organisationen. Så har t. ex. lasaretten vuxit bl. a. genom att fristående anstalter anslutits som avdelningar till dem. Detta gäller särskilt ökningen mellan 1959 och 1960 men även till icke oväsentlig del ökningen mellan 1961 och 1962. En riktigare bild av hur lasarettsvården m. m. utvecklas erhålles av tabell A 4, som är gjord för bl. a. detta ändamål.

År	Platsantal i medeltal under året		Beläggning, % beräknad på	
	(a) fastställt	(b) tillgängligt	(a)	(b)
1950	28 940	28 188	85	87
1955	33 072	32 593	85	86
1956	34 030	32 973	84	87
1957	34 920	33 608	83	86
1958	36 094	34 829	82	85
1959	37 271	35 472	80	84
1960	40 187	37 926	78	83
1961	42 619	38 495	76	84
1962	44 695	40 257	75	84

Tabell A 6

De absoluta talen motsvarande kolumnen »Hela riket» återfinnes i bilaga 1. Vid beräkningen av varje sjukvårdsområdes vårdplatser har samtliga anstalter medräknats, för vilka sjukvårdsstyrelse (landstings respektive stads utom landsting) varit huvudman, oavsett var de varit belägna, jämte inom området befintliga primärkommunala och enskilda anstalter. Dessutom har hänsyn tagits till avtal mellan sjukvårdsstyrelser om rätt för den ena att begagna den andras vårdplatser, eller mellan sjukvårdsstyrelse och rikssjukhus i sådant syfte, i alla de fall, då bestämt platsantal avtalats.

Riksplatser, som icke genom avtal dispo-

nerats av visst sjukvårdsområde, har av utrymmesskäl icke kunnat redovisas i egen kolumn i tabellen, men ingår ändå i kolumnen »Hela riket». De utgör 3 360 eller 44 per 100 000 invånare (därav 17 för reumatologi och 10 för ortopedi).

Vårdplatser för lättskötta psykiskt sjuka på kroppssjukhus (322 platser) har icke redovisats i tabellen för att överensstämmelse med tabell A 4 skall erhållas avseende totalsumma för kroppssjukvård och vård på psykiatriska lasarettskliniker.

Det mot totalantalet 950 i tabellen svarande absoluta platsantalet är 71 983. Däri ingår icke heller de 58 platser för långvarigt kroppssjuka, som anslutits till sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka (jfr tabell A 2).

Tab. A 6. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100 000 invånare
Beds in somatic hospitals per 100 000 inhabitants according to type of care and principal

Vårdform Type of care	Hela riket Total ¹	Landstingsområden County councils	Städer utom landsting County boroughs	A Stockholms stad	B Stockholms län	C Uppsala län	D Södermanlands län	EN Norrköpings stad	E Östergötlands län i övr.	F Jönköpings län	G Kronobergs län	Hn Kalmar läns norra	Hs Kalmar läns södra
Kliniker med egen specialläkare <i>Clinics with a specialist doctor of its own</i>	633	525	822	774	425	668	565	902	508	476	533	442	448
Invärtes medicin <i>Internal medicine</i>	126	120	143	173	88	137	127	99	105	130	125	104	92
Medicinsk barnsjukvård <i>Pediatrics (non-surgical)</i>	32	29	42	42	12	40	54	61	28	17	17	30	37
Medicinsk lungsjukvård <i>Non-surgical pulmonary diseases</i>	60	59	57	64	55	50	26	67	46	49	38	60	52
Epidemivård (infektionskliniker) <i>Epidemic care and similar</i> ..	43	34	72	62	26	58	56	94	34	30	60	—	41
Reumatologi <i>Rheumatology</i> ..	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hud- och könssjukdomsvård <i>Dermato-venereology</i>	10	5	26	29	9	15	—	—	9	3	2	—	—
Neurologi <i>Neurology</i>	4	2	10	12	—	15	—	—	—	1	2	1	1
Allergologi <i>Allergology</i>	2	—	7	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Geriatrisk o. kliniker f. långvarigt kroppssjuka <i>Geriatrics and care of chronic sick</i> ..	35	15	108	46	16	—	51	257	33	—	62	—	—
Psykatri (vuxen-) <i>Psychiatry (adult)</i>	22	16	24	21	19	—	30	42	16	24	—	—	23
Barn- o. ungdomspsykiatri <i>Child and adolescent psychiatry</i>	3	3	3	2	6	—	—	—	—	3	—	—	—
Kirurgi <i>Surgery</i>	137	136	137	134	108	155	137	129	112	146	139	108	95
Barnkirurgi <i>Child surgery</i>	4	1	14	15	4	—	—	—	—	—	—	—	—
Ortopedi <i>Orthopedics</i> ²	27	13	29	22	—	23	—	30	22	17	6	34	7
Neurokirurgi <i>Neurosurgery</i> ...	3	1	7	6	—	—	—	—	—	2	4	3	3
Thoraxkirurgi <i>Thoracic surgery</i> ..	3	2	5	2	1	27	—	—	—	1	4	2	3
Plastikkirurgi <i>Plastic surgery</i> ..	2	1	4	3	—	20	—	—	—	—	—	—	—
Urologi <i>Urology</i>	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	3	1	1
Obstetrik <i>Obstetrics</i>	30	24	51	59	34	27	16	40	31	17	18	32	29
Gynekologi <i>Gynaecology</i>	27	23	37	37	24	45	19	36	32	11	18	36	30
Ögonsjukdomar <i>Ophthalmology</i> ..	12	12	10	8	4	14	15	11	11	12	9	11	14
Öron-, näs- o. halssjukdomar <i>Oto-, rhino- laryngology</i>	20	18	20	18	15	27	23	36	18	9	18	16	19
Rehabilitering <i>Rehabilitation</i> ..	1	1	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—
Radiologi <i>Radiology</i>	8	7	8	7	1	15	4	—	11	2	7	3	—
Övriga kliniker <i>Other clinics</i> ..	4	2	8	—	3	—	—	—	—	1	1	1	1
Andra avdelningar (sjukhus) <i>Other clinics</i>	317	319	324	518	241	347	310	92	341	373	213	420	465
Lasarettsvård o. liknande <i>Gen. hosp. care and similar</i> ..	62	71	34	41	25	6	63	—	91	98	29	57	186
Lungtuberkulosvård <i>Care of pulmonary TB</i>	1	—	4	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Epidemivård <i>Epidemic care</i> ..	3	4	1	1	—	—	3	—	—	—	—	48	—
Förlösningsvård <i>Matern. care</i> ..	16	20	1	—	5	14	22	—	12	23	19	9	15
Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Care of chronic sick</i>	235	224	284	467	211	327	222	92	238	252	165	306	264
Summa Total	950	844	1 146	1 292	666	1 015	875	994	849	849	746	862	913

¹ Inklusive riksplatser. — ² Inkluderar led- ben- och körteltuberkulos. — Kommentarer, se nedtill.

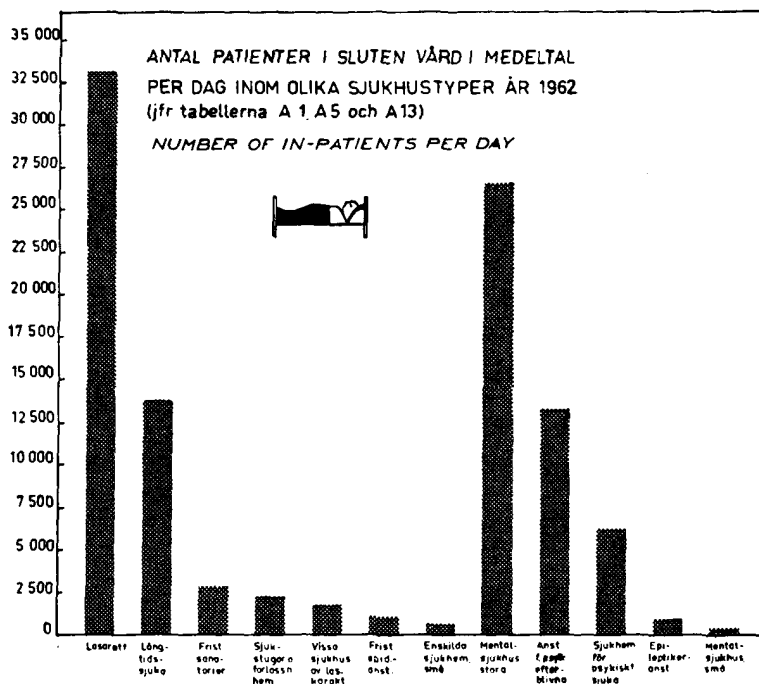
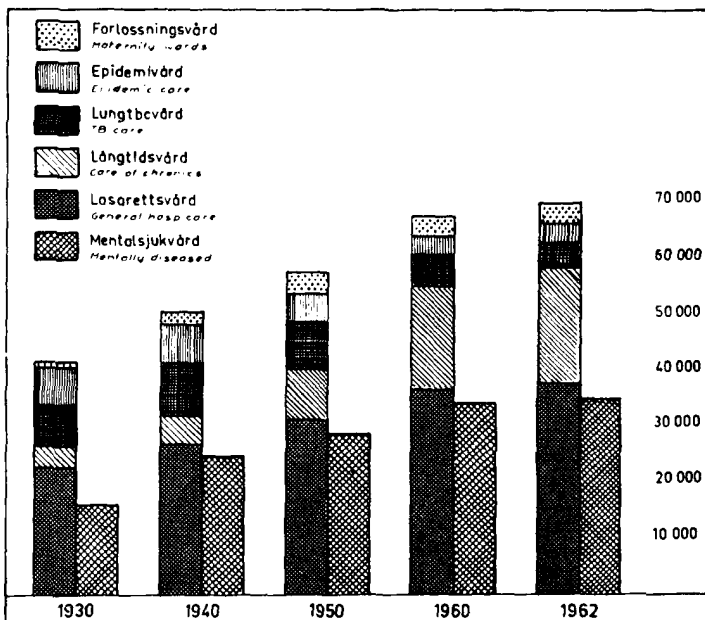
fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1962

districts for health and sick care at end of year Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Gotlands län	Blekinge län	Kristianstads län	Malmö stad	Hälsingborgs stad	Malmöhus län i övr.	Hallands län	Göteborgs stad	Göteborgs o. Bohus län i övr.	Älvsborgs län	Skaraborgs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävle stad	Gävleborgs län i övr.	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottnens län
I	K	L	MM	MH	M	N	OG	O	P	R	S	T	U	W	XG	X	Y	Z	AC	BD
609	599	574	786	825	506	462	958	427	518	518	490	521	546	420	518	505	672	564	713	540
112	160	138	76	192	92	100	126	101	109	139	103	115	148	107	120	151	154	89	139	153
50	16	33	51	62	52	28	28	24	24	43	18	26	16	17	46	31	35	32	44	36
118	112	65	63	49	41	59	49	64	56	57	45	61	51	52	—	34	78	135	121	57
101	51	23	110	137	28	25	53	35	23	36	44	40	34	32	55	13	49	62	31	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	2	2	31	—	9	1	32	—	8	—	8	11	—	—	—	—	6	—	11	—
—	2	2	2	2	10	1	15	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—
—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	98	—	—	—	238	—	8	—	58	29	—	—	—	34	21	—	26	—
—	—	27	46	—	—	17	21	—	26	—	9	12	29	24	—	—	18	31	19	28
—	—	5	4	—	—	—	4	—	3	—	4	5	3	7	11	3	4	—	6	5
187	163	164	111	198	109	123	149	113	126	159	117	137	154	119	136	167	186	116	139	171
—	7	16	66	32	35	17	27	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	4	4	3	3	4	2	23	—	22	—	21	16	25	—	—	—	—	24	24	19
—	4	4	16	3	4	2	15	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—
—	3	3	—	—	9	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	18	29	33	50	27	16	50	27	22	27	22	15	34	13	32	18	36	24	34	8
—	18	21	31	52	27	26	35	30	26	18	10	19	25	17	44	21	30	21	30	21
17	13	12	13	—	15	12	11	12	12	10	8	11	11	12	23	15	14	13	13	18
24	18	18	20	39	22	16	16	12	25	22	12	13	13	20	28	13	31	17	38	13
—	—	—	—	—	3	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	7	7	11	6	8	14	8	7	14	7	11	11	3	—	23	5	—	—	22	2
—	1	1	1	—	11	1	34	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—
463	248	195	212	359	334	344	92	320	302	252	284	424	220	395	230	350	325	259	328	342
56	—	—	43	—	85	71	33	89	93	59	116	106	—	124	—	48	48	73	155	66
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	14	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	17	16	—	16	—
39	14	14	—	—	21	26	2	12	19	11	27	18	13	24	—	31	11	21	39	56
368	234	181	169	359	214	247	57	219	182	182	141	300	207	247	230	254	250	165	118	220
1 072	847	769	998	1 184	840	806	1 050	747	820	770	774	945	766	815	748	855	997	823	1 041	882

Vårdplatser i sluten kropps- och mentalsjukvård 1930—1962
(exkl. anstalter för psykiskt efterblivna)

Beds for in-patients in somatic and mental care (institutions for mentally deficient excluded)

Tab. A 7. Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och slutna kroppssjukvård år 1962 *Out-patient care*

Källa: Anstaltarnas årsberättelser; Stockholms och Göteborgs sjukvårdsstyrelser årsberättelser.

Anstaltstyp <i>Type of institution</i>	Antal organ <i>No of services</i>	Öppen vård <i>Out-patients</i>			Öppen o. slutna vård <i>In and out-patients</i>	
		Antal patienter <i>No. of patients</i>	Antal besök, 1 000-tal <i>No. of visits, 1 000</i>	Besök per patient <i>Visits per patient</i>	Antal röntgenundersökningar 1 000-tal <i>X-ray examinations 1 000</i>	Antal röntgenbehandlingar 1 000-tal <i>X-ray treatments 1 000</i>
Undervisningslasarett <i>Teaching hospitals</i>	9	637 615	1 449	2,3	637	204
Övriga delade lasarett <i>Other specialized gen. hosp.</i>	79	1 559 251	3 898	2,5	1 656	491
Speciallasarett <i>Single-clinic and maternity hospitals</i>	5	17 341	45	2,6	4	—
Odelade lasarett <i>Non specialized general hosp.</i>	21	88 657	221	2,5	103	7
Summa lasarett <i>Total</i>	114	2 302 864	5 613	2,4	2 400	702
» » » 1961	113	2 265 549	5 404	2,4	2 321	729
» » » 1960	111	2 006 945	5 075	2,5		
» » » 1955	104	1 685 237	4 271	2,6		
» » » 1947	102	..	2 860	..		
Andra sjukhus av lasarettskaraktär <i>Other hosp. of equal character</i>	18	39 886	102	2,6		
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	67	202 318	443	2,2		
Fristående polikliniker <i>Independent polyclinics</i>						
Stockholm	6	22 128	106	4,8		
Göteborg	6	76 585	187	2,4		
Könspolikliniker i vissa städer <i>Venereal polyclinics in certain cities</i>	25	1107 000	188	..		
Centralspillsärsrerna <i>Centralsdispensaries of TB</i>	60	273 243	2323	1,2	323	—
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hospitals</i>	12	13 231	28	2,1		
Summa summarum <i>Grand total 1962</i>	308	3 037 255	6 990	2,3		
Därav vid psykiatriska kliniker <i>Thereof mental polyclinics</i>	43	52 000	159	3,1		

¹ Beräknat tal *Estimation*. — ² Antal undersökningar *No. of examinations*.

Tabell A 7

Tabellen omfattar icke organ, som övervägande meddelar hälsovård, såsom de förebyggande mödra- och barnvårdsorganen (jämför härom tabell A 20). Ej heller ingår besök hos (eller av) sjuksköterska eller barnmorska, utan endast i av läkare ledd öppen vård.

Även så begränsad är sammanställningen icke komplett. Helt felande delar är tjänsteläkarväsensdets och de privatpraktiserande läkarnas öppna vård, varöver inga uppgifter föreligger. Industriläkarväsensdet är uteslutet, då det icke hör till den allmänna sjukvården.

Inräknat besök vid röntgenavdelningar i öppen vård beräknade Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket på grundval av sjukkassematerial, att år 1958 avlades lågt räknat 15 279 000 besök hos läkare (vid anstalt och hos privatpraktiker). Sedan dess torde antalet ha ökat icke oväsentligt. I de redovisade talen finns dessutom luckor, trots att vissa av dem ha fyllts genom beräknade tal, och materialets kvalitet i övrigt är icke alltid tillfredsställande.

Lasarettens tal omfattar öppen vård vare sig den meddelats i sjukhusets regi eller på sjukhuset i läkarnas regi.

Tab. A 8. Personalen vid kroppssjukhusen den 31/12 1962*Personnel at hospitals for somatic diseases*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Personal Personnel	Lasarett General hospitals	Sjuk- stugor Cottage hospitals	Fristående Independent				Summa kroppss- sjukhus All somatic hospitals
			anstalter för lung- tbc hospitals for TB of the lungs	epidemi- vårdan- stalter epidemic hospitals	sjukhus o. sjukhem för långv. kroppss- sjuka homes for the chronic sick	övriga kroppss- sjukhus other hospitals for somatic diseases	
Absoluta tal Absolute figures							
Läkare Physicians.....	3 393	85	74	59	329	100	(4 040)
Sjuksköterskor (i sjukvård) Nurses	9 344	230	258	210	1 039	343	11 424
Barnmorskor Midwives	582	51	—	—	3	5 ¹ / ₂	642
Sjuktymnaster Physiotherapists .	418	14	17 ¹ / ₂	16	73	54 ¹ / ₂	593
Sysselsättnings- och arbetstera- peuter Occupational therapists .	193	3 ¹ / ₂	30	7	36 ¹ / ₂	19 ¹ / ₂	290
Kuratorer Social workers.....	257	1	17	2 ¹ / ₂	10	9 ¹ / ₂	297
Läkarsekreterare Doctors' secreta- ries.....	1 758	3 ¹ / ₂	28 ¹ / ₂	20 ¹ / ₂	13 ¹ / ₂	36 ¹ / ₂	1 860
Övrig vårdpersonal Auxiliary nurs- ing personnel	25 423	968	999	717	4 837	986	33 930
Husmödrar (sjuksköterskor) Mat- rons	254	59	21 ¹ / ₂	8	—	11	354
Övrig förvaltningspersonal Admin- istrative staff	1 124	47 ¹ / ₂	62	15 ¹ / ₂	161	103	1 513
Ekonomipersonal Domestic staff..	7 653	396	698	224	1 714	787	11 472
Summa Total	50 399	1 858	2 206	1 280	8 216	2 456	(66 415)
» » 1961	47 494	1 826	2 677	1 350	8 028	2 414	(63 789)
» » 1960	45 017	1 729	2 679	1 517	8 327	12 859	(62 128)
» » 1955	35 501	1 708	3 211	1 648	4 930	13 838	(50 836)
» » 1950	29 145	1 525	3 415	1 695	4 057	13 535	(43 372)
Motsvarande antal vårdplatser Corresponding No. of beds ³¹ / ₁₂							
1962.....	45 437	2 674	4 380	2 105	14 718	2 991	72 305
Per 100 vårdplatser Per 100 beds							
Läkare	7,47	3,18	1,69	2,80	2,24	3,34	5,59
Sjuksköterskor o. barnmorskor...	21,85	10,51	5,89	9,98	7,08	11,65	16,69
Övrig vårdpersonal	61,73	37,02	24,93	36,25	33,77	36,98	51,13
Förvaltningspersonal	3,03	3,98	1,91	1,12	1,09	3,81	2,58
Ekonomipersonal	16,84	14,81	15,94	10,64	11,65	26,31	15,87
Summa Total 1962	110,92	69,50	50,36	60,79	55,83	82,09	91,86
» » 1961	110,31	68,97	50,96	59,56	54,41	80,65	89,88

¹⁾ Barnbördshus ingår 1950—1960 bland »övriga kroppssjukhus». För år 1961 och 1962 ingår de bland »lasarett».

Tabell A 8

Tabellen upptar antalet anställda personer. Antalet tjänster framgår av tabell A 9. Anstalts typerna överensstämmer icke helt med dem som redovisats i tidigare årgångar av denna publikation, varför jämförelsen

med år 1960 och tidigare blir i viss mån missvisande. Enstaka sjukhem har icke lämnat uppgifter om personalen. För dessa har beräkningar gjorts med ledning av antalet vårdplatser. Läkarnas summatal har satts inom parentes, emedan viss dubbelräkning ägt rum, när samma läkare tjänstgjort vid

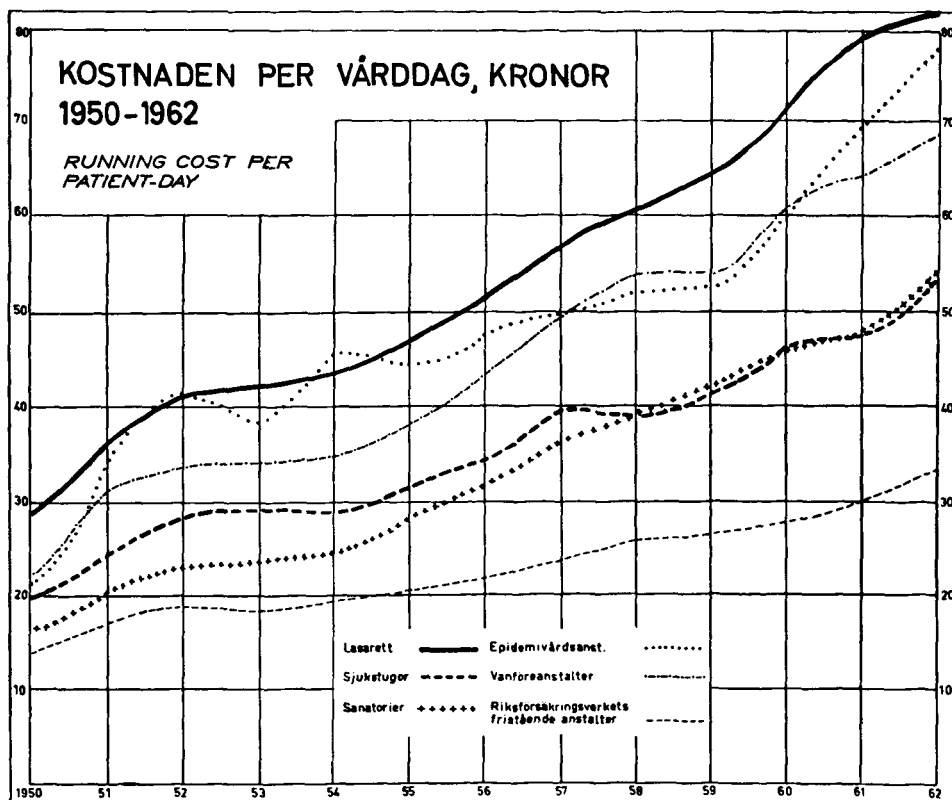
mer än en anstalt. Antalet sjukgymnaster och sysselsättningsterapeuter har reducerats med hänsyn till arbetstidens längd. Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid lasaretten har i viss utsträckning arbetat också för andra, smärre anstalters räkning.

	Personer per 100 vp	Tjänster per 100 vp
Läkare	7,47	7,68
Sjuksköterskor (barn- morskor)	21,85	23,82
Övrig vårdpersonal	61,73	63,24
Summa vårdpersonal 1962	91,05	94,74
» » 1961	89,87	94,55
» » 1960	91,51	93,46
» » 1955	81,39	81,99
» » 1950	74,24	..

Tabellens kvoter över vårdpersonal uttrycker antalet anställda personer per 100 vårdplatser. Om man som alternativ uträknar antalet *tjänster* per 100 vårdplatser, kan ovanstående jämförelse göras. Den avser endast *lasaretten*.

Personerna och tjänsterna har här satts i relation till antalet vårdplatser, men det bör observeras, att samma personal också handhaft den öppna vården.

Av intresse skulle varit att undersöka, hur kvoten mellan antalet anställda personer och antalet vårdade patienter ställer sig, men detta låter sig tyvärr icke göra, då personalens antal är känt endast vid årsskiftena och patienternas endast i medeltal per dag.

Tab. A 9. Tjänster och vakanser bland personalen vid kroppssjukhusen den 31/12 1962
Posts and vacancies among personnel at somatic hospitals at end of year

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Tjänster <i>Posts (English translation, see table 8)</i>	Under- visnings- lasarett <i>Teaching hospitals</i>	Övriga delade lasarett <i>Other spe- cialized gen. hosp.</i>	Special- lasarett Single clinic <i>hospitals</i>	Odelade lasarett Non-spe- cialized gen. hosp.	Alla lasarett All general <i>hospitals</i>	Övriga sjukhus Other <i>hospitals</i>	Summa kroppss- sjukhus All <i>somatic hospitals</i>
Tjänster							
Läkare	1 216	2 153	34	87 ¹ / ₂	3 490	662	4 152
Sjuksköterskor (exkl. husmödrar) ..	2 796	6 906	102	406	10 210	2 226	12 436
Barnmorskor	89 ¹ / ₂	437	28	60	614	64 ¹ / ₂	678
Sjukgymnaster	121	320	2	27	470	199	669
Sysselsättningsterapeuter	48 ¹ / ₂	147	1 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂	203	100	302
Kuratorer	65 ¹ / ₂	197	3	2 ¹ / ₂	268	41	309
Läkarsekreterare	597	1 122	11	42	1 772	104	1 876
Övrig vårdpersonal	7 540	17 066	348	1 066	26 020	8 627	34 647
Husmödrar	50	185	4	22	261	103	364
Övrig förvaltningspersonal	374	679	23 ¹ / ₂	59	1 136	393	1 528
Ekonomipersonal	2 023	5 162	110	475	7 770	3 855	11 625
Summa	14 920	34 374	667	2 253	52 214	16 374	68 586
Därav vakanser utan vikarie							
Läkare	8	85	1	3	97	14	111
Sjuksköterskor (exkl. husmödrar) ..	176	623	9	58	866	145	1 011
Barnmorskor	—	24 ¹ / ₂	—	8	32 ¹ / ₂	5	37 ¹ / ₂
Sjukgymnaster	—	45	—	7 ¹ / ₂	52 ¹ / ₂	24	76 ¹ / ₂
Sysselsättningsterapeuter	—	8 ¹ / ₂	—	1 ¹ / ₂	9	4	13
Kuratorer	1	10	—	—	11	1	12
Läkarsekreterare	4	10 ¹ / ₂	—	—	14 ¹ / ₂	1	15 ¹ / ₂
Övrig vårdpersonal	94	446	9	47 ¹ / ₂	597	120	717
Husmödrar	—	6	1	—	7	3 ¹ / ₂	10 ¹ / ₂
Övrig förvaltningspersonal	2	8	—	1 ¹ / ₂	10 ¹ / ₂	3 ¹ / ₂	14
Ekonomipersonal	48	64	1	4	117	36	153
Summa	333	1 331	21	129	1 814	357	2 171
Vakanser utan vikarie (% av tjänster)							
Läkare	0,7	3,9	2,9	3,4	2,8	2,1	2,7
Sjuksköterskor (exkl. husmödrar) ..	6,3	9,0	8,8	14,3	8,5	6,5	8,1
Barnmorskor	—	5,6	—	13,3	5,3	7,8	5,5
Sjukgymnaster	—	14,1	—	27,8	11,2	12,1	11,4
Sysselsättningsterapeuter	—	5,8	—	9,1	4,4	4,0	4,3
Kuratorer	1,5	5,1	—	—	4,1	2,4	3,9
Läkarsekreterare	0,7	0,9	—	—	0,8	1,0	0,8
Övrig vårdpersonal	1,2	2,6	2,6	4,5	2,3	1,4	2,1
Husmödrar	—	3,2	25,0	—	2,7	3,4	2,9
Övrig förvaltningspersonal	0,5	1,2	—	0,8	0,9	0,9	0,9
Ekonomipersonal	2,4	1,2	0,9	0,8	1,5	0,9	1,3

Tabell A 9

Med vakans menas tjänst utan utnämnd (ordinarie, extra ordinarie o. s. v.) innehavare. Vakans utan vikarie är alltså en sådan tjänst, som icke ens uppehållits av vikarie. I vakanstalen inkluderas icke tjänst

med utnämnd innehavare, som varit frånvarande på grund av sjukdom, semester eller tjänstledighet, även om vikarie saknats.

En viss säsongvariation föreligger i vakansfrekvensen, och det finns anledning

Tab. A 10. Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader*Annual running cost of hospitals for somatic diseases (total)*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Milj. kr			
	1955	1960	1961	1962
Undervisningslasarett (1) <i>Teaching hospitals</i>	..	236,5	274,3	314,8
Övriga delade lasarett (2,3) <i>Other specialized gen. hospitals</i> ..	..	525,6	603,7	713,5
Speciallasarett (4) <i>Single clinic hospitals</i>	—	—	—	14,6
Odelade lasarett (5) <i>Non specialized gen. hospitals</i>	..	47,7	52,2	48,0
Barnbördshus <i>Maternity hospitals</i>	5,2	7,2	7,9	1) ¹⁾
Summa lasarett Total	519,2	817,0	938,1	1 090,9
Reumatiska sjukhus (6) <i>Hospitals for rheumatics</i>	1,1	1,8	2,9	3,3
Anstalter för vanföra (6) <i>Hospitals for the crippled</i>	5,8	8,4	7,0	7,4
Kustsanatorier (6) <i>Coast sanatoria</i>	3,7	4,3	4,2	5,4
Riksförsäkringsverkets sjukhus (6) <i>Hospitals of National Insurance Board</i>	4,2	5,4	5,8	6,7
Vissa enskilda sjukhus (6) <i>Private hospitals of general hospital type</i> ..	..	9,6	10,3	10,9
Sjukstugor (7) <i>Cottage hospitals</i>	23,6	33,5	37,8	42,6
Fristående förlossningshem (8) <i>Maternity homes</i>	..	0,7	0,7	0,6
Fristående anstalter för tbc-vård (9) <i>Independent TB hospitals</i>	49,8	53,6	56,1	53,9
Fristående epidemivårdanstalter (10) <i>Independent epidemic hospitals</i>	25,5	28,0	27,6	28,5
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka (11) <i>Homes for the chronic sick</i>	72,5	153,0	163,5	179,4
Enskilda sjukhem (övriga) (12) <i>Private nursing homes</i> ..	..	9,9	11,1	13,0
Summa Total	724,0	1 125,2	1 265,1	1 442,6

1) Ingår i speciallasarett.

Tabell A 10

Kostnaden omfattar sjukhusens samtliga driftutgifter utom eventuell evalveringsersättning (till läkare för avstående av inkomst från privatavdelning), pensioneringskostnader, avskrivningar och räntor och hyror i av anstalten hyrda fastigheter.

Beloppen avser bruttokostnaden. Inga avdrag har alltså gjorts för statsbidrag eller andra bidrag eller sjukassors och patienters avgifter. Ersättning för kost, tvätt, hyra m. m. från personal och an-

stalter, med vilka samdrift ägt rum, har frångått sjukhusens utgiftsbelopp.

Några sjukhem för långvarigt kroppssjuka under sjukvårdsstyrelse har icke lämnat ekonomiska uppgifter. För dessa har talen beräknats med hjälp av uppgifterna om antalet vård dagar och dagkostnaden för dem, som redovisat ekonomin. För enskilda sjukhus och sjukhem och sjukhem för långvarigt kroppssjuka under socialvårdsmyndighet, som icke är skyldiga redovisa sin ekonomi i årsberättelsen, har utgifter uppskattats med ledning av dagkostnaden för likartad vård.

antaga, att tiden omedelbart före årsskiftena icke hör till de mest högfrekventa perioderna. Vakansuppgifterna för mindre sjukhem, som ingår i kolumnen för »Övriga sjukhus», är osäkra. Följande sammanställning gäller lasaretten.

Vakanser utan vikarie den 31/12, % av tjänster	Läkare	Sjuk- sköterskor
1952	0,6	2,9
1955	1,1	1,4
1959	1,1	4,4
1960	1,5	5,5
1961	2,2	7,8
1962	2,8	8,5

Tab. A 11. Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1950—1962*Running cost per bed-day and per admission*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhus Hospitals	Dagkostnad, kr ¹ Cost per bed-day				Förändring 1961— 1962, %	Kostnad per intagen, kr Cost per admission				Förändring 1961— 1962, %
	1950	1955	1961	1962		1950	1955	1961	1962	
Undervisningslasarett <i>Teaching hospitals</i>	33,8	57,3	104,0	117,3	+13	554	905	1 498	1 652	+10
Övriga delade lasarett <i>Other specialized gen. hosp.</i>	..	..	71,9	80,2	+12	..	..	982	1 120	+14
Speciallasarett <i>Single clinic hospitals</i>	—	—	—	96,2	—	—	—	—	851	—
Odelade lasarett <i>Non specialized hosp.</i>	25,5	44,2	66,7	70,4	+ 6	331	570	992	1 186	+20
Summa lasarett <i>Total</i>	28,4	47,2	178,8	87,9	+12	409	686	1 086	1 232	+13
Reumatikersjukhus <i>Hospitals for rheumatics</i>	—	24,1	37,5	46,1	+23	—	1 098	2 071	2 308	+11
Anstalter för vanföra <i>Hospitals for the crippled</i>	22,2	38,0	64,0	68,5	+ 7	686	996	2 036	2 113	+ 4
Kustsanatorier <i>Coast sanatoria</i>	14,2	26,6	54,6	57,7	+ 6	2 537	3 571	5 801	6 367	+10
Riksförsäkringsverkets sjukhus <i>National Insurance Board</i>	14,0	20,6	30,0	33,6	+12	830	1 321	1 852	2 102	+13
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	19,8	31,7	47,3	53,4	+13	280	500	988	1 147	+16
Fristående anstalter för tbc-vård ² <i>Independent TB hosp.</i>	16,3	28,0	47,5	54,3	+14	2 745	3 754	4 422	4 902	+11
Fristående epidemivårdanstalter ³ <i>Independent epidemic hosp.</i>	21,1	44,4	69,3	78,1	+13	293	814	1 351	1 642	+22
Sjukhus o. sjukhem för långvarigt kroppssjuka under sjukvårdsstyrelse <i>Homes for chronic sick under health authority</i>	12,4	19,8	32,6	35,2	+ 8	2 752	4 853	8 080	8 603	+ 6

¹ Reviderat tal, barnbördshus ingår.² Reviderade tal. Tidigare enbart sanatorier.³ Reviderade tal. Tidigare enbart epidemisjukhus.⁴ Se diagram sidan 25.*Tabell A 11*

I såväl kostnaden per vård dag som per intagen ingår utgifterna för sjukhusens öppna vård, vilket är oegentligt men oundvikligt, då sjukhusens bokföring i regel icke medger dessas särskiljande. Å andra sidan saknas en del utgiftsposter (pensionering m. m. enligt kommentaren under tabell A 10).

En redogörelse för hur dessa brister inverkar på vård dagskostnaden har lämnats i 1961 års publikation, sid. 27, avseende några

lasarett, som gjort försök med nytt bokföringssystem, s. k. driftbokföring. Fr. o. m. år 1964 kommer de större sjukhusen att redovisa sin ekonomiska verksamhet enligt detta nya system, som grundas på att kostnader och intäkter fördelas, förutom såsom tidigare skett, på slagen av kostnader även på de olika verksamhetsgrenarna. Härigenom blir det möjligt att ange kostnader för såväl den öppna vården på dess olika mottagningar m. m. som för den slutna vården vid olika kliniker (avdelningar).

Tabell A 12 (se nästa sida)

Utgifterna omfattar icke pensioneringskostnader m. m., för vilket redogörelse lämnas i kommentaren under tabell A 10. Vidare

ingår, oegentligt, utgifter för öppen vård även i den per vård dag beräknade kostnaden. Se härom kommentaren under tabell A 11.

S:t Eriks sjukhus' avdelning för mental-

Tab. A 12. Lasarettens driftkonton år 1962 *Running cost of general hospitals*

Källa: Redogörelse B i lasarettens årsberättelser.

Kontobeteckning Item	Under- visnings- lasarett <i>Teaching hospitals</i>	Övr. delade lasarett <i>Other specialized general hospitals</i>		Special- lasarett <i>Single clinic hospitals</i>	Odelade lasarett <i>Non-spe- cialized general hospitals</i>	Summa <i>Total</i>
		Städers utom landsting	Lands- ting			
Hela utgiften, 1 000-tal kronor <i>Total cost, 1 000 kr</i>						
Avlöningar <i>Salaries</i>	232 835	101 071	421 638	11 032	35 008	801 584
Expeditionskostnader <i>Office expenses</i>	3 328	1 064	6 053	118	472	11 035
Läkemedel <i>Medicine</i>	16 411	7 287	31 551	503	2 312	58 064
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården <i>Other articles for the medical treatment (Dressings)</i>	23 239	8 151	32 611	746	2 271	67 018
Kosthåll <i>Food</i>	11 635	5 314	27 660	581	2 493	47 683
Värme, elektrisk energi o. vatten <i>Fuel, electricity, water</i>	6 637	3 038	14 765	364	1 473	26 277
Tvätt och renhållning <i>Laundry, cleaning</i>	4 921	3 194	13 558	421	1 142	23 236
Inventariers underhåll och komplettering <i>Mainten- ance of plant</i>	8 214	2 752	14 284	342	1 284	26 876
Fastigheters underhåll <i>Maintenance of buildings</i> ..	4 455	2 460	7 215	226	786	15 142
Diverse <i>Miscellaneous</i>	1 680	651	4 708	80	450	7 569
Arbetsgivarbidrag <i>Insurance contributions</i>	1 476	916	3 590	186	314	6 482
Summa utgifter <i>Total</i>	314 831	135 898	577 633	14 599	48 005	1 090 966
Per vård dag, kronor <i>Per bed-day, kr</i>						
Avlöningar	86,74	65,55	57,32	72,70	51,35	64,56
Expeditionskostnader	1,24	0,69	0,82	0,78	0,69	0,89
Läkemedel	6,11	4,73	4,29	3,31	3,39	4,68
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	8,66	5,29	4,43	4,92	3,33	5,40
Kosthåll	4,33	3,45	3,76	3,83	3,66	3,84
Värme, elektrisk energi o. vatten	2,47	1,97	2,01	2,40	2,16	2,12
Tvätt och renhållning	1,83	2,07	1,84	2,77	1,67	1,87
Inventariers underhåll och komplettering	3,06	1,78	1,94	2,25	1,88	2,16
Fastigheters underhåll	1,66	1,60	0,98	1,49	1,15	1,22
Diverse	0,63	0,42	0,64	0,52	0,66	0,61
Arbetsgivarbidrag	0,55	0,59	0,49	1,23	0,46	0,52
Summa utgifter	117,28	88,14	78,52	96,20	70,40	87,87
Procentuell fördelning <i>Percentages</i>						
Avlöningar	74,0	74,4	73,0	75,6	72,9	73,5
Expeditionskostnader	1,0	0,8	1,0	0,8	1,0	1,0
Läkemedel	5,2	5,4	5,5	3,4	4,8	5,3
Förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	7,4	6,0	5,7	5,1	4,7	6,1
Kosthåll	3,7	3,9	4,8	4,0	5,2	4,4
Värme, elektrisk energi o. vatten	2,1	2,2	2,6	2,5	3,1	2,4
Tvätt och renhållning	1,6	2,3	2,3	2,9	2,4	2,1
Inventariers underhåll och komplettering	2,6	2,0	2,5	2,3	2,7	2,5
Fastigheters underhåll	1,4	1,8	1,2	1,6	1,6	1,4
Diverse	0,5	0,5	0,8	0,5	0,9	0,7
Arbetsgivarbidrag	0,5	0,7	0,6	1,3	0,7	0,6
Summa utgifter	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vårdplatser (fastställt antal) den 31/12. Beds 31/12	10 175	15 694	26 988	559	2 421	145 837

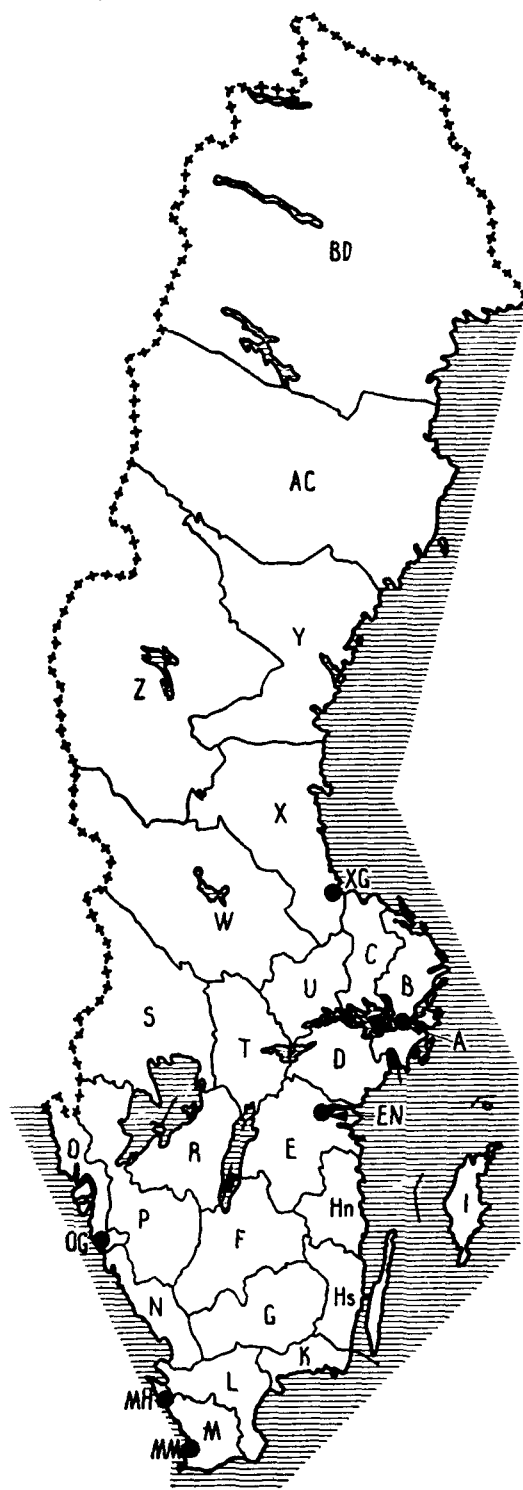
1) Inkl. S:t Eriks sjukhus' avdelning för mentalsjukvård.

sjukvård ingår och till skillnad mot föregående år ingår även barnbördshuset (i kolumnen för speciallasarett).

Detaljerade uppgifter om de särskilda

lasarettens utgifter m. m. lämnas i den årliga redogörelsen »Sjukhusens förvaltnings-ekonomiska statistik» (utgiven av medicinalstyrelsen).

Karta 1. Sjukvårdsområdena. Allmänt och speciellt för kroppssjukvården
Principal Districts for Sick Care, somatic care in particular

Landstingsområden County councils' districts

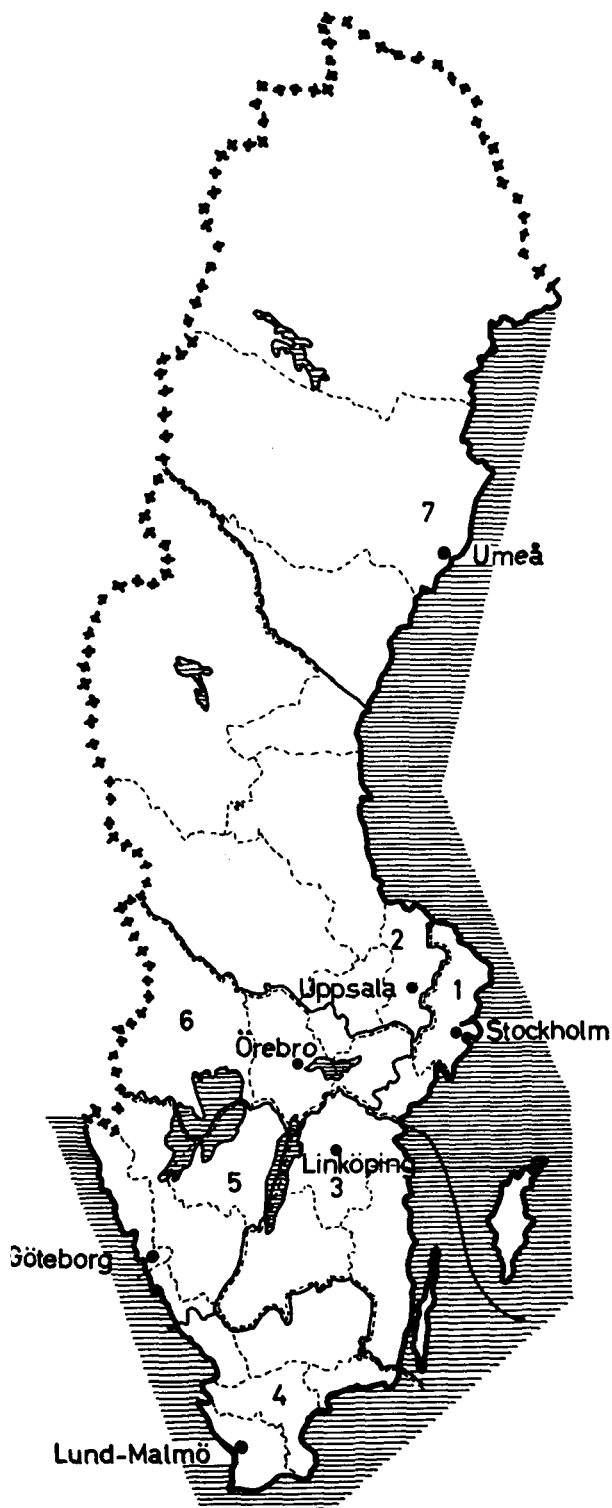
B	= Stockholms	läns landstings
C	= Uppsala	» »
D	= Södermanlands	» »
E	= Östergötlands	» »
F	= Jönköpings	» »
G	= Kronobergs	» »
Hn	= Kalmar läns norra	» »
Hs	= Kalmar läns södra	» »
I	= Gotlands	» »
K	= Blekinge	» »
L	= Kristianstads	» »
M	= Malmöhus	» »
N	= Hallands	» »
O	= Göteborgs o. Bohus	» »
P	= Älvsborgs	» »
R	= Skaraborgs	» »
S	= Värmlands	» »
T	= Örebro	» »
U	= Västmanlands	» »
W	= Kopparbergs	» »
X	= Gävleborgs	» »
Y	= Västernorrlands	» »
Z	= Jämtlands	» »
AC	= Västerbottens	» »
BD	= Norrbottens	» »

Städer utom landsting

County boroughs

A	= Stockholm
EN	= Norrköping
MM	= Malmö
MH	= Hälsingborg
OG	= Göteborg
XG	= Gävle

Karta 2. Regionsjukvården Regional hospital organization

Enligt riksdagens beslut år 1960 skall riket vara indelat i 7 sjukvårdsregioner för specialiserade vårdgrenar, som kräver så stort upptagningsområde, att de vanliga sjukvårdsområdena (landstingens resp. städernas utom landsting upptagningsområden) är för små att ensamma uppbära kliniker härför. Regionerna, som benämnes efter den ort där regionsjukhuset (eller -sjukhusen) är beläget, är följande.

Folkmängd 31/12 1962

1. Stockholmsregionen	1 440 350 inv.
2. Uppsalaregionen	1 197 475 »
3. Linköpingsregionen	880 398 »
4. Lund-Malmöregionen	1 314 420 »
5. Göteborgsregionen	1 327 502 »
6. Örebroregionen	758 969 »
7. Umeåregionen	662 123 »

Summa 7 581 237 »

Inom varje region finns en lokal regionsjukvårdsnämnd och för hela riket ett samordnande organ, centrala regionsjukvårdsnämnden.

De heldragna linjerna på kartan anger regionerna, de streckade länsgränserna. (Jfr SOU 1958:26.) Punkterna markerar regionsjukhusen.

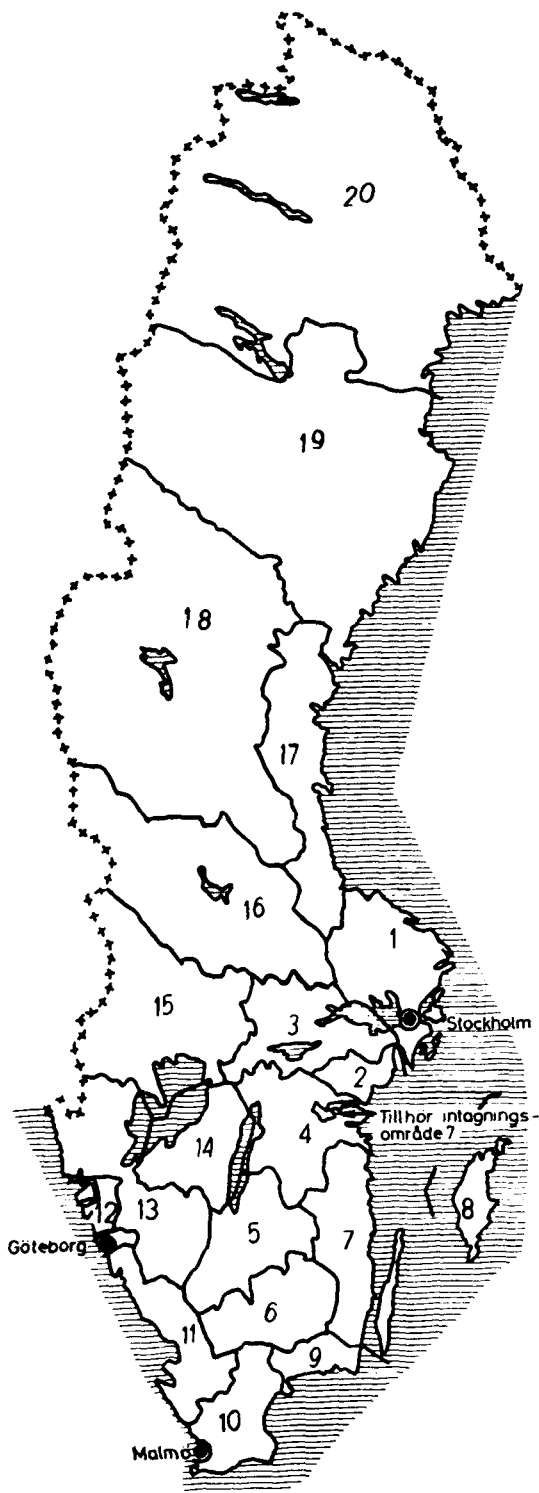
I slutet av år 1962 var följande regionkliniker m. m. i verksamhet enligt avtal mellan sjukvårdsstyrelserna:

Region Sjukhus och specialitet

- 1 S:t Eriks sjukhus: Njurklirik.
- 2 Akademiska sjukhuset: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi, neurokirurgi, thoraxkirurgi och plastikkirurgi; vårdplatser för kardiologi, reumatologi vid medicinska kliniken, barnkirurgi och urologi vid kirurgiska kliniken samt medicinska barnkliniken avdelning för barn med cerebral pares (Folke Bernadotte-hemmet, Valsätra)
- 3 Linköpings lasarett: Radioterapeutisk klinik.
- 4 Lunds lasarett: Kliniker för njursjukdomar, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk), neurokirurgi (2 stycken), thoraxkirurgi och urologi.
- 5 Sahlgrenska sjukhuset: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk), neurokirurgi, thoraxkirurgi och plastikkirurgi; ett kliniskt-bakteriologiskt och ett kliniskt-virologiskt laboratorium; vårdplatser för medicinsk och kirurgisk urologi.
- Göteborgs barnsjukhus: Klinik för barnkirurgi och röntgendiagnostisk avdelning.
- 7 Umeå lasarett: Radioterapeutiska kliniker (allmän och gynekologisk).

In conformity a parliamentary decision in 1960 the country is divided into 7 regions for such specialized care for which the county councils and county boroughs are not large enough to support a clinic of their own. The regions and their population are listed above.

At the end of 1961 25 such regional clinics and 2 laboratories had been opened in accordance with agreements between the pertinent authorities. These were clinics for kidney diseases, neurology, neurosurgery, dermatology, thoracic surgery, plastic surgery, radiotherapy, urology, child surgery etc.

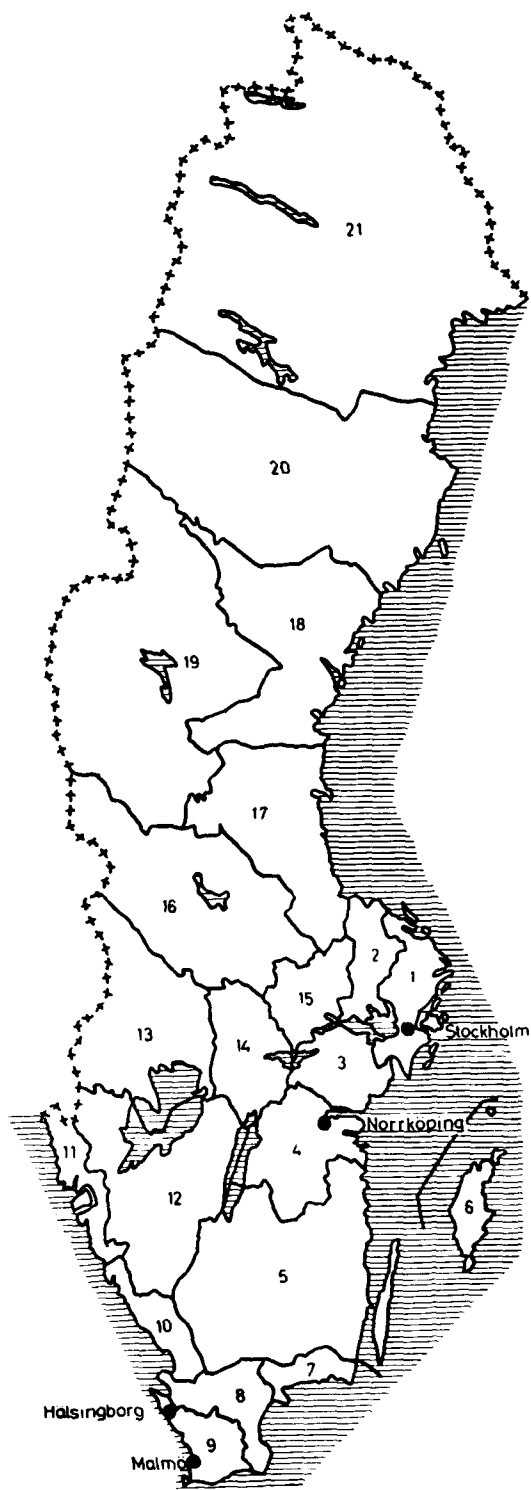
Karta 3. Mentalsjukhusens upptagningsområden *Certain regions for the care of mentally diseased***De statliga mentalsjukhusens upptagningsområden***State mental hospitals districts*

- 1 = Ulleråkers, Uppsala
- 2 = S:ta Annas, Nyköping
- 3 = Sundby, Strängnäs
- 4 = Birgittas, Vadstena
- 5 = Ryhovs, Jönköping
- 6 = S:t Sigfrids, Växjö
- 7 = S:ta Gertruds, Västervik
- 8 = S:t Olofs, Visby
- 9 = Gullberna, Karlskrona
- 10 = S:t Lars, Lund
- 11 = S:ta Marias, Hälsingborg
- 12 = S:t Jörgens, Lillhagen
- 13 = Restads, Vänersborg
- 14 = Falbygdens, Falköping
- 15 = Mariebergs, Kristinehamn
- 16 = Säters
- 17 = Sidsjöns, Sundsvall
- 18 = Frösö, Östersund
- 19 = Umedalens, Umeå
- 20 = Furunäsets, Piteå

De tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö utgör egna upptagningsområden.

Dessutom gäller, att Psykiatriska sjukhuset, Stockholm, (statligt, tidigare sekundärsjukhus), enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 1 december 1961 skall ha eget intagningsområde bestående av: Stockholms stad såvitt avser i staden bosatta eller vistande personer, som icke är berättigade till vård på stadens mentalsjukhus och som icke är kriminalpatienter, Solna, Sundbyberg, Lidingö och Nacka städer, såvitt avser där bosatta eller vistande utländska medborgare.

Karta 4. Centralstyrelsernas för vården av psykiiskt efterblivna inskrivningsområden
Local districts for the care of mentally deficient

Områden under centralstyrelse för vård av psykiiskt efterblivna

Local districts for the care of the mentally deficient

1 =	Stockholms	läns	landstingsområde
2 =	Uppsala	»	»
3 =	Södermanlands	»	»
4 =	Östergötlands	»	»
5 =	Jönköpings,		
	Kronobergs,		
	Kalmar	»	landstingsområden
6 =	Gotlands	»	landstingsområde
7 =	Blekinge	»	»
8 =	Kristianstads	»	»
9 =	Malmöhus	»	»
10 =	Hallands	»	»
11 =	Göteborgs o.		
	Bohus	»	»
12 =	Älvsborgs o.		
	Skaraborgs	»	landstingsområden
13 =	Värmlands	»	landstingsområde
14 =	Örebro	»	»
15 =	Västmanlands	»	»
16 =	Kopparbergs	»	»
17 =	Gävleborgs	»	»
18 =	Västernorrlands	»	»
19 =	Jämtlands	»	»
20 =	Västerbottens	»	»
21 =	Norrbottens	»	»

Stockholm har egen centralstyrelse och likaså de ur länen utbrutna städerna Norrköping, Malmö och Helsingborg.

c. Den psykiska hälso- och sjukvården

Sluten vård

Följande huvudtyper av anstalter kan särskiljas (se tabell A 13 och bilaga 2). *Statens och storstädernas* (Stockholms, Göteborgs och Malmö) *mentalsjukhus* meddelar den mest kvalificerade vården. Till storstädernas anstalter utgår statsbidrag. Därjämte finns alltså vissa *mindre kommunala mentalsjukhus*, vars tillkomst ursprungligen motiverades med det otillräckliga antalet vårdplatser vid de statliga mentalsjukhusen. Detta har nödsakat vissa kommuner att själva ordna vårdplatser för patienter som behövt vård på mentalsjukhus. Dessa sjukhus nedlägges emellertid, allteftersom den statliga mentalsjukvården utbygges. De åtnjuter icke statsbidrag. *Sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* avses för vård av sådana patienter, som ej är i behov av mentalsjukhusens kvalificerade resurser. Dessa hem är dels sådana, som drives av *landting och städer utom landsting, dels enskilda*. De förra har statsbidrag — de senare icke. *Skolhem för psykopatiska och nervösa barn* hyser ett klientel av speciellt slag, dock närmast hänförligt till mentalsjukvården. De *psykiatriska lasarettsklinikerna*, som ingår i kroppssjukhus, behandlas icke i detta avsnitt (jfr dock kommentaren till tabell A 13).

Gränsen mellan mentalsjukvård och vård av psykiskt efterblivna är i organisatoriskt hänseende icke skarp. Sålunda finns särskilda mentalsjukhus för sådana svårt psykiskt efterblivna, på vilka sinnessjuklagens retentionsrätt skall kunna tillämpas. Även på vanliga mentalsjukhus vårdas en del psykiskt efterblivna. På Källshagens sjukhus finns en särskild avdelning inrättad för ändamålet. Dessa sjukhus och Källshagens berörda avdelning har i statistiken såvitt möjligt räknats till vården av psykiskt efterblivna.

Flertalet anstalter för *psykiskt efterblivna* är upprättade enligt lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, som trädde i kraft den 1 januari 1955. Från lagens tillämpning undantages de som är intagna på eller försöksutskrivna från mentalsjukhus eller staten tillhörig anstalt för psykiskt efterblivna. Den i lagen angivna anstaltsorganisationen genomfördes under år 1955. Landsting och städer utom landsting är såsom huvudmän ansvariga för undervisningen och vården av de efterblivna undantagandes sådana, som är blinda, dövstumma, höggradigt vanföra eller epileptiska eller av annat skäl svårligen kan undervisas eller vårdas tillsammans med andra psykiskt efterblivna samt höggradigt psykiskt efterblivna, som fordrar vård på specialanstalt. Nämda huvudmän upprättar en plan för ordnandet av undervisningen och vården av de efterblivna inom sitt område. Planen skall upptaga särskolor och vårdanstalter av olika typer (även enskilda); för i planen upptagna anstalter, s. k. *plananstalter*, är huvudmannen ekonomiskt ansvarig.

Vissa enskilda anstalter är icke upptagna i respektive huvudmans plan utan i särskild ordning godkända som s. k. *riksanstalter*, vilka mottager efterblivna elever eller patienter från hela riket.

För vården av psykiskt efterblivna redovisades följande antal av skilda slag av anstalter och vårdplatser den 31/12 1962 (jfr tabell A 13):

	Särskola	Vårdanstalt	Sjukhus	Summa
Statens mentalsjukhus	—	—	2 100	2 100
» övriga anstalter	145	205	—	350
Centralstyrelsers plananstalter	2 371	6 059	—	8 430
Enskilda plananstalter	—	929	—	929
Enskilda riksanstalter	98	1 830	—	1 928
Summa 1962	2 614	9 023	2 100	13 737
» 1961	3 047	8 687	2 100	13 834
» 1960	2 931	8 285	2 102	13 318
» 1955	2 226	7 650	2 083	11 959

Epilektikeranstalterna är drivna av enskilda utom en — epilepsisjukhuset Vilhelmsro, som är statlig anstalt.

Sammanhanget mellan sjukhustyper och vårdformer inom såväl mental- som kroppssjukvården framgår av tabell A 2. Mentalsjukvårdens utveckling i tiden belyses av tabell A 4. Jfr även tabell D 21.

Personalen vid sjukhus för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna redovisas i tabellerna A 14—A 17.

Ekonomiska uppgifter för mentalsjukhusen återfinnes i bilaga 2.

Öppen vård

Den psykiska hälsovården för vuxna är till största delen knuten till den sjukvårdande verksamheten, främst vid de psykiatriska lasarettsklinikerna. Vid statens mentalsjukhus utövar organ för hjälpverksamhet viss rådgivning till enskilda personer och därutöver till olika organ inom socialvård och nykterhetsvård. Sedan 1962 bedrivs även vid vissa statliga mentalsjukhus försöksverksamhet omfattande bl. a. öppen vård och dagsjukhus. Liknande verksamhet utövas vid storstädernas polikliniker och av vissa socialläkare.

Mentalvårdsbyrån i Stockholm har till huvudsaklig uppgift att bedriva abortförebyggande verksamhet. Rådgivning i mentalhygieniska frågor ingår dock även i byråns verksamhet.

Familjerådgivning i föräktenskapliga, samlevnads- och socialekonomiska frågor har senare år fått ökad betydelse som en mentalhygienisk rådgivningsform vid sidan av till sjukvården ansluten öppen vård.

Redan 1951 inrättades i Stockholms stad en familjerådgivningsbyrå, som numera utökats med en filialbyrå. Även vissa ideellt inriktade organisationer har länge bedrivit familjerådgivning i samband med annan mentalhygienisk verksamhet. Hit hör S:t Lucasstiftelsen i Stockholm samt Svenska föreningen för psykisk hälsovård. Sedan 1962 har också försöksvis anordnad familjerådgivning i kommunal regi och med statsbidrag (SFS nr 710/1960) kommit till stånd i Östergötlands, Västmanlands, Kopparbergs och Västernorrlands läns landstingsområden.

Den psykiska barna- och ungdomsvården (PBU) bedrivs vid centraler i anslutning till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker och fristående centraler. Verksamheten, som står under medicinalstyrelsens tillsyn, omfattar 38 centraler; 21 av centralerna är anslutna till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker eller motsvarande.

Inom den psykiska barna- och ungdomsvården fanns vid början av år 1962 74 läkartjänster, 6 psykologtjänster, 78 biträdande psykologtjänster, 70 barnpsykiatriska kuratorer och 26 pedagogassistenttjänster.

Hjälpverksamhet. Inom varje sjukvårdsområde utövas tillsyn och lämnas hjälp åt från sjukhusen försöksutskrivna och exspektanter. Denna organisation fungerar även såsom psykiatrisk, rådgivande instans inom resp. sjukhusområde. Kostnaderna för denna verksamhet utgörs huvudsakligen av avlöningar och reseersättningar till den personal, som sköter densamma.

Familjevård. Förutom de psykiskt sjuka, som vårdas på anstalterna, finns ett antal, som under sjukhusens överinseende omhänderhas i familjevård. I Stockholm och Göteborg är denna vård icke ansluten till sjukhusen och redovisas icke i denna publikation, utan ingår som en del av stadens öppna vård av psykiskt sjuka, för vilken finnes en fristående organisation. Den statliga familjevårdens kostnader redovisas i bilaga 2.

Halvöppen vård. Vid vissa mentalsjukhus och psykiatriska lasarettskliniker bedrivs i växande omfattning s. k. dagsjukhusvård. De hittillsvarande erfarenheterna av denna verksamhet får betecknas som goda.

Tab. A 13. Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1962, deras intagningar, vård dagar och beläggning

Mental hospitals and institutions for mentally deficient and epileptics, beds, admissions, etc.

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i>	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fast- ställt antal) <i>Beds</i>		Intag- ningar <i>Admis- sions</i>	Vård- dagar, 1 000-tal <i>Bed- days, 1 000</i>	Patienter i medel- tal per dag <i>No. of patients per day</i>	Belägg- ning, % <i>Occu- pancy, %</i>
		den 31/12	i medeltal und. året <i>Average during year</i>				
Statens mentalsjukhus <i>State mental hosp.</i>	23	21 268	21 268	21 563	7 723	21 159	99
Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	6	5 522	5 554	9 646	1 894	5 189	93
Mindre kommunala mentalsjukhus <i>Small mental hospitals</i>	5	217	325	163	92	252	78
Sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka <i>Nursing homes for mentally diseased:</i>							
sjukvårdsstyrelser <i>of health autho- rities</i>	78	5 127	5 079	2 902	1 797	4 923	97
enskilda <i>private</i>	79	1 315	1 318	913	446	1 222	93
Skolhem för psykopatiska och nervösa barn <i>Schools for psychopatic and nervous children</i>	6	128	128	..	..	..	..
Summa mentalsjukhus <i>Total</i>	197	33 577	33 672	135 290	11 996	132 866	98
Statens mentalsjukhus för psykiskt efter- blivna <i>State mental hospitals for men- tally deficient</i>	5	2 100	2 100	256	742	2 033	97
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna <i>Other establishments for mentally deficient:</i>							
statliga <i>of the State</i>	4	350	358	62	121	332	93
centralstyrelser <i>plananstalter of county central boards</i>	93	8 430	8 403	1 753	2 912	7 978	95
enskilda <i>plananstalter private in co- operation with county central boards</i> .	19	929	936	40	338	926	99
enskilda <i>riksanstalter private, other</i> . .	47	1 928	1 989	255	695	1 904	96
Summa anstalter för psykiskt efterblivna	168	13 737	13 786	2 366	4 808	13 173	96
Epileptikeranstalter <i>Institutions for epi- leptics</i>							
Epileptikersjukhus <i>Hospital</i>	1	244	244	100	77	211	86
Epileptikerhem <i>Nursing homes</i>	10	761	778	165	264	723	93
Summa anstalter för epileptiker <i>Total</i>	11	1 005	1 022	265	341	934	91
Summa summarum <i>Grand total</i> 1962	376	48 319	48 480	37 921	17 145	46 973	97
1961	385	48 638	47 934	35 284	17 040	46 686	97
1960	359	47 227	46 839	..	17 042	46 563	99
1955	319	42 718	42 561	24 146	16 333	44 748	105
1950	275	40 244	39 922	17 927	..	..	..

¹ Kompletterade tal. Se kommentaren (sista stycket).

Tabell A 13

För begreppen *sjukhus, beläggning* m. m. hänvisas till kommentaren till tabellerna A 1 och A 2. *Vårdplatser och beläggning*. Vårdplatsantalet avser det fastställda antalet vid slutet av året. En del av dessa var sekundärplatser, d. v. s. avsedda för mera långvarigt sjuka (se bilaga 2, sidan 126). Någon redovisning av det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet i likhet med det som beräknas av lasarett m. fl. förekommer icke. Beläggningstalen är beräknade på det fastställda platsantalet i medeltal per år (se tabell A 1). Då platsantalet är känt endast vid slutet av åren, blir kalkylen icke exakt.

Beläggningstal (%) för de senaste åren följer nedan.

	1955	1960	1961	1962
Statens mentalsjukhus	117	103	102	99
Storstädernas mentalsjukhus	104	94	94	93
Mindre kommunala mentalsjukhus	93	98	96	78
Sjukvårdsstyrelserns sjukhem f. lättskötta	97	95	91	97
Statens mentalsjukhus f. psyk. efterblivna .	104	100	99	97
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna	91	97	95	96
Epileptikeranstalter . .	97	97	95	91

Antalet i medeltal per dag vårdade patienter avser endast dem, som vårdats på själva sjukhusen. I bilaga 2 redovisas även dem, som varit försöksutskrivna eller i familjevård.

Till mentalsjukvården hör också vården på de *psykiatriska lasarettsklinikerna*. De senare ingår i kroppssjukhusens tal i tabell A 1. Passar man in dem i deras sammanhang med psykiatrin, erhålles följande för år 1962:

	Vårdplatser 31/12	Intagningar	Vård- dagar, 1 000- tal
Psykiatriska kliniker	1 893	16 366	485
Mentalsjukhus enl. tab. A 13	33 577	35 290	11 996
Summa	35 470	51 656	12 481
Därav % psykiatriska kliniker	5,3	31,7	3,9

Ytterligare upplysningar om mentalsjukvården i dess helhet återfinnes i tabellerna A 2 och A 4. Specifikation av de stora mentalsjukhusen finnes i bilaga 2 och av de psykiatriska klinikerna i bilaga 1.

Astalterna för psykiskt efterblivna (inkl. statens mentalsjukhus för dylikt klientel) redovisade ett antal vårdplatser vid skilda slag av vårdavdelningar och anstalter, som framgår av tablå på sidan 36.

Allmänt gäller om tabell A 13, att vissa anstalter icke lämnat vederbörliga uppgifter om intagningar och vård dagar men att *beräknade tal* har insatts för dem, så att summorna likväl är kompletta. Detta gäller särskilt skolhemmen för psykopatiska och nervösa barn, men även andra, smärre anstalter.

Tab. A 14. Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1962

Personnel at establishments for mentally diseased, and epileptics

Källa: Tjänsteförteckningar i medicinalstyrelsen och sjukhusens årsberättelser.

	Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka ¹ <i>State mental hospitals for mentally diseased</i>	Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	Lands- tingens o. städers u. landstings sjukhem <i>Homes for mentally diseased</i>	Övriga anstalter ² <i>Other establishments</i>	Summa för vård av psykiskt sjuka <i>Total for mental diseases</i>	Epileptiker- anstalter <i>Establishments for epileptics</i>
Läkare <i>Physicians</i>	276	102	(78)	(90)	(546)	(11)
Lärarpersonal <i>Teachers</i>	—	—	—	20	20	22
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	8 523	2 421	994	408	12 346	254
Förvaltningspersonal <i>Administrative staff</i>	349	³ (60)	⁴ (29)	51	489	30
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	1 784	³ (508)	316	152	2 760	133
Summa <i>Total</i>	10 932	(3 091)	(1 417)	(721)	(16 161)	(450)

¹ Inkl. rättspsykiatriska avd. o. familjevård; exkl. Källshagens avd. för psykiskt efterblivna.

² Uppskattning.

³ Personalen på S:t Eriks sjukhus redovisad i tabeller för kroppssjukvård.

⁴ Personal, som i årsberättelse redovisats som gemensam med ett flertal sjukhus har icke medtagits i tabellen.

Tabell A 14

Uppgifterna avser *tjänster*, vad avser statens mentalsjukhus men i övrigt *personer*. I talen för statens mentalsjukhus har inräknats tjänster för 26 läkare, 76 »övrig vårdpersonal», 19 förvaltningspersonal och 3 ekonomipersonal allt inom den statliga hjälpverksamheten och familjevården och 19 läkare, 14 »övrig vårdpersonal» och 14 kontorspersonal tillhörande de rättspsykiatriska avdelningarna. Atskilliga av i tab. A 14 upptagna läkartjänster, nämligen de som är knutna till vårdhem o. dyl., gäller deltidsanställda och en del av dessa innehas

av läkare vid större mentalsjukhus eller tjänsteläkaren på orten.

I tabellen ingår som föreståndarinnor eller som översköterskor en del examinerade sjuksköterskor. Dessas antal vid slutet av år 1962 var ca 250 på de statliga mentalsjukhusen och ca 280 på de tre storstädernas mentalsjukhus (jfr tab. A 16). Dessutom fanns ca 130 examinerade sjuksköterskor vid landstingens vårdhem för lättskötta psykiskt sjuka.

Jordbrukspersonalen vid mentalsjukhusen har räknats i gruppen ekonomipersonal.

Tab. A 15. Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1962*Personnel at establishments for mentally deficient*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna ¹ <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	Övriga statens anstalter för psykiskt efterblivna <i>Other state institutions</i>	Plananstalter för psykiskt efterblivna <i>In authorized plan</i>		Enskilda rixanstalter för psykiskt efterblivna <i>Private institutions</i>	Summa för undervisn. och vård av psykiskt efterblivna <i>Total for mentally deficient</i>
			landstings och städers utom landsting under county and county borough authority	enskilda private owned		
Läkare	13	..	..	..	..	(13)
Lärarpersonal	—	23	282	—	28	333
Övrig vårdpersonal ...	713	71	2 381	174	377	3 716
Förvaltningspersonal .	31	9	96	20	40	196
Ekonomipersonal	211	63	905	73	185	1 437
Summa	968	166	3 664	267	630	(5 695)

¹ Inkl. Källshagens avd. för psykiskt efterblivna.*Tabell A 15*

Uppgifterna om personalen avser i huvudsak antalet personer; endast för statens mentalsjukhus gäller de tjänster.

År 1962 ingick ett 50-tal examinerade sjuksköterskor bland vårdpersonalen. Jordbrukspersonalen vid landstings och enskilda anstalter har — till skillnad mot vid mentalsjukhusen — räknats som vårdpersonal.

Tab. A 16. Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1962*Posts and vacancies among nursing personnel at mental hospitals*

Källa: Enquête till statens mentalsjukhus; årsberättelser.

Tjänster <i>Posts</i>	Statens, oktober 1962 <i>State hospitals</i>	Storstädernas d. 11/11 <i>Three largest cities</i>
Läkare <i>Physicians</i>	279	102
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>		294
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	9 232	2 149
Därav vakanta utan vikarie <i>Vacancies without replacements</i>		
Läkare	57	—
Sjuksköterskor	112	15
Övrig vårdpersonal		7
Vakanser % av tjänster <i>Vacancies %</i>		
Läkare	20,4	—
Sjuksköterskor		5,1
Övrig vårdpersonal .	1,2	0,3

Tabell A 16

I tjänsterna vid statens mentalsjukhus (inkl. sjukhusen för psykiskt efterblivna) har inbegripits läkartjänsterna vid rättspsykiatriska avdelningar och vad beträffar sjuksköterskor och övrig vårdpersonal även tjänster vid hjälpverksamhet och familjevård. Med tjänster utan vikarie menas sådana som saknat ordinarie innehavare och för vilka vikarie icke kunnat insättas. Tjänst, som tillfälligt icke uppehållits på grund av sjukdom, semester el. dyl., har icke räknats som vakant. Förutom tabellens uppgifter kan nämnas, att ytterligare 13 vakanta läkartjänster fanns, som uppehölls av svensk medicine studerande.

Tab. A 17. Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna år 1962 *Nursing personnel per 100 beds at establishments for mentally diseased and mentally deficient*

	Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka ¹ <i>State mental hospitals</i>	Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	Landstingens sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka <i>Homes for mentally diseased</i>	Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	Landstings och städers utom landsting plananstalter för psykiskt efterblivna ⁴
Läkare <i>Physicians</i>	1,2	1,8	..	0,7	..
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	39,6	43,8	19,4	33,9	43,6
Förvaltningspersonal <i>Administrative staff</i> . .	1,5	21,2	(0,6)	1,5	1,9
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	8,4	29,9	6,2	10,2	10,7
Summa <i>Total</i>	50,7	(56,7)	(26,2)	46,3	(44,2)

¹ Inkl. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna.

² Exkl. S:t Eriks sjukhus.

³ *Nursing homes for mentally deficient under county and county borough authority.*

⁴ Inkl. lärapersonal.

Tabell A 17

Tabellen avser tjänster vad angår mentalsjukhus men i övrigt anställda personer. Uppgifterna om personal på 100 vårdplatser ger icke full rättvisa åt utvecklingen för de stora mentalsjukhusens del, om man jämför med tidigare årgångar av denna publikation emedan överbeläggningen på vårdplatserna något minskats under senare tid. Sistnämnda förhållande spelar däremot ingen roll för vidstående uppgifter om läkartätheten, emedan dessa enligt praxis räknats på antalet på sjukhusen befintliga patienter. Hjälpverksamhet och familjevård är icke medräknade.

Antal i genomsnitt per dag befintliga patienter per läkartjänst

In-patients per day per physician

År	Statens mentalsjukhus (för psykiskt sjuka)	Storstädernas mentalsjukhus
1947	153	116
1950	152	91
1955	140	83
1959	110	58
1960	103	55
1961	95	53
1962	86	51

Tab. A 18. Driftkostnad per vård dag inom mentalsjukvården

Running cost per bed-day

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Dagkostnad, kr						Ökning
	1948	1957	1959	1960	1961	1962	1961—1962
							%
Statliga mentalsjukhus	8,3	18,4	22,4	23,8	26,8	24,6	10
Familjevården vid statliga mentalsjukhus	3,3	7,2	8,1	8,6	9,0	9,4	4
Storstädernas mentalsjukhus	11,7	26,0	30,0	33,0	36,5	38,8	6
Landstingens och städers utom landsting sjukhem för psykiskt sjuka	6,0	12,5	13,8	15,3	16,8	18,1	8

Tabell A 18

I beräkningen för de statliga mentalsjukhusen ingår även dylika sjukhus för psykiskt

efterblivna (jfr bilaga 2). Kostnaden för familjevård och hjälpverksamhet ingår icke. Se även bilaga 2.

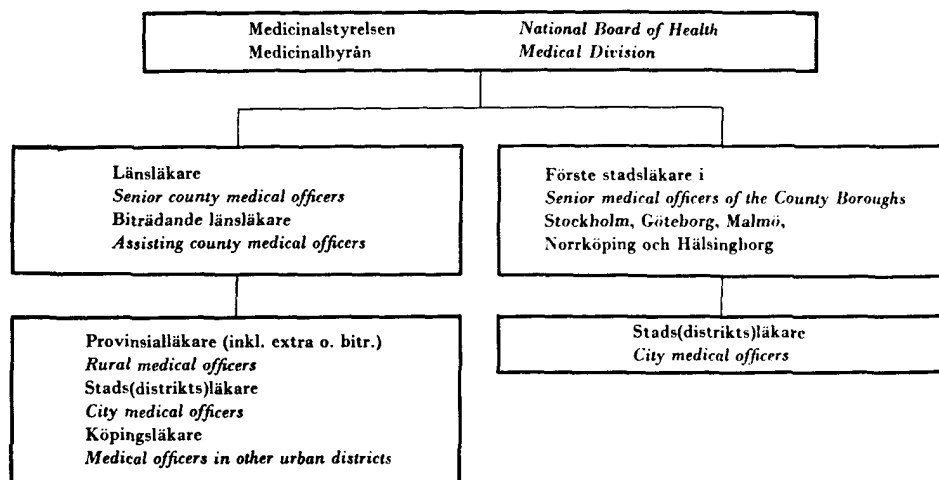
d. Vissa fristående organ och verksamheter

Tjänsteläkarna

Läkare i Sverige bildade i mitten av 1600-talet en sammanslutning, collegium medicorum, för tillvaratagande av sina intressen. Enligt kungl. resolution år 1663 ålades dess medlemmar att utöva enskild sjukvård mot en av collegium och magistraten i Stockholm gemensamt upprättad taxa. Vidare hade de vissa skyldigheter i fråga om bekämpande av epidemier. Enligt år 1688 utfärdade privilegier skulle av collegium förordnade provincialmedici svara för sjukvården ute i landet, envar i ett eller flera län. Titeln provincialmedicus utdelades emellertid även till läkare med annan verksamhet. År 1744 utfärdades kungl. instruktion »för de provincialdoktorer, som av Kungl. Maj:t och kronan eller på städernas stater njuta någon viss och ständig lön». Deras huvudsakliga arbetsuppgift var öppen sjukvård, meddelad utan ersättning till fattiga sjuka och i övrigt mot fastställd taxa. Fanns sjukhus (»hospital») inrättat i den stad där tjänsteläkaren bodde, ingick i hans skyldigheter att vårda där intagna sjuka. Genom 1890 års allmänna läkarinstruktion blev stadsläkarinstitutionen föremål för reglering i allmän författning och genom samma instruktion tillkom förste provinsialläkarna för uppgifter, vilka huvudsakligen tillhör den allmänna hälso- och sjukvården. Tjänsteläkarväsendet, som sedermera reglerats i allmänna läkarinstruktionen av år 1930, innefattade icke blott provinsial- och stadsläkare utan även köpings- och municipalläkare samt av kommuner och lands- ting avlönade extra provinsialläkare.

I juli 1962 upphörde förste provinsialläkarinstitutionen. I dess ställe trädde den av 1961 års höstriksdag antagna länsläkarorganisationen. Ifrågavarnde omorganisation hade förberetts under nära 20 års tid. Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket, har i sitt betänkande år 1958 bl. a. ingående upptagit frågan om länsläkarorganisationen. Utöver länsläkaren (förutvarande förste provinsialläkaren) skall den nya organisationen tillföras ytterligare kvalificerad läkarkraft genom att nu befintliga arvodestjänster som biträdande förste provinsialläkare successivt utbytas mot heltidstjänster som biträdande länsläkare. Fyra sådana tjänster har inrättats och tillsatts under år 1962 och under de närmast följande åren har man avsett att de återstående länen efter hand skall erhålla biträdande länsläkare. För befattningshavare inom länsläkarorganisationen skall, liksom för de förutvarande förste provinsialläkarna, staten vara huvudman.

LÄNS-, PROVINSIAL- och STADSLÄKARVÄSENDET MEDICAL OFFICERS' SERVICE

Den 1 januari 1963 fanns 24 länsläkartjänster, 4 tjänster för biträdande länsläkare, 20 tjänster för biträdande förste provinsialläkare och 615 tjänster för provinsialläkare (ordinarie, extra och biträdande). Av tjänsterna som biträdande förste provinsialläkare innehades 14 av provinsialläkare. De biträdande provinsialläkarna är en relativt ny institution, tillkommen under år 1956. Antalet sådana tjänster var 13. Diagrammet sidan 41 visar, hur tjänsteläkarväsendet är organiserat. Till skillnad mot diagrammet på sidan 2 illustrerar det emellertid icke hur huvudmannaskapet är fördelat mellan stat, landsting osv. utan hur de olika läkargrupperna är underställda varandra i det hälsovårdande arbetet.

Eftersom varje provinsialläkare (utom de biträdande) har eget distrikt, utgjorde antalet distrikt 602. Av de 615 provinsialläkarbefattningarna var 98 vakanta med eller utan insatt vikarie (93 ordinarie, 4 biträdande och 1 extra). Antalet provinsialläkare var alltså 517.

Av de 93 vakanserna i ordinarie provinsialläkardistrikt uppehölls 46 av svenska vikarier och 15 av utländska läkare. Resten, eller 32, saknade vikarie och sköttes av provinsialläkaren i angränsande distrikt (s. k. dubbelförordnande).

Stads- och stadsdistriktsläkartjänsterna var 282. I dessa tjänster ingår 85 i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, varav i varje stad en 1:e stadsläkartjänst jämställd med länsläkartjänst. Köpingsläkartjänsterna utgjorde 2.

Distriktsvården m. m.

Enligt en år 1920 utfärdad kungörelse skulle statsbidrag till avlöning av distriktssköterskor utgå till landsting, landskommun eller sammanslutning av landskommuner, som inom resp. områden anordnat distriktsvård enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan. År 1935 genomfördes en distriktsvårdsreform, som innebär, att statsbidrag endast utgår till landsting. Distriktssköterskorna, vilkas verksamhet huvudsakligen är förlagd till landsbygden, har att svara för dels sjukvård i hemmen, dels hälsovård, nämligen spädbarnsvård, skolhygienisk verksamhet, dispensärbete och bostadstillsyn. Verksamheten regleras genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 28 juni 1935 angående statsbidrag till distriktsvård och medicinalstyrelsens normalinstruktion för distriktssköterskor (30 juni 1936) och för första distriktssköterskor (20 nov. 1942). Se vidare tabell A 19.

Distriktsskötersketjänsternas antal redovisas i tabell B 6.

Antal yrkesverksamma sjuksköterskor i september 1962 med tjänstgöring motsvarande distriktssköterskornas och verksamheten företrädesvis förlagd till städer var följande: Vid barnavårds- och mödravårdscentraler 319, fristående polikliniker 88, läkarmottagningar 358, skolhälsovård 615, dispensärer och skärmbildscentral 121, stadssjukvård 124 och församlingsvård 220.

Tab. A 19. Distriktssköterskornas verksamhet

Public Health Nurses' activity

År Year	Antal distrikts- sköterskor No. of nurses	Hembesök per distriktssköterska Home visits per nurse I sjuk- vård Nursing	I hälso- vård Health care	Biträdd vid läkarmot- tagning i häl- sovård. Ggr per sköterska Assisted Doctor in Health work. Times per nurse
1950	1 264	699	468	43
1955	1 502	799	374	35
1960	1 598	825	304	35
1961	1 620	785	293	29
1962	1 609	830	281	29

Talen är sammanställda från landstingens årsberättelser angående distriktsvården. I antalet distriktssköterskor ingår vikarier men icke första distriktssköterskor. Hela antalet hembesök för sjukvård år 1962 var 1 334 695 och för hälsovård 451 410 varav 387 598 i spädbarns- och småbarnsvård. Dessutom mottogs 1 261 422 besök av patienter i distriktssköterskornas egen mottagning, därav 241 944 i hälsovård.

Den förebyggande mödra- och barnavården

Bland de befolkningspolitiska åtgärderna under 1930-talet i anledning av den sjunkande nativiteten ingick, fr. o. m. år 1938, statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård. Bidragen utgår för närvarande enligt kungörelse den 15 juni 1944 till landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Den förebyggande mödra- och barnavården är en organisation för kostnadsfri hälsokontroll av blivande och nyblivna mödrar och av barn i förskoleåldern i landstings och städers utom landsting regi. Centralerna är oftast belägna vid lasarett med tillgång till specialutbildade läkare, och stationerna står i regel under ledning av provinsialläkare. Verksamheten består främst av mottagningar hos organens (centralernas, stationernas etc.) läkare, barnmorskor och sjuksköterskor samt av besök i hemmet. Mödrarna erhåller alla de läkemedel som erfordras för behandling av graviditetskomplikationer och både mödrar och barn erhåller behövliga skyddsläkemedel, såsom vitamin- och järnpreparat o. s. v. Mödragymnastik anordnas. Råd ges också angående födelsekontroll. Även resorna till mottagningarna är kostnadsfria. Organisationen omfattar hela landet.

Uppgifter om antalet mödra- och barnavårdscentraler och -stationer, övervakade mödrar och barn samt om kostnaden för verksamheten lämnas i tab. A 20. Medeltal besök per barnaföderska hos läkares resp. barnmorskors mottagningar, som angivits i tabellen, har räknats fram genom att sätta antalet besök i förvård och eftervård i förhållande till antalet nyinskrivna gravida inom de olika sjukvårdsområdena.

»Övervakade spädbarn» avser nyinskrivna barn t. o. m. 12 månaders ålder. Barn räknas som nyinskrivna då läkaren besökts eller hembesök gjorts. 1-åringar resp. 2—7-åringar avser såväl nyinskrivna som överförda från lägre ålder och avser endast barn som varit under kontroll under året.

Antal vid centraler och stationer ympade barn var följande. Skyddskoppypade 128 439, trippelympade 68 330 och polioympade 119 452.

Antal deltagare i mödragymnastik var 22 430 eller 23,8 procent av samtliga »övervakade» blivande mödrar.

Förlossningsvården

Statsbidrag till uppförande eller inrättande av *förlossningsanstalter* utgår enligt kungl. kungörelse den 21 juni 1937.

Antalet anstalter och vårdplatser för förlossningsvård utgjorde den 31 december 1962:

	Typ I Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Typ II Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Typ III Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Summa Antal anstal- ter	Antal vård- platser
Lasarett (inkl. bb-hus)	45	2 292	60	858	—	—	105	3 150
Sjukstugor m. m.	—	—	38	269	2	15	40	284
Fristående förloss- ningshem	—	—	—	—	8	38	8	38
Summa	45	2 292	98	1 127	10	53	153	3 472

Typindelningen förklaras i not till tabell D 15. De två kvinnoklinikerna på Sahl-grenska sjukhuset har här räknats som en anstalt.

Barnmorskeväsendet reglerades för hela riket första gången på 1780-talet. År 1908 ålades primärkommunerna att anställa distriktsbarnmorskor och denna skyldighet har från och med 1920 överflyttats på landstingen och städerna utom landsting.

(Forts. på sidan 46)

Tab. A 20. Den förebyggande mödra- och barnvården år 1962

Källa: Mödra- och barnvårdsorganens årsberättelser.

Län, städer Counties, county boroughs	Antal hälsovårdsorgan Services								Barnaföderskor Mothers						
	Mödravårdscentraler, typ I Type I Maternal Welfare Centres	Barnavårdscentraler, typ I Type I Child Welfare Centres	Mödravårdscentraler, typ II	Barnavårdscentraler, typ II	Mödra- och barnavårdscentraler, typ II	Barnavårdsstationer Child welfare stations	Mödra- och barnavårdsstationer	Mödra- och barnavårdsfilialer Mat. and child welfare branches	Hela antalet ² Total number of mothers	Övervakade Supervised		Medeltal besök per barnaföderska ³ Visits per mother			
										Antal Number	%	hos läkaren	hos barnmorskan	hembesök av barnmorskan	
1 Stockholms stad	14	66	—	1	—	—	—	—	19 253	8 306	7 339	93	4,6	4,5	0,7
2 Stockholms län	6	9	3	3	—	11	21	62		7 339			3,5	4,8	0,7
3 Uppsala län	2	4	2	1	—	1	9	8	3 271	3 038	93	2,8	5,4	0,7	
4 Södermanlands län	1	6	4	2	—	4	11	32	3 329	3 316	100	3,1	5,7	0,6	
5 Norrköpings stad	2	3	—	—	—	—	—	—	4 814	1 257	97	4,4	6,2	0,2	
6 Östergötlands län i övr.	3	2	1	—	—	3	20	26		3 426		3,4	5,6	1,2	
7 Jönköpings län	1	5	7	5	—	4	14	37	4 076	3 840	94	3,3	4,9	0,9	
8 Kronobergs län	1	1	—	—	—	—	20	25	1 974	1 801	91	3,3	5,9	1,7	
9 Kalmar läns norra	1	1	1	—	—	3	11	14	3 203	1 149	99	2,7	4,9	0,9	
10 Kalmar läns södra	1	—	2	2	1	5	9	15		2 018		3,4	5,2	0,1	
11 Gotlands län	—	1	1	—	—	—	7	4	781	684	88	2,3	4,2	1,5	
12 Blekinge län	1	2	—	—	—	1	15	14	2 005	1 919	96	2,2	6,0	0,8	
13 Kristianstads län	2	2	2	1	—	8	20	20	3 680	2 732	74	2,4	6,9	0,9	
14 Malmö stad	1	8	—	—	—	—	—	—	3 356	1 814	54	3,2	1,9	—	
15 Hälsingborgs stad	1	5	—	—	—	—	—	—	1 024	492	48	4,3	7,0	0,9	
16 Malmöhus län i övr.	1	3	3	1	3	5	17	23	3 917	3 254	83	3,0	5,6	0,9	
17 Hallands län	1	1	2	1	—	4	12	23	2 254	1 780	79	3,3	3,9	1,0	
18 Göteborgs stad	7	31	—	—	—	—	—	—	6 275	4 801	77	3,6	5,4	1,1	
19 Göteb. o. Boh. l. i övr.	2	2	1	1	—	2	23	43	3 288	3 046	93	3,1	6,5	1,1	
20 Älvsborgs län	2	5	5	4	—	1	33	56	4 893	4 391	90	2,5	5,6	1,0	
21 Skaraborgs län	3	3	—	—	—	1	25	15	3 460	2 652	77	2,6	5,6	0,6	
22 Värmlands län	1	1	3	1	1	5	30	42	3 770	3 375	90	3,1	4,5	1,3	
23 Örebro län	1	1	4	5	—	7	15	23	3 586	3 126	87	3,1	6,5	1,2	
24 Västmanlands län	2	3	2	2	1	8	12	15	3 590	3 264	91	2,9	4,8	0,8	
25 Kopparbergs län	1	1	2	2	4	—	25	29	4 024	3 991	99	2,8	6,3	0,9	
26 Gävle stad	1	2	—	—	—	—	—	3	4 015	993	99	2,9	6,1	0,9	
27 Gävleborgs län i övr.	2	1	3	3	—	6	23	22		2 994		2,5	6,8	1,6	
28 Västernorrlands län	3	4	1	—	1	8	26	23	3 486	3 502	..	3,0	5,7	1,3	
29 Jämtlands län	1	1	—	—	—	—	22	41	1 775	1 930	..	2,8	3,6	1,0	
30 Västerbottens län	2	2	1	—	—	2	34	22	3 458	3 305	96	3,0	3,4	0,6	
31 Norrbottens län	1	4	5	—	1	1	30	29	4 498	4 674	..	3,1	3,6	1,6	
32 Summa Total	68	180	55	35	12	90	484	666	107 055	94 209	88	3,2	5,2	0,9	

¹ Dessutom mottagningar på tjänsteresor till avlägsen belägna platser.

² Uppgifterna om hela antalet barnaföderskor avser förlösta mödrar enligt tabell D 15, sidorna 100 och 101, men då dessa icke helt svarar mot inom resp.

hälso- och sjukvårdsområde övervakade mödrar, har procenttal icke ansetts böra uträknas för varje sådant område. Även de utsatta talen bör uppfattas som endast approximativt riktiga.

³ Inkluderar i kolumnerna »besök hos läkaren» och

Maternity and child welfare

Spädbarn Infants			Småbarn Little children										Utgifter för driften, kr Running cost	
Antal levande födda* Number of live born	därav över- vakade supervised		Medeltal besök per spädbarn Visits per infant			Antal över- vakade ettåringar Number supervised one year old children	Medeltal besök per 1-åring Visits per one year old child			Antal över- vakade 2-7- åringar Number super- vised 2-7 years	Medeltal besök per 2-7-åring Visits per 2-7 year old child			
	Antal Number	%	hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan	
10 385	9 374	90	4,2	2,1	4,4	7 217	2,0	0,4	0,9	23 132	1,7	0,4	0,6	3 545 920
9 331	9 227	99	3,1	2,3	2,7	7 302	1,0	0,5	0,5	14 479	0,9	0,4	0,3	1 060 856
2 830	2 746	97	4,7	0,9	4,5	2 680	1,8	0,4	1,4	5 499	1,0	0,2	0,8	558 781
3 355	3 319	99	4,3	1,0	3,3	3 173	1,4	0,6	0,9	7 715	0,9	0,3	0,5	505 026
} 4 875	1 266	} 99	5,0	1,7	4,9	1 198	1,7	0,5	0,3	3 306	1,0	0,2	0,2	308 358
	3 556		3,9	0,4	4,6	3 039	1,5	0,2	1,2	8 732	0,8	0,1	0,7	645 282
3 993	3 925	98	3,7	0,8	3,3	3 559	1,5	0,5	0,8	9 303	1,0	0,3	0,5	610 794
1 976	1 976	100	3,5	0,8	4,6	1 644	1,4	0,3	0,7	4 266	0,8	0,3	0,5	264 956
} 3 221	1 252	} 98	3,6	0,6	5,3	1 109	1,4	0,2	1,2	3 900	1,0	0,1	0,8	201 125
	1 915		3,4	1,0	4,6	1 776	1,4	0,4	1,0	3 600	0,9	0,2	0,5	260 938
792	762	96	4,2	0,6	5,3	690	0,8	0,4	1,3	2 505	0,4	0,2	0,9	152 706
1 980	1 911	97	3,9	2,1	3,7	1 812	1,1	0,6	1,2	5 220	0,7	0,4	0,8	218 567
3 281	3 153	96	3,4	0,8	4,1	2 957	1,3	0,4	1,2	9 412	0,7	0,2	0,8	324 397
3 332	3 332	100	5,5	3,1	4,7	3 191	1,4	1,8	0,2	14 307	0,9	1,1	0,2	856 642
1 011	915	91	5,0	9,4	3,9	857	2,1	4,3	1,4	3 540	1,2	2,6	0,5	310 547
4 331	4 046	93	3,4	1,8	3,8	3 630	1,2	0,8	0,8	7 577	0,8	0,6	0,6	650 113
2 215	2 196	99	4,0	0,4	4,4	2 097	1,0	0,2	0,9	4 899	0,6	0,2	0,8	258 871
6 183	5 998	97	3,5	3,5	4,1	5 337	1,0	0,5	1,1	16 679	0,6	0,3	0,6	1 451 563
3 293	3 271	99	4,0	2,7	5,0	3 338	1,2	1,2	1,2	10 450	0,6	0,5	0,7	396 171
5 050	4 985	99	4,2	1,3	4,3	4 711	1,8	0,5	1,3	9 699	0,9	0,3	0,6	749 922
3 483	3 445	99	2,8	1,1	5,0	3 237	1,0	0,4	1,0	6 483	0,7	0,3	0,7	314 914
3 811	3 726	98	3,9	0,8	4,4	3 364	1,7	0,4	1,2	8 037	0,9	0,2	0,7	522 485
3 576	3 566	100	4,1	1,1	4,4	3 283	1,3	0,5	1,0	9 365	0,9	0,3	0,9	685 705
3 640	3 725	..	4,0	1,4	3,5	3 792	1,6	0,6	0,9	10 920	0,8	0,4	0,5	594 093
} 4 052	4 099	} 99	3,2	1,1	3,4	3 565	1,5	0,4	0,9	3 166	1,0	0,2	0,7	558 169
	825		5,3	1,1	5,1	827	1,7	0,4	0,9	2 926	1,0	0,3	0,5	187 897
} 3 996	3 123	} 99	3,8	0,9	4,8	3 233	1,4	0,3	1,4	6 481	0,8	0,1	0,6	469 272
	3 459		3,6	0,8	5,6	3 287	1,3	0,3	1,7	11 817	0,7	0,2	0,9	682 712
1 775	1 768	100	3,5	0,2	4,7	1 716	1,6	0,2	1,9	7 685	0,9	0,1	1,0	302 461
3 447	3 443	100	3,4	0,2	3,7	3 199	1,3	0,1	1,9	7 653	0,7	0,1	1,2	403 136
4 464	4 445	100	3,5	0,7	5,5	4 009	1,3	0,4	1,9	13 859	0,7	0,2	1,3	946 391
107 158	104 749	98	3,8	1,5	4,2	94 829	1,4	0,5	1,1	256 612	0,9	0,4	0,7	18 998 770

»besök hos barnmorskan» även kvinnor, som er-
hållit eftervård.

⁴ Preliminär uppgift ur »Statistiska Meddelanden»,
B 1963: 16.

⁵ Procenttalen är endast approximativt riktiga för
hälso- och sjukvårdsområdena, emedan icke alla
där övervakade barn nödvändigtvis tillhör den
kyrkobokförda befolkningen.

(Forts. från sidan 43)

Nu gällande författning är daterad den 3 juni 1955. Verksamhetens omfattning under år 1962 belyses av följande approximativa uppgifter: hemförlossningar, varvid barnmorska biträdd, 370; läkarmottagningar i förebyggande syfte, varvid barnmorska biträdd, 26 000; egna mottagningar 52 900, besök (på egna mottagningar) för kontroll och rådgivning, 352 800; hembesök för förvård 67 770, för eftervård 15 300, för barnavård 900, för sjukvård 4 300. Distriktsbarnmorskorna kan även åläggas tjänstgöring i slutenvård; de har under sådan tjänstgöring biträdd vid 3 800 förlossningar.

Antalet tjänster för barnmorskor redovisas i tabell B 6. Beträffande förlossningar m. m. se i övrigt kap. D, f.

Lungsjukvården

Den slutna vården. En sammanfattning av den slutna vårdens platstillgång vid slutet av år 1962, vad avser lungsjukvård och kirurgisk tuberkulos, ter sig sålunda:

	Antal anstalter	Antal vård- platser
Lasarettssjukhus för medicinsk lungsjukvård	10	1 002
Thoraxkirurgiska lasarettssjukhus	5	255
Sanatorier för lungsjukdomar	23	3 532
Apelvikens kustsanatorium	1	110
Tbc-avdelningar vid mentalsjukhus	3	277
Tbc-sjukstugor	1	71
Summa	43	5 247

På en del av dessa platser vårdas tillfälligt andra långvarigt kroppssjuka än lungsjuka. I den mån särskilda platser är mera varaktigt avdelade för ändamålet är de dock icke medräknade här. Vad angår Apelvikens kustsanatorium skall anmärkas, att detta jämte fall av led-, ben- och körteltuberkulos, efterbehandlar poliofall m. fl. De tre mentalsjukhusen med tuberkulosavdelningar är Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens sjukhus. I översikten av vårdformerna i tabell A 2 liksom i tabell A 4, där också intagningar och vård dagar för tuberkulosvården redovisas, och tabell A 13, har dessa avdelningar räknats till mentalsjukvården. Thoraxkirurgin och Apelvikens sanatorium har i tabellerna A 2, A 4 m. fl. räknats till »lasarettsvård och liknande».

Dispensärerna. Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i dispensärdistrikt, som i regel förestås av tjänsteläkare.

I tabell A 21 återges i sammandrag vissa statistiska data ur Svenska Nationalföreningens kvartalsskrift (1963, nr 3), som belyser verksamhetens omfattning.

Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar. Sedan den 1 oktober 1946 har i medicinalstyrelsens regi en systematisk undersökning av svenska folket medelst skärmbildsfotografering (röntgenfotografering) pågått i syfte att på ett tidigt stadium upptäcka fall av lungtuberkulos och bringa dessa under behandling.

Alla personer, som fyllt 10 år, har rätt att bli undersökta, men även en del barn under denna ålder har medtagits. Vilka län, som besökts, och antalet i dem undersökta civila personer (utom patienter vid mentalsjukhus) framgår av tabell D 8.

Verksamhetens totala omfattning framgår av följande uppgifter om antalet undersökta personer. För fullständighetens skull har även den inom försvarsväsendet bedrivna verksamheten här medtagits.

De undersökta militärerna torde i en del fall ha blivit undersökta även i egen-
skap av civila personer och även en del civila har undersökts mer än en gång.

	Civil allmän- het	Patienter på mental- sjukhus	Militärer
År 1946.....	22 635	—	25 104
» 1947.....	277 387	20 856	105 452
» 1948.....	524 184	—	116 973
» 1949.....	424 163	—	160 362
» 1950.....	621 091	—	97 232
» 1951.....	624 824	—	187 616
» 1952.....	566 581	—	176 612
» 1953.....	523 322	—	172 999
» 1954.....	510 386	—	175 699
» 1955.....	526 042	—	138 892
» 1956.....	456 494	—	114 626
» 1957.....	321 534	—	131 393
» 1958.....	277 976	—	156 755
» 1959.....	351 576	—	148 459
» 1960.....	339 791	—	151 962
» 1961.....	296 317	26 074	149 437
» 1962.....	348 214	23 727	136 733

Driftkostnaderna för det civila klientelet uppgick kalenderåret 1962 till 1 134 000 kr. Dessutom bestrider staten ensam kostnaderna för den centrala granskningen m. m. av skärmbilderna. Denna granskning kostade budgetåret 1961/62 538 443 kr. För nyanskaffning av materiel till skärmbildsverksamheten betalade staten 180 393 kr.

Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar bidrog till dispensärverksamheten med 151 333 kr år 1962. Vid landets central- och studentdispensärer har med bidrag från Nationalföreningen 61 303 personer röntgenundersökts.

Till vetenskaplig forskning rörande tuberkulos och lungsjukdomar har föreningen utbetalat 282 587 kr, till forskning rörande hjärt- och kärlsjukdomar 815 396 kr. För studier och eftervård har till f. d. sanatoriepatienter utbetalats 455 957 kr.

Uppgifter om tuberkulosens utbredning återfinnes i kapitel D, b.

Epileptikervården

Av landets ca 50 000 epilepsisjuka behandlas mer än 95 % i öppen vård. Detta sker hos privatpraktiserande läkare och tjänsteläkare samt vid medicinska, pediatrika och neurologiska polikliniker men även vid läkarmottagning för öppen vård vid epilepsisjukhuset Vilhelmsro, Jönköping och epileptikerhemmet Stora Sköndal utanför Stockholm.

Personer som arbetar inom den öppna epileptikervården skall bland annat verka för att de epilepsisjuka i största möjliga utsträckning beredes möjlighet att kvarstanna i sin vanliga miljö. Detta möjliggöres framför allt genom ett rätt utnyttjande av moderna anti epileptika. Dessutom krävs emellertid en förståelsefull inställning hos de myndigheter och organisationer, som har att ta ställning till de epilepsisjukas utbildnings- och anställningsproblem. Här kan nämnas skolöverstyrelsens handledning »Skolhygien» av år 1947, i vilken rekommenderas, att det epilepsisjuka barnet så långt som möjligt bör få delta i vanlig skolundervisning.

Riksföreningen för svensk epileptikervård, som bildades 1954, har till uppgift att verka för ökad förståelse för de epilepsisjukas problem. I samarbete med British League Against Epilepsy har föreningen utgivit ett identitetsmärke och ett identitetskort att bäras av de epilepsisjuka.

Antalet vårdplatser m. m. redovisas i tabellerna A 1—A 4, A 13 m. fl.

Tab. A 21. Verksamheten vid centraldispensärerna år 1962 *Central dispensaries for TB*

Källa: Centraldispensärernas årsberättelser bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar. Se föreningens kvartalsskrift 1963, nr 3.

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal central- dispensärer <i>No. of dispen- saries</i>	Undersökta nyttillkomna personer <i>New cases examined</i>	Röntgenunder- sökningar <i>No. of X-ray examinations</i>	Calmette- vaccinationer <i>No. of BCG vaccinations</i>	TB-under- sökningar ¹ <i>TB-tests</i>
Stockholms stad	1	8 574	71 518	815	6 270
Stockholms län	4	5 206	16 537	76	1 257
Uppsala län	1	5 751	36 348	234	414
Södermanlands län	2	7 715	12 820	15	486
Norrköpings stad	1	3 758	9 912	69	81
Östergötlands län i övr.	2	5 382	11 477	—	750
Jönköpings län	3	5 569	16 922	147	488
Kronobergs län	1	3 654	9 438	40	488
Kalmar län (norra o. södra)	3	6 241	11 477	1 138	422
Gotlands län	1	2 635	4 243	46	65
Blekinge län	2	3 612	8 810	11	733
Kristanstats län	2	6 211	9 624	55	523
Malmö stad	1	9 772	43 054	957	1 191
Hälsingborgs stad	1	4 900	7 841	227	35
Malmöhus län i övr.	1	6 105	17 096	2 391	640
Hallands län	2	3 534	6 647	139	94
Göteborgs stad	1	18 638	56 469	2 136	1 896
Göteborgs o. Bohus län i övr. ..	3	9 000	13 125	560	269
Älvsborgs län	3	13 044	25 194	3 206	345
Skaraborgs län	1	2 399	4 213	—	53
Värmlands län	3	6 429	12 280	21	299
Örebro län	2	5 982	9 458	9	125
Västmanlands län	1	1 369	9 213	—	199
Kopparbergs län	2	5 192	8 822	234	376
Gävle stad	1	1 970	3 401	172	97
Gävleborgs län i övrigt	2	3 156	5 604	710	1 172
Västernorrlands län	3	6 193	20 345	39	1 056
Jämtlands län	1	3 233	6 357	—	142
Västerbottens län	4	8 235	21 138	102	645
Norrbottnens län	5	9 134	40 681	—	1 032
Summa Total 1962	60	182 593	530 064	13 549	21 643
1960	62	164 650	525 602	17 494	25 590
1955	62	152 737	573 319	..	..
1950	58	136 067	503 865	..	..

¹ Avser provtagningar rörande förekomsten av tuberkelbaciller

Tabell A 21

Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i dispensärdistrikt, som i regel förestås av tjänsteläkare. I varje län finns dessutom en eller flera centraldispensärer, som förestås av tuberkulosspecialister och är utrustade med röntgenanläggningar. De största städerna och Älvsborgs län har en något avvikande orga-

nisation med mer centraliserad dispensärverksamhet. Vid universiteten finns särskilda studentdispensärer.

Distriktsdispensärerna utför det förberedande fältarbetet, varefter säkra eller misstänkta tuberkulosfall remitteras till centraldispensären för närmare undersökning, bl. a. medelst röntgen (skärmbildsundersökning). Jämför även översikten sidan 6 och tabell A 7.

Vården av veneriskt sjuka

Kostnadsfri undersökning och behandling av personer lidande av eller misstänkta för venerisk sjukdom i smittsamt skede utföres av vederbörande tjänsteläkare på landsbygden och i mindre städer. I städer med mer än 20 000 invånare meddelas sådan vård i regel på särskilda polikliniker. Under år 1962 var sådana polikliniker anordnade i 25 städer, nämligen Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg, Lund, Landskrona, Halmstad, Göteborg, Mölndal, Borås, Skövde, Karlstad, Örebro, Karlskoga, Västerås, Borlänge, Gävle, Sandviken och Sundsvall. Poliklinikerna förestås i regel av specialutbildade läkare. Vid dessa har även ett stort antal personer vårdats som lidit av venerisk sjukdom i icke smittsamt skede, hudsjukdom etc. Omfattningen av poliklinikernas verksamhet framgår av nedanstående sammanställning.

	Besök i tusental för:	
	Könssjukdom i smittsamt skede etc.	Könssjukdom i icke smittsamt skede etc.
1945	221	89
1950	135	105
1955	104	100
1956	98	102
1957	87	102
1958	83	103
1959	89	97
1960	99	89
1961	103	87
1962	111	77

Det epidemiologiska bekämpandet av de smittsamma veneriska sjukdomarna bedrivs av vederbörande sundhetsinspektör. Sundhetsinspektör är länsläkaren för varje län och 1:e stadsläkaren i Göteborg, Malmö, Norrköping och Hälsingborg. I Stockholms stad och län finnes en särskild sundhetsinspektör. Sundhetsinspektören handhar efterforskandet av smittkällor och kontroll av sådana personer som avbrutit behandling eller observation innan denna anses slutförd.

Som medhjälpare åt läkarna vid poliklinikerna i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Linköping är anställda sociala kuratorer.

Sundhetsinspektörernas verksamhet framgår av nedanstående uppgifter, som hämtats från deras till medicinalstyrelsen ingivna rapporter.

Antal personer, som år 1962 anmälts som misstänkta smittkällor, var 15 634. I fråga om 3 397 fall kunde de anmälda styrka smittfrihet, under det att 7 660 misstänkta smittkällor erhöll läkarbehandling.

Antalet personer, som anmälts på grund av underlåtelse att följa lagens föreskrifter eller för avbrott i behandlingen var 3 279. I 1 990 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet.

Uppgifter om de veneriska sjukdomarnas utbredning återfinnes i kapitel D, b.

Den abortförebyggande verksamheten

avser enligt av medicinalstyrelsen fastställd normalinstruktion »att på ett personligt sätt taga sig an kvinna, som råkat i ett icke önskat havandeskap och härav drivits till abortönskan, hjälpa henne igenom svårigheterna och förmå henne att föda barnet. Om indikation för legal abort kan anses föreligga och kvinnan vidhåller sin önskan om abort, skall hon förhjälpas därtill». För denna verksamhet utgår statsbidrag enligt kungl. kungörelse den 21 december 1945 (SFS 1945: 863) till lands-

ting eller stad utom landsting på villkor bl. a. att verksamheten ingår i av medicinalstyrelsen godkänd plan, att den utövas vid särskilda rådgivningsbyråer, till vilka skall vara knutna legitimerade läkare och kvinnliga kuratorer, och att avgift icke uttages för meddelande av råd eller i samband därmed utfärdad intyg. Dessutom ger en del av byråerna råd i andra sexualfrågor, bl. a. rörande preventivmedel. Se även kap. D, g.

Utbyggnaden av den abortförebyggande verksamheten sker för närvarande icke i någon större utsträckning i avvaktan på slutbehandlingen av förslag till omorganisation, som framlagts av 1955 års familjerådgivningskommitté.

Vid slutet av år 1962 fanns 19 rådgivningsbyråer, nämligen en i Stockholms stad, två i Stockholms län (Danderyd och Södertälje), en i Uppsala län (Uppsala), två i Östergötlands län (Linköping och Motala), en i Gotlands län (Visby), Malmö stad, Hälsingborgs stad, Malmöhus län (Lund), Göteborgs stad, Värmlands län (Karlstad), Västmanlands län (Västerås), Kopparbergs län (Falun), Gävle stad gemensamt med Gävleborgs län (Gävle), Gävleborgs län i övrigt (Hudiksvall), två i Västernorrlands län (Sundsvall och Örnsköldsvik) och en i Norrbottens län (Boden). Till verksamheten var enligt årsberättelserna sammanlagt knutna 22 läkare, konsulter oräknade, och 39 kuratorer, varav 19 heltidsanställda. Antalet under året nyinskrivna kvinnor var 4 366. För dem som med byråernas bistånd ansökt om legal abort beviljades sådan i 1 896 fall, d. v. s. 43 %. Av de under året enligt lagen om avbrytande av havandeskap utförda 3 205 aborterna utgjorde de genom rådgivningsbyråerna förmedlade abortingreppen 59 %. (Hela antalet aborter enligt lagen om avbrytande av havandeskap redovisas i kapitel D, g. Se även kapitel D, f.)

Statens kostnader uppgick budgetåret 1961/62 till 355 764 kr inräknat medel till kvinnor, som av kurator ansetts ha ett omedelbart behov av hjälp samt ersättning till laboratorier för fastställande av graviditetsreaktion.

Skyddsympningarna

Enligt lagen den 28 juli 1958 om *ympning mot smittkoppor* (2 §) skall barn i regeln undergå ympning före utgången av det kalenderår under vilket det fyller fyra år.

Enligt till länsbyråerna för folkbokföringen inkomna uppgifter uppgick antalet ympade barn till följande:

	0—4 år	5—14 år	Summa
År 1960.....	76 595	58 082	134 677
» 1961.....	81 167	48 930	130 097
» 1962.....	100 680	52 114	152 794

Jämlikt 7 § i lagen har länsläkare (förste stadsläkare) under år 1962 medgivit undantag från ympningsplikt ifråga om 796 barn, som till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet befarats erhålla men av ympningen (år 1959: 473, 1960: 780 och 1961: 758).

Föräldrar, som hyser allvarliga betänkligheter mot ympning, kan under förutsättning, som anges i 8 § i lagen, genom beslut av hälsovårdsnämnd få sina barn befriade från ympningsplikt. Sådan befrielse har under år 1962 meddelats ifråga om 352 barn (år 1959: 437, 1960: 758 och 1961: 606).

Om hela antalet personer, som ympats mot smittkoppor, har man ingen säker uppfattning, men med ledning av uppgiften om mängden förbrukad vaccin, och med hänsyn tagen till uppkommande svinn i förbrukningen o. dyl., uppskattar statens bakteriologiska laboratorium detta antal (inklusive ovan redovisade barn)

till respektive c:a 430 000, c:a 420 000 och c:a 840 000 personer år 1960, 1961 och 1962.

På samma sätt har laboratoriet uppskattat antalet skyddsympningar mot polio till c:a 641 000 personer år 1962 (c:a 1 100 000 år 1961). Bidrag av statsmedel har lämnats dels till den tredje injektionen åt vissa tidigare ympade, och dels till nymypningar av personer födda 1910 och senare t. o. m. 30/6 1961. Dessutom har, utanför det offentliga ympningsprogrammet ett icke obetydligt antal personer vaccinerats enskilt. Detta innebär, att efter de under 1962 genomförda ympningarna cirka 4,5 miljoner av befolkningen erhållit ett grundläggande ympskydd mot polio. Anslutningen till vaccinationen har varit mycket växlande inom olika delar av landet. Den har varit god bland barn, cirka 90 %, men sämre ifråga om vuxna.

Detta är en farlig lucka, då polio, som är en av våra svårast invalidiserande sjukdomar, numera tenderar att framförallt angripa personer i de arbetsföra åldrarna.

Tillämpningen av våra nuvarande vaccinationsföreskrifter för resande till utlandet har tidigare vållat viss irritation hos såväl allmänheten som läkarna. Detta har främst sammanhängt med att Azorerna, Kanarieöarna, Madeira och Marocko fallit utanför den frizon, som bildats av Europa, USA och Canada. Från och med 1962 har frizonen utökats med nyssnämnda livligt turistbesökta områden utanför Europa. Bestämmelser med samma innehåll har giltighet i hela Norden.

Karantänsväsendet

Jämlikt 3 § karantänskungörelsen den 24 april 1953 (SFS 1953: 222) var år 1962 följande 9 hamnstäder karantänstationer, nämligen Stockholm, Kalmar, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Gävle, Sundsvall, Umeå och Luleå. Bevis om rättutrotning och om befrielse från rättutrotning fick — förutom av hälsovårdsnämnd i ovan nämnda 9 karantänstationer — utfärdas av hälsovårdsnämnderna i följande 36 av medicinalstyrelsen härför godkända hamnar, nämligen Falkenberg, Halmstad, Hudiksvall, Härnösand, Höganäs, Karlshamn, Karlskrona, Karlstad, Kristinehamn, Köping, Landskrona, Lidköping, Lysekil, Norrköping, Nyköping, Nynäshamn, Oskarshamn, Otterbäcken, Annehärads kommun, Oxelösund, Piteå, Simrishamn, Slite, Smögen, Södertälje, Sölvesborg, Trelleborg, Trollhättan, Uddevalla, Varberg, Visby, Västervik, Västerås, Ystad, Åhus, Örnköldsvik.

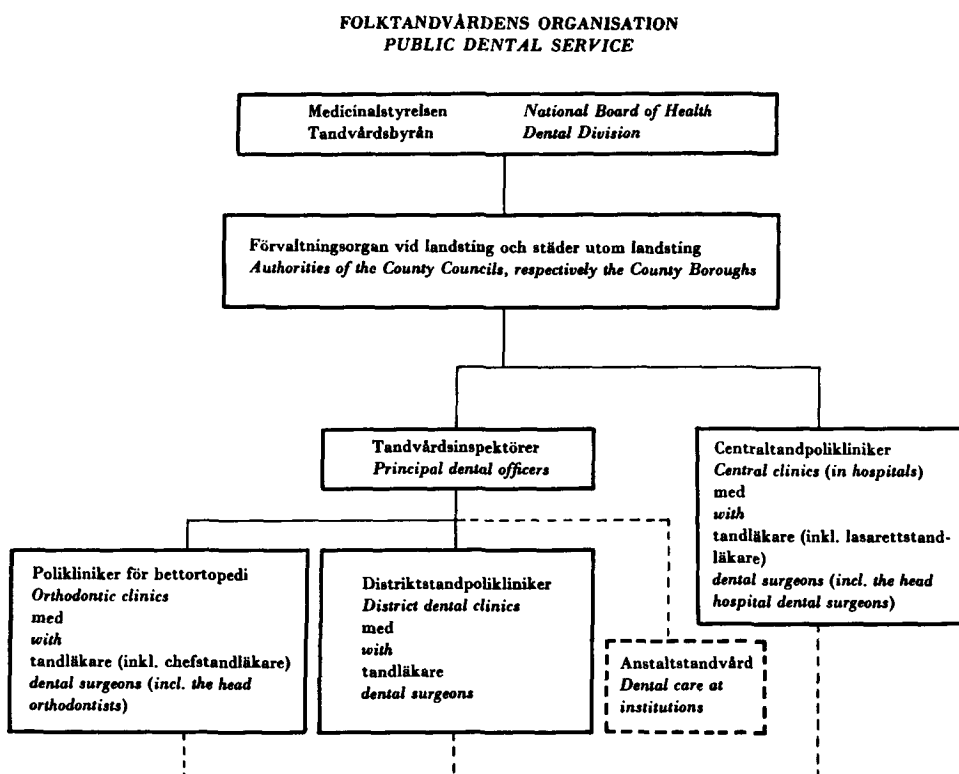
Som tullflygplatser med internationell karaktär fungerade Stockholm-Arlanda, Stockholm-Bromma, Göteborg-Torslanda och Malmö-Bulltofta.

e. Folktandvården

Första kungörelsen angående statsbidrag till folktandvård trädde i kraft den 1 januari 1939. Den har sedermera ersatts av kungl. kungörelserna den 1 januari 1951 och den 26 maj 1961 (SFS 1961: 278).

Uppgifter rörande verksamhetens omfattning samt utgifter och inkomster för driften lämnas i tabellerna A 22 och A 23 jämte kommentarer.

Den 1 januari 1963 fanns 29 tandvårdsinspektörer — en i varje landstingskommun och stad, som ej tillhör landstingskommun. Vidare fanns vid centraltandpoliklinikerna, som var 27 till antalet, 87 tandläkare inklusive lasarettstandläkare och vid distriktstandpoliklinikerna, som uppgick till 753, 1 618 tandläkare. Vid 34 polikliniker för bettortopedi fanns 66 tandläkare. Folktandvårdens organisation framgår av nedanstående diagram.

Tab. A 22. Folktandvård. Verksamheten år 1962 *Public dental care*

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (landsting, städer utom landsting) <i>Responsible authority (counties, county boroughs)</i>	Antal tandpolikliniker den 1/1 1963 <i>Dental clinics</i>			Antal tandläk. den 1/1 1963 vid <i>No. of dental surgeons</i>			Antal vid distriktstämpolikliniker behandlade <i>Number of patients treated at district dental clinics</i>				Arbetstimmar av tandläkare i tandvård (i distr.) <i>Hours worked at district policlinics</i>	
	central <i>central</i>	distrikts <i>district</i>	för tandreglering <i>for orthodontics</i>	central- tand- poli- klini- kerna <i>central</i>	dis- trikts- tand- poli- klini- kerna <i>district</i>	pol. för tand- regle- ring <i>for orthodontics</i>	barn children		vuxna adults		hela antalet <i>total</i>	därav i org. barn- tandv. thereof org. child dental care
							full- ständigt compl. treat- ment	parti- tiellt partial treat- ment	full- ständigt compl. treat- ment	parti- tiellt partial treat- ment		
Stockholms stad ...	3	90	3	41	178	17	75 715	2 031	4 380	5 448	249 633	190 188
Stockholms län	—	35	2	—	113	2	49 467	1 826	12 958	22 315	181 512	108 150
Uppsala län	1	16	1	3	41	1	23 492	586	7 712	8 936	69 500	40 185
Södermanlands län ..	1	15	2	2	54	2	29 640	2 625	14 589	12 335	94 242	54 344
Norrköpings stad ..	1	5	—	2	16	—	9 715	1 349	1 025	4 562	28 955	22 130
Östergötl. län i övr.	1	25	1	2	48	1	27 197	1 943	6 823	13 907	80 575	53 796
Jönköpings län	1	32	1	2	64	2	32 315	1 834	15 114	13 928	117 980	71 454
Kronobergs län	1	18	1	1	21	1	11 077	391	4 692	3 906	40 790	25 739
Kalmar läns norra..	—	16	—	—	23	—	9 913	1 159	6 187	4 176	39 223	22 475
Kalmar läns södra..	1	18	1	2	32	1	17 172	893	4 586	9 273	48 297	30 373
Gotlands län	1	9	—	1	7	1	4 052	731	1 381	3 534	19 991	12 492
Blekinge län	—	17	—	—	35	1	13 383	676	4 304	7 977	58 204	32 068
Kristianstads län...	1	33	3	2	52	3	25 570	1 899	8 239	7 446	94 318	56 988
Malmö stad	1	20	1	1	54	1	25 017	2 982	3 063	3 691	85 617	64 941
Hälsingborgs stad..	—	—	—	—	—	—	7 361	999	815	3 370	30 587	17 854
Malmöhus län i övr.	1	40	3	4	99	4	31 921	1 849	11 440	13 647	134 878	80 660
Hallands län	1	13	1	1	40	2	19 450	2 432	5 784	7 556	67 382	44 836
Göteborgs stad	1	11	1	5	118	9	44 984	2 261	7 677	17 755	178 785	112 755
Göteb. o. Bohus län i övr.	1	27	1	2	51	1	19 384	2 727	7 234	9 261	82 686	50 559
Älvsborgs län	2	47	2	4	84	2	36 192	1 765	14 069	13 984	139 296	87 114
Skaraborgs län.....	1	14	1	1	33	1	16 484	569	4 627	9 445	53 070	31 622
Värmlands län	1	28	1	2	55	2	23 828	2 354	9 477	16 729	97 728	57 222
Örebro län	—	22	1	—	57	5	25 652	1 050	6 029	5 799	90 174	64 577
Västmanlands län .	1	20	1	1	32	1	18 874	1 526	5 493	8 895	59 346	40 022
Kopparbergs län ...	1	33	1	2	56	2	29 356	1 575	13 095	11 065	96 324	57 916
Gävle stad	—	—	—	—	—	—	5 710	175	2 397	2 617	18 276	10 278
Gävleborgs län i övr.	1	29	2	1	56	2	24 378	2 820	11 406	15 690	79 663	46 675
Västernorrlands län	—	31	1	—	70	1	31 923	1 597	10 103	13 771	118 164	70 059
Jämtlands län	1	26	1	2	37	—	14 376	1 819	6 003	6 720	67 243	38 469
Västerbottens län ..	1	25	—	1	34	—	14 943	1 939	4 237	10 459	40 636	26 884
Norrbottnens län ...	1	38	1	2	58	1	32 438	3 793	11 071	29 166	105 685	60 513
Summa Total	27	753	34	87	1 618	66	750 979	52 175	226 010	317 363	2 668 760	1 683 338
därav landsting <i>Counties</i>	21	627	29	38	1 252	39	582 477	42 378	206 653	279 920	2 076 907	1 265 192
städer utom lands- ting <i>County</i> <i>boroughs</i>	6	126	5	49	366	27	168 502	9 797	19 357	37 443	591 853	418 146
Summa Total 1961..	25	759	32	83	1 590	55	744 293	50 718	218 946	301 221	2 591 609	1 657 751
» » 1960..	24	742	28	81	1 514	53	719 850	52 400	217 724	281 211	2 516 919	1 596 057
» » 1955..	19	596	..	33	1 342	..	608 920	60 487	166 850	235 642	2 056 021	1 296 398
» » 1950..	13	401	..	16	664	..	281 702	66 042	85 404	143 147	1 055 345	631 780

¹ Städerna Hälsingborg och Gävle ingår fr. o. m. 1/1 1963 i resp. landstingskommun.

Se kommentar nästa sida

Tabell A 22

Tandpoliklinikerna och tandläkarna. Centraltandpoliklinikerna är förlagda till vissa lasarett, utom Eastmaninstitutet i Stockholm, som är fristående. Det senare är samtidigt utbildningsanstalt och även organisatoriskt inlemmat i distriktsvården. Bland de ovan redovisade distriktstandpoliklinikerna fanns 47 där verksamheten vid årsskiftet 1962/63 var tillfälligt nedlagd. Till vissa distriktstandpolikliniker var anslutna annexandpolikliniker, tillhoppa 73 stycken, varav 9 icke var i verksamhet vid årsskiftet.

De i folktandvården anställda tandläkarna (tillhoppa 1771) utgör 33 % av samtliga verkssamma tandläkare i riket (jfr tab. B 1).

Tabell A 22 redovisar antalet heltidsanställda personer. Antalet tjänster erhålles, om man lägger till 314 vakanser, som icke uppehållits av vikarier. Vakanserna utgjorde alltså 15 % av antalet tjänster. För åren 1959—1961 var motsvarande antal respektive 13, 14 och 14 %. Förutom de heltidsanställda tjänstgjorde ett litet antal deltid- anställda tandläkare.

Hälsingborgs stad och Gävle stad återinträdde i resp. Malmöhus läns och Gävleborgs läns landstingskommun den 1 januari 1963, varför tandpolikliniker och tandläkare

per detta datum förts på resp. landstingskommun.

Behandlade personer. Av de sammanlagt 803 154 barn, som redovisas i tabellen hade 778 494 behandlats i organiserad barntandvård, d. v. s. systematisk behandling av vissa grupper, såsom skolklasser, årskullar eller anstaltsklientel, och 744 499 hade därvid erhållit fullständig behandling. — Till tabellens tal kan för folktandvårdens del tilläggas, att vid Eastmaninstitutet behandlades 7 145 barn fullständigt och 8 134 barn partiellt och vid tandläkarhögskolan i Stockholm 369 barn fullständigt och 78 partiellt, allt i organiserad barntandvård. En specialundersökning rörande kommunal tandvård utanför folktandvårdens regi visade, att där behandlades 77 570 barn år 1960, dels av 42 särskilt anställda tandläkare, dels av privatpraktiker. Någon iknande undersökning har ej gjorts sedan dess.

Arbetstimmar. Av hela antalet timmar vid distriktstandpoliklinikerna utgör de som utförts i organiserad barntandvård 63 %.

Uppgifterna för åren 1950—1961. Uppgifterna om behandlade personer och arbetstimmar hänför sig till de i förspalten angivna åren, medan antalet polikliniker och tandläkare gäller situationen den 1 påföljande januari.

Tabell A 23

Utgifter för driften. Till de redovisade beloppen kommer kostnader för lokaler, städning, värme och lyse. I vissa län bestrides dessa helt eller delvis av huvudmannen men i andra av den primärkommun, där lokalen är belägen, och vad städer utom landsting

beträffar förekommer, att de delvis går utanför sjukvårdsstyrelsens budget. I intetdera fallet ingår de i tabellen. Dock må nämnas, att det faktiskt av huvudmännen utbetalda beloppet uppgick till 9 835 000 kronor, varav 7 983 000 för landstingens och 1 852 000 för städernas del.

Tab. A 23. Folktandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1962
Distrikts- och centraltandpolikliniker Public dental care, running cost and receipts

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (landsting, städer utom landsting) Responsible authority (counties, county boroughs)	Utgifter för driften, 1 000-tal kr Running cost, 1 000 kr			Inkomster att täcka vidstående driftutgifter, 1 000-tal kr Receipts to cover running cost, 1 000 kr				
	Avlö- ningar Salaries	Övrigt utom för lokaler, städning, värme, lyse Other expenses except for premises	Summa Total	Statsbi- drag till driften Subsi- dies from the State	Årsav- gifter av kom- muner Receipts for child- ren from local au- thorities	Behand- lings- avgifter Fees	Vissa övriga in- komster Other sources	Huvud- mannens (lands- tingets, stadens) kostnad Respon- sible authority
Stockholms stad	13 457	2 130	15 587	725	4	735	90	14 033
Stockholms län	6 404	851	7 255	790	241	1 992	241	3 991
Uppsala län	2 697	605	3 302	375	121	1 074	—	1 732
Södermanlands län	3 707	761	4 468	473	146	1 496	0	2 353
Norrköpings stad	1 338	191	1 529	77	—	350	—	1 102
Östergötlands län i övr.	3 391	756	4 147	421	150	1 217	61	2 298
Jönköpings län	4 407	1 371	5 778	516	163	1 947	10	3 142
Kronobergs län	1 612	344	1 956	142	32	620	—	1 162
Kalmar läns norra	1 376	434	1 810	157	49	674	1	929
Kalmar läns södra	1 980	346	2 326	282	85	673	43	1 243
Gotlands län	780	145	925	65	24	234	—	602
Blekinge län	2 262	314	2 576	213	77	796	—	1 490
Kristianstads län	3 332	607	3 939	408	137	1 224	—	2 170
Malmö stad	3 344	705	4 049	240	—	362	—	3 447
Hälsingborgs stad	998	206	1 204	59	1	251	38	855
Malmöhus län i övrigt	5 309	689	5 998	506	208	1 732	15	3 537
Hallands län	2 518	488	3 006	310	—	920	—	1 776
Göteborgs stad	7 716	1 435	9 151	360	—	1 593	99	7 099
Göteborgs o. Bohus län i övr. .	2 597	920	3 517	309	109	1 217	—	1 882
Älvsborgs län	5 597	1 090	6 687	577	196	2 125	63	3 726
Skaraborgs län	2 198	501	2 699	260	65	964	—	1 410
Värmlands län	3 959	1 074	5 033	376	124	1 704	—	2 829
Örebro län	3 528	1 200	4 728	312	98	861	13	3 444
Västmanlands län	2 493	820	3 313	297	99	781	—	2 136
Kopparbergs län	3 866	957	4 823	467	156	1 647	—	2 553
Gävle stad	647	183	830	46	—	265	—	519
Gävleborgs län i övrigt	3 681	816	4 497	432	116	1 491	4	2 454
Västernorrlands län	4 289	1 230	5 519	510	138	1 627	27	3 217
Jämtlands län	2 454	740	3 194	228	81	1 141	—	1 744
Västerbottens län ¹	1 883	654	2 537	294	93	738	100	1 312
Norrbottnens län	4 637	1 412	6 049	519	163	1 720	26	3 621
Summa Total	108 457	23 975	132 432	10 746	2 876	34 171	831	83 808
Därav landsting Counties ..	80 957	19 125	100 082	9 239	2 871	30 615	604	56 753
städer utom landsting County boroughs	27 500	4 850	32 350	1 507	5	3 556	227	27 055
Summa Total 1961	96 954	22 588	119 542	10 544	2 805	32 092	929	73 172
» » 1960	85 550	19 679	105 229	10 255	2 794	30 676	755	60 749
» » 1955	54 318	11 393	65 711	8 736	2 300	21 304	437	32 934

¹ Här till kommer för tandläkarinstitutet i Umeå 499 000 kr. för lönekostnader m. m.

f. Apoteken

Apoteksinrättningarna utgöres av självständiga apotek, filialapotek och sjukhusapotek. De självständiga apoteken är i princip privata företag, vilka äges och drives av apotekare enligt av Kungl. Maj:t tilldelade personliga privilegier. Apoteken är numera sammanslutna i ett kollektiv under myndigheternas överinseende, varigenom bl. a. den ekonomiska rörelsefriheten begränsats avsevärt.

Filialapoteken är i administrativt och ekonomiskt avseende knutna till självständiga apotek. Verksamheten för filialapoteken bedrivs oftast i nära samarbete med moderapoteket, vilket möjliggjort förenklingar i fråga om utrustning och arbetsuppgifter under bibehållande av en service, som gör dem praktiskt taget likvärda med självständiga apotek ur allmänhetens synpunkt. De har i regel förlagts till platser, där självständiga apotek icke kan beräknas bli ekonomiskt bärkraftiga samt — framför allt på senare tid — inom områden, som är under utbyggnad till exempel ytterområdena till de större städerna. Vid ändrade förutsättningar omprövas inrättningarnas status, varvid filialapotek kan förändras till självständiga apotek och vice versa. Även sjukhusapoteken fungerar som filialer till självständiga apotek. De är förlagda till de större sjukhusen och uteslutande inriktade på läkemedelsförsörjningen inom dessa. Såväl filial- som sjukhusapoteken förestås av personer med farmaceutisk examen, vilka förordnats av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande apoteksinnehavare.

Som komplement till apoteksinrättningarna finnes speciellt på landsbygden läkemedelsförråd, som tillhandahåller ett begränsat urval av de vanligaste läkemedlen. Förråden fungerar som utlämningsställen för självständiga apotek och förestås av personer utan farmaceutisk examen, vilka förordnats av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande apoteksinnehavare.

Personalsituationen på apoteken har under senare år karakteriserats av ett alltmer kännbart underskott av farmaceutiskt utbildad personal, som varit särskilt märkbart i fråga om apotekarna. I anledning härav har åtgärder vidtagits i syfte att temporärt öka farmaceutiska institutets utbildningskapacitet.

Antalet apotek, dessas försäljning och personal redovisas i tabell A 24.

Läkemedelsförmåner. Personer som omfattas av den allmänna försäkringen åtnjuter vissa lättnader vid inköp av läkemedel föreskrivna på recept av läkare. Sålunda kan vissa medel erhållas kostnadsfritt, medan för andra en rabatt utgår utgörande hälften av det belopp, varmed läkemedlets pris överstiger tre kronor. Samhällets kostnader för nu nämnda förmåner har uppgått till:

1955.....	kr 39,4 milj.	1960.....	kr 92,9 milj.
1957.....	» 64,0 »	1961.....	» 109,0 »
1958.....	» 74,4 »	1962.....	» 122,3 »
1959.....	» 82,4 »		

Tab. A 24. Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal år 1962

Number of pharmacies their sale and personnel

Källa: Årliga uppgifter från apoteken jämte »Svensk Farmaceutisk matrikel» utg. av Farmaceutiska föreningen (antal apotek och personal); uppgifter från Apotekarsocieteten (försäljningen).

Län, städer Counties, county boroughs	Antal apotek No. of pharmacies			Läke- medels- förråd Medi- cine supply	Apotekens försäljning, 1 000 kr Total sale, 1 000 kr	Antal invå- nare per apotek (i 1 000- tal) ¹ Inhab. per phar- macy	Läke- medels- förbruk- ning per invå- nare, kr Sale per inhab.	Apo- teks- inne- havare Pharma- cists, proprie- tors	Apotekspersonal (tjänstgörande) Pharmaceutical personnel		
	Själ- vstän- diga inde- pen- dent	Filial- apo- tek branch	Sjuk- hus- apo- tek at hos- pital						Apo- tekare Phar- macists	Farm. kand. ² (re- cept.) Bache- lors	Apo- teks- elever Pupils
Stockholms stad	49	18	5	7	81 843	12	79,6	49	99	320	102
Stockholms län	19	10	—	51	22 911	18		18	15	91	12
Uppsala län	7	6	1	15	13 909	13	80,9	7	10	49	12
Södermanlands län	14	5	1	9	15 095	12	65,0	14	10	44	9
Norrköpings stad	5	1	—	16	7 687	15	66,6	5	5	24	9
Östergötlands län i övr. ..	14	8	1		16 261	12		14	12	53	15
Jönköpings län	14	7	—	19	17 666	14	61,6	13	14	50	9
Kronobergs län	9	4	—	20	8 505	12	53,3	9	6	24	8
Kalmar län	15	3	—	40	15 522	13	66,3	13	6	37	8
Gotlands län	3	2	—	15	3 157	11	59,0	3	2	6	3
Blekinge län	7	—	—	10	8 992	21	61,6	7	6	29	8
Kristianstads län	16	6	1	16	13 815	12	53,9	16	11	42	10
Malmö stad	10	2	1	28	18 814	20	79,2	10	17	55	24
Hälsingborgs stad	3	2	—		7 175	16	92,4	3	5	20	8
Malmöhus län i övr.	20	—	1	4	20 889	16	64,5	20	13	64	28
Hallands län	9	—	—		11 416	19	66,1	8	9	30	6
Göteborgs stad	18	6	1	44	32 257	17	78,5	18	32	114	40
Göteb. o. Bohus län i övr.	12	5	1		11 043	13	48,2	12	6	34	9
Älvsborgs län	18	6	—	34	22 523	16	59,6	18	13	61	14
Skaraborgs län	14	3	—	10	15 088	15	60,2	14	8	43	10
Värmlands län	15	7	1	38	18 662	13	64,5	13	14	52	11
Örebro län	16	5	—	8	16 192	13	61,6	13	14	42	7
Västmanlands län	14	4	—	14	13 373	13	56,5	14	7	44	5
Kopparbergs län	22	2	—	54	17 427	12	60,9	21	11	50	4
Gävle stad	4	—	1	37	3 505	14	61,9	4	7	16	3
Gävleborgs län i övrigt...	13	6	—		14 207	12	59,8	11	7	37	4
Västernorrlands län	14	6	—	42	16 536	14	58,8	12	6	43	7
Jämtlands län	10	5	1	51	9 251	9	68,1	10	7	25	6
Västerbottens län	16	7	1	76	13 827	10	58,4	15	6	42	12
Norrbottens län	16	2	—	95	14 202	15	54,0	15	5	41	12
Hela riket 1962 Total	416	138	17	753	501 750	14	66,2	399	383	1 582	415
» » 1961	417	132	15	753	455 226	14	60,4	404	383	1 526	395
» » 1960	417	126	15	733	413 881	14	55,2	398	375	1 436	437
» » 1959	417	119	14	693	376 820	14	50,4	408	388	1 337	502
» » 1955	414	93	14	572	243 187	14	33,4	398	465	1 147	245
» » 1950	414	67	12	511	149 192	15	21,2	413	493	962	208
» » 1930	395	25	—	..	..	15	..	865		476	..

¹ Sjukhusapotek ej medräknade — ² Inkluderar farmacevter med utländsk utbildning — ³ Reviderat tal.

Tabell A 24

Apotekens försäljning. De kvalificerade läkemedlen säljes i detaljhandelsledet utslutande genom apotek. Denna försäljning utgöres till största delen av standardförpackade preparat från såväl inhemsk som utländsk läkemedelsindustri. De skall för att få säljas vara registrerade hos medicinalstyrelsen som farmaceutiska specialiteter. Antalet registrerade specialiteter, inberäknat sådana som fick försälas i avvaktan på slutlig prövning, utgjorde 3 019 vid slutet av år 1962 (2 978 år 1961 och 2 102 år 1952).

Apotekens försäljning redovisas dels som recepturförsäljning, d.v.s. utlämnande av läkemedel enligt av läkare (veterinär, tandläkare) utfärdade recept, dels som övrig försäljning, s. k. handköpsförsäljning. I denna kategori ingår förutom receptfria läkemedel även försäljning av förbandsartiklar, kosmetika, näringspreparat o. dyl. Uppgifter om enbart recepturförsäljningens omfattning föreligger för vissa år, enligt följande:

	Antal recipe, milj. st.	Värde (konsument- priser) milj. kr
1939	8,4	24,0
1944	13,6	51,8

	Apoteks- innehavare	Övriga apotekare	Farm. kand. (receptarier)	Apoteks- elever	Summa
Män	359	231	57	75	722
Kvinnor	40	152	1 525	340	2 057
Summa	399	383	1 582	415	2 779

Antalet deltidsanställda var bland »övriga apotekare» 47, varav 45 kvinnor och bland »Farm. kand. (receptarier)» 664, varav 660 kvinnor.

Antal
recipe,
milj. st.

Värde
(konsument-
priser)
milj. kr

1949	17,6	81,0
1952	19,7	115,0
1955	20,3	147,5
1958	23,8	231,4
1959	24,5	248,5
1960	26,3	280,6
1961	27,3	314,0
1962	28,5	347,5

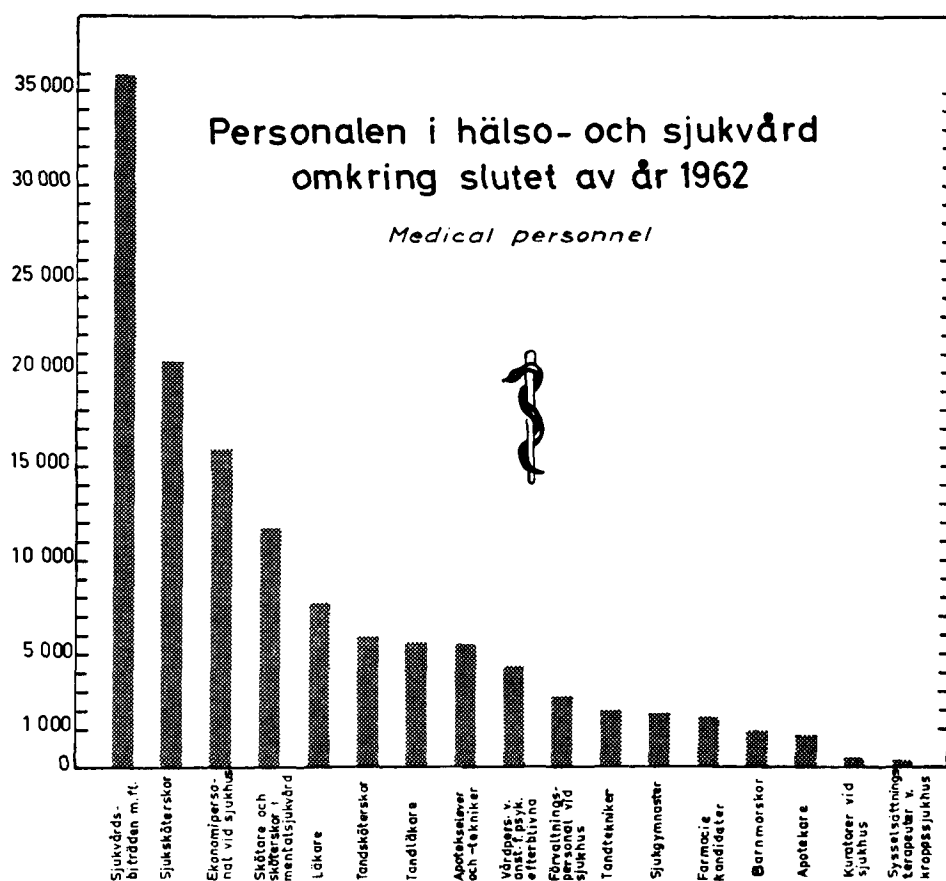
Uppgifterna om antalet i handköp sålda förpackningar inskränker sig till några stickprovsundersökningar. Av de därvid erhållna resultaten att döma har detta antal under senare tid uppgått till ungefär en och en halv gång antalet recipe.

Personalen. Antalet farmacie kandidater och receptarier har ökat starkt sedan 1930, särskilt i förhållande till apotekarna, men detta är delvis missvisande, om hänsyn icke toges till tjänstgöringens omfattning. Apotekarna fullgör i regel heltidstjänstgöring medan omkring en tredjedel av receptarierna endast har deltidsanställning som framgår nedan. Personalens fördelning på män och kvinnor var följande:

Dessutom tjänstgjorde vid apoteken bl. a. apotekstekniker, som i likhet med eleverna icke har farmaceutisk examen. Deras antal var vid slutet av år 1962 omkring 5 040, varav 1 120 deltidsarbetande.

KAP. B

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS PERSONAL

Till hälso- och sjukvårdens personal har här räknats dels personer, som erhållit en för hälso- och sjukvårdande verksamhet speciell utbildning, såsom läkare, sjuksköterskor o. s. v., dels också personer som, utan att äga sådan utbildning, är verk-samma vid sjukhus antingen som biträdande personal till den första gruppen eller som förvaltnings- eller ekonomipersonal. Veterinärer och deras biträdande personal är icke medräknade.

Naturligtvis är och måste avgränsningen av sjukvårdspersonalen och därvid särskilt den icke sjukvårdsutbildade vara i betydande mån godtycklig. Bland annat är det svårt att avgöra, hur långt man skall sträcka sig i medräknandet av förvaltnings- och ekonomipersonal. Lika väl som sjukhusens kunde man ju räkna med huvudmännens administrativa personal och den centrala medicinalförvaltningen. Vidare kunde man tänka sig att medräkna städerskor och annan ekonomipersonal

(Forts. på sidan 63)

Tab. B 1. Den yrkesverksamma personalen i hälso- och sjukvård i slutet av åren 1950—1962 Active medical personnel at end of year

Källa: Matrikeln »Läkare och tandläkare», registren över utländska läkare i Sverige, sjuksköterskor, barnmorskor, sjukgymnaster och apotekspersonal; sjukhusens årsberättelser.

År Year	1950	1955	1958	1959	1960	1961	1962
Läkare Physicians.....	4 890	5 700	6 600	6 900	7 130	7 380	7 630
Sjuksköterskor Nurses	112 600	16 370	19 470	20 370	21 410	21 900	220 340
Sjuksköterskebarnmorskor Nurse-midwives	210	490	740	670	640	690	750
Barnmorskor Midwives	11 350	1 290	1 160	1 130	1 060	1 010	940
Sjukgymnaster, kvinnliga Physiotherapists female.....	960	1 230	1 470	1 520	1 630	1 650	1 720
Sjukgymnaster, manliga Ditto, male	130	150	160	160	160	160	130
Sysselsättningsterapeuter vid kroppssjukhus Occupational therapists at somatic hospitals...	50	150	190	190	210	250	290
Kuratorer vid kroppssjukhus Social workers at somatic hospitals	105	150	190	200	230	250	300
Sjukvårdsbiträden m.fl. vid kroppssjukhus Auxiliary nursing personnel in somatic hospitals.....	121 520	25 740	29 280	30 350	32 860	33 860	35 790
Skötare och sköterskor i mentalsjukvård Nursing personnel at mental hospitals etc.	17 890	8 930	10 160	10 500	11 000	11 600	11 670
Vårdpersonal vid anstalter för psykiskt efterblivna o. epileptiker Ditto at homes for mentally deficient	12 220	2 670	3 200	3 700	3 870	34 290	34 280
Förvaltningspersonal vid sjukhus Administrative staff at hospitals	1 350	1 770	2 030	2 090	2 150	2 390	2 580
Ekonomipersonal vid sjukhus Domestic staff at hospitals.....	13 530	14 310	14 770	14 920	15 200	15 650	15 800
Tandläkare Dental surgeons	3 430	4 360	4 790	4 980	5 090	5 280	5 410
Tandtekniker ¹ Dental mechanics ..	1 500	1 600	1 750	1 800	1 850	1 900	1 950
Tandsköterskor ² Dental chairside assistants.....	3 400	4 400	4 790	4 980	5 090	5 280	5 800
Apotekare Pharmacists	900	860	800	800	770	790	780
Farm. kand., receptarier Bachelors of pharmacy	960	1 150	1 340	1 340	1 440	1 530	1 580
Apotekselever och -tekniker Pupils and technical personnel in pharmacies	4 200	4 600	5 000	5 000	5 000	5 280	5 460
Summa Total	81 195	95 920	107 890	111 600	116 790	121 140	123 200

¹ Korrigerat tal. — ² Ny beräkning på yrkesverksam, se kommentar till tab. B 5. — ³ Beräknat på annat material (årsberättelser) än tidigare. — ⁴ Uppskattning.

Tabell B 1

Samtliga tal är avrundade. Beträffande beräkningen av antalet läkare och tandläkare, se kommentaren till tabell B 2. Uppgifter om sysselsättningsterapeuter och kuratorer avser, som angives, endast dem som verkat vid kroppssjukhus. Motsvarande inom mentalsjukvården ingår bland »skötare och sköterskor» i denna vårdform. Laboratoriebiträden vid sjukhus, avdelningsstäderskor, praktiserande sjuksköterskeelever, undersköterskor och läkarsekreterare ingår i gruppen »Sjukvårdsbiträden m. fl.». Läkarsekreterarnas antal år 1962 var 1 860. Som vård-

personal vid mentalsjukhus och anstalter för psykiskt efterblivna har räknats även uppsyningsmän och föreståndarinnor men icke examinerade sjuksköterskor. Tandteknikernas, tandsköterskornas och de manliga sjukgymnasternas antal är blotta uppskattningar. Förutom de i tabellen upptagna tandsköterskorna tjänstgjorde sköterskor utan behörighetsbevis. Dessas antal uppskattas till ca 2 700. — Jfr tabellerna A 8, A 14 och A 15. — Utöver tabellens uppgifter kan nämnas, att antalet veterinärer år 1961 var 760 och 1962 773.

Tab. B 2. Antal läkare och tandläkare vid slutet av år 1962*Number of fully licensed physicians and dental surgeons*

Källa: Matrikeln »Läkare och tandläkare» 1963, utgiven av medicinalstyrelsen.

Tjänstgöringsort (län, städer) ¹ <i>Station (counties, county boroughs)</i>	Läkare <i>Physicians</i>		Tandläkare <i>Dental surgeons</i>	
	Hela antalet <i>Total No.</i>	Antal invånare per läkare <i>Inhabitants per physician</i>	Hela antalet <i>Total No.</i>	Antal invånare per tandläkare <i>Inhabitants per dental surgeon</i>
Stockholms stad	1 904	421	1 155	694
Stockholms län	450	1 141	340	1 510
Uppsala län	401	429	124	1 387
Södermanlands län	163	1 424	148	1 568
Norrköpings stad	81	1 139	69	1 337
Östergötlands län i övrigt	189	1 413	134	1 993
Jönköpings län	179	1 603	158	1 816
Kronobergs län	102	1 563	92	1 733
Kalmar läns n:a	50	1 785	47	1 899
Kalmar läns s:a	84	1 724	66	2 194
Gotlands län	29	1 845	20	2 676
Blekinge län	88	1 659	96	1 521
Kristianstads län	182	1 409	166	1 545
Malmö stad	315	754	316	752
Hälsingborgs stad	101	769	71	1 093
Malmöhus län i övrigt	462	701	243	1 333
Hallands län	125	1 381	119	1 451
Göteborgs stad	730	563	396	1 037
Göteborgs o. Bohus län i övr.	162	1 415	131	1 750
Älvsborgs län	257	1 470	210	1 799
Skaraborgs län	150	1 670	110	2 277
Värmlands län	198	1 462	162	1 786
Örebro län	166	1 582	161	1 632
Västmanlands län	154	1 536	122	1 939
Kopparbergs län	155	1 846	154	1 858
Gävle stad	168	1 750	137	2 146
Gävleborgs län i övrigt				
Västernorrlands län	170	1 655	159	1 769
Jämtlands län	96	1 414	87	1 561
Västerbottens län	185	1 280	118	2 007
Norrbottnens län	150	1 755	113	2 329
Summa				
i städer <i>cities</i>	6 713	591	4 370	908
på landsb. <i>country</i>	933	3 872	1 054	3 427
i utlandet <i>abroad</i>	75	.	59	.
Total	7 721	982	5 483	1 383
Därav: män <i>male</i>	6 613		4 048	
kvinnor <i>female</i>	1 108		1 435	
Totalsumma 1961	7 413	1 017	5 260	1 434
1960	7 095	1 057	5 035	1 489
1955	5 822	1 252	4 103	1 777
1950	4 915	1 433	3 376	2 087

¹ Karolinska sjukhuset har som »tjänstgöringsort» räknats till Stockholms stad.*Tabell B 2*

Läkarna. Talen avser legitimerade läkare.
Även sådana läkare som tillika är tandläkare

ingår, men däremot icke utländska läkare
med av Kungl. Maj:t meddelad tidsbegrän-
sad behörighet eller utländska läkare förord-

nade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier. Det i tabell B 1 upptagna antalet yrkesverksamma läkare i slutet av år 1962 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade läkare enligt ovan... 7 721

Ej legitimerade läkare med utländsk examen

b) med tidsbegränsad behörighet (tab. B 4) 126

c) förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier 216

Avgår: d) Läkare tillika tandläkare. 48

e) Icke yrkesverksamma (5 % av grupperna a minus d) 384

Nettosumma 7 631

Tandläkarna. Tabellen upptar legitimerade tandläkare och utländska tandläkare, som av medicinalstyrelsen medgivits tillstånd att

arbeta inom folktandvården enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 december 1953. Tandläkare, som tillika är läkare, ingår. Däremot ingår icke tandläkare, som på särskilda, tidsbestämda förordnanden arbetat inom folktandvården. Det i tabell B 1 upptagna antalet yrkesverksamma tandläkare i slutet av år 1962 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade tandläkare enligt ovan 5 307

Ej legitimerade tandläkare med utländsk examen

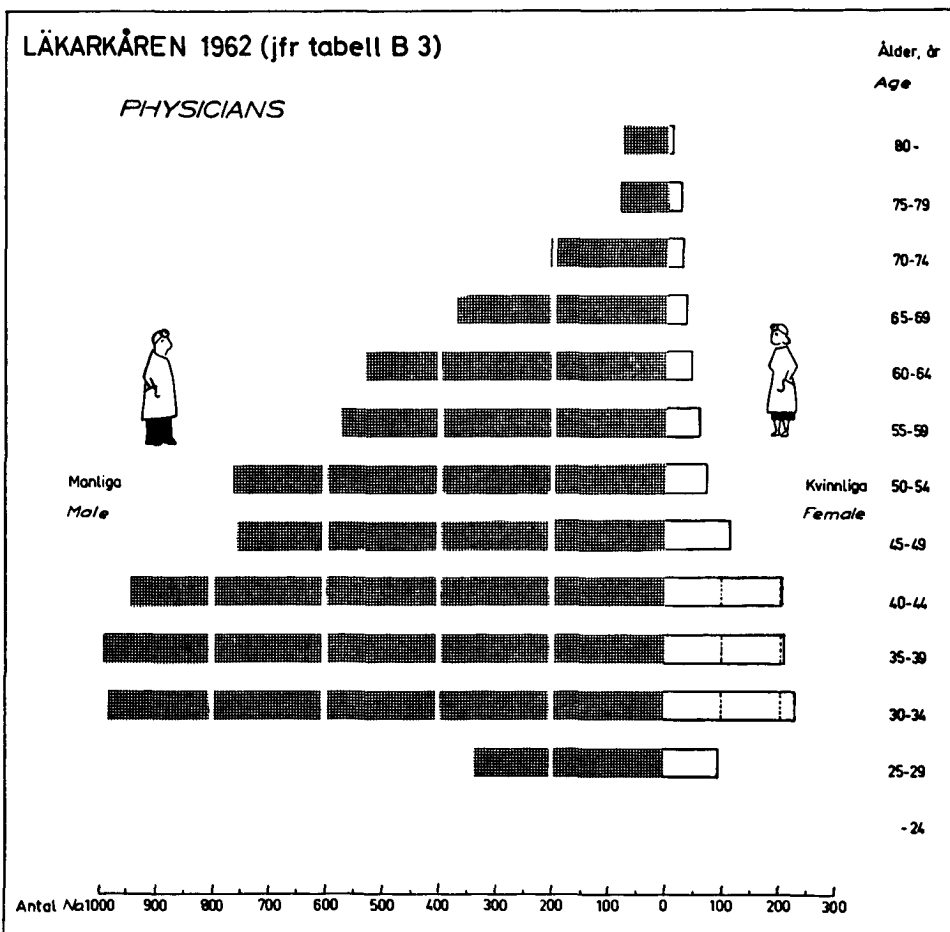
b) med tillstånd enligt ovan att arbeta i folktandvården 176

c) med tidsbegränsat förordnande i folktandvården 202

Avgår: Icke yrkesverksamma 275

Nettosumma 5 410

Det framgår, att läkare, som tillika är tandläkare, i tabell B 1 räknats till tandläkarna.

(Forts. från sidan 59)

vid apotek och fristående laboratorier. Också i fråga om biträden i direkt hälso- och sjukvård finns godtyckliga luckor. Så t. ex. har privatpraktiserande läkares mottagningssköterskor icke medräknats, så framt de icke är legitimerade sjuksköterskor eller barnmorskor. Detta, liksom beträffande vissa andra grupper, beror helt enkelt på svårigheten att skaffa uppgifter om dem.

Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid sjukhusen stöder indirekt sjukvården. Så gör emellertid också läkemedelsindustrin och fabrikanter av medicinsk utrustning, ehuru på ett annat sätt. Dessa sistnämnda har dock här lämnats utanför gruppen hälso- och sjukvårdspersonal.

Vad närmast angår den medicinskt utbildade personalen, gäller det att ur totalantalet skilja ut den del, som är yrkesverksam. Detta utgör i en del fall ingen svårighet, emedan årlig anmälningsplikt med angivande av yrkesverksamhet föreligger för tandläkare, sjuksköterskor, barnmorskor och sjukgymnaster, och vidare emedan de flesta övriga grupper är anställda vid sjukhus eller apotek, från vilka summariska uppgifter kan inhämtas. Den egentliga svårigheten gäller läkarna, som icke har årlig anmälningsplikt, men också sjuksköterskorna, som, ehuru de har sådan plikt, företer en stor variation med avseende på graden av yrkesverksamhet i de enskilda fallen.

Läkarprognosutredningen har i sitt betänkande (SOU 1961: 6) med ledning av en enkät till *läkarna* 1960 beräknat att ca 5 % av de manliga och ca 8 % av de kvinnliga läkare icke hade någon som helst yrkesverksamhet. Vill man beräkna yrkesverksamheten i »årsverken» eller omräkna antalet läkare i »heltidsarbetande» måste en ytterligare reducering äga rum eftersom yrkesverksamheten hos särskilt äldre läkare och hos kvinnliga läkare med familj ofta har minskad omfattning. För att komma fram till ett ungefärligt mått på antalet »årsverken» beräknar läkarprognosutredningen att antalet kvinnliga läkare under 65 års ålder bör reduceras med en fjärdedel och samtliga läkare, som är 65 år och äldre, med två tredjedelar. Dessa resultat har dock icke tillämpats för tabell B 1, där man, liksom tidigare beräknat andelen yrkesverksamma läkare till 95 % av hela antalet.

I internationella sammanhang uttryckes stundom relationen läkare—invånare som antalet invånare på en läkare. För Sveriges del blir det med denna metod i genomsnitt 980 invånare år 1962 per legitimerad läkare (även icke yrkesverksamma inräknade), om talet avrundas till närmaste tiotal. År 1950 var motsvarande tal 1 440. Om man som läkare räknar endast de yrkesverksamma men i stället inbegriper utländska läkare enligt tabell B 4 (d. v. s. räknar med totalantalet 7 631) får man för 1962 990 (jfr tabeln nedan).

I den av WHO utgivna publikationen *Annual Epidemiological and Vital Statistics* finner man uppgifter om medicinalpersonal m. m. i en rad länder och från denna publikation har de flesta av de uppgifter hämtats, som ligger till grund för sammanställningen här nedan.

Man bör beakta, att talen endast ger en grov bild av verkligheten. Bortsett från att begreppet läkare icke är internationellt entydigt, är metoderna för räkningen av läkarnas antal säkerligen växlande. I en del fall torde man liksom i Sverige ha medräknat endast de yrkesverksamma, i andra fall samtliga läkare med vederbörlig examen. Det är heller icke givet, att endast de läkare medräknats, som är verksamma inom ifrågavarande land. Motsvarande reservationer, som anförts om läkarna, gäller även tandläkarna.

Antal invånare per läkare i olika länder
Inhabitants per physician

Israel	(1960)	400
Sovjetunionen	(1959)	550
Tjeckoslovakien	(1961)	550
Österrike	(1961)	550
Italien	(1960)	610
Ungern	(1961)	620
Nya Zeeland	(1961)	690
Västtyskland		
(exkl. Väst-Berlin)	(1960)	690
Danmark	(1962)	730
Belgien	(1961)	740
Schweiz	(1961)	750
U. S. A	(1961)	780
Grekland	(1960)	800
Norge	(1961)	830
Island	(1958)	840
Australien	(1960)	860
Nederländerna	(1960)	900
Canada	(1960)	910
Frankrike	(1960)	930
Japan	(1959)	930
England & Wales	(1960)	960
Sverige	(1962)	990
Sverige	(1961)	1 020
Sverige	(1960)	1 050
Polen	(1960)	1 100
Venezuela	(1960)	1 500
Jugoslavien	(1960)	1 500
Finland	(1960)	1 600
Chile	(1960)	1 600

Antal invånare per tandläkare i olika länder
Inhabitants per dental surgeon

Sverige	(1962)	1 400
Sverige	(1961)	1 430
Sverige	(1960)	1 470
Norge	(1961)	1 400
Danmark	(1962)	1 750
Västtyskland		
(exkl. Väst-Berlin)	(1960)	1 760
U. S. A.	(1961)	2 000
Finland	(1960)	2 460
Australien	(1960)	2 480
Schweiz	(1961)	2 490
Nya Zeeland	(1961)	2 780
Österrike	(1961)	2 950
Frankrike	(1960)	3 000
Canada	(1960)	3 080
Nederländerna	(1960)	4 520
Belgien	(1961)	5 240
Sovjetunionen	(1959)	7 460

Tab. B 3. Läkare fördelade efter kön, ålder och innehav av viss ordinarie befattning den 31/12 1962

Physicians according to sex, age and occupation of certain posts

Källa: Se tabell B 2.

	Ålder, år <i>Age, years</i>												Summa <i>Total</i>	Därav		
	—24	25/29	30/34	35/39	40/44	45/49	50/54	55/59	60/64	65/69	70/74	75/79	80—		Män <i>M</i>	Kv. <i>F</i>
Läkare <i>Physicians</i>																
Provinsialläkare																
<i>Medical officers</i>	—	1	38	59	86	73	104	82	88	11	—	—	—	542	526	16
Stadsläkare m. fl. <i>City and borough medical officers</i>	—	—	7	23	40	44	45	44	40	4	1	1	—	249	241	8
Läkare vid kroppssjukhus <i>Doc- tors at somatic hospitals</i>	—	145	651	643	506	336	271	195	140	15	2	—	—	2 904	2 582	322
Läkare vid mentalsjukhus <i>Doctors at mental hospitals</i> ...	—	3	23	42	72	34	41	37	38	5	—	—	—	295	196	99
Professorer, docenter m. fl. <i>Professors etc.</i>	—	2	16	40	60	54	42	43	19	4	—	—	—	280	277	3
Läkare tillika tandläkare <i>Phy- sicians and dental surgeons</i> ..	—	—	—	1	6	4	10	9	8	8	2	—	—	48	44	4
Övriga läkare <i>Other physicians</i>	1 277	477	388	373	323	317	223	244	359	229	105	87	—	3 403	2 747	656
Summa <i>Total</i>	1 428	1 212	1 196	1 143	868	830	633	577	406	234	106	87	—	7 721	6 613	1 108
Därav Män <i>Male</i>	1 334	982	989	942	754	761	576	533	369	208	87	77	—	6 613	6 613	.
Kvinnor <i>Female</i>	94	230	207	201	114	69	57	44	37	26	19	10	—	1 108	.	1 108

Tab. B 4. Läkarkårens utveckling 1930—1962**Physicians**

Källa: Matrikeln »läkare och tandläkare», 1963, utgiven av medicinalstyrelsen (nyttillkomna läkare, bestånd och döda); uppgift från universitetskanslersämbetet (intagna på nybörjarkurs).

År Year	Intagna på ny- börjar- kurs <i>Admitted to study course</i>	Nyttillkomna genom <i>New additions through</i>		Döda nyttill- komna kvinnliga leg. läk. ¹	Döda <i>Dead</i>	Bestånd den 31/12 (leg. + resolution) ²		Därav yrkes- verk- samma <i>Thereof active (esti- mated number)</i>	Tillkommer ut- ländska läkare ⁴		Hela antalet yrkes- verk- samma <i>Total active</i>
		legiti- mering (total) licence (total)	Kungl. Maj:ts resolution <i>Royal decree</i>			total	därav kvinnor ³		utan gene- rell be- hörig- het ⁵ ⁶	därav med tids- begrän- sad behö- righet ⁷	
1930.....	..	..	—	..	—	2 540	..	2 400	—	—	2 400
1940.....	194	119	1	..	42	3 436	..	3 242	..	—	..
1945.....	185	194	—	30	50	4 089	..	3 850	..	—	..
1950.....	304	218	47	38	52	4 915	445	4 631	263	—	4 894
1951.....	306	206	73	55	55	5 134	493	4 834	243	—	5 077
1952.....	310	186	29	40	52	5 285	528	4 978	255	—	5 233
1953.....	308	166	74	46	62	5 452	572	5 136	148	—	5 284
1954.....	309	209	34	44	68	5 619	623	5 296	181	—	5 477
1955.....	363	234	42	44	48	5 840	671	5 508	191	—	5 699
1956.....	410	259	29	46	59	6 045	721	5 698	167	—	5 865
1957.....	408	293	58	57	56	6 333	782	5 974	258	—	6 232
1958.....	410	302	36	56	55	6 602	841	6 229	375	94	6 604
1959.....	408	298	45	62	67	6 870	908	6 484	413	184	6 897
1960.....	431	252	45	56	67	7 095	967	6 694	433	218	7 127
			legitimering								
1961.....	457	250	130	63	62	7 413	1 024	6 997	380	183	7 377
1962.....	524	280	98	83	68	7 721	1 108	7 289	342	126	7 631

¹ *Thereof licenced female physicians.*

² *Number of physicians (licence and decree).*

³ *thereof female.*

⁴ *Foreign physicians (to be added).*

⁵ Uppgifterna om utländska läkare, som saknar generell behörighet, är osäkra.

⁶ *Not fully licenced.*

⁷ *Thereof temporary licence.*

Tabell B 4

Utländska läkare, som önskar arbeta i Sverige, kan göra detta på grund av särskilt, tidsbegränsat förordnande på viss tjänst eller med på annat sätt begränsad behörighet, såvida han icke genom resolution av Kungl. Maj:t erhållit generell behörighet. Från och med år 1961 avskaffades sistnämnda form för tillstånd givande och därtill kvalifice-

rade läkare erhåller i stället legitimation som svenska läkare. Antalet sådana läkare var 98, vilket framgår av tabellen. Talet 280 till vänster därom motsvarar dem, som 1962 legitimerats efter studier i Sverige i vanlig ordning.

Antalet yrkesverksamma läkare har schablonmässigt beräknats som 95 % av hela antalet legitimerade läkare på sätt som framgår av kommentaren till tabell B 2.

Tabell B 3

Läkarna. I tabellen ingår samma grupper av läkare som i tabell B 2. Vad tjänsteinnehavet beträffar har endast ordinarie innehavare av tjänster med tjänstårsrätt kunnat medräknas, då individuella uppgifter om övriga saknas. Avsevärt flera läkare vid sjukhus eller i provinsialläkarkåren än här redovisade finns alltså (jfr tabell A 8). Pensionerade läkare

och sådana som endast temporärt uppehåller läkarbefattningar ingår i gruppen »övriga läkare». Bland provinsialläkarna har även länsläkare, bitr. länsläkare, bitr. förste provinsialläkare och extra provinsialläkare inräknats, och bland stadsläkarna även förste stadsläkare, stadsdistriktsläkare, municipal- och socialläkare inräknats. Med »kroppssjukhus» och »mentalsjukhus» menas även sjukhem.

Tab. B 5. Sjuksköterskeåkrens utveckling 1930—1962 Nurses

År Year	Eleverplatser den 1/12 Posts for students	Intagna elever Admitted to study course	Tillägg Addition through		Avgångna på grund av Retired because of			Antal aktiva sjuksköterskor, med svensk legitimation den 1/12		Utländska sjuksköterskor i landet den 1/12 (uppskattning) ⁶
			Nyutbildade ¹	Återinträdde m. fl. ²	familjeskäl m. m. ³	pension pension	döden death	Hela antalet Total	Därav sjuksköterskor barnmorskor ⁵	
1930.....	706	640	556	10	107	60	26	7 077	..	..
1935.....	654	639	598	6	165	120	24	8 338	..	..
1940.....	1 024	995	609	27	219	141	40	8 847	..	..
1945.....	1 172	1 085	889	62	413	213	37	10 293	..	..
1950.....	1 387	1 382	964	132	347	102	15	12 501	211	314
1951.....	1 524	1 496	960	115	346	83	19	13 128	257	322
1952.....	1 549	1 544	1 097	207	282	97	25	14 028	313	305
1953.....	1 569	1 581	1 243	201	539	81	27	14 825	354	370
1954.....	1 611	1 596	1 310	227	574	110	18	15 660	410	200
1955.....	1 593	1 600	1 367	197	376	115	29	16 704	430	160
1956.....	1 591	1 624	1 499	193	322	154	26	17 894	450	168
1957.....	1 599	1 618	1 454	502	562	158	31	19 099	525	150
1958.....	1 611	1 657	1 427	474	739	181	32	20 045	603	168
1959.....	1 669	1 734	1 476	361	771	192	34	20 885	668	154
1960.....	1 857	1 872	1 447	793	1 032	179	28	21 886	645	172
1961.....	2 015	1 999	1 556	797	1 602	218	30	22 389	693	200
1962.....	2 323	2 185	1 612 legitimering	868	1 517	228	30	23 094	750	324
1962 ny beräkning	2 323	2 185	1 660	..	..	..	30	20 766	750	324

¹ Examination. — ² Reinstatement. — ³ Family reasons etc. — ⁴ Active nurses (Swedish licence). — ⁵ Thereof nurse-midwives. — ⁶ Foreign. — ⁷ Korrigerat tal. — ⁸ Därav 48 utländska sjuksköterskor, som fått svensk legitimation.

Tabell B 5

Definitionen på »aktiv» (yrkesverksam) har ändrats fr. o. m. år 1962 och beräkningen av antalet utförts i enlighet härmed. Med »aktiv» sjuksköterska menas nu sjuksköterska som var yrkesverksam den 1 september (dvs. vid tidpunkten för den årliga anmälan) eller som nyexaminerats under kalenderåret, även om hon icke meddelat, att hon inträtt i yrkeslivet. Tidigare räknade man som aktiv sådan sjuksköterska, som arbetat minst två månader under året sedan förra årets anmälan, om hon då räknats som aktiv, eller sex månader, om hon räknats som passiv, plus nyexaminerade som ovan.

Medicinalstyrelsens sjuksköterskeregister upptog den 31 december 1962 33 656 personer under 66 års ålder. Av de preliminära uppgifter, som lämnats angående yrkesaktivitet under tiden 1/9 1961—1/9 1962 framgår, att av sjuksköterskor under 60 år

(exkl. de under året legitimerade) hade, vad beträffar ogifta eller förut gifta, 75 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan 16 % hade varit yrkesverksamma under kortare tid. 9 % redovisade icke någon yrkesverksamhet. Av de gifta under 60 år hade 24 % arbetat fullt, 36 % haft kortare tids yrkesverksamhet eller deltidsverksamhet och 40 % icke redovisat någon yrkesverksamhet. Av samtliga sjuksköterskor under 60 års ålder hade 42 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan 29 % hade utövat yrkesverksamhet av mindre omfattning. De som icke redovisat yrkesverksamhet under året utgjorde sålunda 29 % av hela antalet.

Vissa sjukskötersketjänster redovisas i tabell B 6.

Tab. B 6. Vissa sjukskötersketjänster den 31 december 1962 och barnmorsketjänster den 1 januari 1963 *Certain posts for nurses and midwives*

Källa: Årsberättelser från sjukhus, landsting och barnmorskestyrelser.

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Sjukskötersketjänster <i>Posts for nurses</i>							Barnmorsketjänster <i>Posts for midwives</i>				
	Vid anstalter för kroppssjukvård hos <i>Somatic hosp.</i>					I distrikts- vård <i>P. H.</i>		Summa	Vid an- stal- ter <i>Hosp.</i>	I öppen vård <i>Out-pat. care</i>		Summa
	staten	lands- ting etc.	övriga	Summa	Därav vakan- ta utan vikarie	Antal	Därav be- satta			Dis- trikts- vård	Förebyg- gande mödra- vård ¹	
Stockholms stad	712	1 131	279	² 2 122	184	—	—	2 122	93 ¹ / ₂	2	13	108
Stockholms län	12	523	3	538	35	107	101	645	24	24	3	51
Uppsala län	316	99	12	427	17 ¹ / ₂	45	42	472	17	9	3	29
Södermanlands län	—	357	9	366	23 ¹ / ₂	75	70	441	18	8	1	27
Norrköpings stad	—	170	—	170	30 ¹ / ₂	—	—	170	8	1	1	10
Östergötlands län i övr. .	—	368	—	368	52 ¹ / ₂	73	70	441	19 ¹ / ₂	14	3	36 ¹ / ₂
Jönköpings län	13 ¹ / ₂	384	1	399	26	82	65	481	25 ¹ / ₂	15	1	41 ¹ / ₂
Kronobergs län	—	193	—	193	10	50	39	243	16 ¹ / ₂	16	1	33 ¹ / ₂
Kalmar läns norra	—	99 ¹ / ₂	—	99 ¹ / ₂	9 ¹ / ₂	38	32	138	6 ¹ / ₂	9	—	15 ¹ / ₂
Kalmar läns södra	—	207	3	210	25	50	38	260	14	14	—	28
Gotlands län	—	73 ¹ / ₂	—	73 ¹ / ₂	8	19	14	92 ¹ / ₂	3	10	—	13
Blekinge län	—	177	—	177	16 ¹ / ₂	45	36	222	12	9	1	22
Kristianstads län	—	336	11	347	29	82	70	429	20 ¹ / ₂	12	1	33 ¹ / ₂
Malmö stad	—	418	—	418	56	—	—	418	11	1	—	12
Hälsingborgs stad	—	145	10 ¹ / ₂	155	1	—	—	155	5	—	—	—
Malmöhus län i övr.	—	531	—	531	39 ¹ / ₂	91	77	622	23	13	3	44
Hallands län	—	210	28	238	11	51	43	289	15	8	1	24
Göteborgs stad	—	941	23	964	42 ¹ / ₂	—	—	964	41	1	8	50
Göteb. o. Bohus län i övr.	—	286	—	286	5	65	51	351	17 ¹ / ₂	18	2	37 ¹ / ₂
Älvsborgs län	—	502	—	502	79 ¹ / ₂	87	79	589	37	23	1	61
Skaraborgs län	—	306	—	306	44 ¹ / ₂	74	62	380	24	16	—	40
Värmlands län	—	448	—	448	43	96	87	544	32	21	1	54
Örebro län	—	405	—	405	34 ¹ / ₂	67	65	472	21 ¹ / ₂	9	2	32 ¹ / ₂
Västmanlands län	—	348	—	348	36 ¹ / ₂	60	57	408	19	9	1	29
Kopparbergs län	—	396	—	396	61 ¹ / ₂	85	74	481	26	26	1	53
Gävle stad	}	402	—	402	26	{	{	501	7	{	18	—
Gävleborgs län i övrigt..												
Västernorrlands län												
Jämtlands län	8	196	—	204	4 ¹ / ₂	60	57	264	10 ¹ / ₂	27	—	37 ¹ / ₂
Västerbottens län	—	412	—	412	23 ¹ / ₂	67	62	479	24	29	—	53
Norrbottnens län	—	422	—	422	17	98	75	520	36 ¹ / ₂	28	—	64 ¹ / ₂
Summa	1 062	10 904	403	12 369	1 009	1 768	1 554	14 137	670	416	49	1 135
Därav vakanta utan vi- karie <i>Vacant</i>	50	936	23	1 009	—	138	—	1 147	34 ¹ / ₂	² 41	—	75 ¹ / ₂

¹ Heltidstjänster. — ² Inklusive Karolinska sjukhuset, Norrbackainstitutet och Eugeniahemmet (sammanlagt 576 tjänster). — ³ Hela antalet vakanser var 67.

Tabell B 6

Tabellen upptager icke av sjuksköterskor uppehållna tjänster inom mentalsjukvården och — med undantag av distriktsvården — ej heller sjukskötersketjänster i sådan öppen sjukvård, som icke är ansluten till anstalt. Kolumnen »Övriga» anstalter för kroppssjukvård upptager huvudsakligen tjänster hos huvudmän av kategori F (föreningar etc.) jämte »Vissa enskilda sjukhus», se bilaga 1, och sjukhemmet Solhöjden och Tranås kur-

anstalt. Hem för långvarigt kroppssjuka lydande under socialvårdsmyndighet ingår icke. Detta bör observeras vid jämförelse med tabell A 8. 69 av tjänsterna i distriktsvården är kombinerade med distriktsbarnmorsketjänster. Till de besatta tjänsterna i distriktsvården har räknats 25 vakanta tjänster med kompetent vikarie. Däremot är 76 tjänster besatta med vikarie utan formell kompetens ej medräknade. Första distriktskötersketjänster är inräknade.

KAP. C

DET ALLMÄNNAS KOSTNADER FÖR HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

De uppgifter om kostnader för olika slag av sjukvård, som lämnats i kap. A, b och A, c, avser bruttoutgifterna för driften av ifrågavarande anstalter (utom räntor, tomträttsavgälder, pensionskostnader m. m.). I detta kapitel redovisas det allmännas kostnader för drift, nyanläggning och nyinredning med *nettobelopp*, sedan inkomsterna (t. ex. patientavgifterna) frändragits.

Med det allmänna menas här staten, de allmänna sjukförsäkringskassorna och kommunerna. De sistnämnda är uppdelade på landsting, städer utom landsting och övriga primärkommuner. Kostnaderna omfattar direkta utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål, undervisning av personal m. m. men icke den omgivningshygieniska verksamhet, som tar sig uttryck i omsorgen om vattenverk, avloppsanläggningar, gaturenhållning o. dyl.

Uppgifterna om *statens* utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål har sammanställts efter publikationen Budgetredovisningen. Praktiskt taget alla poster inom medicinalstaten har därvid medräknats, och till detta har från övriga stater hämtats och tillagts de militära utgifterna för sjukvårdsändamål, utgifterna för medicinsk undervisning (approximativt beräknade), understöden åt medicinsk forskning m. m. Poster, som icke kunnat medtagas, till följd av redovisningssättet är bl. a. kostnaderna för de statsanställdas pensionering, för driften av inrikesdepartementet och landstingens kanslier o. dyl., ej heller kostnader för verksläkare och anvisningsläkare eller för byggnadsarbeten vid medicinska fakulteter. Investeringskostnader ingår med hela de belopp, som tagits i anspråk under redovisningsåret, och häruti skiljer sig vår framställning från den eljest brukliga, när det gäller statsutgifterna. Enligt praxis tages nämligen i regel endast en del (vanligen hälften) av de verkliga investeringsutgifterna med bland utgifterna det år medlen tages i anspråk. Genom att taga upp hela beloppet, uppnår man överensstämmelse med landstingens och städernas utom landsting redovisningssätt. Statsbidrag till anläggning och drift av bl. a. kommunal hälso- och sjukvård ingår bland statens kostnader, men givetvis icke bland landstingens, städernas o. s. v. I statens utgifter ingår icke statsbidrag till den allmänna sjukförsäkringen. Däremot har i tab. C 1 och C 3 sjukförsäkringskassornas utgifter för sjukvård redovisats särskilt och inbegriper därvid statsbidraget.

De *allmänna sjukförsäkringskassornas* utgifter har medräknats endast i den mån de kunnat hänföras till hälso- och sjukvård, så som framgår av specifikationen i tab. C 3.

Tab. C 1. Statens, landstingens och städernas utom landsting jämte allmänna sjukförsäkringskassornas nettoutgifter (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1958—1962, milj. kr *Net expenses (operation and investments) for different forms of health and medical care, million kronor, of the State, the counties, county boroughs and the Public sickness funds*

Källa: Se tabell C 5.

Myndighet, år <i>Authority, year</i>	Läs- o. förlossn.- vård <i>Gen. hosp. care</i>	Epidemi- vård <i>Epid. care</i>	Tbc-vård (utom dispen- särsvård) <i>TB-care</i>	Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Chronic sick</i>	Vård av psykiskt sjuka ¹ ² <i>Mental care</i>	Dispen- särsvård <i>TB disp.</i>	Distrikts- vård m. m. <i>Public health nursing</i>	Föreb. mödra- o. barnavård <i>Maternity and child welfare</i>	Barn- morske- väsen <i>Midwifery</i>	Folk- tandvård <i>Dental care</i>	Övrigt ³ <i>Other</i>	Summa <i>Total</i>
Staten <i>The State</i>												
1958/59	58,2	1,8	2,6	4,4	260,8	3,0	10,2	8,2	3,4	10,6	139,2	502,4
1959/60	76,9	2,3	2,6	6,5	276,1	2,3	10,4	8,5	3,1	11,0	139,9	539,6
1960/61	86,5	1,8	2,5	5,6	311,2	2,9	11,1	8,6	3,1	10,9	156,6	600,8
1961/62	93,8	3,9	2,0	5,6	345,9	3,0	12,7	9,5	3,2	11,4	169,1	660,1
1962/63	100,2	2,8	1,8	6,6	387,4	3,5	13,8	9,6	3,2	11,6	192,7	733,2
Landsting <i>Counties</i>												
1958	570,1	20,1	42,4	77,4	48,8	5,5	19,0	4,7	4,7	39,0	38,8	870,5
1959	613,5	17,0	40,9	77,6	51,7	5,0	20,8	5,3	4,6	45,9	40,5	922,8
1960	672,2	20,6	42,1	81,5	56,9	5,2	23,1	5,3	4,4	50,4	40,3	1 002,0
1961	801,1	13,1	39,9	89,7	72,7	5,5	24,6	6,1	4,9	62,2	40,8	1 160,6
1962*	931,2	12,0	39,8	107,1	80,8	5,6	29,8	6,8	5,0	71,6	68,2	1 357,9
Städer utom landsting <i>County boroughs</i>												
1958	214,7	12,8	11,3	29,6	30,3	4,3	3,0	1,6	0,0	19,8	26,2	353,6
1959	212,4	13,3	13,1	32,1	30,0	4,1	5,0	1,7	0,0	21,2	27,3	360,2
1960	194,2	14,2	12,9	30,4	32,7	4,1	6,9	1,3	0,0	25,8	61,8	384,3
1961	210,6	13,7	13,7	32,7	42,2	4,3	8,6	1,6	0,0	26,4	69,3	423,1
1962*	249,4	15,3	14,2	33,1	54,2	4,3	10,8	1,7	0,1	29,3	80,2	492,6
Sjukförsäkringskassorna³ <i>The sickness funds</i>												
1958	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	306,7	306,7
1959	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	353,6	353,6
1960	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	386,5	386,5
1961	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	⁴ 422,2	⁴ 422,2
1962*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	455,6	455,6
Tillhopa <i>Total</i>												
1958	843,0	34,7	56,3	111,4	339,9	12,8	32,2	14,5	8,1	69,4	510,9	2 033,2
1959	902,8	32,6	56,6	116,2	357,8	11,4	36,2	15,5	7,7	78,1	561,3	2 176,2
1960	952,9	36,6	57,5	117,5	400,8	12,2	41,1	15,2	7,5	87,1	645,2	2 373,6
1961	1 105,5	30,7	55,6	128,0	460,8	12,8	45,9	17,2	8,1	100,0	701,4	2 666,0
1962*	1 280,8	30,1	55,8	146,8	522,4	13,4	54,4	18,1	8,3	112,5	796,7	3 039,3

¹ och psykiskt efterblivna. — ² Reviderade tal. Kostnaden för utbildning av mentalsjukvårdspersonal har överförts från kolumnen »Vård av psykiskt sjuka» till kolumnen »Övrigt», vad avser statens kostnader. — ³ Endast sjukvårdskostnader ingår, se tab. C 3. ⁴ Reviderat tal.

Tab. C 4. Primärkommuner, andra än städer utom landsting, nettoutgifter (drift o. anlägg.) för hälso- och sjukvård

Net expenses for health and sick care etc. of local authorities except county boroughs

Källa: Publikationen »Kommunernas finanser» (SOS) och primärmaterial hos statistiska centralbyrån.

År 1950.....	17,7 milj. kr	År 1958.....	16,7 milj. kr
» 1955.....	20,5 » »	» 1959.....	26,5 » »
» 1956.....	22,4 » »	» 1960.....	17,7 » »
» 1957.....	18,9 » »	» 1961.....	20,8 » »

Uppgifterna rörande *landsting och städer utom landsting* har för åren 1958—1961 hämtats ur publikationen Kommunernas finanser (utgiven av statistiska centralbyrån) och för år 1962 sammanställts inom medicinalstyrelsen på till centralbyrån inkommet, ehuru icke slutgranskat material till samma publikation. Dessa preliminära uppgifter överensstämmer i regel rätt väl med centralbyråns definitiva. I landstingens och städernas redovisning ingår även kostnaden för de anställdas pensionering. Investeringskostnaderna avser hela utgiften under redovisningsåret, även om de bestritts med lånemedel. Följaktligen ingår icke avskrivningar, ej heller amorteringar på tidigare upptagna lån bland utgifterna. Nettoutgifterna för *andra primärkommuner* än städer utom landsting för år 1961 framgår av tabell C 4. Senare uppgifter föreligger ej. På socialvårdsmyndighets stat upptagna kostnader för hälso- och sjukvård ingår icke i de kostnader, som redovisas i tabellerna C 1—3, 5 och 6.

Sammanfattar man uppgifterna i tabellerna C 2, C 3 och C 4 kommer man till följande totalbelopp (netto) för det allmännas drift- och investeringsutgifter för hälso- och sjukvård år 1962.

Staten (1962/63) <i>The State</i>	733,2 milj. kr
De allmänna sjukförsäkringarna <i>Public sickness funds</i>	455,6 » »
Landstingen <i>Counties</i>	1 357,9 » »
Städerna utom landsting <i>County boroughs</i>	492,6 » »
Övriga primärkommuner (uppskattning) <i>Other local communes (estimated)</i>	20,0 » »
Total 3 059,3 » »	

Total i medeltal per innevånare *Mean per inhabitant* 404,6 kr

Som ovan nämnts ingår icke vissa förvaltningskostnader m. m. i ovanstående belopp, som alltså icke är fullt kompletta.

Redovisningen av utgifterna enligt tabell C 1 påverkas av tidpunkten, då bidragsposter ställs till förfogande av vederbörande myndighet. En del oregelbundenheter i utvecklingen enligt tabellen kan förklaras på detta sätt.

I tabell C 2 har 1962 års belopp specificerats något finare och framställts med två decimaler. Vad landsting och städer angår, har specifikationen drivits så långt som materialet i statistiska centralbyrån medgivit. I huvudsak avser de nio första posterna (lasarettsvård, förlösningssvård, epidemivård etc.) slutna sjukvård.

I de små belopp för hälso- och sjukvård, som redovisats i tabell C 4 för primärkommuner som icke är städer utom landsting, ingår ersättningar till hälsovårds-

nämnder, där sådana funnits, till extra provinsialläkare, köpings-, municipal- och stadsläkare, hem för långvarigt kroppssjuka m. m.

Bryter man ur tabell C 2 ut investeringskostnaderna, erhåller man ett resultat, som framgår av tabell C 5.

I tabell C 6 finner man uppgifter om de särskilda landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål.

Då det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård till största delen bestrides med skattemedel, kan det vara motiverat att sätta de förra i relation till de senare. Om man gör så, finner man, att statens plus sjukkassornas utgifter enligt ovan (1 189 milj. kr) utgjorde 14 % av den år 1962/63 influtna skatten på inkomst och förmögenhet.

Tab. C 5. Det allmännas nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1962 (1962/63), milj. kr

Investments for health and medical care of the State, the county councils and county boroughs, million kronor

Källa: För staten: Publikationen »Budgetredovisningen» (utg. av riksrevisionsverket); för övriga »Kommunernas finanser» (SOS) eller, för sista året, material till denna i statistiska centralbyrån.

Vårdform	Staten (1962/63)	Landsting 1962 ¹	Städer utom landsting 1962	Summa
Lasarettsvård	20,08	205,05	} 19,00	244,37
Förlossningsvård	0,23	0,01		
Tuberkulösvård (lungtbc utom dispensär)	—	2,80		
Epidemivård	0,00	0,43	0,45	0,88
Vård av långvarigt kroppssjuka	1,26	12,34	3,35	16,95
Psykisk barna- och ungdomsvård	—	—	—	—
Vård av psykiskt sjuka	55,35	3,20	7,22	65,77
Vård av psykiskt efterblivna	4,20	10,37	6,09	20,66
Epileptikervård	0,04	0,05	—	0,09
Dispensärvård	0,04	0,11	0,01	0,16
Distriktsvård (av sjuksköterskor)	—	0,13	0,01	0,14
Förebyggande mödra- och barnavård	—	0,15	0,02	0,17
Barnmorskeväsendet	—	0,00	—	—
Folktandvård och kommunal tandvård	0,16	5,78	0,71	6,65
Övrig hälso- och sjukvård	16,89	11,32	5,55	33,76
Summa 1962	298,25	251,74*	45,38*	395,37*
» 1961	101,17	231,96	41,81	374,94
» 1960	105,56	192,77	39,38	337,71
» 1959	93,01	199,13	53,21	345,35
» 1958	85,67	176,23	51,26	313,16
» 1957	65,48	151,81	41,29	258,58
» 1956	66,41	125,36	37,05	228,82
» 1955	55,04	104,91	29,18	189,13

¹ För åren 1955—1961 reviderade tal.

² Därav för utbildning av medicinalpersonal 7,25 milj. kr, beredskapssjukhus 3,35 milj. kr, militär sjukvård 4,93 milj. kr samt statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan 0,24 milj. kr.

Tab. C 6. Landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål år 1962. Miljoner kronor

Running costs for health and medical care of the county councils and county boroughs. Million kronor

Källa: Material i statistiska centralbyrån till publikationen »Kommunernas finanser» (SOU).

Sjukvårdsområde (län, stad) <i>Counties, county boroughs</i>	Kroppssjukvård <i>Somatic care</i>	Vård av psykiiskt sjuka ¹ <i>Mental care</i>	Vård av psykiiskt efterblivna <i>Mentally deficient</i>	Epileptiker-vård <i>Epileptic care</i>	Totalkostnad <i>Total</i>
Stockholms	92,70	3,57	4,03	0,45	100,75
Uppsala	34,99	0,43	1,29	—	36,71
Södermanlands	42,67	0,70	2,14	0,20	45,71
Östergötlands	46,14	0,82	2,29	0,11	49,36
Jönköpings	45,97	0,51	1,59	0,08	48,15
Kronobergs	23,52	0,37	0,90	0,02	24,81
Kalmar n:a	15,21	0,36	0,62	0,04	16,23
Kalmar s:a	23,46	0,46	0,94	0,07	24,93
Gotlands	9,42	0,01	0,55	—	9,98
Blekinge	22,75	0,92	0,85	—	24,52
Kristianstads	36,75	0,72	1,17	0,19	38,83
Malmöhus	63,57	2,16	2,64	—	68,37
Hallands	28,74	0,64	1,14	0,06	30,58
Göteborgs o. Bohus	34,69	0,49	2,13	—	37,31
Älvsborgs	64,31	1,40	3,67	—	69,38
Skaraborgs	33,72	0,62	2,32	—	36,66
Värmlands	52,38	0,62	2,09	—	55,09
Örebro	48,51	0,93	2,36	0,17	51,97
Västmanlands	41,77	0,83	1,79	—	44,39
Kopparbergs	46,81	1,26	2,83	0,21	51,11
Gävleborgs	44,64	0,51	1,90	0,19	47,24
Västernorrlands	54,29	1,15	2,68	0,15	58,27
Jämtlands	24,09	0,26	1,10	—	25,45
Västerbottens	44,40	0,67	1,80	0,17	47,04
Norrbottens	59,51	1,12	2,68	—	63,31
Landsting <i>Counties</i> summa	1 035,01	21,53	47,50	2,11	1 106,15
Stockholm	191,43	17,94	8,93	—	218,30
Göteborg	94,06	4,05	4,31	—	102,42
Malmö	69,36	3,84	1,11	—	74,31
Norrköping	19,53	0,97	0,47	—	20,97
Hälsingborg	18,93	0,27	0,15	—	19,35
Gävle	11,41	—	0,45	—	11,86
Städer <i>County boroughs</i> summa	404,72	27,07	15,42	—	447,21
Total	1 439,73*	48,60*	62,92*	2,11*	1 553,36*

¹ Inklusive psykiaterverksamhet.

KAP. D

HÄLSOTILLSTÅND, SJUKDOMAR, FÖRLOSS-
NINGAR M. M.

a. Omgivningshygieniska förhållanden 1962

Arbetet med revision av medicinalstyrelsens råd och anvisningar inom *omgivningshygienens* område har fortgått. Under året har sålunda utkommit tre nya publikationer. I häfte 105 har behandlats desinfektion av avloppsvatten från sjukhus m. m. och i häfte 106 hygienien vid tillfälliga festplatser. I samråd med arbetarskyddsstyrelsen och veterinärstyrelsen har vidare i häfte 107 lämnats råd och anvisningar beträffande kioskhandel med livsmedel.

Ytterligare publikationer inom berörda område är under arbete, varibland märkes råd och anvisningar beträffande infektioner av nosokomial typ inom öppen hälso- och sjukvård samt tandvård, liksom dylika råd och anvisningar för hygienien inom bryggerier, läskedrycksfabriker och mustier. Under fortsatt arbete är vidare medicinalstyrelsens anvisningar rörande bostäder, anvisningar rörande hälsovårdsnämndernas arbetsuppgifter vid krig och beredskap, skyddsföreskrifter för personal vid avloppsreningsverk och anvisningar för hälsokontroll av livsmedelsarbetare vid slakterier under statlig kontroll. De speciella hälsoproblemen för resande till varmare länder kommer att behandlas i en särskild skrift, vilken är under utarbetande.

Den 1 augusti 1962 trädde den nya *länsläkarinstruktionen* i kraft, och därmed påbörjades utbyggnaden av den nya organisationen. Under året tillfördes densamma 4 biträdande länsläkare och 4 hälsovårdskonsulenter. Det är angeläget, att ökad arbetskraft snarast tillföres den nya länsläkarorganisationen, på vilken bl. a. ansvaret för den regionala tillsynen av flertalet omgivningshygieniska områden kommer att vila.

Inrättande av nya biträdande länsläkartjänster kan dock ske endast relativt långsamt, beroende dels på den allmänna läkarbristen, dels på att endast ett relativt litet antal läkare är färdiga med specialutbildning för ändamålet. Insättande av länshälsovårdskonsulenter torde dock betyda avsevärt förbättrade möjligheter för effektivisering i arbetet, speciellt rörande arbetsuppgifter inom det omgivningshygieniska området.

Sedan mitten av 1940-talet har vattenvården hört till ett av våra mest aktuella samhällshygieniska problem. Frågan har ägnats stort publikt intresse, och i dagstidningar och tidskrifter har framhållits, att nedsmutsningen av våra vattendrag och sjöar är det stora »lortproblemet» i dagens samhälle. Den publicitet denna fråga fått under de gångna 20 åren har varit synnerligen gynnsam för de vattenvårdande myndigheterna i deras strävan att komma till rätta med problemet. Sedan 1950-talets början har en allt snabbare sanering av våra tätorters avloppsvatten ägt rum. För närvarande finnes sammanlagt 460 samhällen med höogradiga reningsverk i drift, varav 46 är anlagda till avlopp från städer. I fråga om geografisk fördelning av reningsverken är det naturligt, att flertalet är belägna i de delar av vårt land, som är tätast befolkade och samtidigt har dåliga recipienter. Sålunda finnes 44 höogradiga reningsverk i Malmöhus län, 43 i Kristianstads, 43 i Skaraborgs samt 40 i Kalmar län. Som jämförelse kan nämnas, att samtliga Norrlandslän har 10 eller färre per län.

Under förutsättning att inga ogynnsamma oväntade faktorer tillkommer, torde den fortsatta saneringen av våra avlopp komma att ske i minst samma snabba takt

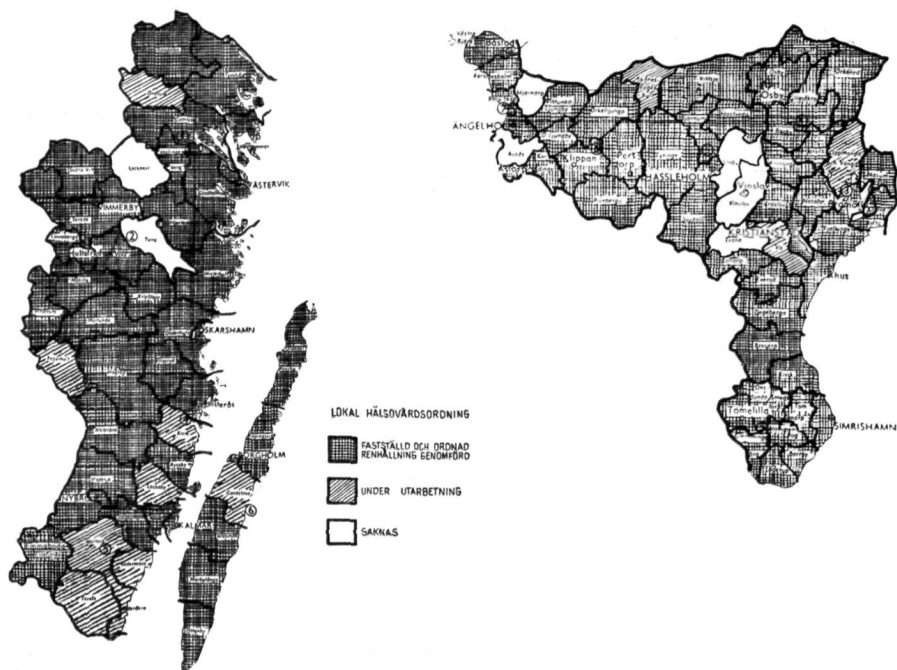
under de närmaste åren. Behov härav föreligger, då endast 17 % av hela landets folkmängd är anslutna till höggradiga reningsverk. Motsvarande siffra för den sammanlagda tätortsbefolkningen är 24 %. Vi torde dock beträffande denna fråga redan hunnit så långt i vårt land, att den ständigt ökande nersmutsningen av våra sjöar och vattendrag hejdats. Sedan vi kommit fram till ett status quo beträffande detta problem, torde man ur sanitär synpunkt kunna vänta förbättring under det närmaste årtiondet. Emellertid har frågan om våra avloppsvattens sanering ytterligare en betydelsefull aspekt för vår naturvård. Även om vi får höggradiga biologiska reningsverk av konventionell typ byggda för samtliga tätorters avlopp, kommer i våra vattendrag och sjöar dock allt framgent att tillföras betydande mängder näringssalter, vilket bl. a. kommer att förorsaka en igenväxning av desamma. Ur naturvårdssynpunkt torde detta icke kunna accepteras. Vid den fortsatta utbyggnaden av reningsverk måste denna fråga mera beaktas än tidigare. Innan denna fråga kan lösas erfordras dock en omfattande forskning inom området.

Parallellt med anordnandet av avloppsledningar och reningsverk sker uppförande av allmänna vattenverk. Därest dessa tillhandahåller vatten inom hälsovårdstätort skall enligt hälsovårdsstadgans bestämmelser detta vatten underkastas regelbunden och fortlöpande fysikalisk-kemisk och bakteriologisk kontroll. Tillhandahålles vatten genom allmän anläggning utanför hälsovårdstätort eller är vattenledningen icke allmän, erfordras särskilt beslut av länsstyrelsen för att detsamma skall underkastas hygienisk kontroll enligt hälsovårdsstadgans bestämmelser. En inventering ute i ett flertal län pågår för närvarande av vattenledningar hörande till sistnämnda kategorier, och det är angeläget, att regelbunden kontroll sker av desamma i större omfattning än tidigare. En utredning verkställd i år har visat att ungefär 2/3 av vårt lands invånare får sitt vattenbehov tillgodosett av vatten, som undergår en fortlöpande hygienisk kontroll av betryggande omfattning. Av följande tabell framgår, hur förhållandet på detta område ter sig i de olika länen. De relativt stora variationerna torde till icke obetydlig del bero på länens skiljaktiga befolkningsstruktur, i första hand befolkningens fördelning mellan tätort och ren landsbygd.

Län	% av befolkn. som försörjes med kontrol- lerat vatten	Län	% av befolkn. som försörjes med kontrol- lerat vatten
Stockholms.....	70—80	Göteborgs och Bohus.....	40—50
Uppsala.....	70—80	Älvsborgs.....	50—60
Södermanlands.....	70—80	Skaraborgs.....	50—60
Östergötlands.....	70—80	Värmlands.....	60—70
Jönköpings.....	60—70	Örebro.....	70—80
Kronobergs.....	40—50	Västmanlands.....	70—80
Kalmar.....	60—70	Kopparbergs.....	80—90
Gotlands.....	30—40	Gävleborgs.....	60—70
Blekinge.....	60—70	Västernorrlands.....	60—70
Kristianstads.....	40—50	Jämtlands.....	30—40
Malmöhus.....	70—80	Västerbottens.....	50—60
Hallands.....	40—50	Norrbottens.....	70—80

Ett annat aktuellt problem inom omgivningshygien, där framstegen varit glädjande under sista årtiondet, är renhållningen.

Vår nuvarande hälsovårdsstadga äsyftar en godtagbar hygienisk minimistandard för landet i dess helhet. Dess skärpta föreskrifter för hälsovårdstätort (stads- och byggnadsplanebelagda områden) är dock icke tillfyllest. Den sammanhängande tätbebyggelsen eller de olika tätbebyggelsesområdena i en kommun sammanfaller ej alltid med begreppet hälsovårdstätort, beroende på att fastställd stadsplan eller byggnadsplan endast delvis täcker denna bebyggelse. Men genom en hälsovårdsordning kan

hälsovårdsstadgans bestämmelser för hälsovårdstätort bringas att gälla områden även utanför de stads- och byggnadsplanlagda områdena.

Önskar en kommun införa ett enhetligt renhållningssystem, vare sig inom tätbebyggda landsortsområden av konventionell typ eller för fritidsområden, kan detta endast ske genom antagandet av en lokal hälsovårdsordning.

Renhållningsfrågorna har under de senaste åren alltmer kommit att intaga en framträdande plats bland hälsovårdsnämndernas arbetsuppgifter. Lokala hälsovårdsordningar har också fastställts i betydande omfattning. Sedan väl dylik fastställts, genomför kommunen som regel inom något år ordnad renhållning inom sitt område. Av Kalmar och Kristianstads läns kartor ovan framgår, inom hur många kommuner lokala hälsovårdsordningar fastställts och följaktligen ordnad renhållning kunnat organiseras. Dessa bägge län är slumpmässigt utvalda och ett stort antal av åtminstone våra sydligare län torde kunna uppvisa liknande goda resultat.

I stor omfattning väljer kommuner, som inför ordnad renhållning numera papperssäckssystemet. Även i en del kommuner, där plåtkärl tidigare använts för sopförvaring, sker en övergång till säcksystemet. Sedan papperssäckarna numera framställs av hållbart material och försetts med fast skyddsnät eller annan anordning som skyddar säcken från angrepp utifrån, kan säcksystemet ur omgivningshygienisk synpunkt anses fullt acceptabelt.

För en någorlunda effektivt arbetande hälsovårdsnämnd innebär borttransporten av avfallet inga svårigheter av omgivningshygienisk art. Däremot är den slutliga destruktionen av avfallet fortfarande ett svårlost problem. Avfallet har under det senaste årtiondet ändrat karaktär och innehåller numera allt mera emballage eller engångsförpackningar av papper, papp, plast eller annat material. Destruktionen av detta erbjuder svårigheter vid kompostering i Bradfordtipp och liknande. Förhållandena har medfört, att allt flera kommuner anskaffat eller planerar att anskaffa brännugnar och dylikt för den slutliga destruktionen. Ett samarbete härom mellan närbelägna kommuner har i en del fall ägt rum.

Bilden visar hur en rastplats använts, av sommargäster i intilliggande bebyggelse, som avstjälningsplats för utslitet bohag och annat avskräde.

Nedskräpning och förorening utmed allmänna vägar och järnvägarnas banvallar

Under de senaste fem åren har antalet bilar ökat i rask takt. Samtidigt har utövandet av camping och annat reseliv ökat explosionsartat. Camping bedrivs numera icke endast under semestertid utan i stor utsträckning även under lediga veckoslut. Dessa faktorer har medverkat till en ökad folktäthet på och utmed allmänna vägar, vilket icke enbart är ett trafik- och väghållningsproblem; det har också blivit ett stort hygieniskt problem genom den alltmer ökade nedskräpningen vid vägarna.

Vid rastplatser, P-platser och även på många andra ställen utmed vägarna hopas pappers-, papp- och plastemballage, flaskor och plåtburkar. Utan formell skyldighet härtill har länens vägförvaltningar försett rastplatser och även flertalet P-platser med behållare för avfall och ombesörjt bortforslingen av detsamma. Dessa åtgärder synes dock icke vara tillräckliga. Nedskräpningen i vägarnas omedelbara närhet fortsätter. En stor del av den bilande allmänheten ger sig ej tid att lägga avfallet i behållarna utan kastar det på vägbanan och i terrängen invid denna eller i bästa fall i närheten av avfallsbehållaren.

Är rast- och P-platser undanskymda eller belägna inom skogsområden, tillkommer andra typer av föroreningar. Terrängen är där ofta nedsnuskad med latrin, klosett-papper, sanitetsbindor och liknande. Även i detta avseende har vägförvaltningarna medverkat till bättre förhållanden. Av landets ca 3 500 rastplatser är för närvarande ca 500 försedda med torrklosetter och ca 1 600 med hänvisning till närmaste klosett. Vidtagna åtgärder är emellertid otillräckliga.

Vid upprepade tillfällen har nedskräpningen och föroreningen utmed våra allmänna vägar varit föremål för offentlig debatt. I press, radio och TV har propaganda bedrivits för bättre väghygien.

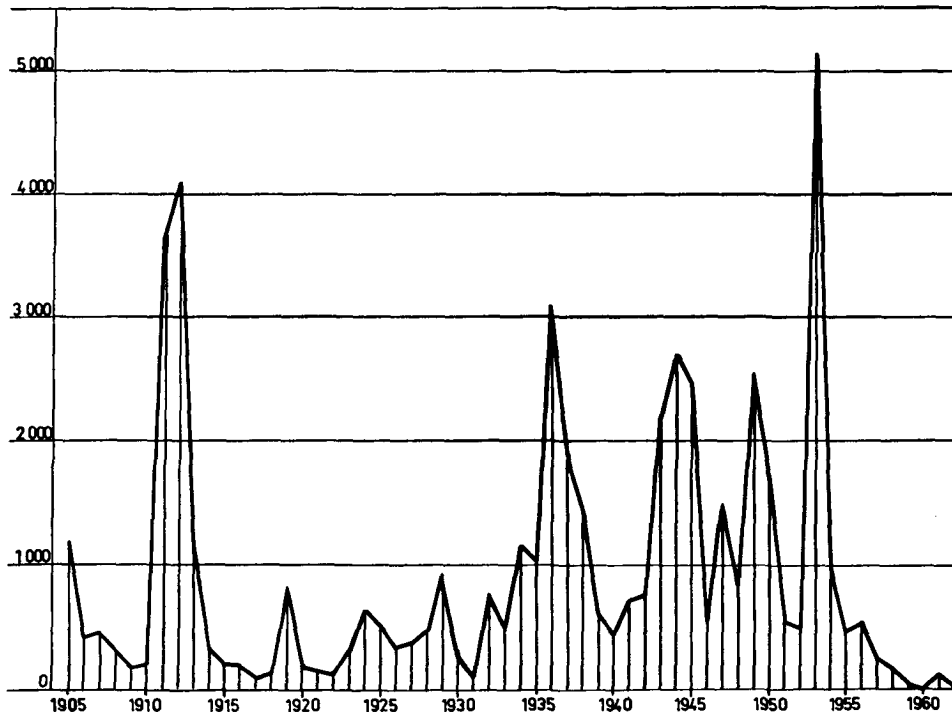
Regionalt — läns- eller kommunvis — har ett flertal initiativ tagits för att komma tillrätta med nedskräpningen.

Alla av dessa frågor berörda parter — myndigheter, organisationer och enskilda — är överens om att det, utöver hittills vidtagna åtgärder, centralt och regionalt erfordras klarläggande föreskrifter i hithörande frågor; främst om vem som skall svara för renhållningen utmed allmänna vägar. 1960 års vägsakkunniga har för avsikt att taga upp dessa frågor till behandling. Även 1962 års fritidsutredning kommer i enlighet med erhållna direktiv att bl. a. behandla nedskräpningen vid vägarna. Preciserade anvisningar torde sålunda komma inom en snar framtid.

Föroreningarna från järnvägsvagnarnas öppna toalettutsläpp är en annan typ av sanitär olägenhet som uppmärksammats under de senaste åren. Medicinalstyrelsen och veterinärstyrelsen har under året infordrat yttrande i detta ärende från länsläkare respektive länsveterinärer. I de inkomna svaren har framhållits, att toalettutsläppen utefter starkt trafikerade järnvägar medför betydande olägenheter genom föroreningar av banvallar och omkringliggande områden. Vidare anses risk för smittspridning föreligga från dessa toalettutsläpp. Samstämmigt har framhållits behovet av åtgärder. Frågan hur man på ett hygieniskt tillfredsställande sätt skall komma tillrätta med dessa olägenheter är under utredning i samverkan mellan järnvägsstyrelsen och medicinal- och veterinärstyrelserna. Härvid räknar man med att kunna utnyttja även i andra länder vunna erfarenheter.

Akut polio 1905—1962. Antal fall (med och utan förlamning) i hela riket

Acute poliomyelitis with and without paralysis

b. Infektionssjukdomar

Epidemiska sjukdomar. De redovisade uppgifterna om antalet sjukdomsfall i epidemiska sjukdomar grundar sig, där intet annat anges, på uppgifter insamlade av länsläkarna och de med dem jämställda förste stadsläkarna.

Länsläkarnas och förste stadsläkarnas rapporter grundar sig i sin tur på anmälningar, som de erhållit från de läkare, som är verksamma inom deras län eller stad, d. v. s. från dem underställda tjänsteläkare (provinsialläkare, stadsläkare m. fl.) jämte alla andra läkare, både vid sjukhus och i öppen vård, som iakttagit fall av hithörande sjukdomar.

De sjukdomar, som skall anmälas av den behandlande läkaren eller den läkare, som eljest har anmälningsskyldighet, kan indelas i två huvudgrupper: Sådana, som fordrar individuell anmälan (med uppgift om den sjukes namn, ålder m. m.) och sådana, som anmäles summariskt i form av en sifferuppgift om antalet sedan föregående anmälan observerade, nya fall. Sjukdomar med *individuell anmälningsplikt* uppräknas i tabell D 1. En historisk översikt av vissa bland dessa från år 1875 finns i tabell D 2.

Antalet rapporterade fall av epidemisk sjukdom var väsentligt lägre under år 1962 än genomsnittssiffran för den senaste 10-årsperioden.

Vid rapporteringen av *salmonellainfektioner* göres ingen åtskillnad mellan paratyfoidfeber och salmonellaenteriter. Med ledning av diagnoser i av regionlaboratorierna undersökta fall (som även omfattar smittbärare) framgår att paratyfoid A och B uppgick till 49 fall och salmonellaenteriter till 1 725 fall. Kliniska fallens antal var 1 075 (tabell D 1). Flertalet av salmonellaenteritfallen hänför sig till en av *S. typhi* murium bakterier orsakad epidemi i Vaggeryd under försommaren 1962 med ca 1 000 fall, varav hälften bärare.

Antalet fall av tyfoidfeber var under 1962 väsentligt högre än genomsnittssiffran för den närmast föregående 5-årsperioden. Sålunda rapporterades under året 38 fall. Ungefär hälften av dessa fall torde emellertid ha förvärvat infektionen i samband med sällskapsresa till utlandet.

Amöbadysenteri och malaria förekommer numera icke som inhemska i vårt land, varför samtliga här redovisade fall får betraktas som importerade.

Frekvensen av scharlakansfeber har under året gått tillbaka. Sjukdomen har förekommit diffust spridd över hela landet och uppträtt i tämligen lindrig form.

Under 1962 registrerades 180 fall av meningokockmeningit, vilket är betydligt mera än de föregående 5 årens genomsnittssiffran, som var 93. Antalet fall av meningoencefalit var under året 429, vilket innebär en minskning i förhållande till föregående års ovanligt höga antal. Även under 1962 orsakades en stor andel av fallen av Cocksackie virus typ B 5.

Antalet fall av polio med förlamning var under året 6, vilket är den lägsta siffran, som hittills registrerats.

Även beträffande infektiös hepatit (gulsot) har en minskning av antalet sjukdomsfall noterats. Den under tidigare år höga insjukningsfrekvensen bland orienteringsslöpare fortsatte under första halvåret 1962 då 77 fall konstaterades, men kunde genom omfattande motåtgärder nedbringas under andra halvåret, då endast 2 fall inträffade.

(Forts. sidan 82)

Tabell D 1 (se nästa sida)

Epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt är enligt kungl. kungörelse år 1953 (SFS 431) med ändring år 1954

(SFS 732) och medicinalstyrelsens cirkulär 1960 (MF 73) de i förspalten uppräknade. Vissa andra epidemiska sjukdomar anmäles summariskt, som framgår av texten ovan.

Tab. D 1. Insjuknande i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1954—1962 (kliniska fall) (nummer enligt internationell klassifikation)

Cases of notifiable epidemic diseases (clinical cases) reported (numbering according to international classification)

Källa: Halvmånadsrapporter insända av länsläkare (förste provinsialläkare) och med dem jämställda förste stadsläkare.

Nr i den internationella klassifikationen	Diagnosens benämning <i>Diagnoses</i>	1954	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961	1962
040	Nervfeber (tyfoidfeber) <i>Typhoid fever</i>	12	18	25	9	17	21	14	11	38
041—042	Paratyfoid A o. B; (salmonellaenteriter) <i>Paratyphoid A & B; Enteritis salmonellosis</i>	800	685	456	1 026	545	629	628	561	1 075
043	Kolera <i>Cholera</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
044	Undulantfeber <i>Brucellosis</i>	—	3	3	—	1	—	2	—	2
045	Rödsot (dysenteri) <i>Bacillary dysentery</i>	128	484	67	70	40	66	123	93	147
046	Amöbadysenteri <i>Amebic dysentery</i>	—	—	—	—	—	—	9	7	12
050	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	5 545	7 581	9 027	6 422	10 389	18 256	11 827	5 962	4 124
055	Difteri <i>Diphtheria</i>	1	4	—	11	1	—	2	2	1
057	Epidemisk hjärnhinneinflammation (meningokockmeningit) <i>Meningococcal meningitis</i>	51	65	72	118	79	91	64	112	180
058	Pest <i>Plague</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
059	Tularemia <i>Tularemia</i>	54	1	46	6	10	9	229	7	119
060	Spetälska <i>Leprosy</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
062	Mjältbrand <i>Anthrax</i>	1	—	—	—	—	—	—	—	—
064.2	Rots <i>Glanders</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
064.4	Listerios <i>Listeriose</i>	..	..	..	..	..	..	5	10	11
071	Återfallsfeber <i>Relapsing fever</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
072.0	Weils sjukdom <i>Weil's disease</i>	—	5	1	—	—	—	—	—	—
080.0 — 080.1	Akut barnförlamning (polio) (med förlamning) <i>Acute polio (paralytic)</i>	554	325	248	148	155	42	15	64	6
080.2	Akut barnförlamning (utan förlamning) <i>Acute polio (non paralytic)</i>	455	161	301	102	37	14	3	60	8
082	Sömnssjuka <i>Acute infectious encephalitis</i>	1	—	3	—	—	—	—	—	—
084	Smittkoppor <i>Smallpox</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
091	Gula febern <i>Yellow fever</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
092	Epidemisk gulst <i>Infectious hepatitis</i>	1 101	1 038	2 051	701	909	1 179	873	968	709
096.2	Papegojsjuka <i>Psittacosis</i> ..	4	—	—	—	7	2	5	18	9
096.9	Primär meningoencefalit av infektiös typ <i>Meningoencephalitis</i>	236	240	817	13 162	757	351	427	925	429
100	Fläckfeber <i>Louse-borne epidemic typhus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
116	Malaria <i>Malaria</i>	20	5	4	4	4	4	10	11	14
571.0, 764.0	Elakartad gastroenterit hos barn under 2 år <i>Malignant gastro-enteritis in children under 2 years</i>	2	2	12	26	16	73	47	58	7
	Summa Total	8 965	10 617	13 133	21 805	12 967	20 737	14 283	8 869	6 891

Tab. D 2. Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1962. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation

Epidemic diseases 1875—1962. Numbering according to the international statistical classification

Källa: Rapporter insända av förste provinsialläkare (länsläkare) och med dem jämställda förste stads-läkare.

År Year	040-042 Salmo- nella- infek- tioner <i>Salmo- nella</i> <i>infections</i>	045 Dysen- teri <i>Bacil- lary</i> <i>dysen- tery</i>	050 ¹ Schar- lakans- feber <i>Scarlet</i> <i>fever</i>	055 Difteri <i>Diph- theria</i>	057.0 Me- ningo- kock- menin- git <i>Menin- gococcal</i> <i>menin- gitis</i>	080 Polio <i>Polio</i> ²	År	Salmo- nella- infek- tioner	Dysen- teri	Schar- lakans- feber	Difteri	Menin- gokock- men- ingit	Polio ²
1875	7 153	812	4 117	2 733	37	..	1917	1 836	576	9 490	14 674	224	99
1876	5 995	405	9 684	4 043	39	..	1918	2 941	89	7 769	27 645	118	122
1877	5 002	443	16 682	4 116	30	..	1919	3 827	53	9 310	40 514	116	820
1878	8 282	587	15 655	5 492	47	..	1920	1 266	71	9 750	26 448	102	181
1879	5 178	245	10 060	5 801	27	..	1921	1 123	125	9 264	15 133	120	141
1880	6 271	1 014	8 461	7 258	21	..	1922	896	63	10 718	6 610	79	112
1881	4 398	814	6 195	7 732	32	..	1923	808	37	10 829	4 840	85	309
1882	6 288	4 211	6 066	8 020	40	..	1924	1 401	82	10 882	4 240	115	656
1883	5 898	512	13 661	8 581	400	..	1925	1 458	108	10 613	3 820	136	517
1884	6 304	357	14 327	6 901	83	..	1926	816	59	8 513	3 561	147	341
1885	4 510	179	14 443	5 386	77	..	1927	417	77	5 289	3 776	127	375
1886	6 045	694	12 900	5 025	94	..	1928	440	60	6 017	2 820	131	482
1887	4 698	254	9 698	6 284	112	..	1929	456	97	8 533	2 630	112	950
1888	3 736	139	6 084	4 798	117	..	1930	541	128	8 046	4 178	67	304
1889	6 866	226	6 991	4 878	196	..	1931	337	626	5 922	2 576	62	98
1890	4 263	175	12 975	6 848	605	..	1932	597	1 385	5 241	1 933	58	777
1891	4 010	697	8 994	5 853	227	..	1933	294	1 437	7 425	1 708	56	506
1892	4 194	236	9 628	6 776	102	..	1934	382	1 557	10 912	935	48	1 173
1893	3 949	739	12 046	10 086	111	..	1935	429	776	8 081	916	45	1 049
1894	3 826	327	9 818	10 196	122	..	1936	511	464	7 567	781	51	23 112
1895	3 547	330	7 345	8 675	96	..	1937	545	328	14 572	299	51	21 888
1896	3 438	692	7 586	8 061	165	..	1938	447	522	26 113	107	53	21 450
1897	2 751	518	6 487	8 837	118	..	1939	479	228	40 505	181	31	26 15
1898	2 351	332	5 745	11 219	89	..	1940	456	166	24 373	290	32	2450
1899	2 698	957	9 159	20 446	283	..	1941	643	652	12 953	280	104	2720
1900	2 200	865	9 428	21 004	255	..	1942	270	1 458	20 684	1 284	110	2750
1901	3 573	873	11 147	21 435	167	..	1943	444	1 669	29 812	2 457	77	22 198
1902	1 440	277	9 180	14 993	99	..	1944	258	1 786	29 537	3 868	118	22 716
1903	1 550	292	7 081	13 933	91	..	1945	359	661	15 931	2 620	90	22 446
1904	1 717	395	8 312	14 994	102	..	1946	677	480	12 087	932	130	2558
1905	2 313	303	11 473	18 996	113	1 199	1947	1 206	442	11 111	357	86	21 481
1906	1 823	225	8 122	15 298	82	429	1948	362	123	7 744	206	67	818
1907	1 732	112	4 918	11 460	81	467	1949	212	168	23 960	73	60	2 560
1908	1 916	321	5 750	8 856	66	316	1950	391	180	34 527	71	45	1 704
1909	1 130	94	7 617	9 602	52	172	1951	160	102	13 661	30	46	551
1910	1 866	136	9 614	10 460	611	186	1952	147	94	7 816	30	30	492
1911	1 916	113	12 000	12 027	40	3 646	1953	8 770	432	5 413	13	30	5 090
1912	1 214	57	9 043	10 294	68	4 112	1954	812	128	5 545	1	51	1 009
1913	1 513	72	10 228	11 927	127	1 220	1955	703	484	7 581	4	65	486
1914	1 940	60	10 204	12 030	70	325	1956	481	67	9 027	—	72	549
1915	1 301	68	13 086	11 471	910	214	1957	1 035	70	6 422	11	118	250
1916	1 495	179	10 482	12 385	557	207	1958	562	40	10 389	1	79	192
							1959	650	66	18 256	—	91	56
							1960	642	123	11 827	2	64	18
							1961	572	93	5 962	2	112	124
							1962	1 113	147	4 124	1	180	14

¹ Även puerperal scarlatina (stat. klass. 681). — ² Inkl. fall utan förlamning, vilka enligt uppgifter, som finnes för vart och ett av åren 1936—1953 utgjorde respektive 517, 246, 163, 70, 56, 170, 121, 258, 265, 610, 133, 416, 182, 717, 540, 212, 129 och 2 061. För åren efter 1953 hänvisas till tab. D 1. För åren före 1936 är antalet okänt. — Kommentar, se nedtill följande sida.

Tab. D 3. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt månadsvis år 1962

Cases of notifiable epidemic diseases reported

Källa: Se tabell D 1

Månad Month	040	041, 042	045	050	057.0	Akut polio Acute polio		092	096.9	Övriga epide- miska sjuk- domar Other notifi- able epid. diseases	Summa Total
	Tyfoi- d-feber Ty- phoid fever	Salmo- nella- enteriter (klin.) Salmo- nella enteritis	Dysen- teri (rödsot) Bacil- lary dysen- tery	Schar- lakans- feber Scarlet fever	Meningo- kock- meningit (epid. hjärnhin- neinfl.) Meningo- coccal meningi- tis	080.0- 080.1	080.2	Infek- tios hepatit (hepat. epid.) Infectious hepa- titis	Men- ingo- encefalit Meningo- encepha- litis		
Januari	1	35	25	436	15	1	1	94	18	9	635
Februari	8	38	5	519	6	—	—	63	20	—	659
Mars	3	8	6	412	10	—	—	63	20	5	527
April	—	13	25	347	14	—	—	46	17	7	469
Maj	—	15	17	263	6	1	1	55	19	7	384
Juni	1	635	9	191	17	—	5	50	22	8	938
Juli	2	48	—	141	9	1	1	45	20	8	275
Augusti	3	71	1	146	25	—	—	47	36	63	392
September	2	61	21	245	19	1	—	58	99	31	537
Oktober	13	89	30	423	19	2	—	59	83	17	735
November	4	45	5	545	21	—	—	82	58	13	773
December	1	17	3	456	19	—	—	47	17	7	567
Summa Total 1962 ¹	38	² 1 075	147	4 124	180	6	8	709	429	³ 175	6 891

¹ Se texten kap. D angående materialet. — ² Se texten angående bacillbärare m. m. *Mainly enteritis salmonellosis. See table in English Summary.* — ³ Specificerade i tabell D 1. *For specification, see table in Summary.*

(Forts. från sidan 79)

Sjukdomar för vilka summarisk anmälan föreskrivits är kikhosta, mässling och epidemisk influensa. Uppgifterna rörande dessa sjukdomar är osäkra då de kan antagas vara underreporterade. Nedan angivna fall har anmälts vissa år 1950—1962.

	Kikhosta	Mässling	Influensa		Kikhosta	Mässling	Influensa
1950	14 400	6 400	40 000	1959	8 000	5 000	30 000
1955	12 700	42 200	17 400	1960	9 000	11 000	136 000
1957	20 000	12 000	276 000	1961	13 000	24 000	15 000
1958	7 000	42 000	40 000	1962	8 000	26 000	21 000

Tabell D 2 (se föregående sida)

Vid bedömningen av siffrorna måste hän- syn tagas till att de diagnostiska metoderna undergått betydande förändringar under ti- den från 1875. Med bakteriologins utveck- ling har allt större möjligheter öppnats för en specifik diagnos, som vid t. ex. paratyfoi- d-feber kommit att omfatta ett mycket stort antal bakteriearter, flertalet framkallande en annan sjukdomsbild (akuta Salmonella- gastro-enteriter) än den, som var karaktäris- tisk för sjukdomen under periodens tidigare skede. Den väsentliga effekten av diagnosti-

kens utveckling torde på denna punkt ha blivit en ökning av antalet rapporterade fall. För barnförlamning infördes anmälningsplikt först år 1905. Siffrorna för denna sjukdom påverkas av att fall utan förlamningar till en början anmälades i mindre omfattning än senare.

I difteri har sedan 1894 även strypsjuka inkluderats i de till medicinalstyrelsen in- komna rapporterna. Före nämnda år redo- visades strypsjuka särskilt. För att uppnå bättre jämförbarhet har denna sjukdom till- lagts difterin även för perioden 1875—1893.

Tab. D 4. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1962

Cases of notifiable epidemic diseases reported during the year in each county (county borough) Källa: Se tabell D 1 (se även denna publikation årg. 1951, sidan 41).

Län, vissa städer Counties, county boroughs	040 Tyfoid- feber Ty- phoid fever	041, 042 Salmo- nella- enteriter (klin.) Salmo- nella enteritis	045 Dysen- teri (rödsot) Bacil- lary dysen- tery	050 Schar- lakans- feber Scarlet fever	057.0 Meningo- kock- meningit (epid. hjärnhin- neinfl.) Meningo- coccal meningi- tis	Akut polio Acute polio		092 Infek- tiös hepatit (hepat. epid.) Infec- tious hepa- titis	096.9 Me- ningo- encefalit Meningo- encepha- litis	Övriga epide- miska sjuk- domar Other notifi- able epid. diseases	Summa Total
						080.0- 080.1	080.2 utan för- lam- ning non para- lytic				
Stockholms stad ..	10	84	21	576	30	—	—	152	76	²⁸	957
Stockholms län ...	2	45	16	379	13	—	—	69	31	³⁶	561
Uppsala län	2	11	—	79	1	—	—	5	5	⁴⁷²	175
Södermanlands län	1	17	3	120	3	—	—	39	57	⁶²	242
Norrköpings stad ..	—	5	—	68	1	—	—	4	—	—	78
Östergötl. l. i övr. .	—	31	3	132	4	—	—	19	29	⁶⁴	222
Jönköpings län ...	2	614	8	68	10	—	—	17	9	⁷²	730
Kronobergs län ...	—	4	—	96	11	—	—	7	11	—	129
Kalmar läns n:a ..	—	1	1	38	2	—	—	8	7	—	57
Kalmar läns s:a ...	—	7	4	31	2	1	—	8	7	—	60
Gotlands län	3	—	—	17	2	—	—	10	23	—	55
Blekinge län	—	7	2	104	4	—	—	12	26	⁸³	158
Kristianstads län..	1	14	3	97	8	1	—	6	11	⁹²	143
Malmö stad	2	13	1	63	4	1	—	30	13	¹⁰¹	128
Hälsingborgs stad ..	—	3	2	34	2	—	—	5	1	—	47
Malmöhus län i övr.	3	39	13	274	7	—	—	23	6	¹¹²	367
Hallands län	—	8	3	88	2	—	3	22	6	—	132
Göteborgs stad ...	4	60	18	103	9	1	4	71	10	¹²¹¹	291
Göteb. o. B. l. i övr.	2	6	1	141	11	1	—	11	5	¹³²	180
Älvsborgs län	2	12	2	115	4	—	—	20	9	—	164
Skaraborgs »	—	2	1	111	12	—	—	15	3	¹⁴⁸	152
Värmlands »	—	11	5	135	5	—	—	4	4	¹⁵¹	165
Örebro »	—	9	15	108	6	1	1	25	10	¹⁶⁵	180
Västmanlands »	1	16	10	87	1	—	—	26	23	¹⁷⁴	168
Kopparbergs »	—	11	2	149	4	—	—	23	—	¹⁸⁴	193
Gävleborgs »	1	4	4	269	7	—	—	19	2	¹⁸²⁰	326
Västernorrlands » ..	2	16	—	242	—	—	—	27	19	¹⁹¹¹	317
Jämtlands »	—	5	3	57	4	—	—	11	20	—	100
Västerbottens »	—	13	6	193	11	—	—	16	1	²⁰²	242
Norrbottnens »	—	7	—	150	—	—	—	5	5	²¹⁵	172
Hela riket Total	38	¹ 075	147	4 124	180	6	8	709	429	175	6 891

¹ Beträffande bacillbärare, se not till tab. D 3.

² 1 fall av tularemi, 4 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under 2 år, 2 fall av malaria och 1 fall av papegojsjuka. — ³ 1 fall av difteri, 1 fall av listerios, 1 fall av malaria, 2 fall av papegojsjuka och 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under 2 år. — ⁴ 71 fall av tularemi och 1 fall av listerios. — ⁵ 1 fall av listerios och 1 fall av malaria. — ⁶ 1 fall av tularemi, 1 fall av listerios och 2 fall av amöbadysenteri. — ⁷ 1 fall av malaria och 1 fall av papegojsjuka. — ⁸ 1 fall av undulantfeber, 1 fall av malaria och 1 fall av amöbadysenteri. — ⁹ 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under 2 år och 1 fall av malaria. — ¹⁰ malaria. — ¹¹ 1 fall av tularemi och ett fall

av listerios. ¹² 9 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under 2 år, 1 fall av listerios och 1 fall av malaria. — ¹³ 1 fall av amöbadysenteri och 1 fall av malaria. — ¹⁴ 3 fall av listerios, 4 fall av papegojsjuka och 1 fall av malaria. — ¹⁵ tularemi. — ¹⁶ 2 fall av tularemi och 3 fall av malaria. ¹⁷ 2 fall av tularemi, 1 fall av listerios och 1 fall av papegojsjuka. — ¹⁸ 18 fall av tularemi och 2 fall av amöbadysenteri. — ¹⁹ 8 fall av tularemi, 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under 2 år, 1 fall av listerios och 1 fall av amöbadysenteri. ²⁰ 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under 2 år och 1 fall av amöbadysenteri. — ²¹ 4 fall av amöbadysenteri och 1 fall av undulantfeber.

Tab. D 5. Fall av venerisk sjukdom år 1962 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort

Cases of venereal diseases according to domicile and place of infection

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

Län, vissa städer Counties, county boroughs	Ärvt syfilis Congenital syphilis		Förvärvat syfilis Acquired syphilis			Gonorré Gonorrhoea			Ulcus molle Chancroid			Summa Total	På 1 000 av folk- mängden Per 1 000 in- habitants	
	M. M.	Kv. F.	M. M.	Kv. F.	Summa Total	M. M.	Kv. F.	Summa Total	M. M.	Kv. F.	S:a Total			
Bostadsort Patients' domicile														
Stockholms stad	—	1	55	24	79	2 716	1 854	4 570	2	—	2	4 652	5,8	
Stockholms län	—	—	17	21	38	1 429	928	2 357	1	—	1	2 396	4,7	
Uppsala »	—	—	—	—	—	332	246	578	—	—	—	578	3,4	
Södermanlands »	—	—	—	—	—	329	193	522	—	—	—	522	2,2	
Norrköpings stad	—	—	1	—	1	337	213	550	1	—	1	552	6,0	
Östergötlands län i övr. .	—	—	3	1	4	256	160	416	—	—	—	420	1,6	
Jönköpings län	—	—	3	1	4	281	195	476	—	—	—	480	1,7	
Kronobergs »	—	—	2	—	2	68	37	105	—	—	—	107	0,7	
Kalmar »	—	—	5	—	5	311	113	424	—	—	—	429	1,8	
Gotlands »	—	—	—	—	—	153	81	234	—	—	—	234	4,4	
Blekinge »	—	—	4	—	4	179	69	248	—	—	—	252	1,7	
Kristianstads »	—	—	—	—	—	186	98	284	—	—	—	284	1,1	
Malmö stad	—	—	11	3	14	603	445	1 048	1	—	1	1 063	4,5	
Hälsingborgs stad	—	—	1	—	1	160	110	270	—	—	—	271	3,5	
Malmöhus län i övr.	—	—	3	3	6	387	280	667	—	—	—	673	2,1	
Hallands län	—	—	—	—	—	104	49	153	—	—	—	153	0,9	
Göteborgs stad	—	—	38	10	48	1 353	804	2 157	1	—	1	2 206	5,4	
Göteb. o. Boh. län i övr. .	—	—	4	1	5	362	175	537	1	—	1	543	2,4	
Älvsborgs län	—	—	5	—	5	520	301	821	—	—	—	826	2,2	
Skaraborgs »	—	—	4	1	5	319	142	461	—	—	—	466	1,9	
Värmlands »	—	—	—	—	—	301	133	434	—	—	—	434	1,5	
Örebro »	—	—	1	2	3	376	199	575	—	—	—	578	2,2	
Västmanlands »	—	—	3	3	6	336	182	518	—	—	—	524	2,2	
Kopparbergs »	—	—	3	2	5	510	287	797	1	—	1	803	2,8	
Gävleborgs »	—	—	5	1	6	586	283	869	1	—	1	876	3,0	
Västernorrlands »	—	—	1	—	1	383	214	597	1	—	1	599	2,1	
Jämtlands »	—	1	—	—	—	181	98	279	—	—	—	280	2,1	
Västerbottens »	—	—	2	—	2	143	98	241	—	—	—	243	1,0	
Norrbottnens »	—	—	2	—	2	283	119	402	—	—	—	404	1,5	
Summa Total 1962	—	2	173	73	246	13 484	8 106	21 590	10	—	10	21 848	2,9	
Smittningsort för ovanstående fall Place of infection														
De fem största städerna .	—	1	64	34	98	5 142	3 557	8 699	—	—	—	8 798	..	
Sverige i övrigt	—	—	22	22	44	6 531	3 969	10 500	2	—	2	10 546	..	
Danmark	—	—	5	2	7	341	63	404	—	—	—	411	..	
Finland	—	—	3	1	4	72	9	81	—	—	—	85	..	
Norge	—	—	1	—	1	122	14	136	1	—	1	138	..	
Övriga utlandet	—	—	67	4	71	771	76	847	7	—	7	925	..	
Okänd ort	—	1	11	10	21	505	418	923	—	—	—	945	..	
Summa Total 1961	1	—	95	24	119	12 421	7 291	19 712	12	—	12	19 844	2,6	
» » 1960	1	—	66	23	89	11 501	6 972	18 473	6	—	6	18 569	2,5	
» » 1959	2	1	69	26	95	9 568	5 853	15 421	14	—	14	15 533	2,1	
» » 1958	2	1	55	20	75	8 289	4 749	13 038	10	—	10	13 126	1,8	
» » 1957	4	5	52	38	90	8 128	4 602	12 730	10	1	11	12 840	1,7	
» » 1955	6	3	105	63	168	9 027	4 825	13 852	16	—	16	14 045	1,9	
» » 1950	8	12	358	250	608	7 005	3 207	10 212	40	3	43	10 883	1,5	

Tab. D 6. Gonorré 1950—1962

Gonorrhoea

Källa: Förste provinsialläkarnas (länsläkarnas) årsberättelser.

	Rapporterade fall Reported cases						Fall per 100 000 invånare Cases per 100 000 inhabitants					
	Ålder, år Age, years					Summa Total	Ålder, år Age, years					Summa Total
	0—9	10—14	15—19	20—24	25—		0—9	10—14	15—19	20—24	25—	
Män Male												
1950.....	7	5	872	2 353	3 768	7 005	..	2,2	411,5	1 009,4	170,1	200,4
1951.....	6	9	1 107	3 018	5 030	9 170	..	3,9	525,1	1 318,5	225,3	260,3
1952.....	5	6	1 220	3 292	5 329	9 852	..	2,5	576,4	1 456,7	237,0	277,6
1953.....	6	8	1 027	3 001	5 219	9 261	..	3,1	478,0	1 357,7	230,5	259,2
1954.....	3	31	1 147	2 930	4 792	8 903	..	11,3	519,5	1 348,0	210,4	247,7
1955.....	—	6	1 142	2 989	4 890	9 027	..	2,1	502,2	1 387,3	213,4	249,4
1956.....	1	3	1 234	2 881	4 794	8 913	..	1,0	528,2	1 335,5	207,8	244,4
1957.....	1	4	1 163	2 766	4 194	8 128	..	1,2	478,1	1 270,8	180,8	221,2
1958.....	—	6	1 333	2 880	4 070	8 289	..	1,8	517,3	1 300,5	174,6	224,1
1959.....	1	6	1 859	3 422	4 280	9 568	..	1,8	676,8	1 507,5	182,9	257,3
1960.....	2	16	2 441	4 348	4 694	11 501	..	5,0	832,3	1 868,4	200,1	308,0
1961.....	—	21	3 091	4 550	4 759	12 421	..	6,8	992,8	1 901,9	202,2	331,1
1962.....	1	14	3 414	5 231	4 824	13 484	..	4,8	1 044,4	2 052,8	203,6	356,6
Kvinnor Female												
1950.....	15	8	759	959	1 466	3 207	..	3,7	368,0	415,8	64,2	91,1
1951.....	20	11	1 061	1 259	1 773	4 124	..	4,9	516,6	552,1	76,9	116,2
1952.....	20	17	1 337	1 528	2 209	5 111	..	7,3	648,9	675,8	95,1	142,9
1953.....	16	26	1 122	1 554	2 073	4 791	..	10,6	537,6	698,6	88,7	133,1
1954.....	13	48	1 299	1 395	2 059	4 814	..	18,3	605,6	639,5	87,6	133,0
1955.....	8	31	1 316	1 413	2 057	4 825	..	11,1	595,7	656,3	87,0	132,4
1956.....	11	34	1 382	1 419	2 051	4 897	..	11,5	609,5	662,9	86,1	133,5
1957.....	5	52	1 409	1 311	1 825	4 602	..	16,9	598,2	610,3	76,2	124,6
1958.....	6	94	1 655	1 294	1 700	4 749	..	30,2	664,7	594,4	70,6	127,8
1959.....	8	94	2 530	1 459	1 762	5 853	..	30,4	956,6	655,7	72,9	156,7
1960.....	15	134	3 317	1 675	1 831	6 972	..	44,4	1 178,8	736,4	75,5	185,9
1961.....	12	198	3 565	1 747	1 769	7 291	..	67,7	1 194,4	748,2	72,7	193,4
1962.....	9	179	4 185	1 946	1 787	8 106	..	64,3	1 334,5	781,7	72,9	213,3
Båda könen Both sexes												
1950.....	22	13	1 631	3 312	5 234	10 212	..	2,9	390,1	714,2	116,3	145,6
1951.....	26	20	2 168	4 277	6 803	13 294	..	4,4	520,9	936,0	150,0	188,0
1952.....	25	23	2 557	4 820	7 538	14 963	..	4,8	612,2	1 066,1	164,9	210,0
1953.....	22	34	2 149	4 555	7 292	14 052	..	6,8	507,4	1 025,2	158,5	195,9
1954.....	16	79	2 446	4 325	6 851	13 717	..	14,8	562,0	993,1	148,0	190,2
1955.....	8	37	2 458	4 402	6 947	13 852	..	6,5	548,3	1 021,9	149,1	190,7
1956.....	12	37	2 616	4 300	6 845	13 810	..	6,1	568,2	1 000,5	146,0	188,8
1957.....	6	56	2 572	4 077	6 019	12 730	..	8,9	537,1	942,7	127,6	172,8
1958.....	6	100	2 988	4 174	5 770	13 038	..	15,7	589,7	950,4	121,8	175,8
1959.....	9	100	4 389	4 881	6 042	15 421	..	15,8	814,0	1 085,9	127,0	206,9
1960.....	17	150	5 758	6 023	6 525	18 473	..	24,2	1 002,0	1 308,9	136,7	246,8
1961.....	12	219	6 656	6 297	6 528	19 712	..	36,5	1 091,5	1 332,1	136,3	262,1
1962.....	10	193	7 599	7 177	6 611	21 590	..	33,8	1 186,4	1 424,7	137,1	284,8

Tab. D 7. Fall av venerisk sjukdom år 1962 efter ålder och kön*Cases of venereal diseases by age and sex*

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

Sjukdom Disease	Summa Total	Den smittades ålder <i>Age of the infected</i>										
		under 1 år under 1 year	1—9 år years	10—14 år years	15—19 år years	20—24 år years	25—29 år years	30—39 år years	40—49 år years	50—59 år years	60 år och däröver 60 years and more	okänd ålder un- known age
Syfilis ¹ {M. M.	173	—	—	—	35	40	32	43	11	4	1	7
Syphilis {Kv. F.	75	—	1	1	33	17	4	8	4	3	—	4
Summa Total	248	—	1	1	68	57	36	51	15	7	1	11
Gonorré {M. M.	13 484	1	—	14	3 414	5 231	2 113	1 702	589	172	22	226
Gonorrhoea {Kv. F.	8 106	3	6	179	4 185	1 946	692	605	266	66	8	150
Summa Total	21 590	4	6	193	7 599	7 177	2 805	2 307	855	238	30	376
Ulcus molle {M. M.	10	—	—	—	2	3	1	2	2	—	—	—
Chancroid {Kv. F.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa Total	10	—	—	—	2	3	1	2	2	—	—	—

¹ Här ingår samtliga fall av syfilis, såväl medfödd som förvärvad. *Congenital and acquired*

Veneriska sjukdomar. Uppgifterna om dessa sjukdomar inkluderar i princip även militärpatienter, men redovisningen av dessa till länsläkarna — vilka i sin tur redovisar till medicinalstyrelsen — torde vara ofullständig. Även civila fall torde under senare år ha blivit relativt ofullständigt redovisade, sammanhängande bl. a. med ändrade behandlingsmetoder, i sin tur sammanhängande med tillgången på nya antibiotika.

Trots detta torde den föreliggande statistiken i stort sett ge en riktig bild åtminstone av utvecklingstendenserna i tiden och förhållandet mellan olika åldrar och kön.

Sålunda står det utom tvivel, att gonorrén stigit från 1950 i minst den grad som anges av den officiella serien. Denna sjukdom hade år 1944 drygt 20 000 fall. Därefter sjönk frekvensen t. o. m. år 1949 (9 700 fall) men steg sedan återigen, som framgår av tabell D 6. Gonorrén hade sin hittills största siffra 1962, 21 590 fall. Räknat på 100 000 av invånarantalet blir dock 1944 års siffra större än den för år 1962.

Tuberkulos. Uppgifter om tuberkulosens utbredning finns i tabell D 9, som utgör en sammanställning av tabeller i Svenska Nationalföreningens mot hjärt- och lungsjukdomar kvartalsskrift (1963, nr 3).

I tabell D 8 redovisas omfattningen av och några resultat från medicinalstyrelsens hittills utförda skärmbildsundersökningar av civila personer. Några relativt utvisande omfattningen av undersökningarna länsvis har icke uträknats, då vid sådana beräkningar hänsyn icke kan tagas vare sig till omflyttningen och mortaliteten hos befolkningen under den period skärmbildsundersökningar pågått eller till att vissa personer undersökts mer än en gång. Bland de undersökta personerna hade man i genomsnitt funnit tuberkulösa sjukdomstecken hos 2,6 %. Såsom framgår av en för tidigare år företagen specialundersökning torde emellertid flertalet av dessa fall vara kända förut och bragta under kontroll. Bland dessa befinner sig ett stort antal, som vid den på skärmbildsundersökningen följande kliniska utredningen icke visat sig vara behäftade med aktiv tuberkulos, varför de icke kommit att kvarstå i dispen-

Tab. D 8. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1962. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd
Massradiofluorography of the National Board of Health

Källa: Rapport från medicinalstyrelsens skärmbildscentral.

Län, städer Counties, county boroughs	Antal skärmbildsundersökta personer Number of individuals examined				Därav med nedanstående fynd 1946—1962 Number of findings			
	1946— 1960	1961	1962	Summa 1946— 1962 Total	Pågående el. ej säkert läkta fall av tuberkulos ¹	Procent av de undersökta ²	Övrigt patologiskt Öther findings	Osäkra fynd Uncertain findings
Stockholms stad	1 024 891	—	—	1 024 891	30 851	3,0	..	4 891
Stockholms län	493 328	18 263	79 886	591 477	14 065	2,4	1 617	4 081
Uppsala »	122 156	—	—	122 156	2 743	2,2	1 247	1 725
Södermanlands »	346 223	—	—	346 223	7 552	2,2	833	2 155
Norrköpings stad	127 308	—	—	127 308	3 474	2,7	..	979
Östergötlands län i övr.	387 973	43 018	—	430 991	7 989	1,9	164	3 179
Jönköpings län	361 411	—	—	361 411	8 781	2,4	1 415	2 623
Kronobergs »	129 419	—	—	129 419	3 373	2,6	700	1 044
Kalmar »	363 990	—	—	363 990	8 714	2,4	..	2 676
Gotlands »	43 271	—	—	43 271	1 064	2,5	439	467
Blekinge »	200 495	3 209	—	203 704	6 572	3,2	16	1 831
Kristianstads »	—	—	57 155	57 155	440	0,8	386	312
Hälsingborgs stad	53 592	—	—	53 592	1 410	2,6	207	339
Malmöhus län i övr.	—	—	74 538	74 538	566	0,8	554	372
Hallands län	125 090	—	—	125 090	3 976	3,2	359	1 207
Göteborgs stad	259 847	—	—	259 847	9 890	3,8	1 194	1 428
Göteborgs o. Bohus län i övr.	150 661	—	—	150 661	6 059	4,0	..	1 304
Älvsborgs län	273 539	—	—	273 539	10 619	3,9	..	2 362
Skaraborgs »	206 936	94 127	61 297	362 360	6 919	1,9	786	2 286
Värmlands »	248 044	—	11 466	259 510	5 084	2,0	1 385	1 915
Västmanlands »	164 043	—	—	164 043	3 509	2,1	1 104	1 189
Kopparbergs »	380 880	41 263	—	422 143	10 071	2,4	209	3 144
Gävle stad	32 269	—	—	32 269	881	2,7	135	126
Gävleborgs län i övr.	372 969	—	—	372 969	9 472	2,5	..	2 674
Västernorrlands län	227 932	2 679	—	230 611	9 967	4,3	7	2 072
Jämtlands »	11 880	35 765	38 917	86 562	1 298	1,5	1 270	418
Västerbottens »	163 832	—	—	163 832	4 237	2,6	113	1 044
Norrbottnens »	96 007	57 993	24 955	178 955	4 229	2,4	1 741	1 464
Summa Total	6 367 986	296 317	348 214	7 012 517	183 805	2,6	..	49 307

¹ Active or not definitely healed TB. Inklusive fall under dispensärkontroll. Inclusive of cases already controlled by TB dispensary. — ² In per cent of persons examined.

Tabell D 8

Undersökningarna omfattar i princip endast personer som fyllt 10 år. Beträffande gjorda fynd av lungtuberkulos bör observeras, att

dess till stor del antingen redan varit kända för dispensärorganisationen eller visat sig läkta vid den senare kliniska undersökningen. Se texten sidan 86.

särregistret. Det antal personer, som upptages i det sistnämnda (38 945 den 31/12 1962 enligt tabell D 9) motsvarar endast omkring 0,6 % av folkmängden. Härvid har som »folkmängd» endast medtagits personer om minst 10 års ålder, något som visserligen är oegentligt, därför att registret upptager även barn under 10 år, en oegentlighet som emellertid knappast har praktisk betydelse, då dessa sjuka barn numera är ganska få.

Tab. D 9. Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1962 *Tuberculosis morbidity and mortality*

Källa: Centraldispensärernas årsberättelser (bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar), utom beträffande avlidna, vilka citerats ur publikationen »Dödsorsaker» (SOS) av statistiska centralbyrån.

Län, städer Counties, county boroughs	Tbc-fall kvarstående i centraldispensärregister den 31/12 Persons with TB registered at Central dispensaries					Nyupptäckta tbc-fall införda i centraldispensärregister New findings of TB entered into registers of Central dispensaries					Avlidna i tbc (alla slag) enligt statistiska centralbyråns material Deaths from TB (all forms)	
	Hela antalet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs		Hela antalet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs					
			Hela antalet All cases	Öppen tbc Contagious			Hela antalet All cases	Öppen tbc Contagious				
				Antal Number				På 1 000 inv.	Antal Number	På 1 000 inv.		
Stockholms stad	6 319	7,9	5 551	477	0,6	543	0,7	395	116	0,1	..	..
Stockholms län	3 353	6,7	3 003	132	0,3	291	0,6	235	36	0,1	..	..
Uppsala län	1 129	6,6	932	46	0,3	104	0,6	70	28	0,2	..	..
Södermanlands län	1 331	5,8	1 104	74	0,3	84	0,4	57	20	0,1	..	..
Norrköpings stad	559	6,1	490	28	0,3	51	0,6	38	10	0,1	..	..
Östergötlands län i övr.	1 549	5,8	1 289	58	0,2	82	0,3	51	15	0,1	..	..
Jönköpings län	1 042	3,6	801	41	0,1	63	0,2	40	11	0,0	..	..
Kronobergs län	1 086	6,8	918	116	0,7	56	0,4	32	18	0,1	..	..
Kalmar län	1 571	6,7	1 393	79	0,3	100	0,4	69	21	0,1	..	..
Gotlands län	416	7,8	353	24	0,5	39	0,7	24	6	0,1	..	..
Blekinge län	799	5,5	680	58	0,4	52	0,4	33	13	0,1	..	..
Kristianstads län	2 055	8,0	1 748	107	0,4	148	0,6	128	33	0,1	..	..
Malmö stad	1 391	5,9	1 229	25	0,1	82	0,4	65	11	0,1	..	..
Hälsingborgs stad	343	4,4	310	37	0,5	42	0,5	28	8	0,1	..	..
Malmöhus län i övr. ...	2 033	6,3	1 802	73	0,2	120	0,4	96	24	0,1	..	..
Hallands län	796	4,6	606	35	0,2	77	0,5	37	16	0,1	..	..
Göteborgs stad	2 319	5,7	1 898	206	0,5	200	0,5	140	113	0,3	..	..
Göteb. o. Bohus l. i övr.	1 404	6,2	1 112	80	0,4	109	0,5	73	34	0,2	..	..
Älvsborgs län	1 381	3,7	1 123	154	0,4	120	0,3	80	35	0,1	..	..
Skaraborgs län	705	2,8	545	25	0,1	97	0,4	55	22	0,1	..	..
Värmlands län	1 472	5,1	1 184	43	0,2	114	0,4	68	19	0,1	..	..
Örebro län	1 485	5,6	1 011	144	0,6	93	0,4	46	14	0,1	..	..
Västmanlands län	1 091	4,6	885	185	0,8	88	0,4	59	28	0,1	..	..
Kopparbergs län	1 693	5,9	1 402	79	0,3	154	0,5	97	43	0,2	..	..
Gävle stad	231	4,1	202	15	0,3	36	0,6	30	17	0,3	..	..
Gävleborgs län i övr. ...	1 254	5,3	1 019	63	0,3	144	0,6	96	51	0,2	..	..
Västernorrlands län ...	2 765	9,8	2 240	115	0,4	187	0,7	130	49	0,2	..	..
Jämtlands län	554	4,1	412	17	0,1	95	0,7	62	28	0,2	..	..
Västerbottens län	2 194	9,2	1 790	29	0,1	154	0,7	105	16	0,1	..	..
Norrbottens län	2 441	9,3	1 913	80	0,3	252	1,0	169	34	0,1	..	..
Summa Total 1962	46 761	6,2	38 945	2 645	0,4	3 777	0,5	2 608	889	0,1	*425	*0,06
1961	50 594	6,7	42 344	2 875	0,4	3 996	0,5	2 754	1 032	0,1	504	0,07
1960	53 981	7,2	45 015	3 171	0,4	4 194	0,6	2 887	1 026	0,1	598	0,08
1959	57 832	7,8	47 782	3 595	0,5	4 449	0,6	3 058	1 077	0,1	540	0,07
1950	82 542	11,8	59 320	7 905	1,1	10 550	1,5	6 588	1 655	0,2	1 553	0,22
1948	86 938	12,6	59 192	8 474	1,2	12 808	1,9	7 933	2 117	0,3	2 813	0,41

Tabell D 9

Antalet i centraldispensärernas register kvarstående fall av tuberkulos och av nyupptäckta fall återspeglar sjukdomens utbredning resp. insjukningsrisken. Att fastställa, om en tuberkulos är »öppen», d.v.s. i smittsamt sta-

dium kan i många fall vara vanskligt, varför uppgifterna härom är mindre säkra än övriga. Vad angår den geografiska variationen, måste man dessutom räkna med att det kan finnas lokala olikheter i den intensitet, varmed man uppspårar och anmäler tuberkulosfall.

c. Maligna tumörer 1960 enligt anmälningar till cancerregistret

Från och med år 1958 registreras nyupptäckta cancerfall i Sverige vid det till medicinalstyrelsen knutna cancerregistret. Uppgiftsskyldighet föreligger för läkare vid sjukhus beträffande patienter inom såväl slutna som öppna vård samt för patologer och rättsmedicinare. De senare anmäler av dem på biopsi- eller obduktionsmaterial satta diagnoser, oavsett att fallen även anmäles från klinik. Endast ett fåtal fall torde falla utanför rapporteringen. De tumörformer, som anmäls till registret är förutom klart maligna processer samtliga intrakraniella tumörer samt svulster med endokrin aktivitet. Undantagna från anmälan är således de allra flesta benigna tumörer.

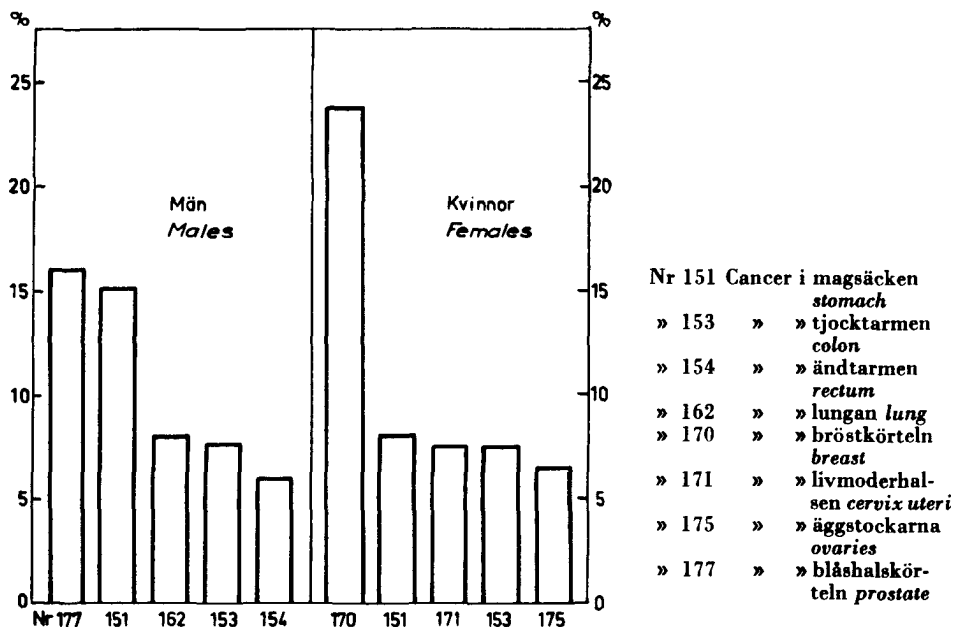
Förutom persondata angående patienten, såsom födelsedatum, kön, hemort och civilstånd innehåller en canceranmälan en detaljerad diagnos med uppgift om huruvida denna grundats på klinisk eller patologisk-anatomisk undersökning etc. I anmälan finnes dessutom uppgifter som möjliggör ytterligare efterforskningar, såsom namnet på sjukhuset där den sjuke vårdats, hans journalnummer och inskrivningsdatum. Uppgifterna stansas på hålkort, som sedermera konverteras till magnetisk tape. Kodsättningen av tumörernas läge och histologiska utseende sker i enlighet med en av WHO utarbetad rekommendation till cancerregistret.

Cancerregistrets huvuduppgift är att producera en tillförlitlig morbiditetsstatistik för cancer och besläktade sjukdomar. Registret kan även tjäna som underlag för viss forskning, då i registreringen ingår en specifikation av tumörernas lokalisation och morfologiska typ med uppgifter för varje fall om sjukhus, journalnummer, etc.

Den tredje årsredogörelsen från registret kom i tryck år 1963 och avser verksamhetsåret 1960. Den är avfattad på engelska under titeln »Cancer Incidence in

De fem vanligaste cancerformerna i % av samtliga cancerfall

Five most common sites of cancer in per cent of all cases

Tab. D 10. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1960 fördelade efter primärtumörens läge

No. of new cases of cancer diagnosed in 1960 by primary site. (Cancer registry)

Källa: Medicinalstyrelsens cancerregister.

Statistisk klassifikation Statistical classification		Primärt läge Primary site	Antal fall No. of cases			Fall per 1 mil- jon inv. Per 1 million inh.	
A-listan A-list	Detaljnummer Detailed list		Samt- liga Total	Män M	Kvin- nor F	Män M	Kvin- nor F
A 44	140—48	Malign tumör i munhåla och svalg <i>Malignant neoplasm of oral cavity and pharynx</i>	509	319	190	85	51
A 45	150	Malign tumör i matstrupen <i>Malignant neoplasm of oesophagus</i>	220	146	74	39	20
A 46	151	Malign tumör i magsäcken <i>Malignant neoplasm of stomach</i>	2 294	1 456	838	390	224
A 47	152, 153	Malign tumör i tarmen utom ändtarmen <i>Malignant neoplasm of intestine except rectum</i>	1 609	787	822	211	219
A 48	154	Malign tumör i ändtarmen <i>Malignant neoplasm of rectum</i>	922	566	356	152	95
A 49	161	Malign tumör i struphuvudet <i>Malignant neoplasm of larynx</i>	109	97	12	26	3
A 50	162, 163	Malign tumör i luftstrupe, lufttrör, lunga och lungsäck, icke angiven som metastatisk <i>Malignant neoplasm of trachea, and of bronchus and lung not specified as secondary</i>	1 045	824	221	221	59
A 51	170	Malign tumör i bröstkörteln <i>Malignant neoplasm of breast</i>	2 463	12	2 451	3	654
A 52	171	Malign tumör i livmoderhalsen <i>Malignant neoplasm of cervix uteri</i>	779	.	779	.	208
A 53	172—174	Malign tumör i annan el. ospec. del av livmodern <i>Malignant neoplasm of other and unspecified parts of uterus</i>	711	.	711	.	190
A 54	177	Malign tumör i prostata <i>Malignant neoplasm of prostate</i>	1 544	1 544	.	414	.
A 55	190, 191	Malign tumör i huden <i>Malignant neoplasm of skin</i>	659	363	296	97	79
A 56	196, 197	Malign tumör i ben och bindväv <i>Malignant neoplasm of bone and connective tissue</i>	247	130	117	35	31
—	193	Tumör i hjärnan och övriga nervsystemet <i>Neoplasm of brain and other parts of nervous system</i>	649	331	318	89	85
A 58	204	Leukemi <i>Leukaemia and aleukaemia</i>	792	475	317	127	85
A 59	200—203, 205	Malign tumör primär i lymfatisk och blodbildande vävnad <i>Lymphosarcoma and other neoplasms of lymphatic and haematopoietic system</i>	833	460	373	123	99
—	155, 157, 158, 160, 164, 175, 176, 178—181, 192, 194, 195	Övriga maligna tumörer <i>Other malignant neoplasms</i>	3 814	1 779	2 035	477	543
—	156, 159, 199	Maligna tumörer med otillräckligt specificerat läge <i>Malignant neoplasms of unspecified site</i>	807	370	437	99	117
Summa Total			20 006	9 659	10 347	2 588	2 762

Tab. D 11. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1960 fördelade efter primärtumörens läge och patientens hemort

*No. of new cases of cancer diagnosed in 1960 by primary site and domicile.
(Cancer registry)*

Källa: Medicinalstyrelsens cancerregister.

Statistisk klassifikation Statistical classification		Samtliga fall Total	Hemort Domicile						
A-listan A-list	Detaljnummer Detailed list		Stockholm	Göteborg	Malmö	S. a storstäder Total big towns	Övriga städer Other towns	Samtliga städer All towns	Landskommuner Rural areas
A 44	140—148.....	509	55	25	11	91	176	267	242
A 45	150	220	45	15	10	70	66	136	84
A 46	151	2 294	265	129	75	469	677	1 146	1 148
A 47	152, 153	1 609	234	119	96	449	520	969	640
A 48	154	922	116	50	44	210	284	494	428
A 49	161	109	18	8	8	34	42	76	33
A 50	162, 163	1 045	261	62	60	383	360	743	302
A 51	170	2 463	373	158	74	605	886	1 491	972
A 52	171	779	150	64	46	260	269	529	250
A 53	172—174.....	711	84	25	26	135	277	412	299
A 54	177.....	1 544	166	101	80	347	466	813	731
A 55	190, 191	659	73	45	15	133	195	328	331
A 56	196, 197	247	26	17	10	53	89	142	105
—	193	649	94	37	43	174	228	402	247
A 58	204	792	102	35	39	176	259	435	357
A 59	200—203, 205... 155, 157, 158, } 160, 164, 175, } 176, 178—181, } 192, 194, 195 } 156, 159, 199...	833	107	58	38	203	255	458	375
—	155, 157, 158, } 160, 164, 175, } 176, 178—181, } 192, 194, 195 } 156, 159, 199...	3 814	587	286	182	1 055	1 196	2 251	1 563
—	156, 159, 199...	807	71	33	12	116	284	400	407
	Summa Total	20 006	2 827	1 267	869	4 963	6 529	11 492	8 514

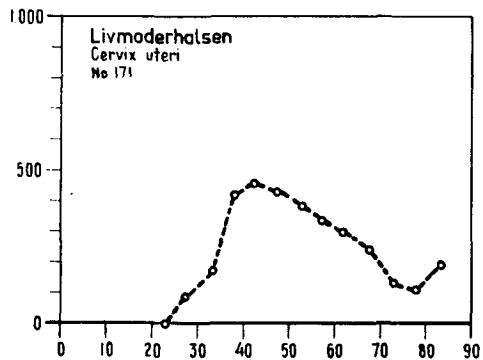
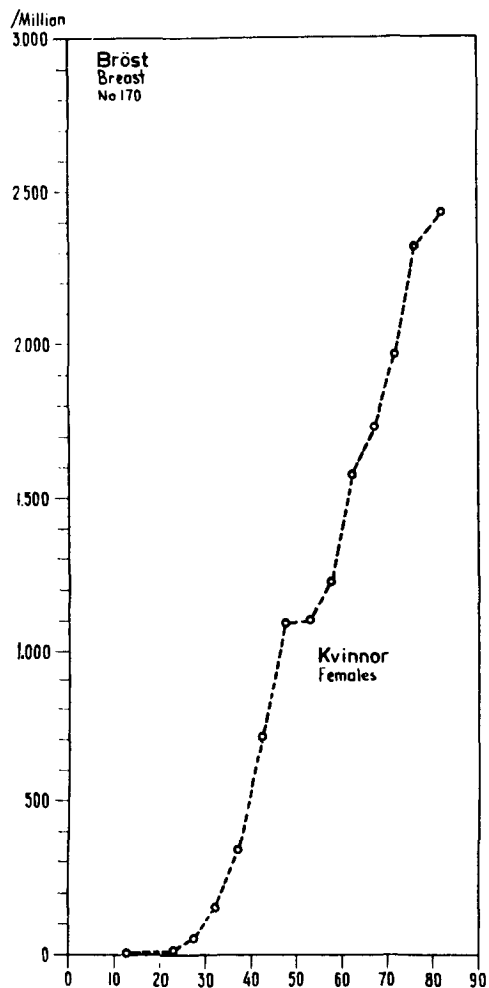
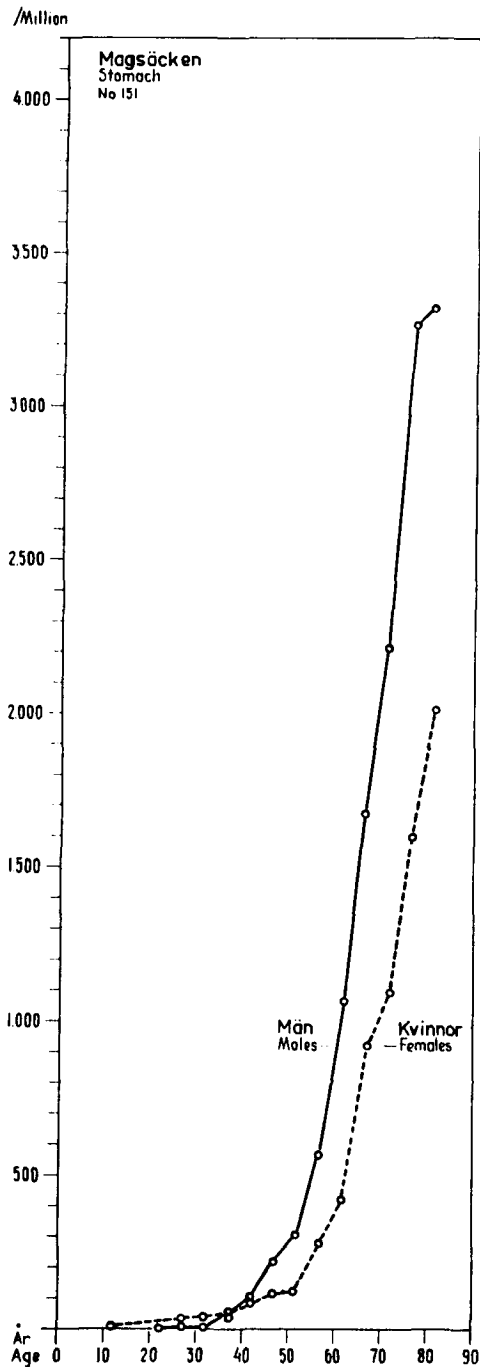
Sweden 1960», National Board of Health. Då den ej ingår i serien Sveriges officiella statistik vill medicinalstyrelsen lämna en kort sammanfattning i föreliggande publikation.

Tabell D 10 visar hur samtliga anmälda fall (20 006) fördelar sig på män, kvinnor och grupper av diagnoser. Diagrammet på sid. 89 visar de vanligaste tumörformerna för respektive kön och det på sid. 92 åldersfördelningen av de insjuknade i vissa av dem.

Inom de flesta tumörformerna föreligger en övervikt för stadsbefolkningen, oftast mest markerad i de tre största städerna, Stockholm, Göteborg och Malmö. Som exempel på detta förhållande kan anföras lungcancern. För denna tumörform var antalet fall av manligt kön i hela landet 206 per 1 miljon invånare. Motsvarande siffra för enbart Stockholm var 540, för de tre stora städerna sammanslagna 433, för övriga städer i landet 228 och för landsbygden 110. Beträffande lungcancern förelåg även en klar övervikt för män (könskvoten män/kvinnor för hela landet 4,0: 1). Dessa uppgifter rörande lungcancers frekvens i Sverige överensstämmer i stort sett med motsvarande erfarenheter från andra länder.

Antal fall bland 1 miljon män resp. kvinnor i olika åldrar av cancer i magsäcken, bröstkörteln och livmoderhalsen år 1960

Age-specific incidence rates per 1 million: stomach, breast and cervix uteri

d. Skador genom våld

I detta avsnitt lämnas en del uppgifter om antalet på sjukhus intagna på grund av skador genom våld (förgiftning inbegripen). Polikliniskt behandlade fall ingår icke. Resultatet redovisas i detalj i tabell D 12.

Följande sammanfattning och jämförelse med föregående år må lämnas:

Intagna på grund av: <i>Admitted to hospital:</i>	1955	1960	1961	1962
Olycksfall <i>Accidents</i>				
Trafik <i>Traffic</i>	14 570	14 562	15 201	14 520
Förgiftning <i>Poisoning</i>	1 397	1 915	1 896	2 015
Övriga <i>Other accidents</i>	34 420	34 617	36 632	37 629
Själv-mord etc. <i>Self-inflicted injuries</i>				
Förgiftning <i>Poisoning</i>	2 685	2 848	3 124	3 226
Övriga <i>Other</i>	250	293	265	267
Misshandel o. dyl. <i>Assault</i>	571	578	585	542
Summa <i>Total</i>	53 893	54 813	57 703	58 199

Bland »Olycksfall, övriga» ingår en väsentlig del av olyckorna under arbetsutövning, ehuru dylika naturligtvis även finns bland trafikolyckorna och förgiftningarna. Under rubriken »fall från höjd» i tabell D 12 döljer sig t. ex. fall från byggnadsställningar och tak. »Fallande föremål» inkluderar ras i gruvor, »skärande eller stickande föremål» omfattar bl. a. splitter från arbetsstycken o. s. v.

Betydande skillnader framträder mellan könen. I totalantalet intagna skadefall överväger männen med sina 35 305 fall (61 % av samtliga). Könens andelar är emellertid rätt olika för skilda grupper av orsaker. Männens andel är sålunda 70 % i fråga om trafikolycksfall, 57 % i fråga om förgiftningar genom olycksfall, 59 % i fråga om övriga olycksfall, endast 43 % i fråga om självmord och självmordsförsök men 88 %, när det gäller misshandel och mordförsök.

Ännu större skillnader kan upplettas, om man går längre i specifikation av orsakerna. Utrpräglat »manliga» ter sig olyckor i samband med motorcyklar, järnvägs- trafik och överhuvudtaget maskiner, skärande eller stickande föremål, fallande föremål, elektrisk ström, explosioner, skott m. m. Skadeorsaker där kvinnorna starkt överväger är svårare att leta upp, åtminstone så länge man håller sig till olycksfallen. Där överväger de mera avsevärt endast i fråga om fall i trappor och fall i samma plan. Det kan antagas, att det här gäller gamla personer, som halkat eller snuvat. För denna tydning talar den bland dessa kvinnor relativt höga dödligheten.

Däremot överväger kvinnorna bland dem som gjort självmordsförsök (57 % kvinnor). Detta gäller visserligen icke alla självmordsmetoder men det gäller för de viktigaste bland dem, nämligen förgiftningarna. Männen överväger starkt inom grupperna hängning, skott och skärande eller stickande vapen, men även för dem var förgiftningen den främsta metoden.

Den bild av självmordsförsöken, som sjukhusmaterialet ger, skiljer sig i hög grad från den som förmedlas av statistiska centralbyråns statistik över de fullbordade dåden. Där var det männen som dominerade med 75 % av samtliga fall (år 1961). Vidare var fördelningen på metoder en annan vad beträffar männen, i det förgiftningarna här fått träda tillbaka för hängning eller strypning.

Enligt tabell D 12 hade 959 personer (549 + 410) avlidit av sina skador, sedan de intagits på sjukhus. Personer, som omkommit genom våldsam död och icke införts till sjukhus eller som införts dit, efter det att döden inträtt, är icke med i denna

Tab. D 12. Fall av skador genom våld intagna på sjukhus år 1962

Cases of injuries through accidents, poisonings and violence admitted into hospitals

Källa: Årsberättelser från lasarett, sjukstugor m. fl.

Nr i den internationella klassifikationen	Beskrivning (nummer i svensk klassifikation) Item (number in Swedish classification)	Intagna Number admitted		Döda på sjukhuset Dead in hospital	
		m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.
	Trafikolycksfall Traffic accidents	10 120	4 400	255	91
E 860-866	Lufttrafik (E 1)	24	2	—	—
E 850-858	Vattentrafik (E 2)	70	12	—	—
E 810-825}	Motortrafik	2 508	408	45	3
E 830-835}					
	motorcyklar (även mopeder) (E 3, E 4)	5 640	2 947	172	72
	andra motorfordon (buss, bil o. s. v.) (E 5, E 6)	83	26	4	—
E 800-802	Järnvägstrafik (E 7)	39	32	3	2
E 840, 841	Spårvagnstrafik (E 8)	240	123	14	5
E 844, 845	Annan vägtrafik utom med trampcykel (E 9)	1 516	850	17	9
E 842, 843	Trampcykelolyckor (E 10)				
	Olycksfall genom förgiftning Accidental poisoning	1 142	873	14	7
E 870	Morfin och andra opiumderivat	21	17	—	—
E 871	Barbitursyre-derivat	259	306	2	2
E 872	Acetylsalicylsyra och salicylat	32	41	—	1
E 873	Bromider	2	3	—	—
E 874	Andra analgetica och hypnotica	75	75	—	—
E 875	Sulfonamider	2	7	—	—
E 876	Stryknin	—	—	—	—
E 877	Belladonna, atropin och hyoscin	9	10	—	—
E 878	Andra och ospecificerade läkemedel	212	210	5	—
E 879	Svamp och andra födoämnen (ej genom bakterier eller bakterietoxiner)	8	9	—	—
E 880	Alkoholer (ej alkoholism)	104	26	2	1
E 881	Petroleum-produkter	62	25	—	—
E 882	Övriga industriella lösningsmedel	41	15	2	—
E 883	Frätande ämnen	33	8	—	—
E 884	Kviksilver och dess föreningar	7	5	—	—
E 885	Bly och dess föreningar (ej blyarsenat)	26	2	—	1
E 886	Arsenik och antimon och deras föreningar	2	—	—	—
E 887	Fluorider	1	—	—	—
E 888	Andra och ospecificerade fasta och flytande ämnen	145	90	1	2
E 890	Lys- (kok-, svets- och annan nytto-) gas	20	9	2	—
E 891	Avgaser från motorfordon (ej i trafik)	4	1	—	—
E 892	Annan kolmonoxid (ej brand eller explosion)	38	8	—	—
E 893	Cyngas	1	—	—	—
E 894	Andra specificerade gaser och ångor (ej brand eller explosion, ej narkos)	33	5	—	—
E 895	Gaser och ångor utan närmare specifikation	5	1	—	—
	Övriga olycksfall Other accidents	22 074	15 555	235	265
E 900	Fall i trappor	1 018	1 285	20	10
E 901	Fall från stege	406	179	3	—
E 902	Andra fall från höjd	3 408	1 478	39	32
E 903	Fall i samma plan	5 711	9 591	108	184
E 904	Ospecificerade fall	492	343	4	2
E 910	Fallande föremål	2 315	225	11	—
E 911	Skada av fordon, ej i trafik (t. ex. i industri, gruvarbete o. d.)	156	3	—	—
E 912	Skada av maskin(-eri), alla slag	994	101	8	—
E 913	Skada av skärande eller stickande föremål	1 489	291	1	—
E 914	Skada av elektrisk ström (ej blixn)	118	20	2	—
E 915	Skada vid explosion av tryckkärl	19	1	1	—

Nr i den inter- nationella klassifika- tionen	Beskrivning (nummer i svensk klassifikation) <i>Item (number in Swedish classification)</i>	Intagna Number admitted		Döda på sjukhuset <i>Dead in hospital</i>	
		m. m.	kv. f.	m. m.	kv. f.
E 916	Skada av eld och explosion i brännbart ämne	318	87	4	—
E 917	Skada av frätande eller hett ämne	798	442	5	3
E 918	Skada av strålning (radium, röntgen), ej terapeutiskt använd	1	2	—	—
E 919	Skada genom skott och sprängning	346	14	3	10
E 920	Främmande kropp i öga eller orbita	192	8	—	—
E 921	Inandning och nedsväljning av föda med kvävning eller andningshinder	10	6	3	—
E 922	Inandning och nedsväljning av annat föremål med kvävning eller andningshinder	12	15	—	1
E 923	Främmande kropp, inkommen genom naturliga öppningar, utan andningshinder	338	335	1	7
E 924	Kvävning i bädd	—	—	—	—
E 925	Kvävning under andra och ospecificerade omständigheter	1	2	—	—
E 926	Bristande omvårdnad av barn under 1 års ålder	1	1	—	—
E 927	Bett och sting av giftigt djur	110	67	—	1
E 928	Skada av djur på annat sätt (ej i trafik)	250	121	2	—
E 929	Drunkning	32	18	4	2
E 930	Skada av högt eller lågt lufttryck	4	—	—	—
E 931	Skada av hetta eller solstrålning	8	4	—	—
E 932	Förfrysning	41	7	—	—
E 933	Hunger, törst och utmattnings	4	2	2	—
E 934	Skada vid naturkatastrof (ej blix)	—	—	—	—
E 935	Skada av blix	5	4	—	—
E 936	Andra och ospecificerade olyckshändelser	3 477	903	14	13
	Själv-mord och själv-tillfogad skada Self-inflicted injuries	1 491	2 002	40	47
E 970	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med analgetica och hypnotica	1 113	1 718	15	16
E 971	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med andra fasta och flytande ämnen	155	169	1	2
E 972	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med lys-(kok-, annan nytto-)gas	27	25	1	—
E 973	Själv-mord o. s. v. genom förgiftning med andra gaser	12	7	—	—
E 974	Själv-mord o. s. v. genom hängning eller strypning	25	3	6	1
E 975	Själv-mord o. s. v. genom dränkning	2	10	—	1
E 976	Själv-mord o. s. v. genom skott eller sprängning	36	2	10	—
E 977	Själv-mord o. s. v. genom skärande eller stickande vapen	82	43	3	—
E 978	Själv-mord o. s. v. genom hopp från höjd	22	18	3	25
E 979	Själv-mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt	17	7	1	2
	Mord, dråp (försök), misshandel Homicide	478	64	5	—
E 980	Mord o. s. v. genom förgiftning	4	2	—	—
E 981	Mord o. s. v. genom skott eller sprängning	1	—	1	—
E 982	Mord o. s. v. med skärande eller stickande vapen	50	5	—	—
E 983	Mord o. s. v. på annat eller ospecificerat sätt	417	57	4	—
E 984	Skador uppkomna genom polisingripande	6	—	—	—
	Summa Total	35 305	22 894	549	410

Tabell D 12

Som framgår av källhänvisningen i tabellrubriken har materialet hämtats från de typer av sjukhus där olycksfall brukar motta-

gas i det akuta stadiet. Sjukhem för långvarigt kroppssjuka och vanförestalter är sålunda icke medtagna, då de i regel erhåller sina fall i andra hand. Icke heller är mental-

statistik. Sådana dödsfall är vida flera. Enligt statistiska centralbyråns beräkning omkom sålunda av skador genom yttre våld och förgiftning 4 704 år 1961. Mer än 80 % av dem, som ljuter en våldsam död, torde alltså avlida utan att dessförinnan komma på sjukhus.

Antalet av dem som avlidit, utgjorde i vårt material 1,6 % av dem som intagits skadade på sjukhus. Den högsta dödligheten observeras i självmords- och trafikolycksgrupperna (2,5 resp. 2,4 %).

Rörande *trafikolyckor och sömnmedelsförgiftningar* under olika år kan ytterligare uppgifter här nedan meddelas. Som »sömnmedel» har för korthetens skull be-tecknats en rad sömngivande och smärtstillande medel, nämligen klassifikationens nr E 871, E 873, E 874, E 877, E 878 och E 970. Statistiken avser både olycksfall och självtillfogade skador.

	Intagna på sjukhus <i>Admitted to hospitals</i>	
	Trafikolycksfall <i>Traffic accidents</i>	Sömnmedelsförgiftningar (olycksfall och självmord) <i>Poisoning through sopori- fics (accidental and suicidal)</i>
1950.....	9 392	1 466
1951.....	10 511	1 748
1952.....	12 370	1 920
1953.....	14 950	2 425
1954.....	14 560	2 234
1955.....	14 570	3 014
1956.....	14 444	3 174
1957.....	14 800	3 246
1958.....	15 096	3 563
1959.....	15 306	3 598
1960.....	14 562	3 504
1961.....	15 201	3 778
1962.....	14 520	3 992

Materialet till dessa serier ändrade beskaffenhet år 1951, varför jämförbarheten med år 1950 icke är absolut. (Se härom denna publikation, årgång 1952, sid. 45—47.)

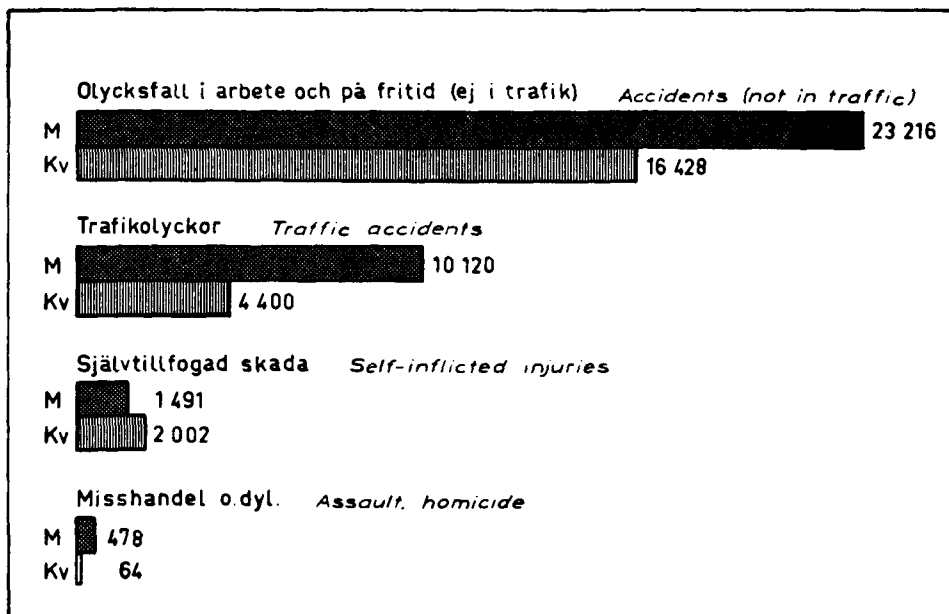
sjukhusens patienter medtagna. Om sålunda statistiken gått miste om ett och annat fall, torde å andra sidan också ha förekommit, att fall blivit dubbelredovisade, nämligen när de intagits för samma skada på flera akutsjukhus eller avdelningar på samma sjukhus.

Uppgifter saknas från ett litet antal sjukhus. Med anledning därav har summorna för

anstalter, som inkommit med uppgifter, höjts i den proportion, med vilken vårdplatsantalet för samtliga sjukhus som bort vara med i redovisningen, överstigit platsantalet för dem, som lämnat uppgift. Denna komplettering har utförts separat för skilda slag av anstalter och kliniker och innebär totalt en höjning av de rapporterade fallen med 4,4 %.

Antal personer intagna på sjukhus år 1962 för skador genom våld (jfr tabell D 12)

No. of persons admitted into hospitals because of injuries through violence

Tab. D 13. Självmod och självmordsförsök genom sömnmedel m. m. åren 1953—1962 (diagnos nr E 970)

Suicide (incl. attempts) through soporifics (diagnosis No. E 970)

Källa: Sjukhusens årsberättelser och publikationen »Dödsorsaker» (SOS).

År Year	Antalet intagna på sjukhus No. admitted into hospital			Antalet döda på sjukhus No. dead in hospital			Döda enligt statistiska central- byråns statistik (på sjukhus och i övrigt) Dead according to Cen- tral Bureau of Statistics (in hospi- tals and elsewhere)		
	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a	män	kvinnor	s:a
1953.....	682	1 163	1 845	34	43	77	102	90	192
1954.....	610	1 116	1 726	25	30	55	82	76	158
1955.....	989	1 428	2 417	25	35	60	105	92	197
1956.....	989	1 519	2 508	24	15	39	134	92	226
1957.....	1 008	1 564	2 572	14	22	36	134	94	228
1958.....	1 197	1 383	2 580	20	20	40	107	103	210
1959.....	1 070	1 564	2 634	24	15	39	129	111	240
1960.....	988	1 528	2 516	28	27	55	121	93	214
1961.....	987	1 780	2 767	16	23	39	108	93	201
1962.....	1 113	1 718	2 831	15	16	31	*143	*104	*247

e. Karies hos sjuåringar

Tab. D 14. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941—1962*Teeth with untreated caries in per cent of total number of permanent teeth in seven year old children*

Källa: Kalenderårsrapporter från tandvårdsinspektörerna.

Landstingsområde, städer	1941	1943	1945	1947	1950	1955	1958	1959	1960	1961	1962
Stockholms stad	—	—	—	—	—	24,1	26,9	24,8	23,4	23,6	22,0
Stockholms län	27,5	23,1	20,9	23,4	25,3	24,0	22,0	21,5	23,7	20,9	21,8
Uppsala län	—	26,4	16,2	18,7	19,0	21,2	20,4	18,9	19,9	18,7	16,4
Södermanlands län	22,7	19,1	16,1	13,0	14,7	19,9	18,0	15,8	16,1	16,0	15,9
Norrköpings stad	—	—	—	—	—	28,3	28,2	25,6	26,6	26,1	25,3
Östergötlands län i övr.	37,9	35,6	35,5	31,8	34,3	34,1	32,3	31,6	29,4	27,3	25,8
Jönköpings län	33,3	20,6	22,0	19,8	28,5	29,0	27,6	28,8	27,7	28,1	27,0
Kronobergs län	29,8	26,6	25,4	25,5	34,5	31,5	23,6	23,6	23,9	25,5	28,2
Kalmar läns norra	24,9	12,7	25,5	14,2	19,6	19,8	24,0	20,1	16,6	25,2	24,0
Kalmar läns södra	—	36,6	29,4	24,5	26,0	30,7	26,0	25,7	26,1	25,8	28,2
Gotlands län	—	—	16,7	21,7	25,7	21,3	21,5	26,8	34,5	30,1	33,3
Blekinge län	—	20,2	13,9	20,6	29,9	35,3	36,9	36,0	36,2	37,6	36,1
Kristianstads län	27,7	28,3	25,3	25,4	32,0	29,8	33,6	34,9	30,8	29,6	26,4
Malmö stad	—	—	—	—	..	36,9	36,3	37,8	36,9	36,8	34,1
Hälsingborgs stad	—	—	—	33,8	35,8	40,0	36,0	35,7	34,1	33,0	31,9
Malmöh. län i övr.	22,7	28,2	30,5	27,5	29,0	32,6	31,9	31,6	31,1	29,5	29,6
Hallands län	51,3	31,9	26,6	28,7	33,2	34,9	33,1	27,6	29,4	28,3	28,8
Göteborgs stad	—	—	—	32,4	33,7	30,4	28,0	26,1	34,8	30,3	30,9
Göteb. o. Boh. l. i övr.	28,4	26,3	27,8	28,2	31,7	30,7	28,9	29,4	27,2	28,7	27,2
Älvsborgs län	31,5	30,2	27,2	33,1	35,5	35,9	32,6	34,1	30,4	28,4	25,1
Skaraborgs län	30,7	37,0	32,8	22,1	31,3	22,2	20,6	24,2	21,5	23,3	18,6
Värmlands län	38,6	35,3	33,6	30,5	33,1	33,8	32,2	33,4	31,7	32,7	32,8
Örebro län	33,9	28,0	25,6	25,7	37,4	34,8	32,4	32,2	30,6	29,4	31,8
Västmanlands län	15,8	13,6	15,9	18,6	17,8	21,5	25,2	23,8	25,9	22,7	23,3
Kopparbergs län	—	—	—	20,2	23,0	20,8	18,2	20,1	20,2	22,3	18,4
Gävle stad	20,8	19,1	19,4	22,7	31,7	25,7	22,6	23,5	21,5	22,8	24,3
Gävle. län i övr.	16,0	26,8	24,6	20,4	24,2	21,5	19,4	19,9	19,7	20,0	19,3
Västernorrlands län ...	—	—	..	33,7	31,7	27,6	24,9	23,8	26,0	25,3	25,3
Jämtlands län	—	39,3	34,7	34,9	32,1	28,1	25,2	28,7	24,6	29,6	28,5
Västerbottens län	33,2	27,3	27,3	25,0	27,2	21,2	23,5	18,9	22,6	21,6	25,3
Norrbottnens län	44,3	19,7	28,1	28,2	29,0	32,0	31,3	31,6	30,3	30,6	28,1
Hela riket (medeltal) ..	29,1	24,3	24,1	25,3	29,3	28,3	27,6	27,1	27,1	26,7	25,7

Tabell D 14

Med aktuell kariesprocent menas antalet permanenta tänder angripna av karies men ej behandlade satta i relation till hela antalet frambrutna, permanenta tänder.

Före 1949 räknades som sjuåringar barnen i folkskolans första klass, men fr.o.m. nämnda år har man gått direkt efter åldern.

Procenttalens växlingar från år till år in-

om samma län kan tänkas delvis sammanhånga med brister i det statistiska materialet.

Det är troligt, att nedgången i riksmålet efter 1950 delvis men icke helt sammanhänger med den alltmer ökade vården av sexåringarnas tänder (jfr 1954 års årgång av denna publikation).

Den aktuella kariesprocenten för sexåringar var vart och ett av åren 1958—1962 resp. 23,9, 23,0, 22,7, 23,4 och 23,8.

f. Förlossningar

Definitionen på *levande född* har fr. o. m. 1960 ändrats till överensstämmelse med den internationella av WHO rekommenderade (MF 1959: 83). Tidigare räknades endast andning som tecken på liv. Nu skall även hänsyn tagas till andra tecken, såsom hjärtslag, pulsationer i navelsträngen och tydliga, spontana rörelser av skelettmuskulaturen. Jämför fotnoter till tabell D 15.

Fr. o. m. år 1952 har definitionen på begreppet fullgången nyfödd ändrats till överensstämmelse med internationell konvention. Tidigare räknades barn, som var minst 47 cm långt eller vägde minst 2 700 g som fullgånget, varvid längden vid skiljaktigt utslag fick avgöra. Nu går gränsen så, att den som väger mer än 2 500 g räknas som fullgången. Efter denna ändring väntar man att finna en minskad frekvens ofullgångna nyfödda enligt årsberättelserna, men så är icke fallet. Tvärt om inträffade på det hela taget en höjning efter 1951. Förklaringen härtill synes ligga i att man tidigare huvudsakligen gått efter längden vid barnens klassificering och att längd- och viktnormerna icke helt motsvarade varandra. (Se denna publikation årgång 1952).

Ett sammandrag av sjukvårdsorganens rapporter om förlösta mödrar och födda barn återges i tabell D 15.

I förlossningsanstaltens årsberättelser ingår bl. a. några uppgifter om amningen, nämligen om modern ammade det nyfödda barnet vid tidpunkten för utskrivningen från anstalten (alltså i allmänhet omkring 7 dagar efter förlossningen) och om mjörken i så fall var tillräcklig. För år 1962 ställde sig en sammanställning av dessa uppgifter sålunda:

		Mödrar som ammat, % <i>Mother giving breastmilk, %</i>		Tillhopa <i>Total</i>
		Mjolk tillräcklig <i>Sufficiently</i>	Mjolk otillräcklig <i>Insufficiently</i>	
Anstaltstyp				
Hospital type	I	82,7	13,5	96,2
»	» II	83,0	15,5	98,5
»	» III	86,4	9,9	96,3
Samtliga anstalter				
All hospitals		82,8	14,1	96,9

Självklart har procentalen uträknats först sedan talet för samtliga mödrar reducerats med hänsyn till dödfödda barn, avlidna barn och avlidna mödrar. Den grupp av mödrar, som uppgifterna gäller, omfattar så reducerad omkring 104 000 fall. Den lilla rest på 3,1 % av icke ammande, som framkommer (100 — 96,9), skulle alltså representera dem, som icke alls haft bröstmjölk, som varit sjuka eller alltför klena eller som icke velat amma.

Av tabell D 15 framgår, att 19 mödrar avlidit i samband med förlossningen, vilket gör 18 dödsfall på 100 000. En översikt av motsvarande tal för varje år 1947—1959 lämnades i årgång 1959 av denna publikation.

**Tab. D 15. Förlossningar och födda barn år 1962 fördelade efter sjukvårds-
område och vårdform**

Deliveries and newborn according to region and type of care

Källa: Sjukhusens och länsläkarnas årsberättelser.

Sjukvårdsområden och vårdform <i>Counties, county boroughs and type of care</i>	Antal barna- föderskor <i>No. of mothers</i>		Antal födda barn ¹ <i>No. of newborn children</i>								
	Hela antalet <i>Total</i>	Fall, då mo- dern avlidit <i>Cases when mother died</i>	Levande födda ² <i>Live births</i>				Dödfödda <i>Stillbirths</i>				Summa födda <i>Total No. of newborn</i>
			Hela antalet <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture³</i>	Avlidna ⁴ <i>Deceased</i>		Hela antalet <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture³</i>	Döda under förlossningen		
					Hela anta- let <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture</i>			Hela antalet <i>Total</i>	Ofull- gångna <i>Prema- ture</i>	
Stockholms stad och län											
Sluten vård	19 210	3	19 180	833	199	136	238	121	63	24	19 418
Öppen vård, staden	22	—	21	—	—	—	1	—	1	—	22
» » , länet	21	—	21	—	1	—	—	—	—	—	21
Uppsala län .. Sluten vård	3 268	2	3 263	131	35	28	43	11	9	1	3 306
» » » Öppen »	3	—	3	1	—	—	—	—	—	—	3
Södermanlands Sluten »	3 327	—	3 316	127	35	25	38	24	18	11	3 354
län Öppen »	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Norrköpings Sluten »	1 709	—	1 703	65	21	15	18	8	9	3	1 721
stad Öppen »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Östergötlands Sluten »	3 096	—	3 082	192	41	32	49	25	15	3	3 131
län i övr. .. Öppen »	9	—	9	—	—	—	—	—	—	—	9
Jönköpings län Sluten »	4 067	1	4 073	188	41	21	54	25	15	2	4 127
» » » Öppen »	9	—	9	—	—	—	—	—	—	—	9
Kronobergs län Sluten »	1 966	—	1 963	99	15	12	31	15	9	—	1 994
» » » Öppen »	8	—	8	—	—	—	—	—	—	—	8
Kalmar läns Sluten »	1 202	—	1 204	67	20	14	11	7	4	2	1 215
norra Öppen »	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	4
Kalmar läns . Sluten »	1 996	—	1 984	90	31	19	33	16	13	3	2 017
södra Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Gotlands län . Sluten »	733	—	736	31	9	6	4	2	1	—	740
» » » Öppen »	48	—	48	1	—	—	—	—	—	—	48
Blekinge län . Sluten »	2 000	—	1 991	89	24	14	27	20	8	5	2 018
» » » Öppen »	5	—	5	—	1	—	—	—	—	—	5
Kristianstads Sluten »	3 677	2	3 667	160	41	29	51	25	13	2	3 718
län Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Malmö stad .. Sluten »	3 355	—	3 339	163	34	27	48	27	9	1	3 387
» » » Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Hälsingborgs Sluten »	1 024	—	1 023	46	7	6	9	3	3	1	1 032
stad Öppen »	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus län i Sluten »	3 914	—	3 903	167	43	28	52	28	19	10	3 955
övrigt Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3

¹ Barn = levande födda och sådana dödfödda, som avlidit efter 28:e havandeskapsveckan (eller vid oviss-
het om tiden mäter minst 35 cm i längd). *Child = all
liveborn and stillborn, after 28th week of gestation.*

² Levande född = nyfödd, som andats eller givit
annat livstecken. *Foetus who has breathed or shown other
evidence of life (= international definition).*

³ Fostrets vikt högst 2 500 g. *Weight of foetus 2 500 g
or less.*

⁴ Beträffande på anstalt födda inom 7 dagar från
födelsen och beträffande övriga 10 dagar. *Within 7 days
from delivery (10 days as regards children not born in
maternity institution).*

⁵ Typ I = Förlossningsavdelning med egen special-
utbildad läkare. *Maternity hospital (department) with a
specialist obstetrician of its own.*

Typ II = Annan förlossningsavdelning än typ I vid
lasarett eller förlossningshem vid sjukstuga. *Other ma-
ternity department at general hospital than type I or
cottage hospital.*

Typ III = Övriga förlossningshem. *Other maternity
institution than type I and II (maternity home).*

Öppen vård = utom förlossningsanstalt under barn-
morskas vård. *Not in maternity institution but under the
care of a midwife.*

Sjukvårdsområden och vårdform <i>Counties, county boroughs and type of care</i>	Antal barna- föderskor <i>No. of mothers</i>		Antal födda barn ¹ <i>No. of newborn children</i>								Summa födda Total <i>No. of newborn</i>
	Hela antalet <i>Total</i>	Fall, då mo- dern avlidit <i>Cases when mother died</i>	Levande födda ² <i>Live births</i>				Dödfödda <i>Stillbirths</i>				
			Hela antalet <i>Total</i>	Ofull- gångna Prema- ture ³	Avlidna ⁴ <i>Deceased</i>		Hela antalet <i>Total</i>	Ofull- gångna Prema- ture ³	Döda under förlossningen		
					Hela anta- let <i>Total</i>	Ofull- gångna Prema- ture			Hela antalet <i>Total</i>	Ofull- gångna Prema- ture	
Hallands län . Sluten vård	2 247	—	2 236	98	27	21	34	17	12	3	2 270
Öppen »	7	—	7	1	—	—	—	—	—	—	7
Göteborgs stad Sluten »	6 261	1	6 268	289	68	40	62	29	18	6	6 330
Öppen »	14	—	14	—	—	—	—	—	—	—	14
Göteborgs o. Sluten »	3 273	3	3 268	105	28	20	34	15	12	5	3 302
Bohusl. i övr. Öppen »	15	—	14	1	—	—	1	—	—	—	15
Älvsborgs län . Sluten »	4 888	—	4 876	206	52	34	68	38	15	4	4 944
Öppen »	5	—	5	—	1	—	—	—	—	—	5
Skaraborgs län Sluten »	3 451	—	3 451	165	41	31	46	24	10	4	3 497
Öppen »	9	—	9	2	—	—	—	—	—	—	9
Värmlands län Sluten »	3 761	1	3 759	181	53	43	57	29	28	10	3 816
Öppen »	9	—	9	—	—	—	—	—	—	—	9
Örebro län ... Sluten »	3 579	—	3 566	154	38	23	48	18	12	2	3 614
Öppen »	7	—	7	—	1	—	—	—	—	—	7
Västmanlands Sluten »	3 573	1	3 555	131	26	19	43	28	9	3	3 598
län Öppen »	17	—	17	—	—	—	—	—	—	—	17
Kopparbergs Sluten »	4 006	1	3 987	171	41	28	58	26	17	5	4 045
län Öppen »	18	—	18	—	—	—	—	—	—	—	18
Gävle stad och Sluten »	4 008	1	3 990	208	38	28	49	20	18	5	4 039
Gävle b. län Öppen »	7	—	7	1	—	—	—	—	—	—	7
Västernorr- Sluten »	3 428	—	3 415	146	38	28	45	21	19	8	3 460
lands län .. Öppen »	58	—	59	4	—	—	—	—	—	—	59
Jämtlands län Sluten »	1 730	—	1 723	78	10	8	27	14	5	3	1 750
Öppen »	45	—	43	2	—	—	2	1	—	—	45
Västerbottens Sluten »	3 452	2	3 436	156	33	28	49	23	17	5	3 485
län Öppen »	6	—	6	4	1	1	1	1	—	—	7
Norrbottnens Sluten »	4 481	1	4 449	206	35	25	71	31	24	10	4 520
län Öppen »	17	—	17	1	1	—	1	1	—	—	18
Summa sluten vård	106 682	19	106 406	4 742	1 124	788	1 397	690	424	141	107 803
Därav anstalt av typ I ⁵	76 377	11	76 198	3 476	846	595	998	504	280	92	77 196
» » » » II ⁶	29 546	8	29 445	1 240	273	189	394	185	143	49	29 839
» » » » III ⁵	759	—	763	26	5	4	5	1	1	—	768
Summa öppen vård	373	—	370	18	6	1	6	3	1	—	376
Totalsumma	107 055	19	106 776	4 760	1 130	789	1 403	693	425	141	108 179

Tabell D 15

Tabellen omfattar förlossningar på anstalt (sluten vård) och utom anstalt, när barnmorska biträdd (öppen vård). Icke redovisat är sålunda endast det lilla antal förlossningar, som skett utom anstalt och utan biträde av barnmorska. Som jämförelse med totalsummorna för födda barn meddelas, att statistiska centralbyrån, som erhåller sina uppgifter genom folkbokföringens organ, samma år preliminärt redovisade 107 158

levande födda och 1 362 dödfödda eller tillhopa 108 520 födda barn.

Förlossningarna procentuellt fördelade efter vårdform Births in percent according to type of care

År Year	Anstalter av typ Maternity clinic, type			Öppen vård Out-patient care	Total
	I	II	III		
1950	45,6	41,4	7,1	5,9	100,0
1955	59,0	33,3	5,3	2,4	100,0
1960	67,3	30,8	1,3	0,6	100,0
1961	70,2	28,2	1,2	0,4	100,0
1962	71,4	27,6	0,7	0,3	100,0

Tab. D 16. Dödfödda och tidigdöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal
Stillborn, early deaths and perinatal mortality etc. Relative figures

Källa: Se tabell D 15

	Antal födda Children born	På 1 000 av antalet födda <i>Per 1 000 children born</i>					
		Död- födda Still- born	Dödf. döda under förlossn. Stillborn during delivery	Döda inom 1 vecka Dead within first week	Perinatal dödlighet <i>Perinatal</i> mortality	Full- gångna <i>Mature</i>	Ofull- gångna <i>Pre- mature</i>
År 1962							
Anstaltstyp <i>Hospital type</i>							
I	77 196	12,9	3,6	11,0	23,9	948,4	51,6
II	29 839	13,2	4,8	9,1	22,4	952,2	47,8
III	768	6,5	1,3	6,5	13,0	964,8	35,2
Öppen vård <i>Not in hospital</i>	376	16,0	2,7	16,0	31,9	944,1	55,9
Summa <i>Total</i>	108 179	13,0	3,9	10,4	23,4	949,6	50,4
Därav fullgångna <i>Mature</i>	102 726	6,9	2,8	3,3	10,2	.	.
ofullgångna <i>Premature</i>	5 453	127,1	25,9	144,7	271,8	.	.
Samtliga födda <i>Total born</i> 1961	105 913	12,9	4,0	11,0	23,9	949,6	50,4
1960	103 255	14,0	4,5	11,7	25,7	949,0	51,0
1955	109 110	17,6	6,5	10,9	28,5	949,7	50,3
1950	117 260	20,6	7,4	11,7	32,3	960,2	39,8

Tabell D 16

Relativtalen har, rad för rad, räknats på antalet födda enligt kolumnen längst till vänster, vilken omfattar både levande och dödfödda. Räknar man på enbart antalet levande födda, som ofta sker vid internationella jämförelser, erhåller man för år 1962: dödfödda 13,1 ‰, döda inom första levnadsveckan 10,6 ‰ och perinatal dödlighet 23,7 ‰.

Den *perinatala dödligheten* utgör här summan av de dödfödda och dem som dött under första levnadsveckan.

Definitionen på »fullgången» ändrades

1952 till överensstämmelse med internationell konvention. Se härom tidigare årgångar av denna publikation, särskilt årgång 1952. Jfr även fotnoterna till tabell D 15.

Definitionen på »levande född» ändrades fr. o. m. år 1960 att överensstämma med internationell konvention, se texten sid. 99. Effekten härav kunde väntas ha blivit en överflyttning av fall från gruppen dödfödda till dem som dött under första levnadsveckan. Så torde också ha skett, men endast i ringa mån (se denna publikation årgång 1960.) Beträffande barnadödligheten i övrigt, se sidan 137.

Tabell D 18

Till tabellens tal kan läggas 43 aborter, som redovisats av distriktsbarnmorskor i öppen vård.

Aborternas klassifikationsnummer anges enligt WHO's internationella gruppering med ett tresiffrigt tal i vänstra kanten och en decimalsiffra i tabellhuvudet.

I andra sifferkolumnen finner man sjukhusens redovisning av under redovisningsåret verkställda abortoperationer på medicinsk eller legal indikation. Man kan icke vänta sig

exakt överensstämmelse med de tal som redovisas i nästa textavsnitt, där de verkställda hänförs till ett annat tidsbegrepp.

Som »annan abort» (decimal 3) har räknats druvbörd, blödning efter abort som ägt rum före intagning på sjukhus, placentalpolyper m. m. Det må tillfogas, att nummer 652.1 inbegriper fall, då graviditetstoxikos spelat in som orsak till havandeskapets avbrytande.

Antalet av s. k. illegala aborter är icke känt. Endast ett fåtal av dessa ingår under decimalsiffrorna 0 och 2. (Jfr SOU 1953: 29.)

Tab. D 17. Förlossningar på anstalt år 1962 fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100 000 barnaföderskor
Births per 100 000 according to marital status, age and birth order (g = married; og = not married)

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Börd- nummer Birth order No.	Under 20 år		20—24 år		25—29 år		30—34 år		35—39 år		40 år och däröver		Summa
	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	
1	4 226	5 271	14 382	2 926	9 788	588	3 390	184	1 183	96	316	37	42 387
2	791	285	8 695	696	10 908	334	6 417	147	2 306	67	535	29	31 210
3	52	19	2 001	141	4 841	177	4 708	111	2 464	67	720	26	15 327
4	2	—	391	25	1 544	86	2 045	76	1 478	58	645	30	6 380
5	—	—	75	5	489	39	817	37	754	45	369	20	2 650
6	—	—	5	1	138	9	294	13	355	16	201	8	1 040
7 och högre	—	—	1	—	55	2	224	13	346	20	333	12	1 006
Summa	5 071	5 575	25 550	3 794	27 763	1 235	17 895	581	8 886	369	3 119	162	100 000

Tabell D 17

Talen visar hur många kvinnor per 100.000 barnaföderskor som framfött sitt första, andra, tredje o.s.v. barn under redovisningsåret. Endast anmälningspliktiga bördor har därvid räknats, d.v.s. levande födda och dödfödda om minst 35 cm längd. Om barn fötts inom eller utom äktenskap har ingen betydelse för ordningsnumret i detta fall. Bland ogifta har inräknats änkor och fränskilda.

Ett sammandrag för 1952 (det första år för vilket uppgifter föreligger), 1961 och 1962 följer.

Det må nämnas, att statistiska centralbyrån i publikationen Befolkningsrörelsen (Sveriges off. stat.) redovisar bördnummer

för barn födda i äktenskap ingångna efter 1950.

	År 1952	1961	1962
Antal bördor med uppgift Cases with information on birth order	96 433	104 143	106 829
Därav i % bördnummer: Thereof (%) birth No.:			
1	39,7	41,4	42,4
2	31,1	31,7	31,2
3	15,9	15,2	15,3
4	7,1	6,6	6,4
5	3,1	2,8	2,7
6	1,4	1,2	1,0
7 el. högre	1,7	1,1	1,0
Summa Total	100,0	100,0	100,0

Tab. D 18. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1962

Abortions (in-patients at hospitals). (Numbering according to international classification)

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Spontana el. ej speci- ficerade .0	Provo- cerade på med. el. leg. indik. .1	Andra provo- cerade .2	Annan abort .3	Summa
650 Utan uppgift om feber el. förgiftning	10 386	2 853	19	226	13 484
651 Med uppgift om feber	449	14	18	40	521
652 » » » förgiftning (ej feber)	14	1	1	2	18
Summa 1962	10 849	2 868	38	268	14 023
» 1961	10 508	2 605	45	326	13 484
» 1960	10 453	2 540	40	289	13 322
» 1955	11 090	4 153	77	408	15 728

g. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar

Abort enligt lagen om avbrytande av havandeskap den 17 juni 1938 (nr 318) med ändring den 17 maj 1946 kan erhållas efter tillstånd antingen av medicinalstyrelsen eller, då fråga icke är om abort på eugeniska indikationer eller icke gäller rättsinkapabla kvinnor, av två läkare (på s. k. tvåläkarutlåtande). Dessutom kan avbrytande av havandeskap i vissa fall ske utan sådant tillstånd, om tiden icke medger dess inhämtande (s. k. nödfall). Lagändringen år 1946 innebar, att förutsättningarna för avbrytande av havandeskap i viss mån utökades, samtidigt som medicinalstyrelsen erhöll större befogenhet att lämna tillstånd. Med rättsinkapabel menas i detta fall, att kvinnan på grund av rubbad själsverksamhet anses sakna förmåga att själv lämna giltigt samtycke till ingreppet.

Ansökan om abort kan inges av kvinnan själv, eller — då hon är rättsinkapabel — även av den som har vårdnaden om henne.

Det statistiska material, som här redovisas, består av uppgifter dels om (1) antalet ansökningar till medicinalstyrelsen om abort, (2) antalet bifallna sådana ansökningar och (3) antalet av dessa som verkställdes, dels (4) uppgifter om aborter som verkställdes på tvåläkarutlåtande och (5) vid nödfall. Det må hänvisas till tabell D 19.

Antalet *ansökningar* om abort, som ställts till *medicinalstyrelsen* vissa år, framgår av följande tablå, vari även de bifallna anges.

År Year	1950	1955	1960	1961	1962
Antal ansökningar <i>Applications for abortion to National Board of Health</i>	6 361	5 694	4 085	4 094	4 257
Därav bifallna <i>Thereof granted, No.</i>	5 149	4 060	2 552	2 664	2 957
Bifallna %	81	71	62	65	69

Tabell D 19

Eugeniska indikationer gäller fall, då abort beviljats emedan det väntade barnet befarats komma att lida av kroppslig eller psykisk sjukdom, psykisk efterblivenhet eller missbildning. De medicinska eller social-medicenska indikationerna avser ofta fall, då kvinnan på grund av sjukdom eller svaghet icke ansetts böra föda barnet eller då dess framfödande och uppfostran förutsetts komma att bli henne övermäktigt. De sjukdomar det här är fråga om är i regel depressioner eller andra psykiska rubbningar, men även kroppssjukdomar förekommer. Den humanitära indikationen tillämpas vanligen då fråga är om brottsligt hävdande, d.v.s. att kvinnan vid graviditetens början ej fyllt 15 år eller att hon utsatts för våldtäkt. »Nödfall» avser aborter som måst göras för att rädda kvinnan från en livshotande sjukdom och tiden icke medgivit inhämtande av tillstånd i vanlig ordning. Specificerade uppgifter om indikatio-

Dödsfall vid abortoperation

Deaths connected with operation for abortion

År Year	Antal No.	‰	Därav vid samtidig sterilisering <i>Thereof cases com- bined with sterili- zation</i>	
			Antal No.	‰
1950	7	1,19	5	3,39
1955	5	1,10	2	1,74
1956	2	0,52	—	—
1957	2	0,59	—	—
1958	—	—	—	—
1959	3	0,98	1	0,97
1960	1	0,36	1	1,04
1961	—	—	—	—
1962	2	0,62	1	1,09

nerna lämnades före 1954 års årgång i denna publikation. För senare år förvaras de i manuskript i medicinalstyrelsen.

Uppgifterna om verkställda aborter hänförs sig före 1959 till rapporter som inkommit till medicinalstyrelsen under resp. år, men

Tab. D 19. Legala aborter 1962

Abortions induced for medical or legal indications

Källa: Till medicinalstyrelsen under redovisningsåret inkomna abortansökningar och motsvarande operationsrapporter; under året inkomna rapporter om operationer på tvålåkarutlåtande och i nödfall.

	Eugenisk indikation <i>Eugenic indication</i>	Medicinsk o. socialmedicinsk indikation <i>Medical and socio-medical indication</i>			Humanitär indikation <i>Humanitary indication</i>	Summa <i>Total</i>	Därav verk- ställda <i>Number operated</i>
		Sjukdom <i>Disease</i>	Svaghet <i>Weakness</i>	Förutsedd svaghet <i>Antici- pated weakness</i>			
Av medicinalstyrelsen beviljade an- sökningar <i>Applications granted by the National Board of Health</i>	14	1 017	1 680	163	83	2 957	2 772
Gifta <i>Married</i>	7	613	1 061	85	1	1 767	1 645
Förut gifta <i>Widowed or divorced</i> ..	2	145	198	9	1	355	336
Ogifta <i>Single</i>	5	259	421	69	81	835	791
Ålder <i>Age</i>							
—14 år	—	2	—	—	73	75	72
15—19 »	2	62	205	48	3	320	303
20—24 »	3	164	235	31	3	436	415
25—29 »	2	206	351	34	2	595	568
30—34 »	3	235	343	24	1	606	558
35—39 »	3	215	290	17	—	525	482
40—44 »	1	116	221	7	1	346	325
45— »	—	17	35	2	—	54	49
Antal föregående förlossningar (exkl. aborter) <i>Number of earlier deliveries</i>							
0	5	199	260	57	79	600	568
1	1	193	209	28	4	435	407
2	4	248	270	38	—	560	525
3	3	195	344	22	—	564	530
4	1	105	279	10	—	395	369
5	—	48	168	4	—	220	205
6	—	16	90	2	—	108	102
7	—	7	39	—	—	46	39
8	—	3	9	—	—	12	11
9 o. fler	—	3	12	2	—	17	16
Verkställda aborter <i>No. operated</i> ..	12	1 267	1 675	162	89	.	3 205
Efter av medicinalstyrelsen bevil- jade ansökningar <i>Granted by the National Board of Health</i>	12	948	1 581	151	80	.	2 772
Efter tillstånd av två läkare <i>With authorization of two physicians</i> ..	—	317	94	11	9	.	431
Nödfall <i>Emergency</i>	—	2	—	—	—	.	2

1959 infördes den ändringen beträffande operationer med medicinalstyrelsens tillstånd, att talen gäller verkställda aborter av de under redovisningsåret bifallna ansökningarna, vare sig de verkställdes under året eller senare.

För dödsfall i samband med abort gäller vidstående serie, i vilken dödsfall vid kombinerad abort-steriliseringsoperation anges separat. (Promilletalen anger i sistnämnda fall relationen till antalet abort-steriliseringsoperationer.)

Det är vanligt, att ansökan om abort åtföljes av ansökan om sterilisering. En specialundersökning för år 1960 visade, att det då var 1 222 dubbelansökningar (av totalt 4 085 abortansökningar). I ett fåtal fall ställer emellertid medicinalstyrelsen sterilisering som villkor för aborts erhållande. Indikationen är alltid eugenisk i sistnämnda fall. Antalet fr. o. m. år 1959 av dylika villkorliga aborter framgår av följande tablå, där också indikationens art specificerats.

År	1959	1960	1961	1962
Antalet aborter beviljade av medicinalstyrelsen med sterilisering som villkor	36	7	7	1
Därav med indikationen:				
Psyisk sjukdom	8	—	—	—
Psyisk efterblivenhet	21	5	7	1
Epilepsi	1	—	—	—
Svår kroppslig sjukdom	6	2	—	—
Antal av ovanstående, som verkstälts	28	7	5	1

För 185 av de 2 957 kvinnor, som av medicinalstyrelsen år 1962 beviljats legal abort, har sådan icke ägt rum, nämligen: Sökanden har ångrat sig 83 fall; spontanabort 73 fall; ej gravid 8 fall; illegal abort 1 fall; okänd anledning 20 fall.

Av de 3 205 *verkställda* aborter, som redovisas i tabell D 19, gällde 915 sådana, där sterilisering också utförts (efter ansökan eller till följd av att den ställts som villkor för aborten).

Steriliseringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 23 maj 1941 (nr 282) om sterilisering. Liksom i fråga om aborter kan ingreppet utföras antingen efter tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare och dessutom i s. k. nödfall av en läkare. Ansökan om sterilisering kan inges av vederbörande själv eller — om denne är rättsinkapabel — även av den som har vårdnaden om honom eller henne. Sterilisering kan föreskrivas av medicinalstyrelsen utan särskild ansökan, nämligen då den ställs som villkor för abort och i samband med dispens för äktenskap, där endera eller bägge makarna lider av ärftlig, psykisk rubbning.

	1950	1955	1960	1961	1962
Antal ansökningar till medicinalstyrelsen om sterilisering <i>Applications to National Board of Health..</i>	2 168	1 848	2 065	2 143	2 009
Därav bifallna <i>Granted</i>	2 015	1 668	1 895	1 929	1 808
Bifallna %	93	90	92	90	90

De beviljade ansökningarna fördelade sig på kön och indikationer m. m. som framgår av tabell D 20. Där anges också hela antalet verkställda steriliseringar. Ett dödsfall i samband med sterilisering inrapporterades för år 1962 (se tablå i kommentaren till tabell D 19).

Kastreringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 24 mars 1944 (nr 133) om kastrering. Ingreppet kan verkställas antingen med tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare.

Under år 1962 inkom till medicinalstyrelsen 9 ansökningar om kastrering, av vilka 6 bifölls och 3 avslogs. Antalet under år 1962 inkomna berättelser om verkställda kastreringar var 8, av vilka ingen på tvåläkarintyg. Samtliga gällde män.

Tabell D 20

Beträffande indikationernas innebörd gäller i stort sett detsamma som för aborterna enligt kommentaren till tabell D 19. Dock bör

observeras, att med social indikation avses fall, då vederbörande på grund av psykisk sjukdom, psykisk efterblivenhet eller annan rubbning av själsvetsamheten eller på grund

Tab. D 20. Legala steriliseringar år 1962 *Sterilizations*

Källa: Av medicinalstyrelsen under redovisningsåret beviljade ansökningar och motsvarande operationsrapporter; under året inkomna rapporter om operationer på tvåläkarintyg och i nödfall.

	Eugenisk indikation <i>Eugenic indication</i>		Social indikation <i>Social indication</i>		Medicinsk indikation, kvinnor <i>Medical indication, females</i>	Summa <i>Total</i>	Därav verkställda <i>Operated</i>	
	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>			Hela antalet <i>Total</i>	Män <i>Males</i>
Av medicinalstyrelsen beviljade ansökningar <i>Applications granted by the National Board of Health</i>	13	30	32	78	1 655	1 808	1 561	35
Gifta <i>Married</i>	4	13	5	21	1 404	1 447	1 244	6
Förut gifta <i>Widowed or divorced</i>	—	2	1	10	156	169	147	1
Ogifta <i>Single</i>	9	15	26	47	95	192	170	28
Ålder <i>Age</i>								
—14 år	—	—	—	—	—	—	—	—
15—19 »	3	3	4	—	8	27	23	4
20—24 »	2	10	10	26	32	80	68	10
25—29 »	—	3	8	23	202	236	216	7
30—34 »	3	8	6	12	489	518	453	7
35—39 »	4	4	4	7	552	571	483	7
40—44 »	—	2	—	1	334	337	289	—
45— »	1	—	—	—	38	39	29	—
Antal genomgångna förlösningsningar <i>No. of earlier deliveries</i>								
0	—	14	—	32	56	147	126	—
1	—	1	—	11	84	96	88	—
2	—	5	—	12	202	219	187	—
3	—	6	—	7	347	360	309	—
4	—	2	—	10	366	378	332	—
5	—	—	—	4	234	288	254	—
6	—	2	—	2	162	166	150	—
7	—	—	—	—	78	78	65	—
8	—	—	—	—	34	34	23	—
9 o. fler	—	—	—	—	42	42	27	—
Verkställda steriliseringar <i>Performed sterilizations</i>	7	26	28	66	1 558	—	1 685	35
Beviljade av medicinalstyrelsen <i>Granted by the National Board of Health</i>	7	26	28	66	1 434	—	1 561	35
Efter tillstånd av två läkare <i>With authorization of two physicians</i>	—	—	—	—	119	—	119	—
Nödfall <i>Emergency</i>	—	—	—	—	5	—	5	—

av asocialt levnadssätt anses vara uppenbart olämplig att handha vårdnaden om barn. »Social indikation» har alltså här en annan innebörd än i uttrycket social-medicinsk indikation då fråga är om legal abort. I det senare fallet gäller det ju kvinnor, vilkas sociala förhållanden (arbetsbörda m. m.) i kombination med deras hälsotillstånd gör att

de icke anses böra föda sitt barn. — I manuskript hos medicinalstyrelsen förvaras detaljerad förteckning över diagnoser på sjukdomstillstånd som varit anledning till bifall till sterilisering.

Begreppet »verkställd sterilisering» ändrades fr. o. m. år 1959 på samma sätt som beskrivits angående aborter under tabell D 19.

Här följer en sammanställning av under senare år av medicinalstyrelsen beviljade kastreringar med uppgift om indikationen.

År	1957	1958	1959	1960	1961	1962
Indikation:						
Kriminalpolitisk	2	4	1	10	1	3
Humanitär	1	2	5	2	4	—
Kriminalpolitisk + humanitär	7	8	6	1	3	3
Summa	10	14	12	13	8	6

I samtliga ovanstående fall gällde det män.

h. Psykiska sjukdomar

Befintliga patienter, vårdformer. I genomsnitt per dag befann sig under år 1962 omkring 33 000 patienter på anstalt för mentalsjukvård (de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna ej medräknade) (tabell A 13) därav 64 % på statliga mentalsjukhus, 16 % på de tre storstädernas och 20 % på vårdhem m. m. I dessa tal har försöksutskrivna eller i familjevård utplacerade icke medräknats.

I bilaga 2 lämnas också en översikt av det befintliga (= på sjukhus inskrivna) klientelet vid slutet av år 1962 enligt sjukhusens årsberättelser och i följande tablå visas förhållandena under de senaste åren, vad angår statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka.

	1950	1955	1958	1959	1960	1961	1962
Befintliga vid statens mental-							
sjukhus den 31/12 Patients on							
31/12 in mental hospitals of the							
State							
Antal No.	27 653	30 758	31 341	31 021	31 145	29 862	29 794
Därav i % In per cent							
I familjevård In foster homes	2,2	2,3	2,6	2,8	2,8	2,8	3,0
Försöksutskrivna Released							
on probation	22,7	27,1	28,9	28,7	29,4	28,2	28,8

I tabell D 22 ges en översikt av patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1962.

Från 1 januari 1962 skall statens och storstädernas mentalsjukhus och lasarettskliniker för vuxenpsykiatri till medicinalstyrelsen insända uppgifter på s. k. liggarkort över utskrivna patienter. Dessutom skall vid varje årsskifte för inventering av patientbeståndet liggarkort över då inneliggande patienter insändas.

Liggarkort uppgöres för varje patient och vårdtillfälle och innehåller uppgifter om diagnoser, födelseid, kön, födelseort, allmän försäkringskassa, in- och utskrivningsdata m. m. (dock icke patientens namn). Som utskriven patient skall i denna redovisning betraktas jämväl försöksutskrivna på obegränsad tid, medan försöksutskrivning med tidsbegränsning och med karaktär av permission skall anses som del av fortlöpande vårdperiod.

Med de sålunda inskickade uppgifterna på liggarkortet avser medicinalstyrelsen att få till stånd en förbättrad statistik över mentala sjukdomar. Det är klart, att det

första året, när varken sjukhusen eller medicinalstyrelsen har erfarenhet av det nya redovisningssystemet, förekommer brister utöver dem, som är betingade av sjukhusens olika praxis i skilda hänseenden, t. ex. i den medicinska nomenklaturen. För klassifikationen av diagnoserna har använts WHO's internationella, som något förenklat av medicinalstyrelsen. En svårighet föreligger däri, att medicinalstyrelsen icke har möjlighet skilja på personer och vårdtillfällen, då varje identifieringsgrund (även födelsenumret) saknas i primärmaterialen. Denna statistik har därför måst byggas på *vårdtillfällen* och icke på personer. Om en och samma patient vårdas t. ex. fyra gånger under ett år, blir han också redovisad fyra gånger, vilket naturligtvis är missvisande.

På medicinalstyrelsen blir uppgifterna på liggarkorten bearbetade med hjälp av datamaskiner och sammanställningar produceras, som skall visa dels frekvensen av mentala sjukdomar, dels vårdtidens längd för olika diagnoser, åldrar och kön m. m.

Tre olika komplex av tabeller kommer att tillverkas, nämligen avseende intagna, utskrivna och den 31 december befintliga. Resultaten torde komma att redovisas i en särskild publikation. En sammanfattning av huvuddiagnoserna för utskrivna patienter (vårdtillfällen) och de den 31 december befintliga patienterna ges i tabell D 21. För utskrivna anges även förstagångsfallen, dvs. sådana patienter, som utskrivits efter första intagningen på mentalsjukhus eller psykiatrisk klinik i sitt liv. Förstagångsfallen är intressanta bl. a. ur den synpunkten, att det här är fråga om personer och icke vårdtillfällen. I denna tabell är sådana patienter, som förflyttats från ett sjukhus till ett annat medräknade bland de utskrivna. För andra tabeller som kommer att framställas på detta material skall sådana patienter uteslutas. Medicinalstyrelsen har vid granskningen av materialet i stort sett godtagit sjukhusens diagnoser i fråga om huvud- och bidiagnos, men om en psykos (klassifikationsnummer 300—309 osv.) satts som bidiagnos och huvuddiagnos är annat tillstånd än psykos har psykos flyttats upp till huvuddiagnos. En del somatiska sjukdomar, sådana som klassifikationsnummer 334, 353, 355 och 781 har godtagits som huvuddiagnoser, medan andra sammanslagits till en grupp, »observationsfall».

Tab. D 21. Utskrivningar och vid årets slut befintliga patienter vid statens och storstad
Discharges and hospital population at end of year (mental hospitals and psychiatric clinics
 Källa: Medicinalstyrelsens mentalstatistik.

Nr i WHO's statistiska klassifikation No. in international classification	Diagnos <i>Diagnosis</i>	Utskrivningar år 1962 <i>Discharges</i>					
		Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>					
		Män <i>Males</i>	Kvinnor <i>Females</i>	Kön okänt <i>Sex unknown</i>	Summa <i>Total</i>	Därav 1:a gångsfall ¹ <i>Thereof 1:st admissions</i>	Döda M+Kv <i>Deaths</i>
025, 026 083	Dementia paralytica	25	14	—	39	7	5
	Psychosis postencephalitica, Alterationes personae postence- phaliticae	41	48	1	90	21	9
300	Schizophrenia (dementia praecox)	3 495	3 840	30	7 365	1 306	485
301	Psychosis mani-depressiva	1 436	2 896	6	4 338	734	112
302	Melancholia involutivis	100	330	—	430	141	9
303	Paranoia et status paranoicus...	222	362	2	586	224	18
304	Psychosis senilis	875	1 139	3	2 017	1 438	1 200
305	» praesenilis	327	511	2	840	238	122
306	» cum arteriosclerosi ce- rebri	527	516	3	1 046	737	595
307	» alcoholica	1 120	92	—	1 212	506	18
308	» ex alia causa indicabili	933	740	9	1 682	576	152
309	Psychoses aliae s. non definitae..	311	270	—	581	238	22
310	Reactio angoris	133	191	1	325	119	3
311	» hysterica	69	233	—	302	101	3
312	» phobica	26	52	—	78	33	—
313	» obsessiva-compulsiva ..	74	125	—	199	57	2
314	» neurotico-depressiva ...	2 096	2 906	9	5 011	2 297	35
	Psychoneurosis cum symptoma- tibus						
315	systematis circu- lationis	31	33	—	64	29	1
316	systematis diges- tionis	28	40	—	68	35	1
317	organorum alio- rum	56	80	—	136	77	4
318	Casus psychoneurotici	319	517	5	841	348	5
320	Persona pathologica	1 444	558	11	2 013	401	25
321	» immatura	153	103	1	257	108	2
322	Alcoholismus	3 151	197	4	3 352	1 202	8
323	Abusus alii	190	144	—	334	70	3
324	Habitus abnormis infantum....	2	1	—	3	1	—
325	Defectus mentales	321	295	4	620	202	31
326	Alii casus characteris, habitus etc.	62	56	—	118	37	2
334	Arteriosclerosis cerebri etc.....	29	26	—	55	30	16
353	Epilepsia	11	7	—	18	10	2
355	Atrophia cerebri etc.	13	15	—	28	17	16
688	Psychosis puerperarum	—	60	—	60	34	—
781	Encephalopathia traumatica ...	24	1	—	25	8	—
—	Diverse <i>Sundry</i> (observationsfall m. m. utan psykiatrisk huvud- diagnos) (diagnosnr: 223, 230, 232, 330, 331, 332, 333, 345, 793 m. fl.)	169	65	11	245	152	14
	Summa <i>Total</i>	17 813	16 463	102	34 378	11 534	2 920
	Uppgift om dignos saknas <i>No in- formation</i>	56	50	—	106	37	2

¹ Med förstagångsfall menas sådana patienter som utskrivits efter första intagningen i sitt liv, alltså icke efter

ernas mentalsjukhus och psykiatriska kliniker vid lasarett år 1962 fördelade efter diagnos
at general hospitals) according to diagnoses

						Den 31/12 befintliga Hospital population							
Psykiatriska kliniker Psychiatric clinics						Mentalsjukhus				Psykiatriska kliniker			
Män Males	Kvinnor Females	Kön okänt Sex unknown	Summa Total	Därav l:a gångsfall ¹ Thereof 1:st admissions	Döda M+Kv Deaths	Män Males	Kvinnor Females	Kön okänt Sex unknown	Summa Total	Män Males	Kvinnor Females	Kön okänt Sex unknown	Summa Total
1	—	—	1	1	—	95	48	—	143	—	—	—	—
15	14	—	29	13	—	47	44	—	91	2	1	—	3
281	360	3	644	247	1	8 521	7 026	45	15 592	27	41	—	68
660	974	9	1 643	591	5	501	859	3	1 363	65	100	1	166
59	106	1	166	77	1	22	104	—	126	6	7	—	13
74	117	2	193	103	—	83	142	—	225	9	11	—	20
59	75	—	134	83	1	834	1 454	6	2 294	6	16	—	22
49	48	—	97	45	1	247	558	3	808	6	2	—	8
24	34	—	58	44	—	298	426	1	725	1	6	—	7
154	10	2	166	83	2	197	18	—	215	8	—	—	8
98	144	1	243	131	—	673	436	7	1 116	7	11	—	18
70	101	2	173	97	1	76	83	1	160	6	11	—	17
152	328	2	482	241	—	22	30	1	53	8	25	—	33
71	251	—	322	203	1	9	51	—	60	8	25	—	33
42	110	1	153	79	—	3	13	—	16	4	12	—	16
67	107	—	174	70	—	15	29	—	44	10	18	—	28
1 401	2 193	18	3 612	2 129	3	320	380	3	703	136	211	3	350
21	26	—	47	26	—	13	2	—	15	3	1	—	4
19	38	—	57	35	—	2	8	—	10	1	2	—	3
34	36	—	70	52	—	7	11	—	18	5	5	—	10
535	832	7	1 374	835	2	50	92	1	143	53	98	1	152
192	129	1	322	152	—	689	225	3	917	9	13	—	22
108	177	1	286	162	—	50	38	—	88	7	18	—	25
1 228	83	12	1 323	491	—	415	45	1	461	73	8	—	81
70	71	—	141	64	—	33	14	—	47	6	10	—	16
3	4	—	7	6	—	—	2	—	2	—	—	—	—
40	65	2	107	68	—	533	456	3	992	4	4	—	8
53	75	—	128	80	—	23	8	—	31	5	4	—	9
6	8	—	14	11	—	9	9	—	18	—	—	—	—
2	13	—	15	7	—	6	3	—	9	—	1	—	1
10	3	—	13	10	—	7	6	—	13	—	1	—	1
—	43	—	43	28	—	—	10	—	10	—	4	—	4
45	11	—	56	35	—	5	2	—	7	5	1	—	6
177	301	3	481	344	—	20	15	1	36	10	18	—	28
5 820	6 887	67	12 774	6 643	18	13 825	12 647	79	26 551	490	685	5	1 180
519	596	1	1 116	636	—	31	41	—	72	—	—	—	—

första intagningen för året.

Tab. D 22. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1962 *Patients and beds in mental hosp. and nursing homes. Average per day*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Statens mental- sjukhus <i>State mental hospitals</i>		Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hosp. of the three largest cities</i>		Sjukhem för lätt- skötta m. m. <i>Mental nursing homes etc.</i>		Summa <i>Total</i>		Expektanter <i>Patients on waiting lists</i>	
	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Statens mental- sjukhus	Storstä- dernas sjukhus
1945	19 972	16 950	5 049	4 774	4 708	4 953	29 729	26 677	1 698	96
1946	20 209	17 035	5 166	4 751	4 848	4 896	30 223	26 682	1 804	95
1947	20 353	17 176	5 116	4 797	4 804	5 005	30 273	26 978	1 796	123
1948	20 481	17 372	5 169	4 876	4 796	5 059	30 446	27 307	1 565	142
1949	20 675	17 662	5 242	4 917	4 971	5 113	30 888	27 692	1 387	148
1950	20 852	17 959	5 160	4 916	5 123	5 256	31 135	28 131	1 386	165
1951	21 085	18 293	5 137	4 944	5 038	5 250	31 260	28 487	1 425	168
1952	21 387	18 475	5 162	5 013	4 991	5 298	31 540	28 786	1 530	180
1953	21 603	18 468	5 246	5 073	5 300	5 444	32 149	28 985	1 650	216
1954	21 508	18 585	5 270	5 095	5 438	5 623	32 216	29 303	1 598	323
1955	21 915	18 733	5 339	5 153	5 594	5 827	32 848	29 713	1 520	432
1956	21 686	19 041	5 382	5 260	5 852	6 134	32 920	30 435	1 491	488
1957	22 422	19 684	5 365	5 322	6 001	6 334	33 788	31 340	1 413	524
1958	21 846	20 360	5 322	5 331	6 019	6 311	33 187	32 002	1 158	625
1959	21 823	20 828	5 180	5 401	6 043	6 368	33 046	32 597	885	455
1960	21 637	20 928	5 194	5 520	6 199	6 472	33 030	32 920	841	179
1961	21 559	21 211	5 222	5 576	5 775	6 705	32 556	33 492	816	176
1962	21 422	21 551	5 189	5 554	6 397	6 722	33 008	33 827	719	194

Tabell D 22

Tabellen belyser frågan, huruvida man i Sverige liksom i flera andra länder, såsom England och Förenta staterna, kan märka en nedgång i mentalsjukhusens beläggning från omkring år 1955. Vår tabell antyder, att de svenska mentalsjukhusens klientel (»the mental hospital population») icke kulminerade år 1955. Detta skedde däremot möjligen år 1957. Minskningen av expektantlistorna torde få anses bestyrka, att trycket på den slutna vården avtagit, även om dessa uppgifter är erkänt nyckfulla. Samtidigt har vårdplatserna fortsatt att ökas. Den lilla ökningen från 1961 till 1962 i totalantalet patienter faller helt på sjukhemmens del.

Bland orsakerna till den förbättrade situationen brukar anföras, att nya behandlingsmetoder (viss medicinerings) gjort det möjligt vårda patienter i öppen vård, som tidigare måste tagas in på sjukhus, att kortare vårdperioder kommit att tillämpas i andra fall och att de psykiatriska lasarettssjukhusens tillväxt avlastat mentalsjukhusen. Vad sistnämnda argument beträffar, betyder

ökningen i klinikernas sammanlagda beläggning från 1957 till 1962 dock icke, att den hospitaliserade befolkningen skulle ha ökats, om klinikerna räknas med. Detta framgår av uppgiften, att lasarettssjukhusen för vuxenpsykiatri 1957 hyste 818 patienter i medeltal per dag mot 1 329 år 1962, innebärande en ökning med 511.

Vad ovan sagts gäller *beläggningen* på sjukhusen, icke antalet intagningar. Dessa har ökats under hela perioden.

Gruppen »sjukhem för lättskötta» psykiskt sjuka inbegriper även de små kommunala mentalsjukhusen. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna har av tekniska skäl måst medtagas bland de statliga mentalsjukhusen. Den lilla gruppen skolhem för psykopatiska och nervösa barn har alls icke medtagits.

Observera, att alla talen gäller *medelantal* under året. Härav förklaras de skillnader, som kan iakttas vid jämförelse med tabellerna A 4, A 13 och bilaga 2. Antalet i medeltal per dag vårdade patienter har erhållits genom division av vård dagarna med 365 (366).

KAP. E

FRÅN NÄMNDENS FÖR INTERNATIONELLA HÄLSO-
VÅRDSÄRENDEN VERKSAMHET

Internationella hälsovårdsfrågor handhas sedan november 1952 av nämnden för internationella hälsovårdsärenden (NIH). Ordförande under år 1962 var generaldirektören för medicinalstyrelsen.

Världshälsovårdsorganisationen (WHO) och särskilt dess Europa-kontor i Köpenhamn fortsatte att utveckla den del av sitt program, som består i internationella kurser, seminarier och konferenser. Sverige hade tillfälle utse deltagare i:

Seminarium i Aten »on Mental Health and the Family», i Grekland och Jugoslavien »on Public Health Administration» och i Bryssel »for Sanitary Engineers»;

konferens i Karlovy-Vary »on Tb Control», i Köpenhamn »on Vital and Health Statistics», i Düsseldorf »on Public Health Aspects of Protection against Ionizing Radiation», i Genève »on Medicine and Public Health in the Arctic and Antarctic» och i Genève »on Food Standards»;

symposium i Genève »on the Teaching of Statistics to undergraduate medical students in Europe» och i Amsterdam »on Hospital and Domiciliary Care»;

kurs i Cincinnati »on Surveys for Radionuclides in Foods» och

möte i Köpenhamn »for studies on the accuracy and comparability of statistics of causes of death».

WHO har på förslag av nämnden utdelat stipendier till följande personer:

tre läkare för deltagande i kurser i London, en i allmän hälsovård, en i cardiologi och en i hälsovårdsstatistik;

en sjuksköterska för studier i Amerikas förenta stater av allmän hälsovårdsadministration och -utbildning;

en veterinär för studier i Storbritannien i epidemiologi och hygien;

två sjukgymnaster för studier i Storbritannien, den ena av proprioceptiv neuromuskulär faciliteringsteknik och den andra av rehabilitering av kroppsskador, bioteknologi och andningsteknik i samband därmed;

en tandläkare för studier i Storbritannien, Norge och Danmark av behandlingen av barn med läpp- och gomdefekter och

en apotekare för studier i Amerikas förenta stater av läkemedelsanalys.

Nämnden har vidare ingivit förslag till Europarådet rörande stipendier på den allmänna hälsovårdens område. Europarådet har därefter utdelat stipendier till:

tre läkare för studier en i Frankrike, Nederländerna, Schweiz och Västtyskland av behandlingen av avfallsprodukter från avloppsrensningsanläggningar och användningen av dem såsom jordförbättringsmedel, en i Västtyskland och Österrike av omgivningshygien i samband med atomreaktorer och en i Frankrike, Norge och Västtyskland av stereotaxis-teknik vid neurokirurgi;

en sjuksköterska för studier i Schweiz av utbildningen av sjuksköterskor i mentalvård;

en sjukhusdirektör för studier i Storbritannien av sjukhusadministration och

tre kuratorer för studier, en i Nederländerna och Österrike av modern åldersvård, en i Österrike av problem i samband med självmordsförsök och en i Storbritannien för kurs vid Institute for Almoners i London.

Under året har cirka 85 WHO-stipendiater från ett trettiootal länder representerande samtliga världsdelar besökt Sverige för studier inom skilda delar av hälso- och sjukvården. Studiebesöken har planlagts och organiserats av nämndens kansli och stipendiaterna har fullgjort sina studier på vetenskapliga institutioner, på olika sjukhus i landet, hos tjänsteläkare och distriktssköterskor och inom andra grenar av samhällets medicinska och sociala verksamhet. Dessutom har studieprogram ordnats för över hundra andra besökare från ett trettiootal olika länder. Ett tjugotal av dessa besökare hade stipendier från Europarådet.

Nämnden har med ordföranden och tre ledamöter varit representerad vid femtonde världshälsovårdsförsamlingen i Genève i maj, med ordföranden vid WHO:s regionalmöte för Europa i Warszawa i september och med en ledamot vid sammanträde i Strassburg i juni med expertkommittén inom Europarådet för hälsovårdsfrågor.

B I L A G O R

Bilaga 1. Annex 1.

Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform, med
Beds in somatic hospitals according to type of care, with individual data for the

Vårdform Type of care	Summa kroppssjukhus Total somatic hospitals	Total- summa lasarett Total (general hospitals)	1. Undervisningslasarett				
			Summa grupp 1	Karolinska sjukhuset, Sthlm ¹	Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus	Serafinerlasarettet, Stockholm ¹	
Huvudman							
Kategori Responsible authority						S	F
Länshövsten County, county borough						—	A
Kliniker med egen specialläkare Clinics with a specialist doctor of its own	47 986	39 895	10 025	1 718	158		S
1 Invärtes medicin Internal medicine	9 548	9 472	1 450	(†)180	—	(†)149	
2 Medicinsk barnsjukvård Pediatrics (non-surgical)	2 437	2 437	716	(†)116	68	—	
3 Medicinsk lungsjukvård Non-surgical pulmonary diseases	4 534	1 002	387	(†)130	—	—	
4 Epidemivård Epidemic care and similar	3 224	1 458	164	—	—	—	
5 Reumatologi Rheumatology	1 316	515	265	†73	—	—	
6 Hud- o. könssjukdomar Dermato-venereology	750	750	456	(†)159	—	—	
7 Neurologi Neurology	328	328	247	—	—	(†)71	
8 Allergologi Allergy	125	125	30	—	—	—	
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kroppssjuka Geriatrics and care of chronic sick	2 681	1 702	233	—	—	—	
10 Psykiatri (vuxen) Psychiatry (adult)	1 640	1 640	556	†109	—	—	
11 Barn- o. ungdomspsykiatri Child and adolescent psychiatry	253	253	110	(†)13	20	—	
12 Kirurgi Surgery	10 423	10 320	1 579	(†)169	—	(†)169	
13 Barnkirurgi Child surgery	277	277	255	(†)67	70	—	
14 Ortopedi Orthopedics	2 023	1 189	482	—	—	—	
15 Neurokirurgi Neurosurgery	236	236	199	—	—	(†)78	
16 Thoraxkirurgi Thoracic surgery	255	255	255	(†)95	—	—	
17 Plastikkirurgi Plastic surgery	177	177	151	†54	—	—	
18 Urologi Urology	93	93	93	†44	—	—	
19 Obstetrik Obstetrics	2 292	2 292	568	(†)88	—	—	
20 Gynekologi Gynecology	2 025	2 025	493	(†)66	—	—	
21 Ögonsjukdomar Ophthalmology	878	878	246	(†)57	—	—	
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar Otorhino-laryngology	1 483	1 483	385	(†)89	—	—	
23 Rehabilitering Rehabilitation	57	57	10	—	—	—	
24 Radiologi Radiology	641	641	449	(†)149	—	—	
25 Övriga kliniker Other clinics	290	290	246	†60	—	—	
Annan sluten vård Other departments	24 319	5 542	150	—	—	—	
26 Lasarettsvård o. liknande General hosp. care and similar	4 730	2 045	150	—	—	—	
27 Lungtuberkulos Care of pulmonary TB	71	—	—	—	—	—	
28 Epidemivård Epidemic care	261	65	—	—	—	—	
29 Förlösningsvård Maternity care	1 180	858	—	—	—	—	
30 Vård av långvarigt kroppssjuka Care of chronic sick	17 755	2 574	—	—	—	—	
31 Lättskötta psykiskt sjuka Light mental cases	322	—	—	—	—	—	
Summa Total	72 305	45 437	10 175	1 718	158	467	

† Rikspatser.

(†) Rikspatser ingår.

¹ Avser den 30/6.² Inkluderar endokrinologisk

avdelning på 14 vårdplatser.

³ Riksförsäkringsverkets avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.⁴ Medicinsk klinik med företrädare för allergologiska fall.⁵ Inkluderar handkirurgisk avdelning på 24 vårdplatser.

individuella uppgifter för de delade lasaretten den 31/12 1962
specialized general hospitals on 31st December 1962

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Teaching hospitals						2. Övriga delade lasarett i städer utom landsting (exkl. speciallasarett) Other specialized general hospitals in county boroughs						
Akademiska sjukhuset, Uppsala ¹	Lunds lasarett	Allmänna sjukhuset, Malmö	Göteborgs barnsjukhus	Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg	Umeå lasarett	Summa grupp 2	Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm	S:t Eriks sjukhus, Stockholm	S:t Görans sjukhus, Stockholm	Södersjukhuset, Stockholm	Norrköpings lasarett	Hälsingborgs lasarett
S C	L M	U MM	U OG	U OG	L AC		U A	U A	U A	U A	U EN	U MH
1 059	1 587	1 544	254	2 312	926	5 272	717	611	1 066	1 587	831	460
144	128	181	—	518	150	1 389	212	362	248	327	91	149
79	139	120	119	—	75	207	—	—	—	98	61	48
86	66	105	—	—	—	137	—	—	137	—	—	—
—	90	—	—	—	74	87	—	—	—	—	87	—
—	³ †132	—	—	—	³ †60	26	—	—	—	—	³ †26	—
25	40	74	—	132	26	162	—	—	96	66	—	—
25	58	—	—	69	24	68	—	—	—	68	—	—
—	—	—	—	30	—	95	—	—	495	—	—	—
—	—	233	—	—	—	602	—	—	97	268	237	—
†99	†105	109	—	88	46	204	—	—	81	84	39	—
†36	—	10	17	—	14	—	—	—	—	—	—	—
164	140	⁵ 264	—	⁵ 521	152	1 100	233	148	168	273	124	154
—	—	—	118	—	—	22	—	—	—	22	—	—
40	⁷ (†)136	156	—	93	57	208	—	—	118	62	28	—
—	61	—	—	60	—	37	—	—	—	37	—	—
47	50	39	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—
35	—	—	—	47	15	26	—	—	26	—	—	—
—	49	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
77	⁸ 73	78	—	207	45	349	96	30	—	137	47	39
88	⁸ 73	74	—	147	45	271	83	71	—	41	36	40
30	49	30	—	50	30	61	27	—	—	19	15	—
58	60	48	—	70	60	193	66	—	—	57	40	30
—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26	80	23	—	118	53	28	—	—	—	28	—	—
—	¹⁰ 48	—	—	¹¹ 138	—	—	—	—	—	—	—	—
—	11	66	—	73	—	22	—	—	—	22	—	—
—	11	⁶ 6	—	¹² 73	—	10	—	—	—	10	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	12	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1 059	1 598	1 610	254	2 385	926	5 294	717	611	1 066	1 609	831	460

⁶ Inkluderar Rävlanda sanatorium (för urogenital tuberkulos) 70 vårdplatser.

⁷ Inkluderar Riksförsäkringsverkets avdelning.

⁸ Septisk avdelning ingår.

⁹ Alkoholiklinik.

¹⁰ Medicinsk njurklinik.

¹¹ Extremitetskirurgisk klinik.

¹² Inkluderar barnavdelningar på kvinnokliniker (45 vårdplatser).

Vårdform	3. Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Other specialized</i>								
	Summa grupp 3	Danderyds lasarett	Löwenströmska las., Upplands Väsby	Nacka lasarett	Norrtälje *	Södertälje *	Enköpings *	Eskilstuna *	Kullbergsgata sjukh., Katrineholm
Huvudman									
Kategori		L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav		B	B	B	B	B	C	D	D
Kliniker med egen specialläkare	24 039	753	140	190	123	288	135	726	277
1 Invärtes medicin	6 633	106	53	87	53	91	68	120	75
2 Medicinsk barnsjukvård	1 389	—	—	—	—	—	—	65	—
3 Medicinsk lungsjukvård	478	—	—	—	—	—	—	60	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	1 207	132	—	—	—	—	—	131	—
5 Reumatologi	224	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	132	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	13	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kropps- sjuka	867	84	—	—	—	—	—	—	119
10 Psykiatri (vuxen)	880	100	—	—	—	—	—	70	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	143	22	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	7 541	141	87	87	70	114	67	120	83
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	499	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	1 167	81	—	—	—	31	—	37	—
20 Gynekologi	1 135	63	—	—	—	30	—	45	—
21 Ögonsjukdomar	571	—	—	—	—	—	—	22	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	905	24	—	—	—	22	—	30	—
23 Rehabilitering	47	—	—	—	—	—	—	17	—
24 Radiologi	164	—	—	—	—	—	—	9	—
25 Övriga kliniker	44	—	—	116	—	—	—	—	—
Annan sluten vård	2 949	—	39	156	116	54	16	119	15
26 Lasarettsvård o. liknande	246	—	—	—	—	—	—	—	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	53	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlossningsvård	627	—	—	—	13	—	16	—	15
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	2 023	—	39	156	103	54	—	119	—
31 Lättskötta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	26 988	753	179	346	239	342	151	845	292

¹ Anestesiavdelning.

general hospitals in county councils' districts

Nyköpings lasarett	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
Finspång	Linköpings	Vadstena	Eksjö	Jönköpings	Nässjö	Värnamo	Ljungby	Växjö	Västerviks	Kalmar	Visby	Karlshamn	Karlakrona	Hässelholms	Kristianstads	
L D	L E	L E	L E	L F	L F	L F	L F	L G	L G	L Hn	L Hs	L I	L K	L K	L L	L L
309	120	873	178	320	602	124	222	174	573	304	491	209	155	514	166	675
99	56	142	83	73	133	62	105	90	110	93	133	60	71	163	72	143
60	—	69	—	140	50	—	—	—	27	27	54	27	—	24	—	61
—	—	90	—	—	—	—	—	—	96	—	—	—	—	74	—	60
—	—	25	—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	88	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	—	—	—	—
—	—	44	—	—	70	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—	69
—	—	—	—	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
114	64	134	95	107	133	62	117	84	138	96	138	100	84	154	94	141
—	—	90	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	44	—	—	48	—	—	—	29	29	42	—	—	27	—	55
—	—	53	—	—	33	—	—	—	29	32	43	—	—	27	—	40
12	—	24	—	—	34	—	—	—	15	10	20	9	—	19	—	32
24	—	41	—	—	27	—	—	—	29	14	27	13	—	26	—	31
—	—	29	—	—	5	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
80	85	52	30	66	3	59	81	15	—	—	—	51	53	48	16	—
—	—	52	—	—	3	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
23	14	—	—	12	—	11	26	15	—	—	—	21	21	—	16	—
50	71	—	30	54	—	48	55	—	—	—	—	32	48	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
389	205	925	208	386	605	183	303	189	573	304	491	260	208	562	182	675

Vårdform	3 (forts.). Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Öster spe-</i>								
	Simrishamns lasarett	Ängelholms *	Landskrona *	Trelleborgs *	Halmstads *	Varbergs *	Mölndals *	Uddevalle *	Älvsåkers *
Huvudman									
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	L	L	M	M	N	N	O	O	P
Kliniker med egen specialläkare	160	397	185	109	500	139	299	465	220
1 Invärtes medicin	64	130	60	55	110	63	120	112	104
2 Medicinsk barnsjukvård	—	29	26	—	49	—	—	50	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	44	—	—	50	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kropps- sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	—	29	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	96	150	99	54	137	76	98	157	116
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	34	—	—	28	—	27	35	—
20 Gynekologi	—	30	—	—	45	—	29	37	—
21 Ögonsjukdomar	—	—	—	—	20	—	—	24	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	—	24	—	—	28	—	25	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	10	—	—	—	—
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Annan sluten vård	12	—	26	16	88	15	111	—	112
26 Lasarettsvård o. liknande	—	—	—	—	—	—	—	—	28
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlösningsvård	12	—	26	16	—	15	—	—	21
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	88	—	111	—	63
31 Lättskötta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	172	397	211	125	588	154	410	465	332

† Rikspatser.

‡ Riksförsäkringsverkets avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.

cialized general hospitals in county councils' districts

Borås	Bäckefors	Vänerborgs	Falköpings	Lidköpings	Mariefreds	Skövde	Arvika	Karlstads	Kristinehamns lasarett	Säffle lasarett	Karlskoga	Lindsebergs	Örebro	Fagersta	Köpings	Sala	Västerås
L P	L P	L P	L R	L R	L R	L R	L S	L S	L S	L S	L T	L T	L T	L U	L U	L U	L U
846	90	543	391	513	158	134	341	870	111	101	297	155	650	132	230	120	610
160	26	108	95	113	73	66	90	126	46	49	102	62	138	60	90	50	151
56		33	71	39			130	52					67				39
				91			47	79									
		1†120		1†56				23					29				
29																	
13																	
30								168			75						
72		28						27					32				68
		11						12					14				8
158	64	120	124	121	85	68	74	159	65	52	120	93	146	72	90	70	132
82								60					42				13
																	60
																	14
																	15
																	16
																	17
																	18
50		29	34	36				65					40		21		60
54		43	23	23				29					50		29		30
23		20	24					23					28				25
60		31	20	34				35					34				30
30																	23
29								12					30				7
																	24
																	25
	12		100	48	57	46	80		70	7	44	69		16		14	
			26								25						26
																	27
																	28
	12				15	13	9		12	7	19	15		16		14	29
			74	48	42	33	71		58			54					30
																	31
846	102	543	491	561	215	180	421	870	181	108	341	224	650	148	230	134	610

Vårdform	3 (forts.). Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Öther spe-</i>								
	Falu lasarett	Ludvika *	Mora *	Bollnäs *	Gävle *	Hudiksvalls *	Sandvikens *	Söderhamns *	Härnösands *
Huvudman									
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	W	W	W	X	X	X	X	X	Y
Kliniker med egen specialläkare	700	184	170	324	582	317	145	123	180
1 Invärtes medicin	150	96	60	75	135	90	66	60	90
2 Medicinsk barnsjukvård	49	—	—	—	52	47	—	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	80	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	91	—	—	—	61	—	—	—	—
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kropps- sjuka	—	—	—	81	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	70	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	21	—	—	—	12	—	—	—	—
12 Kirurgi	163	88	90	88	154	89	79	63	90
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	36	—	—	—	36	25	—	—	—
20 Gynekologi	50	—	—	—	49	26	—	—	—
21 Ögonsjukdomar	34	—	—	—	26	23	—	—	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	36	—	20	—	31	17	—	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	26	—	—	—	—
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Annan sluten vård	55	47	16	24	—	—	12	14	98
26 Lasarettsvård o. liknande	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlossningsvård	—	16	16	24	—	—	12	14	20
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	55	31	—	—	—	—	—	—	78
31 Lättsköta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	755	231	186	348	582	317	157	137	278

† Rikspatser.

¹ Barnsjukhuset Samariten.² Riksförsäkringsverkets av-delning för reumatiskt och
nervöst sjuka.³ Ekmanska sjukhuset.⁴ Allmänna b.b., Södra b.b.
och Motala b.b. med vård-
platser för obstetrik resp.

cialized general hospitals in county councils' districts

Sollefteå	Sundsvalls	Örnsköldsviks	Östersunds	Lycksele	Sollefteå	Bodens	Gällivare	Kalix	Kiruna	Luleå	Piteå	4. Special- lasarett Single clinic hospitals	5. Ode- lade lasa- rett Non special- ized general hospi- tals
L Y	L Y	L Y	L Z	L AC	L AC	L BD	L BD	L BD	L BD	L BD	L BD	L, U, F —	L —
298	683	571	497	120	422	590	180	120	119	150	157	559	—
90	152	100	121	60	120	91	67	60	57	60	69	—	1
25	50	23	43	—	30	64	31	—	—	—	—	125	2
—	—	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	91	46	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	4
—	16	—	—	—	—	248	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	60	—	—	62	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	52	42	—	—	64	—	—	9	—	—	—	10
—	10	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	11
92	200	140	157	60	118	99	68	60	53	90	80	3100	12
—	—	—	33	—	—	51	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
26	46	28	33	—	35	20	—	—	—	—	—	208	19
27	36	20	28	—	27	55	—	—	—	—	—	126	20
—	26	14	17	—	—	25	14	—	—	—	8	—	21
20	46	20	23	—	30	33	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	23
518	610	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
76	52	—	—	42	—	44	64	62	64	110	72	—	2 421
30	52	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1 639
46	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	27
—	—	—	—	12	—	—	22	12	14	25	15	—	28
—	—	—	—	30	—	44	42	50	50	85	57	—	231
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	551
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	31
374	735	571	497	162	422	634	244	182	183	260	229	559	2 421

96, 84 och 28 och för gyne-
kologi resp. 48, 49 och 29.

⁵ Intensivvårdsavdelning.

⁶ Anestesiavdelning.

Vårdform	6. Andra sjukhus av lasarettskaraktär Other hospitals of general hospital character							
	Reumatikersjukhus Hospitals for rheumatics	Anstalter för vanföra Hospitals for the crippled	Kustsanatorier Coast sanatoria	Riksförsäkrings- verkets sjukhus National Insurance Board	Vissa enskilda sjukhus Private hospitals			
					Summa vissa enskilda sjuk- hus	Betänkstiftel- sens sjukhus	Ersta sjukhus	Röda korsets sjukhus
Huvudman								
Kategori	F	F, U	F	S	P	P	P	P
Länsbokstav	—	—	—	—	—	A	A	A
Kliniker med egen specialläkare	221	372	462	580	179	—	92	—
1 Invärtes medicin	—	—	—	—	76	—	39	—
2 Medicinsk barnsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Reumatologi	†221	—	—	‡580	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kropps- sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	—	—	—	—	103	—	53	—
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	†372	‡462	—	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gynekologi	—	—	—	—	—	—	—	—
21 Ögonsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
22 Öron-, näs- o. hals sjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	—	—	—
Annan sluten vård	—	—	—	—	348	58	—	72
26 Lasarettsvård o. liknande	—	—	—	—	323	58	—	72
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlösningssvård	—	—	—	—	—	—	—	—
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	—	—	—	—
31 Lättsköta psykiskt sjuka	—	—	—	—	25	—	—	—
Summa Total	221	372	462	580	527	58	92	72

† Rikspatser.

(†) Rikspatser ingår.

1 Strängnäs 97

Spenshult 124

2 Nynäshamn 250

Tranås 186

Åre 144

3 Vasa sjukhus

4 Eugeniahemmet, sjuk-

avdelning 39

Norrbäckainstitutet,

sjukavdelning 160

Vanförest. sjukavd.

Hälsingborg 65

Vanförest. sjukavd.

Härnösand 108

5 Kronprinsessan Vikto-

rias kustsanatorium,

Vejbystrand 140

Apelvicens kustsana-

torium 322

6 Tuberkulossjukstugan

Tjärnan.

				7.	8.	9.	10.	11.	12.
Sophiahem- mets sjukhus	Björnsbo sjukhus	Samariterhem- mets sjukhus	Carlanderska sjukhemmet	Sjukstugor Cottage hospitals	Fristående förlossnings- hem Maternity homes	Fristående anstalter för lungtb. Sanatoria for TB of the lungs	Fristående epidemivård- anstalter Epidemic hospitals	Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppss- sjuka Homes for chronic sick	Övriga enskilda sjukhem Private nursing homes
P A	P B	P C	P OG	L	L	L, U, F	L	—	P
—	—	87	—	—	—	3 532	1 766	979	—
—	—	37	—	—	—	—	—	—	1
—	—	—	—	—	—	(†) 3 532	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	1 766	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	3979	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	50	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
108	36	25	49	2 674	42	848	339	13 739	787
108	36	—	49	1 382	4	82	32	87	775
—	—	—	—	—	—	71	—	—	26
—	—	—	—	—	—	—	196	—	27
—	—	—	—	269	38	—	—	15	28
—	—	—	—	1 023	—	695	111	13 340	29
—	—	25	—	—	—	—	—	297	30
108	36	112	49	2 674	42	7 4 380	2 105	14 718	787
—	—	—	—	—	—	—	—	—	31

⁷ Sanatorier (A-anstalter)

Söderby	290	Orupssanatoriet	168	Västerås	121
Uttran	232	Fagered	142	Högbo	149
Kolmårdssjukhuset ..	186	Renströmska	200	Sundsvall	197
Målilla	209	Svenshögen	231	Solliden	229
Follingbo	107	Sjö-Gunnarsbo	122	Hällnäs	384
Fur	223	Västeråsen	90	Sandträsk	150
Broby	227	Stora Ekeberg	269	Jubileumsfondens sa- natorium Österåsen†	136
Kungshult	87	Garphytte	160		

Bilaga 2.

Annex 2.

Specifikation av statens och storstädernas mentalsjukhus år 1962

	Totalsumma <i>Grand total</i>	Summa, statens sjukh. f. psyk. sjuka <i>Total State mental hospitals</i>	Psykiatriska sjuk- huset, Stockholm	Ulleråkers sjukhus Uppsala	S:te Annas Nyköping	Sundby Strängnäs	Birgittas Vadstena
1 Antal vårdplatser den 31/12 <i>Beds</i>	28 954	21 268	313	1 382	206	1 135	1 239
därav sekundärplatser <i>thereof reserved for chro- nic cases</i>	1 719	1 719	—	—	—	240	78
3 Antal intagningar <i>Admissions</i> M. M.	18 577	13 527	208	1 179	153	548	653
4 Kv. F.	17 010	12 255	104	886	192	532	556
5 Summa Total	35 587	25 782	312	2 065	345	1 080	1 209
Den 31 december befintliga <i>Hospital population</i>							
6 A. För vård <i>Mental care</i> M. M.	20 224	15 743	112	1 358	191	821	803
7 Kv. F.	18 191	14 045	109	961	185	733	775
8 Summa Total	38 415	29 788	221	2 319	376	1 554	1 578
därav i kontrollerad familjevård <i>thereof in foster homes</i>	1 005	902	—	294	9	1	8
10 därav avvikna <i>absconded</i>	62	39	2	11	—	—	—
därav försöksutskrivna (samtliga) <i>released on probation (total)</i>	10 063	8 591	28	619	165	384	433
därav med karaktär av permission <i>thereof on leave</i>	(387)	276	—	22	—	43	6
B. För observation enl. 4 kap. ssjl. <i>Observation for forensic purposes</i>	6	5	—	—	—	1	—
C. För undersökning enl. 6 kap. ssjl. <i>Examina- tion for forensic purposes</i>	1	1	—	—	—	—	—
15 Samtliga befintliga Total	38 422	29 794	221	2 319	376	1 555	1 578
16 Exspektanter den 31 december <i>Expectants</i>	1 174	676	10	122	4	16	1
17 Avgångna <i>Discharges</i> M. M.	18 225	13 690	196	1 195	160	588	672
18 Kv. F.	16 601	12 559	59	978	186	553	555
19 Summa Total	34 826	26 249	255	2 173	346	1 141	1 227
20 Befattningar: Läkare <i>Posts: Physicians</i>	391	276	9	26	3	11	12
21 Vårdpersonal <i>Nursing personnel</i>	11 684	8 670	115	626	95	400	424
22 Förvaltningspersonal <i>Office personnel</i>	(441)	352	10	31	6	15	17
23 Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	(2 504)	1 809	29 ¹ / ₂	127	25	112	88
Utgifter för driften							
24 Totalutgift, 1 000 kr <i>Running cost, 1 000 kr¹</i> ..	(321 373)	230 303	3 468	16 817	2 695	11 077	11 057
25 Per vård dag, kr <i>Running cost, per bed-day</i> ...	..	29,8	47,5	32,0	35,5	24,9	26,1
Familjevård							
26 Vård dagar <i>Foster home care, days of treatment</i> ..	364 829	337 342	4 134	107 179	3 553	250	3 037
27 Utgifter, 1 000 kr <i>Expenses, 1 000 kr</i>	3 459	3 336	27	1 097	37	2	32
Hjälperksamhet							
28 Utgifter, 1 000 kr <i>Pre and after care, costs 1000 kr</i>	2 297	2 220	20	144	30	146	116

¹ För statens mentalsjukhus tillkommer en gemensam kostnad om 2 689 000 kr.

Detailed information on the mental hospitals of the State and the three largest cities

Ryhovs sjukhus Jönköping	S:t Sigfrids » Växjö	S:ta Gertruds » Västervik	S:t Olofs » Visby	Gullberna » Karlskrona	S:t Lars » Lund	S:ta Maria » Hälsingborg	S:t Jörgens » Lillhagen	Restads » Vänersborg	Källshagens » Vänersborg (sekundär- sjukh.)	Falbygden »	Mariebergs »	Säters »	Sidsjöns »	
1 400	1 130	986	264	800	1 334	1 350	550	1 311	587	782	1 042	1 474	904	1
—	—	—	—	—	—	—	—	107	587	—	—	311	—	2
666	410	400	234	341	620	1 218	453	1 037	29	950	1 022	773	1 066	3
884	372	524	194	404	567	820	382	694	31	1 097	847	706	869	4
1 550	782	924	428	745	1 187	2 038	835	1 731	60	2 047	1 869	1 479	1 935	5
753	876	737	165	457	1 056	1 038	395	855	293	409	761	1 024	930	6
849	795	501	202	500	923	978	334	871	239	358	754	921	774	7
1 602	1 671	1 238	367	957	1 979	2 016	729	1 726	532	767	1 515	1 945	1 704	8
2	166	6	32	—	99	—	—	11	3	5	27	31	3	9
—	—	—	—	—	4	5	2	1	—	1	—	3	9	10
559	431	135	91	177	574	630	190	408	81	106	385	529	813	11
9	2	32	4	1	5	12	12	27	1	—	19	15	14	12
—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
1 602	1 671	1 238	368	957	1 980	2 016	729	1 726	532	767	1 515	1 945	1 704	15
12	35	44	—	40	36	58	62	73	—	8	28	18	33	16
695	454	383	271	325	637	1 226	454	1 020	57	852	1 073	812	1 080	17
959	361	539	194	407	597	927	383	697	62	1 016	861	725	845	18
1 654	815	922	465	732	1 234	2 153	837	1 717	119	1 868	1 934	1 537	1 925	19
18	11	12	4	9	23	16	12	15	6	13	12	14	15	20
484	451	451	117	329	573	536	294	563	296	322	477	536	391	21
21	14	16	6	13	26	20	16	18	11	13	18	20	17	22
95	79	96	31	61	103	110	67	108	78	57	84	120	83	23
12 690	11 533	11 867	3 272	8 640	14 964	13 809	7 695	13 703	7 799	7 824	12 224	14 747	10 594	24
30,7	29,6	28,7	32,4	29,8	29,8	26,6	38,5	27,3	41,7	34,3	28,8	28,2	30,9	25
730	60 916	2 755	11 635	—	30 881	—	—	3 842	4 809	646	10 127	12 385	1 729	26
11	638	19	87	0	289	—	—	32	40	16	108	99	21	27
107	111	121	18	90	113	122	187	185	25	77	98	89	132	28

	Gädd- sjukhus (sekt. sjukh.)	»	»	»	S:a statens sjukh. f. psyk. efterblivna Total (mentally deficient)	Källhagens sjukhus (avd.) Vänersborg	Västra Ny sjukhus Motala	Vipeholms Lund	Västra Marks Örebro	»
1 Antal vårdplatser den 31/12.....	341	843	1 039	856	2 100	283	201	902	380	334
2 därav sekundärplatser	341	55	—	—	—	—	—	—	—	—
3 Antal intagningar M.	102	605	382	478	196	44	59	38	—	55
4 Kv.	50	586	554	404	61	1	—	28	32	—
5 Summa	152	1 191	936	882	257	45	59	66	32	55
Den 31 december befintliga										
6 A. För vård M.	156	797	797	959	1 702	332	284	617	—	469
7 Kv.	150	521	825	787	845	34	—	324	487	—
8 Summa	306	1 318	1 622	1 746	2 547	366	284	941	487	469
9 därav i kontrollerad familjevård .	2	8	148	47	69	6	12	—	—	51
10 » avvika M.	—	1	—	—	20	1	4	—	7	8
11 » försöksutskrivna (samtliga)	60	429	398	966	501	83	123	22	126	147
12 därav med karaktär av per- mission	3	—	20	29	(41)	..	41	..	..	..
13 B. För observation enl. 4 kap. ssjl.	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—
14 C. För undersökning enl. 6 kap. ssjl.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 Samtliga befintliga	306	1 318	1 622	1 749	2 547	366	284	941	487	469
16 Exspektanter den 31 december ..	—	46	4	26	287	10	2	235	17	23
17 Avgångna M.	59	619	369	493	233	50	50	54	—	79
18 Kv.	75	607	561	412	46	—	—	16	30	—
19 Summa	134	1 226	930	905	279	50	50	70	30	79
20 Befattningar: Läkare	3	9	13	10	(13)	..	2	5	3	3
21 Vårdpersonal	132	318	401	339	(616)	..	67	332	114	103
22 Förvaltningspersonal	5	12 ¹ / ₂	15	12	(27 ¹ / ₂)	..	6	10	5 ¹ / ₂	6
23 Ekonomipersonal	32	81	76	67	(186)	..	36	68	41	41
Utgifter för driften										
24 Totalutgift, 1 000 kr	4 185	9 563	10 584	9 496	(17 518)	..	2 220	8 939	3 214	3 145
25 Per vård dag, kr	37,4	28,8	26,2	32,2	(27,1)	..	35,2	26,4	23,1	29,7
Familjevård										
26 Vård dagar	496	3 187	57 351	17 700	(27 487)	..	5 543	—	351	21 593
27 Utgifter, 1 000 kr	4	34	535	208	(123)	..	44	—	4	75
Hjälpverksamhet										
28 Utgifter, 1 000 kr	0	102	85	102	(77)	..	25	—	20	32

Kommentarer till bilaga 2

Uppgifterna i bilagan om intagningar och avgångna är icke jämförbara med motsvarande uppgifter lämnade i tidigare publikationer. Beträffande *intagningar* av psykiskt sjuka har nämligen patienter, som återintagits efter försöksutskrivning jämförbara med utskrivning (d.v.s. då försöksutskrivningen icke har givits med tidsbegränsning) medräknats och beträffande *avgångna* psykiskt sjuka har försöksutskrivning jämförbara med utskrivning medräknats.

Befattningar. Med undantag för läkare och annan vårdpersonal har uppgifter icke kunnat redovisas för Sankt Eriks sjukhus, då detta drives samman med lasarettet med samma namn.

Utgifter för driften omfattar endast den egentliga sjukhusdriften men icke familjevård, hjälpverksamhet eller rättspsykiatriska undersökningar. Ej heller ingår kostnader för utbildning av personal i annan mån än löner åt elever, som praktiserar på sjukhusen som ett led i utbildningen.

Familjevård och hjälpverksamhet. Se texten sidan 37.

Sjukhusen. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna har här upptagits som självständig anstalt, men det har icke varit möjligt meddela separata tal för personal och ekonomi. Dessa ingår i övriga delen av sjukhuset, som avser psykiskt sjuka.

Norrtulls sjukhus, med 315 vårdplatser, ingår fr. o. m. år 1961 som avdelning på Sankt Eriks sjukhus men har likväl här redovisats separat. Uppgifterna för Sankt Eriks sjukhus inkluderar en alkoholistavdelning om 18 vårdplatser.

Vissa sjukhus är s. k. *sekundärsjukhus*, d.v.s. de belägges från andra sjukhus med långvariga sjukdomsfall. Sekundäravdelningar på, eller anslutna till, primärsjukhusen finns också. En översikt av dessa förhållanden ter sig sålunda.

Sekundärsjukhus år 1962: Källshagens sjukhus (belägges från Ryhovs, Restads och Mariebergs sjukhus); Gådeå sjukhus (belägges från Sidsjöns sjukhus).

Sekundäravdelning fanns på: Sundby sjukhus (120 platser belägna i Ribbingelund, Ärla, och 120 platser i Rosöga, Härad); Birgittas sjukhus (78 platser i Hammar); Restads sjukhus (107 platser i Österängen); Sätters sjukhus (151 platser i Pärilby, Grangärde, och 160 i Olofsfors, Avesta); Frösö sjukhus (55 platser i Järvsö).

De *rättspsykiatriska avdelningarna* vid vissa mentalsjukhus har till uppgift att undersöka sinnesbeskaffenheten hos personer, vilka icke därförutan kan ådömas tvångsarbete. Sådana avdelningar finns på Psykiatriska sjukhuset i Stockholm, Ulleråkers, Ryhovs, S:t Lars, S:t Jörgens, Mariebergs, Sidsjöns och Umedalens sjukhus. Jfr sinnessjuklagen, 43 §, och medicinalstyrelsens kungörelse den 15/1 1949.

Bilaga 3

Annex 3

Läkartjänster vid undervisningsjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus vid slutet av år 1962¹

Posts for doctors at certain hospitals

I = undervisningsavdelning

II = annan avdelning

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar	Över-läkare	Bitr. över-läkare	Under-läkare	Extra läkare	Förest., labora-tor	Poli-klinik-läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
A. Kroppssjukvård Summa I	183	239	654	39	7	21	1 143	+34
II	710	372	1 245	42	3	6	2 378	+114
Total S:a	893	611	1 899	81	10	27	3 521	+148
Odelade lasarett II	16	—	42	—	—	—	58	—25
Anestesiavdelningar I	9	11	34	2	—	—	56	+6
II	59	18	42	—	—	—	119	+18
Audiologiska avdelningar I	1	—	1	—	—	—	2	—
II	1	—	—	—	—	—	1	—
Barnkliniker:								
medicinska barnkliniker I	7	16	34	—	—	2	59	+2
II	37	13	65	4	—	1	120	—1
kirurgiska barnkliniker I	3	5	14	—	—	1	23	—3
Foniatrisk avdelning II	1	—	—	—	—	—	1	—
Hudkliniker I	6	8	18	—	—	1	33	+2
II	10	3	14	1	1	2	31	+3
Kliniker för invärtes sjukdomar								
medicinska kliniker I	12	29	80	2	—	6	129	—3
II	96	66	281	6	—	1	450	+18
internmedicinska avdelningar								
på mentalsjukhus II	22	—	—	—	—	—	22	+7
allergologiska kliniker I	2	—	3	—	—	1	6	—
endokrinologiska kliniker I	1	1	2	—	—	—	4	—
infektionskliniker och epidemisjukhus I	6	6	19	2	—	—	33	—2
II	25	5	37	6	—	—	73	+2
kardiologisk avdelning I	2	—	—	—	—	—	2	+2
II	1	—	—	—	—	—	1	—
lungkliniker och sanatorier I	5	5	17	1	—	—	28	—
II	28	12	53	—	—	—	93	+2
medicinsk njurklinik I	1	1	4	1	—	—	7	+1
II	1	—	3	—	—	—	4	+4
reumatologiska kliniker I	3	2	6	—	—	—	11	—
II	2	—	4	—	—	—	6	—
yrkesmedicinska kliniker I	2	—	2	1	—	—	5	—
II	1	—	1	—	—	—	2	—
Kliniker för långvarigt kroppssjuka I	1	—	4	1	—	—	6	+1
II	23	—	25	1	—	—	49	+11

¹ I tabellen har medtagits även vissa större enskilda sjukvårdsanstalter av lasarettskaraktär.

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Över- läkare	Bitr. över- läkare	Under- läkare	Extra läkare	Förest., labora- tor	Poli- klinik- läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
Kliniker för kirurgiska sjukdomar:									
kirurgiska kliniker	I	8	23	71	—	—	2	104	—5
	II	90	74	314	4	—	1	483	+41
extremitetskirurgisk klinik	I	1	2	4	1	—	—	8	+1
handkirurgisk klinik	I	1	—	—	—	—	—	1	—1
neurokirurgiska kliniker	I	5	7	16	1	—	—	29	+6
	II	2	2	4	1	—	—	9	—
neurotraumatologisk klinik	I	1	—	1	—	—	—	2	—
ortopediska kliniker	I	6	6	21	1	—	2	36	+2
	II	16	12	24	1	—	—	53	—2
ortopedisk-skelettkirurgisk klinik	I	1	—	2	—	—	—	3	+2
plastikkirurgiska kliniker	I	5	4	8	1	—	—	18	—
	II	3	—	2	—	—	—	5	+1
thoraxkirurgiska kliniker	I	6	6	21	1	—	—	34	+3
	II	1	—	—	—	—	—	1	+1
urologiska kliniker	I	2	2	3	1	—	—	8	+1
Kliniska laboratorier:									
blodgivarcentraler	I	4	—	4	—	—	—	8	—
bakteriologiska laboratorier	I	5	2	10	1	—	—	18	+2
	II	4	1	3	—	1	—	9	+3
fysiologiska laboratorier	I	8	2	14	2	—	—	26	+3
	II	5	1	—	—	—	—	6	+4
kemiska laboratorier	I	6	7	11	—	—	—	24	+3
	II	31	1	14	5	—	—	51	+4
neurofysiologiska laboratorier	I	2	1	2	—	—	—	5	—
	II	2	—	1	—	—	—	3	—
virologiska laboratorier	I	2	—	2	—	—	—	4	—
cytologiskt och hormonlaboratorium ..	I	—	—	—	—	—	2	2	—
Kvinnokliniker	I	8	20	47	1	—	1	77	—1
	II	39	29	98	4	—	—	170	+2
Neurologiska kliniker	I	5	10	22	1	—	3	41	+4
	II	3	2	4	1	—	1	11	—
Patologavdelningar	I	6	4	11	2	4	—	27	+3
	II	8	3	4	1	—	—	16	+5
Radiopatologisk avdelning	I	—	—	2	—	1	—	3	—
Radiologiska avdelningar:									
röntgen- och röntgendiagnostiska av- delningar	I	16	21	75	7	—	—	119	+5
	II	98	82	125	3	—	—	308	+6
radioterapeutiska kliniker, allmänna ..	I	6	12	18	1	—	—	37	+3
	II	6	4	5	—	—	—	15	—1
radioterapeutiska kliniker, gyneko- logiska	I	4	2	9	—	—	—	15	—2
Rehabiliteringskliniker (inkl. sjukgym- nastikavdelningar)	I	3	3	3	—	1	—	10	—
	II	7	1	4	—	—	—	12	+5
Ögonkliniker	I	6	9	19	2	1	—	37	—
	II	31	16	24	3	1	—	75	+2
Öron-, näs- och halskliniker	I	6	12	22	6	—	—	46	+1
	II	39	27	48	1	—	—	115	+2
Klinik för nerv- och reumatiskt sjuka (riksförs.verket)	II	1	—	2	—	—	—	3	—

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Över- läkare	Bitr. över- läkare	I:e läkare	Under- läkare	Extra läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
B. Mentalsjukvård	Summa							
	I	21	25	4	61	1	112	+5
	II	138	67	69	248	4	526	+43
	Total S:a	159	92	73	309	5	638	+48
Psykiatriska kliniker	I	10	17	—	38	1	66	—
	II	20	17	—	73	4	114	+6
Klinik för alkoholsjukdomar	I	1	1	—	4	—	6	+6
Barn- och ungdomspsykiatriska kliniker	I	6	3	—	13	—	22	+1
	II	16	3	—	18	—	37	+5
Annan psykiatrisk avdelning på kropps- sjukhus	I	1	1	—	—	—	2	+1
Kliniker på mentalsjukhus	I	3	3	4	6	—	16	—3
	II	75	45	57	152	—	329	+31
Avdelningar för hjälpverksamhet och familjevård	II	19	—	8	—	—	27	+2
Rättspsykiatriska avdelningar	II	8	2	4	5	—	19	—1

Bilaga 4

Annex 4

Antalet läkare med specialistbehörighet ^{31/12} 1961 och 1962

Number of physicians with specialist qualifications

Källa: Register hos medicinalstyrelsens nämnd för specialistbehörighet.

Specialiteter Specialities	1961	1962	Netto- skill- nad
A) I kungörelsen angivna specialiteter According to official decree			
1. Anestesiologi <i>Anesthesiology</i>	33	37	+4
2. Bakteriologi och skyddssympningar <i>Bacteriology and inoculations</i>	33	34	+1
3. Barnålderns invärtes sjukdomar <i>Pediatrics</i>	278	288	+10
4. Barnålderns kirurgiska sjukdomar <i>Child surgery</i>	13	14	+1
5. Barnålderns psykiska och nervösa sjukdomar <i>Child psychiatry</i>	29	30	+1
6. Hjärtsjukdomar <i>Cardiovascular diseases</i>	305	319	+14
7. Hud- och könsjukdomar <i>Dermato-Venereology</i>	81	84	+3
8. Invärtes sjukdomar <i>Internal medicine</i>	940	977	+37
9. Kirurgiska sjukdomar <i>Surgery</i>	541	551	+10
10. Klinisk epidemiologi och akuta infektionssjukdomar <i>Clinical epidemiology and infectious diseases</i>	32	34	+2
11. Klinisk fysiologi <i>Clinical physiology</i>	7	8	+1
12. Klinisk kemi <i>Clinical chemistry</i>	27	29	+2
13. Kvinnosjukdomar och förlossningar <i>Obstetrics and gynecology</i>	268	281	+13
14. Lungejukdomar <i>Pulmonary diseases</i>	233	235	+2
15. Matsmältningsorganets sjukdomar <i>Gastro-intestinal diseases</i>	81	81	—
16. Nervsjukdomar <i>Neurology</i>	98	98	—
17. Neurokirurgi <i>Neuro-surgery</i>	12	15	+3
18. Ortopedi <i>Orthopedics</i>	67	73	+6
19. Plastikkirurgi <i>Plastic surgery</i>	13	13	—
20. Psykiska och nervösa sjukdomar <i>Mental and nervous diseases</i>	146	160	+14
21. Radiumbehandling <i>Radiotherapy</i>	38	38	—
22. Röntgenbehandling <i>X-ray therapy</i>	122	125	+3
23. Röntgenundersökning <i>X-ray diagnostics</i>	176	191	+15
24. Röst- och talrubbningar <i>Phoniatrics</i>	6	6	—
25. Tändernas sjukdomar <i>Stomatology</i>	37	37	—
26. Ämnesomsättningens sjukdomar <i>Metabolic diseases</i>	79	85	+6
27. Ögonsjukdomar <i>Ophthalmology</i>	120	132	+12
28. Öron-, näs- och halssjukdomar <i>Oto-rhino-laryngology</i>	192	199	+7
B) Enligt övergångsbestämmelserna medgivna specialiteter Transitionaly licensed			
29 a Massage och sjukgymnastik <i>Physiotherapy</i>	7	6	—1
b Radiumbehandling, endast hudsjukdomar <i>Dermato radiotherapy</i>	2	2	—
c Radiumbehandling, endast kvinnosjukdomar <i>Gynecological radiotherapy</i>	10	10	—
d Rättspsykiatri <i>Forensic psychiatry</i>	14	14	—
e Röntgenbehandling, endast hudsjukdomar <i>Dermato X-ray therapy</i>	1	1	—
f Röntgenbehandling, endast kvinnosjukdomar <i>Gynecological X-ray therapy</i>	10	10	—
g Röntgenundersökning, endast lungsjukdomar <i>Pulmonary X-ray diagnostics</i>	13	13	—
h Röntgenundersökning, endast ortopedi <i>Orthopedic X-ray diagnostics</i>	7	7	—
Summa Total	4 071	4 237	+166

Bilaga 4. Annex 4

Från och med år 1961 har läkares rätt att beteckna sig som specialister blivit föremål för författningsreglering; se 2 § o. f. kungörelsen den 25 november 1960, nr 653, med tillämpningsföreskrifter till lagen om behörighet att utöva läkaryrket.

Specialistbehörighet meddelas av en särskilt för ändamålet inrättad nämnd inom medicinalstyrelsen, kallad *medicinalstyrelsens nämnd för specialistbehörighet*.

Tidigare hade inom Sveriges läkarförbund funnits en motsvarande reglering för dess medlemmar. Enligt kungörelsen skall de,

som före 1961 års ingång av läkarförbundet erhållit rätt att beteckna sig som specialister, bibehållas vid denna rätt, även sedan den nya ordningen trätt i kraft.

Antalet meddelade behörigheter som specialist är icke liktydigt med det totala antalet läkare med specialistbehörighet. Det är nämligen vanligt, att en och samma läkare förvärvar behörighet i flera specialiteter. Här redovisas antalet meddelade specialistbehörigheter vid utgången av år 1961 och 1962. Dessa fördelar sig på 2 739¹⁾ resp. 2 892 läkare. De anförda siffrorna innebär, att antalet specialiteter per läkare vid utgången av år 1962 uppgick till 1,47.

¹ Korrigerat tal.

Bilaga 5*Annex 5***Befolkningsstatistik Vital statistics****Folkmängd år 1962 Population 1962**

Källa: »Folkmängdens förändringar under år 1962» (B 1963: 16)

Sjukvårdsområden <i>Districts for health and sick care</i>	Rikets folkmängd (preliminära tal) <i>No. inhabitants (preliminary figures)</i>	
	den 31/12 on 31st Dec.	medelfolk- mängd mean po- pulation
Stockholms stad	802 124	804 623
Stockholms län	513 299	500 220
Uppsala län	172 027	170 993
Södermanlands län	232 082	231 218
Norrköpings stad	92 281	91 839
Östergötlands län i övrigt	267 063	266 848
Jönköpings län	286 974	286 653
Kronobergs län	159 425	159 248
Kalmar läns norra	89 264	89 410
Kalmar läns södra	144 816	145 053
Gotlands län	53 518	53 590
Blekinge län	145 981	145 491
Kristianstads län	256 474	256 516
Malmö stad	237 517	235 435
Hälsingborgs stad	77 628	77 327
Malmöhus län i övrigt ...	323 992	322 891
Hallands län	172 672	171 950
Göteborgs stad	410 681	409 487
Göteb. och Bohus län i övr.	229 280	227 005
Älvsborgs län	377 777	377 118
Skaraborgs län	250 495	250 184
Värmlands län	289 395	289 820
Örebro län	262 672	262 980
Västmanlands län	236 589	235 892
Kopparbergs län	286 153	286 357
Gävle stad	56 584	56 233
Gävleborgs län i övrigt ..	237 377	237 878
Västernorrlands län	281 340	282 321
Jämtlands län	135 778	136 697
Västerbottens län	236 767	237 674
Norrbottnens län	263 212	262 897
Summa Total	7 581 237	7 561 848
städer towns	3 969 093	3 930 122
landsbygd country	3 612 144	3 631 726
Summa Total 1961	7 542 459	7 520 213
» » 1960	7 498 770	7 480 090
» » 1955	7 290 112	7 262 388
» » 1950	7 046 920	7 016 551

Folkmängden efter kön och ålder den 31/12*Population according to sex and age*

Källa: »Folkmängdens förändringar under år 1962». (B 1963: 16)

Ålder <i>Age</i>	Män <i>Males</i>	Kvinnor <i>Females</i>	Summa <i>Total</i>
0 år years	54 411	51 246	105 657
1 »	52 180	49 612	101 792
2 »	50 667	48 671	99 338
3 »	53 416	50 040	103 456
4 »	53 575	50 523	104 098
0—4 »	264 249	250 092	514 341
5—9 »	272 389	257 627	530 016
10—14 »	293 142	278 427	571 569
15—19 »	326 894	313 591	640 485
20—24 »	254 817	248 946	503 763
25—29 »	222 892	216 410	439 302
30—34 »	230 284	228 102	458 386
35—39 »	252 515	248 867	501 382
40—44 »	277 274	272 768	550 042
45—49 »	263 307	259 751	523 058
50—54 »	266 490	263 861	530 351
55—59 »	234 144	241 638	475 782
60—64 »	199 518	214 540	414 058
65—69 »	159 397	179 688	339 085
70—74 »	117 455	141 412	258 867
75—79 »	81 767	100 145	181 912
80—84 »	43 484	55 146	98 630
85—89 »	17 262	22 517	39 779
90 år o. över	4 044	6 385	10 429

Summa Total 3 781 324 3 799 913 7 581 237

På 1 000 av medel- folkmängden <i>Per 1 000 of mean population</i>	Vigda par <i>Marri- ages</i>	Le- vande födda <i>Live births</i>	Döda (utom död- födda) <i>Crude death rate</i>	Späd- barns- dödlig- het ¹ <i>Infant morta- lity¹</i>
Sverige				
1901/05	5,90	26,12	15,48	91,0
1921/25	6,34	19,14	12,06	59,9
1931/35	7,31	14,10	11,64	50,1
1941/45	9,64	18,75	10,64	31,0
1950.....	7,73	16,45	10,02	21,0
1955.....	7,19	14,78	9,45	17,4
1960.....	6,70	13,66	10,04	16,6
1961.....	6,97	13,89	9,78	15,8
1962*	7,15	14,17	10,15	15,3
Danmark (1962) ...				
Finland (1961).....	7,7	18,4	9,0	20
Island (1961)	7,5	28,0	7,0	20
Norge (1962)	6,6	17,1	9,4	18
Nederländerna(1961)	8,0	21,2	7,6	15
Frankrike (1961) ..	6,7	18,3	11,0	26
Schweiz (1961)	7,7	18,1	9,3	21
Storbritannien(1961)	7,5	17,8	12,0	22
Västtyskland (1961)	9,4	18,2	10,9	32
U. S. A. (1961)	8,5	23,4	9,3	25
Nya Zeeland (1961).	8,0	27,1	9,0	23

Sveriges folkmängd framgår av tabellerna sidan 136. Uppgifterna i dessa liksom nedanstående uppgifter för år 1962 är preliminära.

Under år 1962 föddes 108 520 barn, varav 107 158 levande, avled 76 738 personer, varav 1 635 i första levnadsåret, ingicks 54 046 äktenskap och noterades en total folkökning, inklusive invandringsöverskott, på 38 778 personer.

Vissa relationstal, som kan beräknas på dylika tal, ställer sig för Sverige och en del utländska stater som framgår av tablån ovan, som i huvudsak hämtats ur »Statistisk årsbok».

Av de levande födda (år 1961) var 11,7 % födda utom äktenskap. Spädbarnsdödligheten (döda i första levnadsåret) är betydligt högre bland dessa barn än bland de giftas, nämligen 24,1 mot 14,7 av 1 000 levande födda.

Den återstående medellivslängden vid födelsen var i Sverige för män resp. kvinnor under perioden 1751/90 33,72 och 36,64, 1901/10 54,53 och 56,98 och 1956/60 71,23 och 74,72 år. Sistnämnda tal hör till de högsta noterade i något land, vilket antydes av följande uppgifter för män resp. kvinnor: Danmark (1956/60) 70,4 och 73,8, Norge (1956/60) 71,3 och 75,6, England och Wales (1958/60) 68,1 och 73,9, Nederländerna (1953/55) 71,0 och 73,9, Tyskland (Väst, 1959/60) 66,7 och 71,9, USA (1959) 66,5 och 73,0 och Nya Zeeland (1955/57) 68,2 och 73,0 år.

Dödsorsakerna enligt publikationen »Dödsorsaker» (av statistiska centralbyrån) framgår av följande tablå, som visar dödligheten på 100 000 invånare.

¹ Döda i första levnadsåret av 1 000 levande födda. *Dead during first year of life per 1 000 live births.*

Antal döda per 100 000 invånare *Annual number of deaths per 100 000 inhabitants*

Dödsorsaker (huvudgrupper enligt 1948 års internationella klassifikation) <i>Cause of death (International Classification)</i>	Årligen 1936/40	Årligen 1941/45	Årligen 1946/50	Årligen 1951/55	Årligen 1956/60	År 1961
Tuberkulos <i>Tuberculosis</i>	81	69	39	16	8	7
Andra infektionssjukdomar; parasitära sjukdomar <i>Other Infective and Parasitic Diseases</i>	26	19	10	5	4	3
Tumörer <i>Neoplasms</i>	156	160	164	169	182	192
Allergiska sjukdomar, endokrina systemets sjukdomar, ämnesomsättningsjukdomar, nutritionsjukdomar <i>Allergic, Endocrine System, Metabolic and Nutritional Diseases</i> ..	15	11	10	17	17	20
Blodbildande organens och blodets sjukdomar <i>Diseases of the Blood and Bloodforming Organs</i>	6	6	6	4	4	3
Mentalsjukdomar, mentala defekter m. m. <i>Mental, Psychoneurotic and Personality Disorders</i>	3	3	3	4	4	3
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar <i>Diseases of the Nervous System and Sense Organs</i>	125	121	128	147	148	142
Cirkulationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Circulatory System</i>	305	303	355	337	367	387
Respirationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Respiratory System</i>	114	75	53	52	58	49
Matsmältningsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Digestive System</i>	51	43	37	40	38	40
Uro-genitalorganens sjukdomar <i>Diseases of the Genito-urinary System</i>	46	40	35	25	27	29
Havandeskapets, förlossningens och barnsängstidens sjukdomar <i>Deliveries and Complications of Pregnancy, Childbirth and the Puerperium</i>	4	3	1	1	1	0
Hudens och underhudens sjukdomar <i>Diseases of the Skin and Cellular Tissue</i>	1	1	1	1	1	1
Skelettets och rörelseorganens sjukdomar <i>Diseases of the Bones and Organs of Movement</i>	4	4	4	5	3	3
Medfödda missbildningar <i>Congenital Malformations</i>	5	8	9	7	7	8
Sjukdomar hos nyfödda och spädbarn <i>Certain Diseases of Early Infancy</i>	32	30	24	18	15	14
Senilitet. Ofullständigt preciserade fall <i>Symptoms, Senility and Ill-defined Conditions</i> ...	137	109	91	58	29	14
Skador genom yttre våld och förgiftning (utom självmord) <i>Accidents, Poisoning and Violence (except suicide)</i>	42	44	38	40	42	46
Självmord <i>Suicide</i>	16	15	15	17	19	17
Summa <i>Total</i>	1 169	1 064	1 023	963	974	978

[illegible]

TABELLER

Tab. A 1.	Översikt av den slutna vården år 1962
Tab. A 2.	Översikt av de fastställda vårdplatserna den ³¹ / ₁₂ 1962 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform
Tab. A 3.	Översikt av sjukhus och vårdplatser för slutna sjukvård den ³¹ / ₁₂ 1962 fördelade efter huvudmannakategori
Tab. A 4.	Översikt av den slutna vårdens utveckling åren 1920—1962
Tab. A 5.	Kroppssjukhusen år 1962, deras vårdplatser, intagningar, vård dagar och beläggning
Tab. A 6.	Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100000 invånare fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1962
Tab. A 7.	Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och slutna kroppssjukvård år 1962
Tab. A 8.	Personalen vid kroppssjukhusen den ³¹ / ₁₂ 1962
Tab. A 9.	Tjänster och vakanser bland personalen vid kroppssjukhusen den ³¹ / ₁₂ 1962
Tab. A 10.	Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader
Tab. A 11.	Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1950—1962
Tab. A 12.	Lasarettens driftkonton år 1962
Tab. A 13.	Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1962, deras intagningar, vård dagar och beläggning
Tab. A 14.	Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1962
Tab. A 15.	Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1962
Tab. A 16.	Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1962
Tab. A 17.	Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna år 1962
Tab. A 18.	Driftkostnad per vård dag inom mentalsjukvården
Tab. A 19.	Distriktssköterskornas verksamhet
Tab. A 20.	Den förebyggande mödra- och barnavården år 1962
Tab. A 21.	Verksamheten vid centraldispensärerna år 1962
Tab. A 22.	Folktandvård. Verksamheten år 1962
Tab. A 23.	Folktandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1962 Distrikts- och centraltandpolikliniker
Tab. A 24.	Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal år 1962
Tab. B 1.	Den yrkesverksamma personalen i hälso- och sjukvård i slutet av åren 1950—1962
Tab. B 2.	Antal läkare och tandläkare vid slutet av år 1962

- Tab. B 3. Läkare fördelade efter kön, ålder och innehav av viss ordinarie befattning den ³¹/₁₂ 1962
- Tab. B 4. Läkarkårens utveckling 1930—1962
- Tab. B 5. Sjuksköterskekårens utveckling 1930—1962
- Tab. B 6. Vissa sjukskötersketjänster den 31 december 1962 och barnmorsketjänster den 1 januari 1963
- Tab. C 1. Statens, landstingens och städernas utom landsting jämte allmänna sjukförsäkringskassornas nettoutgifter (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1958—1962, milj. kr
- Tab. C 2. Specifikation för år 1962 av tab. C 1 utom sjukförsäkringskassorna, milj. kr
- Tab. C 3. Sjukförsäkringskassornas utgifter för sjukvård år 1962
- Tab. C 4. Primärkommuners, andra än städer utom landsting, nettoutgifter (drift o. anlägg.) för hälso- och sjukvård
- Tab. C 5. Det allmänna nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1962 (1962/63), milj. kr
- Tab. C 6. Landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål år 1962. Miljoner kronor
- Tab. D 1. Insjuknande i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1954—1962 (kliniska fall) (nummer enligt internationell klassifikation)
- Tab. D 2. Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1962. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation
- Tab. D 3. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt månadsvis år 1962
- Tab. D 4. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1962
- Tab. D 5. Fall av venerisk sjukdom år 1962 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort
- Tab. D 6. Gonorré 1950—1962
- Tab. D 7. Fall av venerisk sjukdom år 1962 efter ålder och kön
- Tab. D 8. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1962. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd
- Tab. D 9. Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1962
- Tab. D 10. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1960 fördelade efter primärtumörens läge
- Tab. D 11. Antal nya cancerfall diagnosticerade 1960 fördelade efter primärtumörens läge och patientens hemort
- Tab. D 12. Fall av skador genom våld intagna på sjukhus år 1962
- Tab. D 13. Själv mord och självmordsförsök genom sömnmedel m. m. åren 1953—1962 (diagnos nr E 970)

- Tab. D 14. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941—1962
- Tab. D 15. Förlossningar och födda barn år 1962 fördelade efter sjukvårdsområde och vårdform
- Tab. D 16. Dödfödda och tidigdöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal
- Tab. D 17. Förlossningar på anstalt år 1962 fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100000 barnaföderskor
- Tab. D 18. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1962
- Tab. D 19. Legala aborter 1962
- Tab. D 20. Legala steriliseringar år 1962
- Tab. D 21. Utskrivningar och vid årets slut befintliga patienter vid statens och storstädernas mentalsjukhus och psykiatriska kliniker vid lasarett år 1962 fördelade efter diagnos
- Tab. D 22. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1962